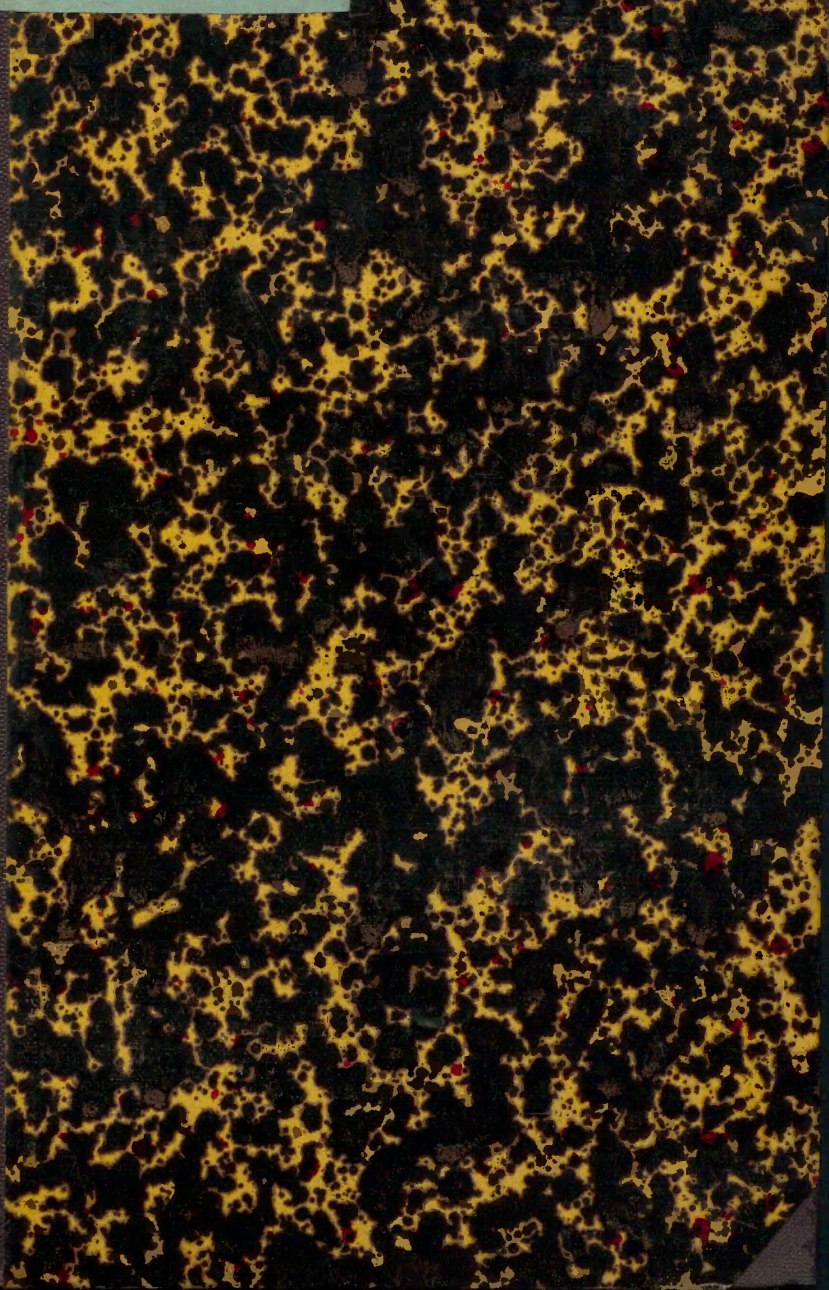

344

m. 344.

Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ

ՎԷ ԱՅԻՆ ՈՒ ԱՏԷԹԼԵՐԻ

ՍԶԻԶ ՔԻԹԱՊԸՆ ԹԱԼԻՄԱԹԸ ԻԻԶԵՐԷ
ՄԻԻԷՍՍԷՍ

ԳԱՅՍԷՐԻ ՍԷՐՓԻՍԿՈՊՈՍՈՒ ՎԷՔԻԼԻ

ՊՕՂՈՍ Վ. ԵՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

Թ Է Է Լ Ի Ֆ Ի

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ԹԱՊԽԱՆԷԻ ԿԱՐԱՊԵՏ Գ. ՊԵՊԷՆԵԱՆ

—

1880

Պօղոս Վե Շեղա Առաքելաւար .

« Օւ շեհերէրտէն կելլիւրէնդե , Երասաղէտե պաւառան
Առաքելաւարդան Վե Բանանաւարդան Բենային օլանմոնշ օլան էմբ-
լերի Բո-Բոյա ճիւլաւա Բենային էտեր իտիւր » :

Գործ. Ժ9. 4

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

Ալլահ բուհ տըր , վէ քէնտի տախիլի մուամէլա-
թընը բուհլա իճրա էտէր : Լաքին Ալլահըն իշպու տա-
խիլի մուամէլաթընտան մատտա , տիկէր խարիճի
պիր ճինս մուամէլաթը տախի օլուպ , ծնլարը խարի-
ճէ վէ ինսան ճինսինէ իպրազ , վէ ծնու քէնտինէ
իլհազ էթմէ.ք իշին , քէնտի զաթընը ինսան սիւրէթին-
տէ վէ մատտի գըլյաֆէթտէ ինսանլարա իրաա էթ-
միշ տիր :

Էվվէթ Ալլահ բուհ տուր , լաքին եարաթտըղը ին-
սան , քէնտի կիպի բուհ տէյիլ տիր , քի ծնունլա
բուհանիճէ մուամէլէյէ կիրիշսին : Վէ հաթթա պու
ինսան քէնտի տէրունինտէ թաշտըղը բուհուն պիլէ
կերէ.ք Ալլահա , վէ կերէ.ք եարատըլմըշա բաճի օլան
բուհանի մուամէլէսինի հէր պար քէնտի վիճուտինին
ազալարը վասէթասը իլէ ըզհար , վէ իպրազ էտէր .
պու քի ինսան թապիաթընըն գայտէսի վէ խըլգէթի
իգթիզասընտան տըր : Պու գայտէյէ բազմէն վէ թէ-
րահիւմէն . Ալլահ տախի ինսան իլէ մուվաֆըգ սու-
րէթտէ մուամէլաթը իլահիյէսինի իճրա էթմէյէ .քէ-
րէմ , վէ ինամ պույուրմուշտուր : Իշթէ պու մագսէ-
տի իլահիյէսինէ մէպնի , նուրտան վէ բուհտան օլան
քէնտի մէլայի.քլէրինէ նիշէ տէֆա , վէ նիշէ վագըթ-
լարտա ինսան քիսվէթի , վէ ինսան հարաքէթի վէ-
րիպ , ծնլարը ինսան իլէ միւլազաթ էթտիրմիշ տիր :
Իշթէ պու էճիլտէն ինսան թարաֆընտան Ալլահա իպ-
րազ օլաճագ ըզհարը ուպուտիյէթին մատտի սիւ-
րէթտէ քէնտինէ իպրազ վէ իրաա օլունմասընը չէ-

տիտէն էմիր էթմիշ տիր : Իշթէ պու էճիլտէն , մատ-
տի սիւրէթտէ քէնտինէ հէյքէլ վէ մէսքեան օլաճագ-
ահտ սանտրղընըն եափըլմասընը Մովսէստէն , վէ Ն-
րուսաղէմ Տաճարընը Սողոմոնտան էմիր իտիւպ , ճնլա-
րը քէնտինէ խանէ տէյու գապուլ էթմիշ տիր : Պու
էճիլտէն Ալլահ քէնտինէ մատտի սիւրէթտէ մէզպահ-
լար ինչասը , վէ իւզէրլէրինտէ քիւննիւքլէր , պահար-
լար , աթէշլէր , գանտիլլէր , հէտայէլէր , վէ էնվայի
գուրպանլար մատտէթէն սունուլմասընը , վէ թագ-
տիմ օլունմասընը էմիր էթմիշ տիր : Էլի եօղ իքէն Ալ-
լահըն , պագուսը Խօղ իքէն , պաղը . սիւրէթը եօղ
իքէն . Բապպըն էլի պունու եափտը . Բապպըն պա-
ղուսը պունա գատիր տիր . Բապպըն կէչիտինտէ ,
Բապպըն կէօղլէրի էճնիւնտէ , վէ զայրիհիւմ . պու
թապիրաթը մատտիյէ վէ զահիրէյի քիւթիւպը շէ-
րիֆ պու էսպապէ մէպնի իսթիմալ էթմիշ տիր : Նէ-
րէ , կէօյէ սըղմաղ Ալլահ , հատտը հուտուտը եարա-
տան վէ նասպ էտէն Ալլահ՝ (Եւայ. 2. 1 : Եզէ. Ա. Բ.)
նուրտան գուշատըլմըշ , վէ ալթըշար գանատըլը Բե-
րովբէլէրտէն իհաթա օլունմուշ , վէ պիր ուլու թախթ
իւզէրինտէ օթուրմուշ կէօրիւնիւր : Բէզա տէօրթ ճինս
գանատըլը զէվաթտան չէքիլէն պիր աթէշ արապտը
իւզէրինտէ օթուրմուշ՝ վէ կէօղ տայանմաղ տէրէճէտէ
իհթիշամնուրու իլէ միւնէվվէր ինսան չէքլինտէ Ալ-
լահըն սիւրէթինի միւշահատէ էտէն եինէ պու քիւ-
թիւպը շէրիֆ տիր :

Պունլար , վէ պունլարա միւմասիլ չէքլ վէ հարա-
քեաթ պաշգա պիր շէյ տէյիլ . անճագ պէօյլէ մատ-
տի վէ զահիրի էվասըթլա՝ վէ իւսիւլ իլէ , վէ գայ-

տէլէրլէ , Ալլահըն մագսատը ինսանը քէնտինէ թա-
 գարըուպ վէ իլհագ էթտիրմէ.ք տիր : Էվլէթ պու
 մագսատա մէպնի , ինսան քէնտի իպատէթ վէ քէն-
 տի սահիպը մութլագընա հէօրմէթ վէ հիւսնիւ սիւ-
 րէթլէ , վէ իգտամ , վէ տէհչէթլէ քէնտի ուպուտի-
 յէթինի իպրազ վէ ինֆազ էթսին տէյու , պիր վալի-
 տէ քէնտի էվլատընա թալիմ վէ թէրպիյէ էտէր կի-
 պի , Ալլահ տա ինսանա վազիֆէսինի թալիմ վէ թա-
 րիֆ էտէր , վէ պու ուպուտիյէթին իլք սիւրէթինի վէ
 ային ու ատէթինի Մովսէսէ իրաա էտիպ , չէտիտէն
 թէնպիհ էտէր « զգոյշ լեր . առնել զամենայն ըստ օ-
 րինակին » որ տուաւ քեզ , ի լերինն » Իշթէ պուրալարը-
 նա իսթինատէն , Բիլիսէտէ վէ Պատարագտա իսթի-
 մալ էթտիղիմիզ ային ու ատէթլերին էքսէրիսի աղիզ
 Բիլիսէնին էմրի իլէ իծրա օլունմագտա իսէ տէ , պու
 ճիւմլէ ճիւլարըն քեաֆֆէսի զաթէն Ալլահըն շիֆաէն
 վէ թահրիրէն օլան քէլամլարընա միւսթէնիտ տիր-
 լէր : Պունուն իչին Բիլիսէ խասիմլէրինն եէօլմիյէ
 հիճիվլէրինէ գարշլլըզ ճէօմաաթըն էլինտէ հազըր
 պիր սիլահ՝ եա աղղընտա պիր ճէվապ օլմազ . վէ
 ստաէտիլ ճէօմաաթըն պու խասիմլէրին սէօղլէրի նէֆ-
 սանիյէթ վէ մէրամտաննէշէթ էթմիշ օլտուղունու աղ-
 նամասը իչիւն , վէ Ալլահըն Բիլիսէսինտէ Պատարա-
 գըն եէօլմիյէ իծրա էտէկէլմիշ օլան ային ու ատա-
 թընըն Ալլահըն աղիզ քէլամլարը ահքեամընա մուա-
 ֆըզ վէ միւթապըզ օլտուղունու կէօրէրէք , ֆիքրի-
 նէ վէ եէօլմիյէ իծրա էթտիղի միւզատտէս իպատէ-
 թինն խալէլ կէթիրմէմէք իչին , պու ուֆաճըզ Բի-
 թապա թէշէպալիւս օլունտու :

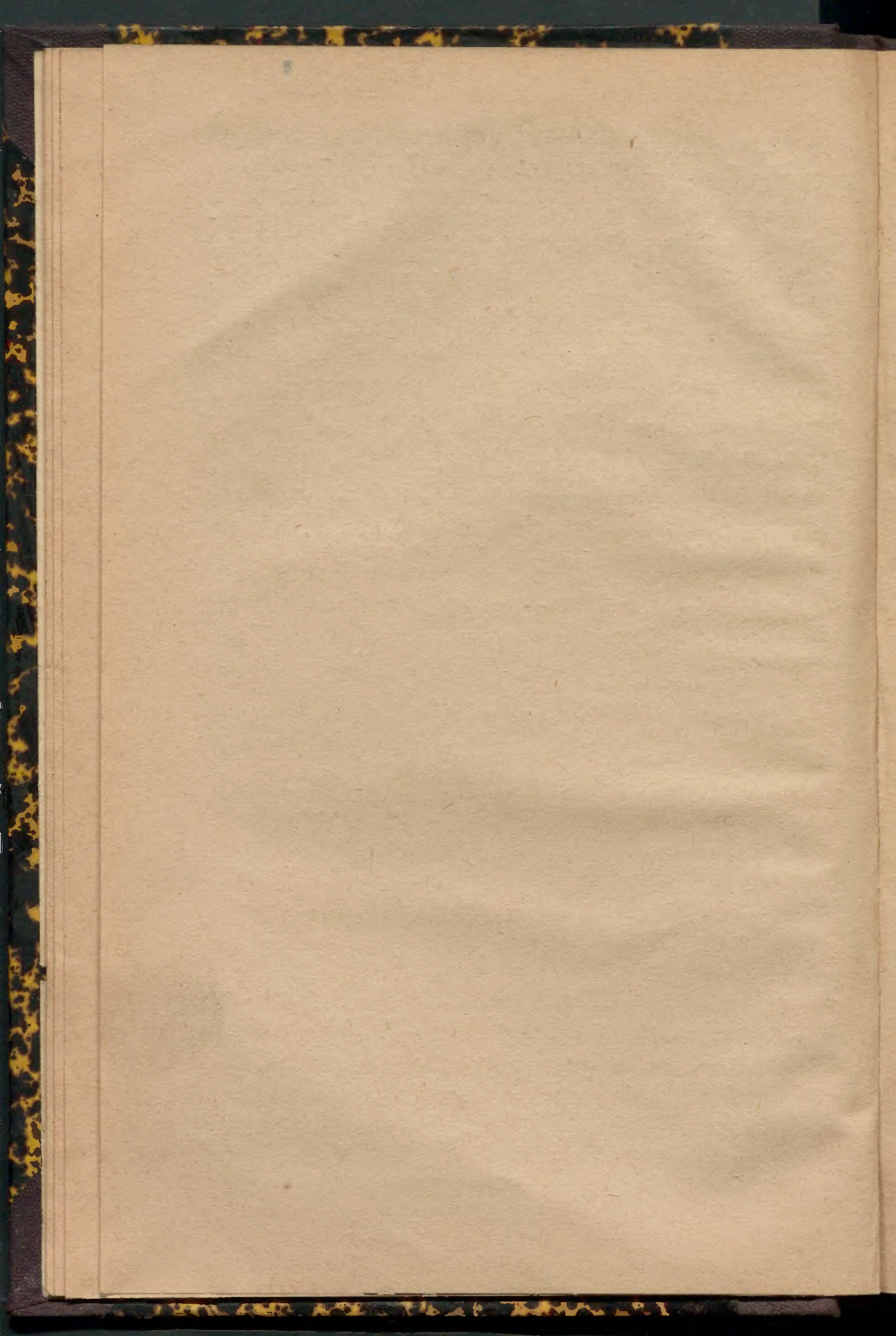
Պուրատա իխթար էտէրիզ: Պարսագ վէ այն ու
 ապա ի տէմէմիզէ, ֆիքրիմիզ պու արարողութիւն
 լարն նէ զահրէն մագամլարնը, եախօտ սիւէ
 ըր իճրալիէլէրնի, վէ դայտէլէրնի, նէտէ քեաֆ
 ֆէսինի եէքիւնէն թահրիր էթմէք տիր: Անճագ պու
 իճրա օլունան ատաթը զահրէնին պիր գաչընը եա
 լընըզ՝ եախօտ իսիմլէրնի զիքր իտիւպ, ճկարըն գա
 տիմ վէ Ալլահըն մագպուլը օլան պիր գայիտէ վէ
 պիր քէյֆիյէթ, վէ տէյիլ միւճիւպը նէֆրէթ օլ
 տուգլարընը իսպաթ էթմէք տիր: Վէ պունա տայիր
 լազըմ օլան տէլայիլը ազիզ քիթապտան եազըպ կէօս
 թէրմէք տիր: Պունա միւվաֆֆագ օլտուղումուղ հալ
 տէ՝ թապիւթը մասլահաթ խասիմլէրն պու ային ու
 ատաթ պապընտա Քիլիսէյէ էթտիքլէրի հիճվիյաթըն
 նահագգ վէ վահի օլտուգլարը զահրէն վէ քեա
 ֆիյէն թէպէյեիւն էթմիշ օլուր: Վէ Կաթողիկէ Քի
 լիսէնին ճէմիյէթինէ քէնտի ային ու ատէթլէրի իճ
 րասընտա էմնիյէթ վէ թագվիյէթ հասըլ օլմուշ օլուր:
 Փագաթ տէֆաթէն իխթար էտէրիզ, իշպու Քիթապ
 տա եազտըղըմըզ մէվատտըն հէման ճիւմէսինտէ
 պիրպիրինէ միւթթէֆիզ իքի ճիհէթլէրի օլուպ, եա
 նի Ագայիտ՝ վէ Ային ու Ատաթ ճիհէթլէրի, հան
 հաւաքայ եւ արարողութիւն, պիզիմ ֆիքրիմիզ Ագա
 յիտ ճիհէթլինէ միւտախէլէ էթմէյէրէք, անճագ օլ
 ագայիտին իճրասը սըրասընտա իսթիմալ օլունան ա
 յին ու ատաթը իպրազ, վէ պունլարըտա կէթիրէ
 ճէյիմիզ իսպաթլարտան եալընըզ իսթիլարաճ էթմէք
 տիր: Եանի կէթիրիլէն իսպաթլար Ագայիտի թէպէյ
 եիւն էթմէք մագամընտա կէօրիւնիւրսէլէրտէ, ա

սըլ մագսատըմըղ օնլարտան եալընըղ պու պին ու
ատաթը թահրիր վէ թէպէյեիւն էթմէք տիր :

Մուախսարէն պու քիթապը ասըլ էրմէնի լիսա-
նըմըլլա եաղմագ ճայիղ, վէ պիղլէրէ տահա լէզիղ
կէլմիշ իսէտէ, հայըֆ քի միլլէթիմիզին տիկէր պիր
գըսմընըն պիպախթըղընա պինաէն՝ ասըլ քէնտի մա-
տէր լիսանընա աչինա պուլունմատըղընտան, վէ հէ-
ման ճիւմլէսի թիւրքճէ լիսանընա տախի վագըֆ օլ-
տուղունտան, պու իքի գըսմըն միւթէսափիէն իս-
թիֆհամը վէ իսթիֆատէսի իչիւն, մէճպուրէն պու-
նուն տա թիւրքիւլ իպարէ լիսանլա թէէլիֆ վէ թահ-
րիր օլունմասը միւրաճճահ կէօրլւնմիւշ տիւր :

ԱՀՏԼԱՐ ԻԹԹԻՖԱԳԸ ԵԱԽՕՏ ՄՈՎՍԵՍԻՆ ՎԷ ՔՐԻՍՏՈՍ
ԷՖԵՆՏԻՄԻՁԻՆ ՆՕՄՈՍԼԱՐԸ

Կիւնէշ տօղտողունտա այլն շաֆգը արթըզ կէօրիւնմէզ-
սէտէ լաղվ օլմազ իքմալ օլուր, հաքէզա ըրմազլար տէնիզէ գա-
րըշտա, լաղվ օլմազ իքմալ օլուր: Սէպէպի, չիւնքի պուշլար
հէմ թապիաթ օլտողլարը իչիւն, եէք տիկէրինի տէյիլ քի
լաղվ էտէր, անճագ իքմալ էտէր: Վէ աօլընա էյի տիգգաթ
էտէրսէն, այ քէնտի նուրունու կիւնէշտէն ալըր: Ըրմազլար
տախի հասպէլ մէյլը էճսամ՝ տէնիզէ միւնսապ օլուպ՝ տէօ-
քիւլտիղի կիպի, Ալլահ տախի Մովսէսէ Սինա տաղընտա իչ-
պու թապիի գարարը թէպլիղ:

1 « Սազըն քի հէր շէյի սանա տաղաա վէրիլէն էմալէ
թաթպիգան եարասըն » տէյի էմր էտէր: Իչթէ պու կէօս-
թէրիլէն իւք էմալ վէ իւք էօրնէկ ֆրիստոս վէ ֆիլիսէ, վէ
թալիմաթը եախօտ եէնի նօմսը տէմէք տիր՝ նասըլ քի Պօ-
ղոս առաքեալ աշըգտան եազըյօր:

2 « Զիրա նօմոս միւճիպլինճէ դուրպան սունան քահանա-
լար վար ըտը՝ ծնլար քի սէմալի շէյլէրին էմալիլնէ վէ կէօլ-
կէսիլնէ կէօրէ իճրա օլուր ըտըլար, նասըլ քի հէքէլին չատը-
րընը եափաճաղը վազիթ Մովսէսէ էմր օլունտու »: Վէ պու
իւք էմալ իչթէ պու եէնի ահտ տըր, քի էվէլքինի եէնի
ահտ թէսմիլէ էտիյօրսէ, պու իքինճիլի տահա էյի ահտ՝ լա-
ւազոյն ուխտ թէսմիլէ էտէր:

3 « Տահա էյի օլան ահտա միւթահիււտ օլտու »:

4 « Տահա էյի օլան ահտըն մէանճըսը տըր » եանի ֆրիստոս:

Պու եէնի ահտըն էքքի ահտտան էյի օլտողունուն պաշ-
ըճա սէպէպի, չիւնքի էքքի ահտ եէնի ահտըն պիր ճանսըզ
թասվիրի իտի, վէ կէօլկէսի՝ եէնի ահտ իսէ, էքքի ահտըն
ասըլ, վէ օլ թասվիրին ասըլ սահիպի տիր, ծնու քի Ալլահ
Սինա տաղընտա իւք էվլէլ Մովսէսէ իպրազ վէ իրաա է-

1 Եւ. ԻՅ. 40:

2 Եբ. Ը. 5:

3 Ի. 22:

4 Ը. 6:

տիւպ , պունտոն էմսալինի վէ թասվիրինի իճրա էթ՝ տիգ-
զաթ էթ՝ տէյի էմր էտէր : Ասըլ օլան զաթ՝ ատէմ օլսուն՝ ա-
խէր նէ մատտէ օլուրսա օլսուն՝ մէյտանէ կէլտիղլինտէ , օլ
վազիթ պու թասվիր մագսատինէ միւվաֆֆազ օլուր . օքի
ասլընըն օլտուղունա տէլալէթ էտէր : Այ կիւնէշտէն շավզը-
նը ալըրսատա , կիւնէշին տօլտուղունտա , նէ՞ այ կէօրիւ-
նիւր , նէ տէ շավզը , հալ պու քի հէմ այ փարլար , հէմ շավ-
զը արթար , հէմ տէ իքմալ օլուր , չիւնքի կիւնէշին այա վէր-
տիղի շավզ , ասլընը անասընը պուլուր , վէ տահա զիատէ
իքմալ օլուր՝ պունտոնա այըն նուրու լաղվ օլտու կիպի կէօ-
րիւնիւրսէտէ՝ պէօյլէ օլմայուպ՝ պիլ աքս այըն նուրու կիւ-
նէշին նուրունա գարըշըր , վէ տահա զիատէ միւնէվվէր օ-
լուր :

Պուրատա իխթար էտէրիգ՝ քի էսքի ահտըն նօմոսլարը
պաշըճա իւչ նէվի մէվատտը շամիլ իտի : Պիրինճի՝ պէնի Խ-
րայէլին միլլէթճէ՝ վէ բուհանիճէ՝ վէ ճիսմանիճէ գանուն վէ
ճէզալարընըն թէնպիհաթընը , վէ միւվազգաթէն սիւրէթի ի-
տարէսինի : Իքինճի՝ ինսան ճինսինին սէլամէթի իչիւն ֆրիս-
տոս էֆէնտիմիզլին թէն ալմասընը՝ վէ օնուն էսրարընը : Իւ-
չիւնճիւ՝ ֆրիստոս էֆէնտիմիզլին ֆիլիսէսինի , եախօտ՝ եէնի
ահտըն ասլընը շամիլ վէ միւմասիլ էօրնէկէրի վէ թասվիր-
լէրի իտիլէր :

Պունլարը պիրէր պիրէր իպրազ վէ իսպաթ էտէլիմ :

Էվվէլա Մօվսէսէ պիր թագըմ էմր ու թէնպիհաթ վէ նի-
զամ , կէրէք միլլէթին սիւրէթի ճիսմանիտէ , վէ կէրէք սիւ-
րէթի բուհանիտէ միւվազգաթէն վէ վատ պուլրուլան միւթ-
տէ թօիրաղը՝ վէ տիարը Երուսաղէմէ , վէ փատիշահլարըն
իտարէ էթմէսինէ միւթաալլըզ մէվատ , քի պէտիհի տիրէր :
Պիլ Ֆարզ՝ Իսրաէլէ սէրվէրէր գօյասըն՝ ահա սանտղընա չա-
տըրլար եափասըն՝ պու շատըրլարա շու սինսիլէ խըզմէթէ
թախսիս օլսուն՝ չէօյլէ տուրսունլար , պէօյլէ տավրանսըն-
լար , վէ ղայըրհում , օնլար քի Երուսաղէմէ վիսուլ պուլտուգ-
լարընտա , վէ փատիշահլըզլարըն հէնկիսաֆինտէ էքսէր վազ-
թը հալէ կէօրէ թէպտիլ թէղէիր օլտուլար :

Լաբին պիղիմ սէօղիւմիւզ ասըլ վէ իւչիւնճիւ մատտէլէրէ
րաճի տիր : Նօմոսլարըն վէ ային ու ատաթըն հէման ճիւմ-
լէսի Գրիստոսա , վէ օնուն թէէսիս էթտիղի Գիլիսէյէ միւ-
թէալլիզ շէյլէրիտիլէր : Պիլ Ֆարզ՝ Յակոբուն օն իքի էվլա-
տընըն առաքեալլարըն օն իքի ատէտինի : Պու օն իքինին
Յովսէփ պիրատէլլէրինի փուլթփէրէսթ Մըսըրլըլարա փարա
իլէ սաթմասը , Գրիստոսուն տախի օն իքի Իսրայէլ միլլէթի
սըպլթլարընտան միւրէթթէպ օլան ճէմլյէթտէն փարա իլէ գա-
մազլանուպ՝ սաթըլտըղը :

¹ Մովսէսին Ալլահ իլէ վէ Իսրայէլ պէնինտէ իլք անը
թէէսիս վէ ագտ էթտիղինտէ , իճրա վէ իսթիմալ էթտիղի .
Այ՝ է աբէ-ն ա-ի-ի եւալլն քէլիմէլէրի , Գրիստոսուն եէնի
անտըն գանը Այ՝ է աբէ-ն է՛ Նարայ ա-ի-ի՝ որ վամն ձեր եւ
բազմաց հեղանի ի քաւութիւն եւ ի թողութիւն մեղաց՝ պու
պէնիմ գանըմ տըր եէնի անտըն՝ քի սիղին իչիւն , վէ չօգ-
լարը իչիւն կիւնահլար աֆլըղընա մէզֆէրէթի իչիւն տէօբիւ-
լիյօր :

² Մովսէսին թարիֆի իւզրէ՝ քեանին գուրպան սունուպ ,
օնուն գանընտան ալուպ՝ կէրէք հէքէլին էօսիւնէ՝ կէրէք
ճէօմասթըն իւզէրինէ էէ-ի քէրէ սէրփթըղը . Գրիստոս էֆէն-
տիմիղին այնը եէտի խորհուրդ իճատ էտիւպ , Ալլահըն լու-
թուֆլարընը իշպու եէտի մանալլի փունարլար վասիթասըլլա
քէնտի ճէմլյէթինէ պախշ էյլէտիղինէ թէմսիլէն օլմուշ օլ-
տուղունա : Տէֆա մէզհապտա պուլունան տայիմի սիւրէթ-
տէ աթէշ , օ քի հիչ պիր վազիթ սէօնմէյէճէք իտի : Վէ սա-
պահ վէ ախշամ եօյմլյէ վէ տայիմի գուրպանլարը :

³ Վէ սայիր էնվայի միւլթէլիֆ գուրպանլար Գրիստոս
էֆէնտիմիղին թէէսիսաթը իլահիյէսինէ վէ Գիլիսէսինէ պիր
էմասլ վէ թասվիր իտիւկինէ հիչ շէք վէ շիւփհէ եօզ տուր :
Նասըլ քի Պօղոս Առ .

⁴ « Էօյլէ իսէ Նօմոս Գրիստոսա գատար՝ պիղէ գըլափուզ

¹ Մը. Իէ. 9 :

² ՂԼ. Դ. Ծ. 17 :

³ Գաղ. Գ. 24 :

⁴ Եբբ. ԺԳ. 15 :

օլտու » նասըլ քի տահա աչըգտան ,

1 « Զիրա նօմոսլար վուգու պուլաճագ էյլիքլէրին կէօլ-
կէսինի քէնտի իւգէրլէրինտէ , վէ տէյլլ քի օլ շէյլէրին ասըլ
սըֆալթընը թաշըր ըտըլար » :

Պու սահիհլիք մէյտանտա տուրտուղու հալտէ , պիւթիւն
օլ նօմոսլար՝ քի ֆրիստոս էֆէնտիմիգէ , վէ օնուն ասըլ վէ
այնը վիճուտի օլան պատարագընա խաս վէ բաճի խիլէր :
Օնլարըն հէփիսի ֆրիստոսուն իշպու ալլահանի պատարագը-
նըն կէօլկէսի իքէն , աւել ըիւթպէսինէ վէ գատրինէ ֆրիս-
տոսուն պատարագը իլէ թէրֆի գըլընտըլար , նասըլ քի սուր-
բըն Օգոստինոս սէօլէր : Մալիւմ պիր քէյֆիյէթ տիր քի ,
կէօլկէ քէնտի քէնտինէ օլամագ , վէ քէնտի հիյէթի եօգ
տուր . անճագ կէօլկէ տիկէր ասըլ վէ հիյէթի օլան պիր
զալթըն գալըպը՝ եախօտ թասսվիրի օլապլիլի , տաղ օլմասա ,
կէօլկէսի տէ օլամագ , աղաճ օլմասա , կէօլկէսի տէ օլամագ ,
ատէմ օլմասա , կէօլկէսիտէ օլամագ . իշթէ պու տաղ՝ եա
պու ատէմ հուգուրա վէ մէյտանէ կէլիրտէ , պունլարըն կէօլ-
կէլէրի պունլարա պիրէր թասսվիր՝ եա պիր գալըպ օլտուգլա-
րը հալտէ , պուրատա ասըլ օլան , քի մէգըլըր ատէմ տիր .
մէյտանա կէլիրտէ՝ օնուն թասսվիրինէ լիւզիւմ գալմագ , նա-
սըլ քի պիր թասսվիր քեաղըտտա իքէն , ասընա տէլիլ օլուր ,
վէ օլ ասըլ մէյտանա չըգարսա , արթըգ օնա տէլիլ արամա-
յա լիւզիւմ գալմագ , վէ օլ թասսվիրին գըլմէթի օլ վագիթ ա-
սըլ իլէ իլհագ օլուր : Թըպգը շաֆագ նուրու կիպի , քի կիւ-
նէշ տօղմազտան , կիւնէշէ տէլիլ օլուր , վէ կիւնէշ տօղտուգ-
տան սօնրա՝ օլ տէլիլ աւել օլուր : Իշթէ պու կիպի էսքի
ահտըն՝ գուրպանլարը վէ ային ու ատէթլէրի ֆրիստոսուն
միւլարէք վէ Ալլահանի վիճուտի օլան պատարագընըն էմ
սալը վէ տէլիլը օլուպ՝ ասըլ ատալէթ կիւնէշի մէյտանա չըգ-
տը , օնլարտա օնունլա մանէն , միւշէրրէֆ օլտուլար :

Լաքին պուրատա խասսէթէն իխթար էտէրիզ քի , այլն
ու ատաթ օլ գատար արթմալը օլ գատար էհէմիյէթ քէսպ

էթմէլի . նէ գատար քի ասըլ կէօլկէտէն ֆայիգ վէ լայիգ իսէ : Եկէրչի Ալլահ ոլ էսքի ահտըն իղզէթի իշին , պու գատար ավանիի միւգատտէսէ իհտաս . վէ ծնուն մէմուրիննէ ոլ տէրէճէ ինթիյաթ վէ ինգիյատ ոլունմառնըն էմր ու ինֆազ էթտի իսէ , օքի եէնի ահտըն պիր սատէ կէօլկէսի իտի . ես պու եէնի ահտըն հուզուրունտա նէ տէրէճէ ազիմ զիյնէթ , վէ տէնչէթ վէ հէօրմէթ , վէ պունուն մէմուրիննտէ նէ ազիմ իթիգաթ վէ ինթիյաթ իսթէմէյէ Ալլահն հագզը վար տըր : Մատէմ քի նօմոս Մովսէսին վասիթասիլէ վէրիւտի , լութֆ վէ սահիհիք Յիսուս Քրիստոս իլէ օլտուար իսէ . եանի ոլ թասվիրէ վէ կէօլկէյէ պա էմրը խուտա իպրազ օլունան հէօրմէթին . նէ տէրէճէ վէ նէ գատար զիյատէսինի պու սահիհիկէ վէ պու ասըլա էթսէք վաճիպ տիր :

1 « Զիրա էյեր էօլիւնին թաշլարտա եազը իլէ թահրիբ օլան խըզմէթի ինթիշամլա օլտու . . . բունուն խըզմէթի նէ գատար ինթիշամլա օլմալը տըր » :

Պիր տիկէր սահիհիք տախի վարտըր , քի զաթընտա էյի օլտն պիր շէյի Ալլահն իսթէմէմէսի նա միւմքիւն տիւր , մատէմ քէնտի Ալլահանի թապիաթը էյիլիք սէր չէշմէսի տիր : Պունա պինաէն պու տէտիկիմիգ նօմոսլարըն իճրայի ային հէնկեամինտէ , պունլարըն էյի տէյու Ալլահ քէնտիւսի նասպ ու թէէսիս էթտի իսէ , պունլարըն հիչ պիրինի ֆէսիս ու նէսիս էթմէզ , անճագ օլ էյի թէէսիս օլմուշ օլան մատտէ քէնտի մագսատը մախսուսընա վասըլ օլունճայա տէկին , քէնտի թապիաթընտա էյի օլուպ . մագսատընա վասըլ օլտուզունտա վագաա մատտի սիւրէթտէ վէզահրտէ լազվ օլուր վէ էօյլէ կէօրիւնիւրստէ . իլթէ պու թէէսիս օլտն մատտէ մագսատինի պուլտուզունտա՝ տահա զիյատէ ծնուն եիւզիւնէ հէօրմէթէն միւքէրրէմ օլուր , չիւնքի տահա պիր միւնազգամ զաթըլա՝ օքի ապը տըր՝ իլհագ օլուր . վէ տահա գուվլէթլիսիլէ իթթիֆագ էտէր : Պիլ ֆարզ՝ ահտ սանտըղընըն չատըրը իսրաէլ չէօլտէ իքէն . օլ միւպարէք սանտըղըն միւհաֆագա-

սընա լազըմ իտի . լաքին հաչան Սողոմոն Ալլանտան քէնտի-
նէ էմր օլան տաճարը պինա էտիւպ՝ անտ սանտըղընը իշինէ
վազ էթտի իսէ . օլ չատըր արթըզ գալգտը . լաքին մատտէ-
թէն, վէ տէյիլ քի մանէն . չիւնքի մանէն տահա զիատէ քէ-
րամէթ քէսպ էթտի . չիւնքի Սողոմոնըն եափթըղը ալթուռտան
միւղէյէն վէ մասնու պիր ուլու Տաճարա թահվիլ վէ թէպ-
տիլ օլտու : Իշթէ պուռնա պինաէն սէօյէրիզ քի՝ էյի օլան
պիր զաթը՝ Ալլահ մահվ էթմէզ՝ անճազ տահա էյի տէրէճէյէ
օնու թէրֆի գըլար . եախօտ օնու տահա զիատէ իքմալ է-
տէր : Վէ պու տա

¹ Քրիստոս էֆ . թալիմաթը իլահիյէսինէ պինաէն տիր քի
« Սանմայըն պէն նօմոսյարը , եախօտ փէյխէմպէրլէրի չէօզ-
մէյէ կէլտիմ . խա՛յր , չէօզմէյէ կէլմէտիմ , իլա իքմալ իթ-
մէյէ . սահիհէն տէրիմ սիզէ , կէօյ վէ եէր կէչինճէյէտէք , նօ-
մօստան եա փէյխէմպէրլէրտէն պիր յովտ՝ քի պիր նօզթա
տըր , կէչմէյէճէք , թա քիմ հէփիսի թէքմիլ օլտուն . հէր քիմ
քի պու թէնպիհիլէրին էն քիւչչիւկինտէն պիրիսինի չէօզէրսէ՝
վէ ինսանլարա էօյլէ էօյրէտիրսէ՝ սէմանըն փատիչահլըղընտա
քիւչչիւք չաղըրլաճազ . ամմա օ քի էտէր վէ էօյրէտիր , օ
սէմանըն փատիչահլըղընտա պէօյիւք չաղըրլաճազ տըր » :
Հաքէզա ՂԿ . ԺՁ . 17 : Յակւ . Բ . 10 : Իշթէ պուռն տալսի
Պօղոս Առ . աչըգտան թաստիզ էտէր

² « Իմտի իման իլէ (եանի Քրիստոսուն իմանը իլէ) նօ-
մոսը իպթա՛լ մի էտէրիզ . հաչա՛ , անճազ նօմոսը թաստիզ
էտէրիզ » եանի նօմոսը լաղվ էթմէյիզ . անճազ զաթընտան
զայիֆ . վէ կէօլկէ օլանը տահա զիատէ գուվվէթլէնտիրի-
րիզ . կէօլկէյի վէ թասիլիլի աղընա իլհազ էտէրիզ : Վէ թէք-
րար Պօղոս Առ ³ « Պուռնուլա պէրապէր նօմոս ազիզ տիր ,
վէ թէնպիհ ազիզ վէ հազ վէ Ֆայտէլի տիր » : Հաթտէ Գը-
րիստոսուն նօմոսուիլէ միւթթէհիտ վէ միւթթէֆիզ օլտու-
ղունու եաղար , զիրա եահուտիլէրի աղաճըն քէօքիւնէ , վէ

¹ Մատ . Ե . 17 :

² Հատ . Գ . 28 :

³ Ե . 12 :

Թայֆէլէրի պու աղաճա աշխանմըշ տալլարա թէշպիհ էտէր ,
 1 « Սէն քի (եա՛ հէթանոստէն տէճնմիւշ խրիսթիան) եապա-
 նի գէյթին աղաճը իտին . ծնլարա աշխանտըն (եանի եահու-
 տիտէն տէճնմէ խրիսթիանլարա) » 20 . 21 . 24 : վէ պու ա-
 ղաճըն քէօքիւնին ազիզ օլտուղունու , վէ պունա աշխանմըշ-
 լարըն տախի օլ սէպէպտէն ազիզ օլտուղունու սէօյլէր ,

2 « Ային ու ատէթլէրին նօմոսունու քէնտի էմրլէրիլէ լազվ
 էթտի (մէն էթտի խափանեաց) քի քէնտի նէֆսինտէ իքիսինի
 տէ եէնի ատէմ թէշքիլ էթսին , վէ պիրլէշթիրսին (ա-
 րար խաղաղութիւն) վէ իքիսինի պիր թէն վասիթասը իլէ
 քէնտի խաչընտա Ալլահ իլէ պարըշթըրսըն » : Եանի Մոլսէ-
 սին ային ու ատէթլէրինի քի Քրիստոսուն նօմոսունուն վէ
 քիլիսէսինին կէօլկէսի վէ թասվիրլէրի իտիլէր , մատտէթէն վէ
 զահիրէն օլան այինլէրինի գալըրուպ . մանէն վէ հագիգէ-
 թէն էվվէլքի վէ էսքի նօմոսը եէնի թէէսիս օլմուշ նօմոսու
 իլէ պիրլէշթիրէրէք , ծնլարտան պիր եէնի ատէմ իհտաս է-
 տէր կիպի . քէնտի նօմոսունու թէշքիլ վէ թէէսիս , եանի
 թասվիրին եէրինէ ասըլ կէրչէքլիկի նասպ էթտի , վէ պու-
 նու պէօյլէ էթմէսինին սէպէպի տէ . զիրա էսքի նօմոսուն
 խէլաս պապընտա հիշ պիր գուվվէթի եօղուտու , անճագ
 էսքի նօմոստան վէ եէնի քէնտի նօմոսունտան քէնտի վի-
 ճուտինտէ պիր եէնի ատէմ՝ պիր գուվվէթի ատէմ , եանի ի-
 ման վէ նօմոս թէշքիլ էթտի . վէ պունուն իչին Պօղոս Ա .
 3 « Իմտի պունտան պէօյլէ եապանճը վէ զարիպ տէյիլսի-
 նիզ . իլլա ազիզլէրին վէթանտաշարը . վէ Ալլահըն խանէ
 ահալիսի . Առաքեալլարըն վէ մարգարէլէրին թէմէլի իւզէրի-
 նէ եափըլմըշ (սընըզ) ծնուն քի քէօշէ պաշը Յիսուս Քրիս-
 տոս տուր » :

Իշթէ պու էճիլտէն վէ պու սէպէպէ մէսնի տիր քի՝ Քի-
 լիսէլէրիմիգտէ . կէրէք ժամըգութիւն տուալարընտա , վէ
 կէրէք պատարագլարտա , գիրքլէր՝ վէ մարգարէութիւնլէր՝

1 ԺԱ. 46 :

2 Եֆէ. Բ. 15 :

3 49 :

վէ ընթերցուածլար, կերէք էսքի ահո քիթապլարնտան՝ կէ-
րէք Աւետարանտան օգուճուր: Չիւնքի իքիսինին տէ խըզ-
մէթի պիր մագաստը խիւտայա վէսիլէ օլմագտան խպարէթ
տիր: Վէ իքիսինին տախի քէլամը վէ հիւքմիւ, քէլամը
խիւտա, վէ հիւքմիւ խիւտա օլտուղու էճիլտէն: գիրքլէր
խորանըն սօլ թարաֆընտա, վէ Աւետարան խորանըն սաղըն-
տա օգուճուր, վէ պէօլէճէ էսքի Ահո՝ հէնի Ահտա գըլավիւզ
օլմուշ օլուր: Պուճու Պօղոս Առ. տիկէր պիր էմապըլա
թէֆտիր էտէր: Եանի Աբրահամըն Հագար վէ Սառա իսմին-
տէ իքի զէվճէսի, վէ իքիսինտէն տէ պիրէր էվլատը օլուպ:
Հագար վէ օղլու իսմայէլ. քի խալայիգ օլուպ. պուճուլար ա-
սըլ գատընը պուլուճնան Սառայա՝ վէ օնուճ մէշըու՝ վէ միւժ-
տէ էվլատը պուլուճնան իսահակա խըզմէթ էտէճէք իտիլէր.
ամմա իքիսիտէ միւսավաթան միրասիօր օլամագ ըտը. վէ
միրաս էվլատը պիր եալընըզ իսահակ խտի: 1 « Ձիրա եա-
զըմըշ տըր քի Աբրահամըն իքի էվլատը վար ըտը, պիրի խա-
լայըգտան (քէօլէտէն). տիկէրի Ազատտան (եանի Սառատան)
լաքին խալայիգտէն օլան թէնճէ տօղմուշ ըտը (եանի թա-
պիի սիւրէթտէ օլան տօղուշտան) վէ ազատտան օլան միւժ-
տէճէ (եանի թապիէթին խարիճինտէ օլան գուվիլէթ իլէ) օ
քի մանէվի էօրնէկ տիր. (որ է առակ օրինակի) զիրա պուճ-
լար իքի ահտար տըրլար, պիրի Սինա տաղընտան խըզմէթ
իչին տօղմուշ, օ քի Հագար տըր. չիւնքի Հագար Սինա տա-
ղը Արապիսթանտա տըր, Երուսաղէմէ միւսավի տիր. զիրա
էվլատարը իլէ պէրապէր խըզմէթ էտէր (եանի Հագար Սինա
տաղը՝ վէ Երուսաղէմ տախի Մովսէստէն վէրիլէն նօմոսա
հալէն խըզմէթ էտէրլէր. վէ ազատ տէյիլէր) ամմա սէմավի
Երուսաղէմ (եանի Քրիստոսուն հէնի ահտը, վէ Քիլիսէսի) ա-
զատ տըր. օ քի ճիւմէմիլզին վալիտէսի տիր »:

Տէմէք քի՝ պու իքի ահտար պիրիպիրինին խըզմէթի ի-
չիւն թէէսիս օլմուշլար. վէ հէք տիկէրինի ըէտտ էթմէզ.
անճագ պուճուճն միւղայիրի, իւք Ահո իքինճի Ահտա գըլա-

վուզ օլտու . Մովսէսին նօմոսու Բրիստոսուն նօմոսունա՝
Մարգարէլէր՝ Առաքեալարա , եւրտէքի Նրուսաղէմ՝ կէօյտէ-
քի Նրուսաղէմէ , հանի Իսրաէլ քիլիսէսի , Բրիստոսուն քի-
լիսէսինէ , հէմ խալայրդ քէնտի խաթունընա խըզմէթ էտէր
կիլի խըզմէթ էթտի . հէմ տէ ծնա գըլափուզ օլտու : Էօյլէ ի-
սէ՝ տիննէյէլիմ ¹ « Իմտի նօմոսլար Ալլահն միւժտէսինէ
զըթթ մը տըրլար , հա՛շա . . էօյլէ իսէ՝ նօմոս (էսքիսի) Բրիս-
տոսա տօղրու պիղլէրէ գըլափուզ օլտու , քի իման իլէ սա-
տրդ օլալմ » էվվէթ պիլիպիլինէ զըթթ օլանլար . եւք տի-
կէրինէ գըլափուզ օլամաղար , պու թապիլի տիր , վէ իքիսի-
նին մէրճիլի՝ վէ մէրքէղի՝ վէ նիշանկեհահի Բրիստոս վէ Բը-
րիստոսուն քիլիսէսի օլտու : Նինէ տիննէյէլիմ

² « Զիրա պիղլիմ սէլամէթ պախլըմըզ (Բրիստոս) քէն-
տուսը տըր . քի իքիսինի պիր էյլէտի , (եանի հանուտիի վէ
հեթմանսը) վէ օրթատաքի խուսուսմէթ տիվարընը քէնտի վի-
ճուտինտէ (գուվլէթիլլէ) գալտըրտը » հանի քէնտի Ալլահանի
վիճուտինին գանը վէ սիասէթլէրի գուվլէթիլլէ : Պունլարըն
հէփսինի ճէման վէ ումուսէն Սուրը Ներսէս շնորհալի պէօյ-
լէ հազար

³ « Նլից զօրէնսն Մովսէսի , զոր խօսեցաւ ի Սինայի ,
եկեր զգառն օրինակին . եւ զբաղարջն ընդ եղեգին . զհին ի
նորս փոխելով , զստուէրն ի լոյս ճշմարտելով . փոխան գա-
ռին ինքն գոլով , գառն Աստուծոյ նուիրելով » :

Պու գատարը շիմիլիք ումուսէն մագաստըմըզա քեաֆի
ատտ օլուպ . խասսէթէն վէ միւնֆէրիտէն տախի ային ու ա-
տաթլարը սըրասիլէ հազարըմըզտա իշ պու տէր էօհտէ էթ-
տիղիմը մատտէ տահա աչըգտան թէպէյիւն էտէր :

Ազիզլէր վէ շէֆաաթլարը ատէթլէրի .

Տես Մատենակար :

¹ Գալ. Գ. 24 :

² Նֆես. Բ. 14 :

³ Շաբէն :

Մեզպահնտա տուրան տայիմի վե միւգատտեա արեշ

¹ « վէ մէզպահնն ավէշի սէօնմէսին » 12 վէ 13 « վէ տայիմա մէզպահն իւղէրինտէ ավէշ եանսըն վէ սէօնմէսին » : Պուքի կէրէք Սրբութիւն էօնիւնտէ լէյլ ու նիհար եանան զանաւիլին , վէ կէրէք Սրբութիւննն հէյքէլտէ տայիմա պուլունն մասընըն պիր թէմսիլի իտի : Պու ավէշ միւգատտէս օլուպ կէրէք բուրվառա վէ կէրէք բապպըն հէյքէլինէ մախսուս իտի : Պու ավէշտէն մատէսինի գուլանան քիմսէլէր Ալլահ թարաֆընտան չէտիտէն ճէզայա չարիքնտըլար : ² Նաբաթ վէ Աբիւզ Ահարոնուն օլուլարը բուրվառարընը ալուպ , ծնլարա քիւննիւք վէ ավէշ գօյտուլար , վէ բապպըն հուգուրունա ախէր ավէշ սունտուլար , ծնու քի բապպ էմր էթմէմիշ իտի . վէ բապպըն թարաֆընտան ավէշ չըգուպ , ծնլարը թէլէֆ էթտի » չիւնքի հէյքէլին ավէշի միւգատտէս իտի . վէ սայիր ավէշլէր նաիաք ատտ օլուրուտուլար : Բէզալիք .

³ Կորիս , Դաթան վէ Աբիրոն Ղեւտալը օլտուգլարընտան զաթէն բապպըն հէյքէլինին խըտմէթինէ մէէգուն իքէն , քեհահինլիք էթմէք իտտաաընտա տախի կէզմէյէ ճէսարէթ էթտիլէր . վէ քէնտիլէր վէ թապիլէրի իքի իւզ էլլի քիշի գատար քէնտուլէրինէ բուրվառ եախուպ , վէ ավէշ ալուպ հատ չատըրընն էօնիւնէ կիթտիլէր , վէ խօտսէրանէ բուրվառ սալլայուպ , քիւննիւք սունարքէն , 33 « բապպ թարաֆընտան ավէշ չըգուպ իքի իւզ էլլի քիշիլի , քի քիւննիւք սունար ըտըլար , եէտի : Մոլսէս Եղիազար քահանայա տէր , եանմըշլարըն իչինտէն պազըր պուխուրտանլարը գալտըրըն վէ այրէգսը օլան ավէշի պիր թարաֆա տաղըտըն » : Խըզմէթի բուհանիլէ թախսիս օլան մատտէյի՝ ծնտա նէ պէյիս վար տէ-

¹ ՂԼԿ. Զ. 9 :

² ՂԼԿ. Ժ. 1 :

³ ԹԿԿ. ԺԶ :

յուպ, պիլա ֆարգ, ճիսմանի պիր խըզմէթէ օնու թային
էթմէք, եախօտ պունուն մուղայիրինի էտէն, շէտխտէն ճէ-
զայա չարիբընըր :

Ահտ մէզպահը՝ եախօտ Ահտ սանտըղը . Տես Խորան :
Այազ եայգամազ ային ու ատէթի . Տես Ոտն լուայ :
Ապաշխարանք չէքմէք . Տես Եառ չէքմէք :

Ավանիի շերիֆէ (անօքք) Մեզպահտա պուլունանլար

Պունլար կերէք էսքի՝ կերէք եէնի ահտլարտա տալիմա
միւզատտէս թութուլմուշլար :

¹ « Քիւննիւք թէփսիլէրինի , վէ գութուլարինի , վէ գա-
տէհէրի , վէ թասլարը (սկիհէրի) եափասըն , թէմիզ ալ-
թունտան օնու եափասըն » : ² « Վէ մէզպահըն հալգասըն ,
վէ էօրթիւսիւնիւ , վէ լէկէսլէրինի , վէ չաթալլարինի , վէ
մանղալլարինի վէ հէր ալէթլէրինի պազըրտան եափասըն » :

³ « Վէ Սօղոմոն բապղըն խանէսինին ճիւմլէ գապլարընը
հափթը » : ⁴ Քէզա օլ ավանիյը շերիֆէ աշէ թէսմիյէ օլու-
յօրլար , վէ պունլարը Նաբուգոդոնոսոր Քիլտանի փատի-
շահը՝ Երուսաղէմը ալտըղընտա , հէփսինի Պաղտատա կէօթիւ-
րիւր : Տէմէք տիր քի քիլիսէ իշպու ավանիի բուհանիյէյի իս-
թիմալ էթտիկինտէ՝ Ալլահըն էմրինէ գարշը կէլմէմիշ , վէ նէ-
վիճատ պիր շէյ էթմէմիշ տիր :

Պու ավանիի շերիֆէնին՝ վէ ճէմի մէզպահտա պուլունան-
լարըն թագտիս օլմասը , եաղլանմասը . Տես Օծում : Պու քի
Ալլահըն էմրի տիր :

¹ Եւ. Իե. 29 . 31 :

² Եւ. Իե. 3 :

³ Գ. Թագ. Է. 48 :

⁴ Գ. Թագ. Իե. 14 .

Աւետարանը Քրիստոսուն եկնի անտ քիթապը տէյու՝ էօ֊
փէրիզ, հէյքէլին իւղէրինտէ սագլարըզ . օգուտուղումուղտա
Ալլահն քէլամինի տիննէր կիպի պաշըմըզը հէօրմէթլէ աչա֊
րըզ . էօնիւնտէ մուժ եագարըզ . խաթալարա օգուրուզ .
վէ կէրէք ժամերգութիւնտէ, կէցո՝ Տէր, տէտիղիմիզտէ՝ վէ իշ֊
կէրէք տին իգրարընը հաւատամը պատարագտա սէօյլէտիկի֊
միզտէ ազիզ Աւետարանը իւքսէկէ գալտըրըրըզ . վէ ճէմիլէթ թ֊
իւէ պէրապէր էլլէրիմիզի պիր պիրինէ գափալը թուրթարըզ, տ֊
էվլէլա՝ հա ըապպ սէն պիզէ պըրագտըղըն պու անտը զիքը ին֊
էյլէ՝ վէ պուռնուն հուզուրունն գալտըրըլմասըյա պէրապէր՝
կէօր՝ վէ պիզէ մէրհամէթ էյլէ՝ տէմէք տիր : Սանիէն պու քի֊
թապ սէնին սէօյլէրին, վէ սէնին թալիմաթըն տըր, պուռնա
զուլ քէնտի էֆէնտիսինին էմրինէ հազըր միւնթազըր օլտու֊
ղու միսալի, պիզլէրտէ սէնին գուլլարըն օլտուղումուղտան,
սէնին պու անտը ճէտիտ քիթապընա քեամիլէն իման էտէ֊
րիզ . վէ իշինտէ պուլունան թէնպիհլէրին իճրասընա հազըր
վէ մէճպուրուզ, տէմէք տիր . նասըլ քի Մուխէս .

¹ « Վէ Մուխէս տէօնէր վէ տաղտան էնէր՝ վէ շէհատէթ
լէվիալէրինին իքիսի տէ օնուն էլինտէ իտիլէր . . . վէ լէվիա֊
լէր Ալլահն էլի իշի իտիլէր, վէ լէվիալէրին իւղէրինտէ հէքք
օլունան հազը, Ալլահն հազտըղը իտի » : ² « Պու սէօյլէրի
հազ (Ալլահ Մուխէս տէր) չիւնքի պու սէօյլէրէ պինասն
սէնինլէ՝ վէ իսրաէլ իլէ անտ էյլէտիմ » վէ պու սէօյլէրտէ
Ալլահն թէնպիհլէրի իտիլէր : ³ Վէ անտ սանտըղընն իլինէ
սանա վէրէճէյիմ շէհատէթ (լէվիալէրի) գօյապըն » :

⁴ Միւզատտէպէր միւզատտէսի մէզպահն իշինտէ անտըն
լէվիալէրի վարըըր (մահֆուզ իտի) » եանի հէյքէլին էն ա֊
ղիզ մահալինտէ : Աւետարանա պիզ հէօրմէթ էտէրսէք, օլ

¹ Եւ. ԼԲ. 15 :

³ Եւ. ԻԵ. 16 .

² ԼԴ. 4-6 վէ 10 քէզա 27 տէ :

⁴ ԵՖ. Թ. 4 .

հէօրմէթ Ալլահա տէմէք տիր , վէ հէօրմէթտէն Ալլահ կիւ-
ճէնմէզ , խօշնուտ օլուր :

Աւետարանա ջաղըրմագ , վէ պատարագտա Էօփթիւքմէք
այիկն ու ատէքի

Պատարագտա « Սուրբ Աստուած » վագթինտէ ճէմիէթին
իչինտէն պիրիսինի Աւետարանը էօփմէյէ տավէթ էթմէնին
մանասը , պիւթիւն մէվճուտ պուլունան ճէմիէթէ վէքեալէ-
թէն վէ քէնտինէ ասալէթէն , Աւետարան Ալլահն քէլամը
տըր տէյու , ծնու գապուլ էտէրիզ , ծնուն թէնպիլէրինին
իճրասընա հէր պար հազըր միւնթաղըրըզ՝ տէմէք տիր :

ԲԱՆԱԴՐԱՆՔ , ԱՐԳԵԼՄՈՒՆՔ ,

ԿԱԽԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Պու քիլիտէ ճէզասը կէրէք ազիզ բիվայէթէ , կէրէք ա-
զիզ քիթապա միււաֆըզ , վէ Ալլահն էմրի տիր :

¹ « Օնու վէ շէհրլէրինի բանադրանք ալթընա ալաճաղըմ »
Խարաէլ միլլէթի Աթարըն Էօլու իւզէրէ կէլաիլինտէ , Ա-
րադ փատիշահը Քանանի , Խարաէլին իւզէրինէ գըյամէ , ծն-
տան Էէսիր ալտըղը իչիւն , Խարաէլ Ալլահա նիյազ էտէր վէ
տէր , էկէրչի օլ միլլէթի էլիմիզէ թէսլիմ էտէրսէն , ճիւմէ-
սինի բանադրանք ալթընա ալաճաղըմ . Էանի թէմամէն սէ-
լամը , վէ միւհասպլէթի , վէ ախզուլիթայի ծնտան գաթ ու
րէֆ էտէճէլիմ :

² Յետու Նըլֆուլը նզուքը ալթընա ալտը : վէ ³ « րապպ

¹ Թոռոյ. ԻԱ. 2 .

² Յետու 2. 17 . Լայն :

³ Յետու Է. 1 . 13 :

Ալլահըն պէօյլէ սէօյլէյօր, Է՞ա պէնի Իսրաէլ նզովք (հիւրմ) իշինիզտէ տիր. տիւշմանլարընզա գարշը գօյամայաճագսընը՝ թա նզովքլարը իշինիզտէն գալտըրընճայա գատար » չիւնքի՝

¹ Ագար նամ քիմսէ նզովք գանուընա բայէթ էթմէյուպ՝ երիգովտան խաֆիէն պիր թագըմ զիգըյմէթ մալ ալմըշ օլ-տուզոււտան, օնու քի Ալլահ մէն էթմիշ իտի. քէնտի վէ էվլատլարը « թաշլանտըլար . . . վէ աթէշլէ եանտըլար » պուն-լարըն կիւնահլարը իշինԱլլահ պիւթիւն Իսրաէլի նզովք ալ-թընա ալմըշ իտի, վէ պունուլն իշին տէյօր՝ « նզովք ալ-թընտասըն Էա Իսրաէլ : Պու Իբ. 20 տէ տէֆա զիքր օլուր. »

³ « Վէ լաքին երուսաղէմտէ օլան բապպըն հէյքէլինէ իւքսէքլէրին քեահինլէրի (քի Ղեւտալը օլուպ, պութլարա քեահինլէք էթմիշ իտիլէր) կիրէմէզ իտիլէր » : Զիւնքի գա-պահաթլարը իշին Յովսիա փատիշահ պու միսիլիւ Ղեւտա-լըլարը Ալլահըն հէյքէլինէ վէ հուզուրունա ասլա կէլմէսին-լէր տէյու՝ էմր էթտի :

⁴ « Նիշին իշինիզտէ զինա տույուլույօր, հէմ էօյլէ զի-նա քի, հիշ թայֆէլէրտէ պիլէ (եօգ տուր), պիլ ֆարզ, քէնտի փէտէրինյն գարըսընը գարը էթմէք՝ (թուլմագ), վէ սիզ քի-պիրլէնմիշսինիզ՝ նէթէքիմ զիատէսիլլէ եաա չէքտինիզ, քի օ իշի իշլէյէն իշինիզտէն տէֆ՝ օլսուն : Զիրա պէն նէ գատար պիզզաթ ուզագ իսէմ տէ, լաքին բուհ իլէ եագընըմ, վէ զաթէնտէ եագընտա կիպի գարար գըլտըմ. օ կիպի հարա-քէթտէ պուլունանը սիզին վէ պէնիմ բուհուլմըն բապպըմըզ Յիսուս ֆրիստոսուն իսմիլլէ պիր արայա թօփլանտըղընըզտա բապպըմըզ Յիսուս ֆրիստոսուն գուվվէթիլլէ օ միսիլիւ քիմսէ, թէնյն հէլաք օլմասը իլէ՝ շէյթանա թէսլիմ օլուն-սուն, քի բուհու (օնուն) բապպըմըզ Յիսուս ֆրիստոսուն կիւնիւնտէ սէլամէթ պուլսուն « 13 » իմտի քէօթիլի յօթա-նըզտան գալտըրըն » : Անճագ խրիսթիան պուլունուպ՝ ա-լէնի սիւրէթտէ էյէր զինաքեար, Էա թամահքեար, Էա

¹ Յէնու Է. 25 :

² Ա. Թագ. Ժ. 24 :

³ Դ. Թագ. Ի. 8 :

⁴ Ա. Կր. Ե. 1 :

փութփեղէսթ, եւ զէմմ էտիճի, եւ սերսօջ՝ եւ զարըճը օ-
լուրսա պու միսիլիւ քիմսէ իլէ էթմէք պիլէ եէմէյէսինիզ » :
Իշթէ կաթողիկէ քիլիսէ կէրէք պունուն վէ կէրէք

1 « Յնու քի եէր իւզէրինտէ պաղլարսան՝ կէօյտէ պաղ-
լանմըլ . վէ եէր իւզէրինտէ չէզտիկին . կէօյտէ տէ չէզիւմիշ
օլաճազ » այաթ վէ սէլահիլէթի իլահիյէ իլէ, ալէնի վէ նէ-
տամէթ դապուլ էթմէզ քիմսէլէրի էսրարը իլահիյէյէ իլնազ
օլմասընտան պիհազգէն մահրում պուլուրուր : Իշթէ պու-
հիւքիւմէթի բուհանի էմրինէ Բահարէն իսմի վէրիլիր : Մով-
սէսէ օլան էմիր, պու միսիլիւլէրի էօլտիւրմէք իտի . քիլի-
սէ իսէ բանաղրանք իլէ իքթիֆա էտէր :

2 Վէ փրօթէսթան պունուտա քիլիսէյէ նապէճա՝ հէմտէ
չօզ կէօրիւր, հէմտէ քէնտի իւսիւլէրինտէ քիլիսէ ազասը-
նա հաղորդ վէրիր, վէ ազա օլմայանա վէրմէզ . ծնւորըն չօ-
ճուզլարը ազըլ պալիզ օլմազտան վաֆիթիզ օլուրլար, վէ
պունլարընքի օլմազլար . կէօյա իչլէրինտէ բանաղրանք ճէզասը
եօզ տուր, տէյի իստաա տա էտէրլէր :

3 « 0 քի բապպ Յիսուսը սէվմէզսէ՝ նզովեալ Մարանաթա
մահրում օլսուն » նէտէն : Քիլիսէ էսրարընտան, իլնազիյէ-
թինտէն, վէ մուհասսէնաթընտան, Իշթէ կաթողիկէ քիլիսէ-
նին իաթիմալ էթտիլի իւսիւլ պունա մէպնի տիր :

4 Ոլ կիւնահեար վէ բանաղրանք ճէզասընա չարփիւմըլ
կորնթոսը իչիւն Պօղոս Առ. օլ ճէզատան խէլաս էտիւմէսի-
նի վէ ծնա պաղըլչանմասընը կորնթոսըլը զարընտալարտան
իլթիմաա էտէր, 6 « պունճա վազըթ չէքտիլի ճէզա ծնա քեա-
ֆի տիր » տէր : Վէ պատէհու ծնուն միւղայիրի օլարազ՝ « օ-
նա պաղըլչանմազ, վէ թէսէլլի վէրմէք » կէրէք տիր, էմր
էտէր : Հէմ հազգիլյէ, զիրա նատիմ օլանա աֆֆ, վէ կիւ-
նահտա գատիմ տուրանա ճէզա վէրմէք քիլիսէ մէճմուրինինին
ումուրու իզթիզասընտան տըր :

1 Մաթ. ԺԶ. 19 : ԺԸ. 18 : ԹՊ. Ի. 23 :

2 Բ. Երեմ. ԺԳ. 5 : ԺԵ. 7 : ԻԱ. 21 :

ԻԲ. 21 : ԻԳ. 7 :

3 Ա. Կր. ԺԶ. 21 :

4 Բ. Կր. Բ. 5-10 :

¹ « Սիղէ թէնպիւր էտէրիւմ . . . օլ հէր գարընտաշտան այրը տուրաարընդ՝ քի եօլսուղճա , վէ տէյիլ պիղտէն ալտըղընըզ ըրիւպէթէր միւսճիպիւնճէ տաւրանըր » 14 « ամմա էկէրչի պաղըսը պու սէօզիւմէ ինանմազսա , օլ մէքթուպլէ ծնու իւշարէթ էտին , վէ ծնունլա իւթիւթ էթմէյին , քի հիճապ էթսին . լաքին տիւշման կիպի ծնու դըյաս էթմէյին , անճադ գարընտաշ կիպի նասիւթ էտին » :

² « Փաք Փիքիւրլէ իմանըն օլսուն , ծնու քի պաղըլարը քէնտի նէֆալէրինտէն ըէտտ էտէրէք՝ իմանտա պօզուլտուլար , (նաւլակոճիցան) ծնլար կիպի տիրլէր Հիմէնոս վէ Աղէքսանդրոս , ծնլարը շէյթանա թէսլիւմ էթտիւմ , քի քիւֆիւր էթմէմէք իչիւն թէրպիլէ օլսունլար » :

³ « Րաֆըզը քիմաէտէն , պիւր իքի քէրէ նասիւթ վէրտիքտէն սօնրա՝ կէրի տուրաարն . պիլմիշ օլսարն քի՝ օ միւսիլիւ քիմաէ սափմըշտըր , վէ խէթա իչէյօր , նէֆսինճէ քէնտինի հէլաք էթմիշ » :

⁴ « Զիրա ծնա հէր քիւմ սէլամ վէրէճէք օլուրսա՝ ծնուն ֆէնա ամէլլէրինէ հիսսէտար օլուր « Էանի ըաֆըզը քիմաէնին : Պունլարըն հէփսի քիլիսէտէ ըանադըանք ճէզասընը վէրմէյէ ըունանի հիւքիւմէթին օլտուղունա տէլիլ տիրլէր՝ վէ ային ու ատէթի վար տըր՝ վէ ծնու իճրա էտէր . փրօթէսթան պու իսպալթարը ճէրհ էտէրսէ էթսին :

Բ Ո Ւ Ր Վ Ա Ռ

Բուռվարլա քիւննիւք սոււնմազ միօնքերեւմ աուքի կերեք Ազիգ ֆիլիսէնին , կերեք Ազիգ ըիվայեքին վէ կերեք Ազիգ քիթապըն Էմրինէ պիւնաէն իսքիւմալ օլունուր :

⁵ « Քիւննիւք թիւթտիւրմէք իչիւն պիր մէզպահ Էափասըն » :

1 Բ. Թէ. Գ. :

2 Ա. Տէ. Բ. 19 :

5 Ե. Լ. 1 .

3 Ա. Տէ. Գ. 10 :

4 Բ. Ե. 11 :

1 « Վէ մէզպահնն իւզէրինտէ օլան (աւատանըզլարը)
անօթլարը , թապազլարը վէ պուխուրտանլարը . . . եւայն
եապտը » :

2 « Վէ Ահարոն օնուն (քիւննիւք մէզպահննն) իւզէրին-
տէ ըահեալը պուխուր եազաւն , հէր սապահլարը գանտիլլէրի
տիւզէլթաիկինտէ , պուխուր օնուն իւզէրինտէ թիւթիւն .
վէ հաչան Ահարոն գանտիլլէրի ախշամ իւսթիւ եազարսա ,
օնուն իւզէրինտէ պուխուր գատիմ Թայիմ ըապպըն հուզու-
րունտա եազաւն . . . վէ օնուն իւսթիւնէ ախէր քիւննիւք
չըգարմայաւընըզ » եանի ըապպըն թէրթիպ էթտիղի քիւն-
նիւքտէն մատէ :

3 « Վէ քիւննիւք մէզպահննը եաղլայաւն » :

4 « Բապպ Մովսէսէ տէտի քէնտիինէ կէօզէլ գօգուլու պա-
հարլար ալաւն , վէ օնտան փէք ինճէ տէօյիւպ ահտլար
հուզուրունա գօյաւն . . . վէ սիգէ օլ եափաճաղընըզ քիւն-
նիւք էն ազիզ օլտուն . . . պիր քիմսէ օնտան գօգու ալմագ
իչիւն պու թարիֆ իւզրէ էտէրսէ , քէնտի ճէօմաաթինտէն
թէլէֆ օլտուն » : Տէմէք քի ըապպըն քիւննիւք վէ պու-
խուրտանը միսիլիւ հէր քիմ էթսէ իտի , օնու քի Ալլահ
մէնն էթմիշ իտի , թէլէֆ օլուրուտու : Պունու փրօթէսթման
հիշ գապուլ էթմէզ :

5 « Պու սանա ըապպ իչիւն ազիզ օլտուն » եանի ըապպա
մախսուս պիր վասիթայը հէօրմէթ վէ իպատէթ իտի . տէյիլ
քի Մովսէսին , ճէմիէթտէն գօգուլար վէ թէէֆֆիւն տէֆ
օլունմասը իչիւն պիր իճատը իտի . հաթթա հէր քիմ քի օլ
թէրթիպի վէ օլ պուխուրու , քէնտի խանէսինտէ պիլէ եափ-
սայիտի , թէլէֆ օլուրուտու : 6

7 Ահարոնուն էվլատլարը Նաբաթ վէ Արիւթ միւգատտէս
աթէչտէն օլմայաբագ , ախէր աթէչ վէ քիւննիւք բուրվառ-
լարընա գօյուպ սունտուզլարը իչիւն ըապպ կիւճէնտի , վէ

1 Եւ. ԼԵ. 16 :

2 Եւ. Լ. 8 :

3 27 :

4 34 :

5 37 :

6 Եւ. ԼԸ. 3 :

7 Դև. Ժ :

¹ « Բապպ թարափընտան աթէշ չըգուպ օնլարը թէլէֆ էթ-տի » : Պէօղէտէ հէր բուհանի շէյի թէքլիֆսիլիդէ չէվիրէն ճէզա չէքէճէք :

² Վէ Մովսէս Ահարոնա տէր « սէն բուրվաոր ալ , վէ մէզպահտան օնա աթէշ դօ , վէ իչինէ քիւննիւք դօ , վէ ա-ճէլէ օրտույա կիթ , վէ օնլար իչիւն քէֆարէթ էյլէ . . . վէ Ահարոն բուրվաոր ալտը՝ վէ ճէօմաաթըն օրթասընա դօշտու-վէ ճէօմաաթտա դըրըլմագ պաշլամըշ իտի , վէ քիւննիւկիւ դօշտու , վէ ճէօմաաթա քէֆարէթ էթտի , վէ էօլիւլէր իլէ տիրիլէրին օրթասընտա տուրտու , վէ դըրիլընըգ տուր օլ-տու » : Պու քէյֆիյէթ կորիսըն վէ ավանէլէրինին ֆէսատըն-տա վուգու պուլտու , քի քեահինիւք էթմէք ֆէսատընտա վէ իտտաաարնտա կէզէրիտիլէր . լաքին Բապպա պուխուր սունուլտու , վէ պունուկլէ հիտտէթի վէ խըշմը թէսքին օլ-տու : Էօլէ իսէ բուրվաոր աթէշի վէ քիւննիւկիւ Բապպըն պիր իզգէթի տիր : Տէյիլ քի թէաֆֆիւնը տէֆ էթմէք իչիւն իշպու միւզատտէս բուրվաոր աստէթի թէէսիս օլմուշ տուր³ :

⁴ « Էլլէրիմին սանա գալտըրըլմասը ախշամ գուրպանը քիւննիւկ թիւթիւնիւ հուգուրուհա չըգաորը կիպի տուալա-րըմ տօղրու չըգսըն » :

⁵ Ոգիա քէնտի պաշընա հէքէլէ կիրիպ քիւննիւք տուն-տուղու իչիւն ույուգ օլուր , չիւնքի փատիշահ իտի քեահին տէյիլ իտի : Վէ էօլիւնճէյէ գատար իւզէրինտէն օլ իլլէթ կէշմէտի :

⁶ Եղեկիա ղեւտալըլարա սէօլէր « Հէքէլին գափուլարը-նը գափատըլար , գանտիլլէրինի սէօնտիւրտիւլէր , վէ իչին-տէ քիւննիւք թիւթտիւրմէտիլէր » :

⁷ Ջաքարիա Յովհաննէս Մկրտիչին փէտէրի՝ քեահին օ-լուպ « քեահինիւք իւսիւլէ իւզըէ հէքէլէ կիրիպ , քիւննիւք

¹ Ղև. 2 :

² Թառ. Ժ. 46 :

³ Ա. Մառ. 2 , 49 :

⁴ Գ. Թառ. Ի. 50, Մառ. 2 ի Ա. 2 :

⁵ Բ. Մառ. Ի. 16 :

⁶ Ի. 7 :

⁷ Ղ. Ա. 9 :

սունմագ (սըրասը) ծնա կէտիղինտէ՝ րապպըն մէլայիքի ծնա կէօրիւնտիւ : զիրա քիւննիւք մէզպահընն սաղ թարաֆըն տա տուրուրուտու » , տէմէք քի քիւննիւք ատէթի հէյքէլտէ պագի գալմըշ խտի , վէ պու տա Ալլահն խօշանտըղը պիր ատէթը միւզատտէս խտի : Պիր տէ քեահինյէրին հաֆթա պէ հաֆթա պիրպիրինէ միւպատէլէյը խըզմէթ էթմէսի թէ հազգուգ էտէր :

¹ « Եկիրմի տէօրթ քեահինյէր . . հէփիսինին էլինտէ ալ թունտան քիւննիւկլէ տօլու բուրվառարը վարըտը՝ քի ա զիզլէրին տուտսը տէմէք տիր : Պիլլախէրէ քիւննիւք սունմագ Ալլահն թահսին էթտիղի պիր իպատէթ իչինտէ վէ հէն կեամընտա օլուրուտու . լաքին կիւնահլար գուրպանը տու նուրտուղունտա Ալլահ քիւննիւկլին սունուլմասընը մէնն էթմիշ խտի , չիւնքի կիւնահտան Ալլահ հազգ էթմէգ :

² « (Կիւնահլար գուրպանը) իւզէրինէ , եաղ (զէյթին եաղը) գօմայասըն , քիւննիւք գօմայասըն՝ զիրա կիւնահ գուրպանը սոր » : Պու միւզատտէս ային ու ատէթի ֆիլիտէ եօյմիյէ պատարագտա իճրա էտէրէք , պուռուն վասիթասիյլէ « Սէն եա Բապպ , տուալարըմըղը գապուլ էյլէ » , « խունկ մատուցանեմք առաջի քո Տէ՛ր , հուզուրունտա եա՛ Բապպ քիւննիւկ սունույօրուղ՝ Ձաքարիանըն ատէթի գատիմի իւզէրէ , Աբելին , Նոյին , վէ Աբրահամին պատարագի միսալը , քիւննիւկլէ սանա սունուլան րէճա վէ նիյաղլարըմըղը պիզտէն տախի գապուլ էյլէ , սէմատէ պուլունան սէսին աաքէրլէր շէֆաաթիլէ , ֆիւրսիյի Երմէնիանը գատիմ հըֆգ էյլէ » տէյու քիւննիւկլէ րէճա վէ նիաղ էտէրիգ :

¹ Յայ . Ե . 8 :

² ԴԼ . Ե . 11 :

ԳԱՆՏԻԼԼԷՐ ՎԷ ՄՈՒՄԼԱՐ

Պոռ. աստեքը միագատտեսէ Ս. Գիլիսէնին վե ազիզ
րիվայեթին վե ազիզ քիթապըն հմրինե միւվաճըզ տըր

¹ « Վէ սէն պէնի իսրայէլէ թէնպիհ էլէյէսին՝ քի սանա
սաֆի վէ թէմիզ զէյթին հաղը ըչըզ իչին ալսընլար՝ քի
գանտիլէր տայիմա եանսըն . . . զիրա անտ փերտէսինին
տըչ թարաֆընտա շէհատէթ հէյքէլինտէ էպէտի ըչըզ օլա-
ճազ . վէ Ահարոն վէ էվլատլարը ախշամտան սապահա դա-
տար ծնու Բապպըն հուզուրունտա հադաճազլար , պու ի-
չինիզտէ պէնի իսրայէլտէն (գալմըչ) էպէտի գանուռն օլսուռն»
էյի տիգգաթ էթ . պու էպէտի ըչըզ ճէօմաաթ իչին տէյիլ .
Բապպըն հուզուրունտա տէյօր՝ լէյլ ունիհար տէյօր՝ տէմէք
քի պու աստէթ պիր իթիգաթա՝ վէ պիր իպատէթէ՝ վէ հէօր-
մէթէ մէպնի տիր : Թըպզը պուռնուռն կիպի :

² « Հէր սապահլարը Ահարոն գանտիլէրի տիւզլէտիկին-
տէ , ծնուռն (քիւննիւք մէզպահընըն) իւզէրինտէ քիւննիւք
թիւթտիւրսին , վէ Ահարոն ախշամա տօղրու գանտիլէրի
հադտըղը զէման . քիւննիւք թիւթտիւրսին , քի Բապպըն
հուզուրունտա էպէտի քիւննիւք օլսուռն » եւայն :

³ « Վէ Մովսէսին եանընա ազիզ շամատանը , վէ գան-
տիլէրի կէթիրտիլէր » :

⁴ « Թէնպիհ էթ պէնի իսրայէլէ , քի սանա խալիս , թէմիզ
զէյթին հաղը ըչըզ իչին կէթիրտիլէր , քի տայիմա ախշամ-
տան սապահա գատար Բապպըն հուզուրունտա գանտիլ եան-
սըն : »

¹ Եւ. Ի. 20 :

² Լ. 7. 8 .

³ Եւ. Լ. 36 :

⁴ Ղ. Գ. Ի. 2 :

1 « Բապպըն Մովսէսէ վերտիղի էօրնէկէ կէօրէ շամատանը ետփորը », էօրնէյի վերէն Ալլահ տըր :

2 Ալլահ Սամուէլ մարգարէյի, քի չօճուգ իքէն քէնտինի աթալարը Ալլահա սունմուշ իտիլէր. իւշիւնճիւ տէֆա չալըրտըղընտա « Ալլահըն չըրասը տահա սէօնմէմիշ իտի, վէ Սամուէլ Բապպըն հէյքէլինտէ, քի օրատա Ալլահըն ահա սանտըղը վար ըտը, ուշույօր իտի » :

3 Սողոմոն ետփորըը հէյքէլին « մէզպահը էօնիւնտէ պէշ սաղընտան, վէ պէշ սօլունտան խալիս ալթունտան շամատանլարը, վէ ալթունտան չիչէքլէրի, վէ գօնտիլլէրի, վէ մաշալալարը » ետփորը :

4 Եզեկիա Ղեւտալըլարա սէօյլէր « հէյքէլին . . դանտիլլէրինի սէօնտիւրտիլլէր » :

5 « Վէ մէլայիք պանա նէ կէօրիւյօրսուն տէր . վէ պէն . . իշթէ ալթունտան շամատան » :

6 Եէտի ալթունտան շամատան վէ . . . ատէմ օղլունա պէնգէր պիւրինի կէօրտիւմ » :

Քիլիսէլէրտէ իշպու դանտիլլէր, չըրալար, մաշալալար, ալէզալար, վէ պունա միւմասիլ ալին ու ատաթը միւզատա տէսէ պաշըճա, Ալլահըն նուր իչինտէ օլտուղունու, վէ թապիւթինին նուրտան իպարէթ օլտուղունու, վէ Եսայ. 9. տա կէօրիւնտիլինէ պինայէն, պինլէրճէ նուրտան օլան ալթը դանատը Սերովբէլէրաէն, Քերովբէլէրաէն ետրատըլմըշ օլտուղունու իգրար էթմէմիլլէ պէրապէր, հէմ տէ ինսանըն Ալլահտան ետրատըլուպ, ճան արգուլէրինին տայիմա Ալլահա տօղրու աթըլուպ չըգտըղընը, վէ ետրատանըն իգզ ու շէրէֆինէ վէ ուղըրունա էօմրիւմիւղին վէ էմվալիմիւղին քեաֆֆասընըն մում կիպի եանըպ ֆիտա օլաճաղինի, վէ իման վէ իթիգատիմիւղին տայիմի սուրէթտէ քէնտինէ թամ վէ թօղրու օլտուղունու վէ օլաճաղինի, վէ ումուտիմիւղին քէնու

1 Թոսայ. Ը. 4 :

2 Ա. Թաֆ. Գ. 3 :

3 Գ. Թաֆ. Է. 48 :

4 Բ. Մնայ. Լ. 7 :

5 Զապրէա Գ. 7 :

6 Յայտ. Ա. 12 :

տինստէ տայիմէն պագի օլտուղունու միւսէյին, ֆիլիէն վէ
զահիրէն հէմ պիր միւզատտէս իպատէթ տիր, հէմ տէ միւ-
ճիւպը պալէ պիր տին թագրերիմիզ տիր. տէյիլ քի քիլիսէ-
լէրտէ օլան դարանլըգ տէֆ օլտուն տէյու, պիր իճատ տըր.
փրօթէսթանլարն պազըլարնն էթտիղի հագարէթ միսալի:
Նէ գատար զիատէ մումար հագարսան, օլ գատար զիատէ
Ալլահը թէքրիմ էտէրսին ¹ «վէրնատունտա, քի ճէմ օլմուշ
իտիք. վաֆիր մաշալալար վար ըտը»:

² «վէ հաֆթանըն իլը կիւնիւնտէ՝ հաչան քի էքմէյը
փարալամայա ճէմ օլմուշտըգ, Պօղոս օնլարա սէօյլէր իտի.
վէ սէօղիւ հարը կէճէյէ գատար ուզաթտը...», վէ գալգ-
տը, վէ էքմէյի փարալատը. վէ թէնալուլ էթտի. վէ սա-
պահա գատար տաիի խայլըճա սէօյլէտի»: Չիւնքի էվայիլ-
տէ վէ պախուսուս փազար կիւնիւնտէ. քի հաֆթանըն իլը
կիւնը թէսմիյէ օլիյօր. խքիսթիանլար, պիր արայա ճէմ օ-
լուպ, Առաքեալլարն քարոզլէրինի տիննէտիքտէն սօնրա,
Առաքեալլար հաղորդութիւն սըրըրնը իճրա էտէր իտիլէր. օ-
նու քի Աւետարան էքմէյի փարալամագ թապիր էտիյօր. վէ
տուա իճրա օլուրուտու. անտէն միւհապպէթ սուֆրասը գու-
րուրուրտը. օ քի ագարէ թէսմիյէ օլուր. վէ էօյլէ հէրքէս
տաղըլըրտը. հաքէզա ³ «եօյմիյէ պիլլիթթիֆագ էրքէնտէն
հէյքէյէ կիտիպ, վէ խանէլէրինտէ էքմէյի փարալար ըտըլար,
վէ շազըլըլա վէ թէվէքէլ էիւրէկլէ եէմէք եէրիտիլէր»:⁴

Քէզա, վէ աղիզ մասունըլար, վէ հէյքէլէր, վէ աղիզլէր
թաովրլէրի էճնիւնտէ մում ալուպ հագմագ, գանտիլ հագ-
մագ, աղիզլէրին Ալլահն ինտինտէ սէվիլիլ օլուպ, Ալ-
լահն նուր վէ ճէմալինէ հիսսէտար օլտուղլարնա պինսէն
վէ պիլվասիթա էվվէլա ալլահը թաղիմ վէ թէքրիմ էթմէք
տիր. սանիէն օլ աղիզէ պիր իզզէթ վէ իպատէթ էթտիղի-
միզտէ, Ալլահն սէվիլիլսիւ օլտուղունտան օնուն չէֆա-
աթինի տիլէմէք տիր. վէ քէզալիք աղիզի թէքրիմ թաղիմ

¹ Գործք. Ի. 8.

² Ի. 7.

³ Բ. 42. 46.

⁴ Ա. Կբ. Ժ. 16.

Մովսէսին նօմոսու միւճիպինճէ սէն պունու ալ (տէր) վէ միւպարէքլէտի ծնլարը » :

¹ « Պու քիմնէ շօլ տիւրկէրին օղլու տէյի՛ մի տիր , վէ Մարիամն օղլու Յակոբուն , վէ Յովսէսին , վէ Յուսէնն , վէ Սիմօնուն գարընտաչը . վէ պունուն գըզգարընտաչլարը պուրատա պիզիմ եանըմըգտաքիլէր տէյի՛ մի տիրլէր » , իշթէ պու Յակոբուն վէ Յովսէսին անասընր :

² « Օնլարըն իշինտէ Մագդաղինալը Մարիամ . վէ Յակոբուն վէ Յովսէսին վալիտէսի Մարիամ , վար իտի » տէյի իշարէթ էտէր վէ եագար . տէմէք տիր քի , Մարկ . Զ . 3 . Քրիստոսա գարընտաչ թէսմիյէ օլունանլարըն վալիտէսի պաչգա Մարիամ իտի . քի Քրիստոսուն խըզմէթինտէ պուլունմուշ իտի . վէ Գալիլեատան կէլուպ , Քրիստոսուն պու քէրէ տէ խըզմէթինտէ պուլունտու , եանի Քրիստոսուն էղիյէթ վէ խաչա չըգտըղը Ֆէլաքէթլէրի վուգուինտէ , եինէ պու Մարիամ հէմ կղէովպասըն գէվճէսի իտի . հէմ տէ Մարիամ Աստուածածինին գըզգարընտաչը իտի . նասըլ քի

³ « Վէ ծնուն (եանի Քրիստոսուն) անասը՝ վէ անասընըն գըզգարընտաչը կղէովպասըն գէվճէսի Մարիամ Յիսուսուն խաչընըն եանընտա տուրույօրըտըլար » : Տէմէք քի Յակոբուն վէ Յովսէսին հէմ անասը վէ հէմ պապասը Աւետարանտա աչըղտան աչըղա եագըլը օլտուղու հալտէ , Նահուտի մէօհթէրէմ իւսիւլը իւզէրէ գարընտաչ թէսմիյէ օլուրուտուլար : Պունուն իշին Յակովբոս Առաքեալ եղըայր Տեառն :

⁴ « Յակովբ եղըայր Տեառն . Բապպըն գարընտաչը » թէսմիյէ օլուր : Պունուն մուֆասսալինի օգումագ իսթէրսէն , տես իւթ իւնէ Մատթ . Ապոստոլան լիւն , Մկղ . եւայն :

Մովսէսին նօմոսունա կէօրէ գարապէթ՝ եանի գան հիւքմիւլլէ պիրպիրինէ գարընտաչ թէսմիյէ օլապիրտիլէր իտէ , Քրիստոսուն նօմոսունտա իման վէ մուհապպէթ հիւքմիւլլէ

¹ Մբէ . Զ . 3 .

² Մատթ . իէ . 36 .

³ Յով . ԺԹ . 25 :

⁴ Գաղ . Ա . 19 :

պիրպիրիմիզէ դարընտաշ օլմուշուզ : վէ գաթիմ գարընտաշ-
լըգտա տուքմալըլըզ :

1 « Անճազ սէն գարընտաշլարըմա կիթ » Գրիստոս Մա-
րիամ Մագդաղինալըյա սէօլէր :

2 « Գարընտաշլարըն իչինտէ Պետրոս գալգուպ՝ տէր եա
գարընտաշլար » եւայլն :

վէ պու իսթիլլահ քիլիսէ իչինտէ պիր մէօթէրէմ աստէթ
եէրինէ կէչմիշ . վէ քարոզլարտա վէ տուալարըմըգտա պու
իսթիլլահը մար իֆթիխար իսթիմալ էտէրիզ :

ԳԱԻԱԶԱՆ ՎԷ ԽԱԶ ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ

Պու ատեք քիլիսեհին հմրինէ , Ալլահըն շիֆահն
վէ քանրիրին օլան մանասընա միւրապըզ պիր ատեք տիր

Քիլիսէ մէէմուրլէրինտէ պաշըճա իքի ճինս հիւքիւմէթ
վար , հէմ բուհանի՝ հէմ ճիսմանի մէէմուրլիյէթ . եանի բու-
հանիճէ ճէմիէթի Ալլահըն եօլունտա չօպան սիւրիւլիւ կիւ-
տէր կիպի կիւտմէք մէէմուրլիյէթի . վէ տէ ճիսմանի . եանի
պու եօլտան սափանլարը վէ չըգանլարը թէէտիպ իլէ թէք-
րարէն եօլա կէթիրմէք մէէմուրլիյէթի : վէ չօպանլըզ հալին-
տէն պիլէնլէրէ մալիւմ տիր քի՝ պաշը՝ եախօտ ուճը էյրի
չէօլէն տէկէնէյի թէսմիյէ օլուր , հէր չօպանըն էլինտէ պու-
լունուր՝ քի գօյունլարը ծնուն իլէ հէմ կիւտէր , հէմ սիւրէր ,
վէ հէմ տէ պիրիսնի թութաճազ օլուրսա , եէտինտէքի պաշը
էյրի տէկէնէյի գուգույա կէօսթէրմէյէրէք , ծնուն արգասըն-
տան ուզատարազ պիր այաղընը թուլթար , վէ ծնու զապթ
էտէր : Իշթէ պու չօպանլըզ մէէմուրլիյէթի քիլիսէ մէէմուր-
լէրինտէ պուլունտուղու էճիլտէն , գուտտասը շէրիֆտէ՝ վէ
սայիր վաղիֆէլէրինին բէսմի իճրաթընտա եէտլէրինտէ օլ

հայրապետական եւ տահա էյիսի, հովանական չօպանլըգ մէս. նէտինին ասասինի եէտինտէ թուլթմագ պիր ատէթի միւլ գատտէս տիր : Վարդապետական գաւազանըն տա իքի ուճը տա էյրի՝ վէ երլան պաշլը օլտուղինին մանասը, հէր ճիհէթ իւմէ՝ վէ ֆէթանէթէ, վէ տիւշմանըն էնվայի տէսայիտինէ էկեա՝ վէ վագըֆ օլուպ, երլանտա պուլուռնան իւմ վէ հիւնէրի տիւշմանա գարլը իսթիմալ էտէրէք, սիւրիւյիւ գուրտլարա գալիթըրմամալը, վէ սաղ եէտինտէ թուլթտուղու խաչ Գրիստոս էֆէնտիմիղին իսթիթիյանլարա պրագտըղը նըշանը մախտուսէ վէ իֆթիխար պայրաղը տէմէք օլուպ, հէր քէսի պու մէէմուրլէր խաչըն էսրարընա վաղ վէ տավէթ վէ թէշվիգ էթմէք մանասինէ մէպնի, ինսանը՝ քի իլլէթի միւլլիքէյէ կիրիֆթար օլմուշ տուր, ալիմանէ սէլամէթպախշ վէ միւճիպի իֆթիխարըմըղ վէ պայիսը սէլամէթիմիղ օլան խաչա վէ ծնտա պուլուռնան հիւնէթ վէ մանայա տավէթ էթմէք տիր :

Զիրա Մովսէսին եէտինտէ գաւազանը վար իտի, վէ տէնիղը ծնունլէ իքիյէ պէլտի ¹ « սէն ասանը գալտըր, վէ տէնիղին իւղէրինէ վուր, վէ անը իքիյէ պէլ » պու ասա՝ քի հիւքիւմէթ ասասը իտի :

² « Ահարոնըն ասասը կէօլէրտի, չիչէքլէնտի վէ ճէվիղ վէլտի » նասըլ քի էքսէր հովուական ասալարըն պաշը չիչէքլի վէ եափրագլը վէ մէյվէլի կէօրիւնիւր : Վէ խորանըն պիր եանընտա տուրուր . նասըլ քի Ահարոնուքի հէյքէլտէ մահֆուղ իտի :

³ « Հէյքէլտէ Ահարոնըն ասասը տուրուրտու » եւայլն :

⁴ « Մովսէս պագըրտան պիր երլան եափթը, վէ ծնու իւքսէք պիր մահալ իւղէրինէ գօյտու » վէ երլանտան վուրուլանլար ծնա պագընճա, չիֆա պուլուրուտուլար :

⁵ « Խաչընը ալսըն վէ արտըմ սըրա կէլսին » :

⁶ « Հաչա՝ քի Գրիստոսուն խաչընտան մատտէ պաշգա պիր չէյ իլէ իֆթիխար էտէյիմ » :

¹ Եւ. ԺԴ. 16.

² Թառ. ԺԷ. 8.

³ Եբբ. Թ. 4.

⁴ Թառ. ԻԱ. 9.

⁵ Մաթ. Ժ. 38. ԺԶ. 24.

⁶ Գալ. Զ. 14.

ԳՈՒՐԳԱՆԼԱՐ ՄՈՎՍԷՍԻՆ ՆՕՄՈՍՈՒՆՏԱ

Գուրպանլար պաշլընա իւջ ճիմս իտիէր , եվկէլա
ԱՍԸԼ ԳՈՒՐԳԱՆ , եախօտ ԹԷՔՄԻԼ ԳՈՒՐԳԱՆ

1 «Թէթիլ Գուրպան» քի թէքմիլէն մէզպահըն իւզէրինտէ
հանարըտը , Ալլահըն թէքմիլ եէրին՝ կէօյիւն եարատըճըսը ,
վէ հէփսինին սահիպի մութլազը օլուպ՝ հայաթ վէ մէմաթ
ամիրի վէ էֆէնտիսի օլտուղունա պու գուրպան պիր նէվի
տին իզրարը իտի : Վէ հէմտէ պու գուրպանըն գանը մէզ-
պահըն էթրաֆընա սէրիլիլը իտի , օ տա պու մանայա մէպ-
նի իտի քի , եանի զէպհ օլան հայվանըն գանը ինսանըն գա-
նընա պէտէլէն վէ վէքեալէթէն սայըլըր ըտը , օ քի Ալլահըն
ազամէթինի տախի վէ իհիշամինի իզրար տէմէք իտի :

Սանիէն սէլամէթ գուրպանը . պապաբաբ հաշաբէն եւ
ֆրէնէն , եանի Ալլահըն ինսանա էթմիշ վէ էտէճէք օլա-
ճաղի ինայէթլըր իշիւն՝ պու գուրպան սունուլուրուտու :

2 « Բապպա սունուլաճազ սէլամէթ գուրպանլարինին իւ-
սիւլիւ պու տուր » քի թարիֆ էտէր :

Սալիսէն Բէֆաբէն , եախօտ Էնանլար աֆլըլ խուսուսուն-
տաքի գուրպան :

3 Կէրէք պաշլքեահինին՝ վէ ճէօմաաթըն կիւնահլար աֆ-
լըլը քէֆարէթ իշիւն գուրպանլարը՝ վէ կէրէք պուլնլարըն
իւսիւլինի միւֆասալ սիւրէթտէ ճէմիլթէ Ալլահ Մովսէսին
վասիթաաիլէ թարիֆ վէ էմր էտէր : Պաշլքեահինին կիւնահ-
լարը քէֆարէթ իշին , Դ. 3. « պիր լէքէսիզ (անարատ) սըղըր
(եա տանա) կիւնահը իշին Բապպա սունսուն . . . էլինի սը-
ղըրըն իւզէրինէ գօյսուն . . . Բապպըն հուգուրունտա օնու-
պուղազլայարազ գանընտան ալսըն , ճէմիլթ հէյքէլինէ կէ-

1 ՂԷ . Ա. 9.

2 Ե. 11 :

3 Դ. 1.

թիրոին . փարմաղընը դանա պաթըրուպ , միւղատտէսէնին փէրտէտի էօնիւնտէ Բապպըն հուղուրունտա եէտի քէրէ սէր- փէճէք տիր . վէ օլ դանտան Բապպըն հուղուրունտա քիւն- նիւք մէզպահընըն իբի քէօչէլէրինին իւթիւնէ գօյսուն , վէ տիկէր պիւթիւն սըղըրըն դանընը . . . գուրպան մէզպահը- նըն ալթընա տէօքսիւն . . . վէ պիւթիւն իչ եաղընը . . . քեահին գուրպան մէզպահը իւղէրինտէ եագաճագ տըր . . . վէ պագի հէփսինի օրտունուն խարիճինտէ քիւլ սաչըմըչ պիր մահալտէ օտուն իւղէրինտէ ծնու եագաճագ տըր» : Քէ- զալիք ճէօմաաթըն պիւմէյէրէք օլան կիւնահլարը իչիւն , Բապ- պըն հուղուրունտա գուրպան սըղըրընըն պաչը իւղէրինէ ճէօմաաթըն եիւղէ կէլէնլէրի էլլէրինի գօրուտուլար . վէ քեահին քէնտի կիւնահլարը իչիւն իճրա էթտիյի գուրպան իւսիւլինի պունտա տա իճրա էտէր իտի : Քէզալիք վաղթըն պիր իւմէրասը , եախօտ փատիչահըն պիւմէյէրէք իչէտիդի կիւնահ մաղֆէրէթիւլիւն պիր թէքէ , վէ ճէօմաաթըն պիրինին կիւնահը իչիւն պիր քէչի , եա օղլագ , եախօտ պիր գուչ , վէ պունլարըն դանընըն սէրիլլմէսիլէ կիւնահլար աֆլըղը ատտ վէ իրաա օլունուրուտու : Ել գօյմագ իւսիւլի պունու պէն քէնտիմէ պէտէլ Բապպա զէպի էտիյօրում , պէնիմ կի- պի տիր , պու պանա վէքիլ օլսուն , տէմէք իտի :

Բապիէն , տայիմի գուրպանլար . քի սապահ պիր , վէ ախ- շամ իւսթիւ պիր գօյուն Բապպա սունուլաճագ իտի . պու միւճէրրէտ :

¹ «Վէ մէզպահըն իւղէրինտէ տայիման վէ հէր կիւն պիր եաչընտա իբի գուղու . պիր գուղու սապահ , վէ պիր գուղու ախշամ գուրպան սունաճագսըն » 41 «պու (գուրպան) Բապ- պա կէօղէլ գօգուլու գուրպան տըր , Բապպըն հուղուրուն- տա էփեդէ պիւ քիւրպան» եւայն : Տահա միւֆասալընը իս- թէրսէն , Ղիւտ Գ. Ե. Զ. ² օգու : Լաքին կիւնահլար իչիւն գուրպան սունուլտուղունտա , քիւննիւք իսթիմալ օլունմագ ըտը , քէզա եաղ « օնա եաղ աթմասըն . օնուն իւսթիւնէ

¹ Ել. Իթ. 38 :

² Ղե. Ե. 11 :

քիւննիւք դօյմասըն . զիրա կիւնան իչին տիր¹ ։ Պու գուր-
պանլարըն տէրիսինի , պաշընը , աեագլարընը , էթինի , վէ
սայիրէ տիշարը օրտունուն խարիճինէ չըգարուպ² փաք քիւ-
լիւք իւզէրինտէ եագմասը . Ալլահ ճէօմաաթտան կիւնանլա-
րը պէրթարաֆ էթտի մանասընա մէպնի իտի :

Խամիսէն . կիւնանլար աֆլըղը գուրպանը հէր սունու-
տուղունտա մութլագ ծնունլէ պէրապէր պիրտէ Բէ+ԻԼ Թէս-
միյէ օլան Էռ-բաշ , օ քի Ալլահըն աղամէթինի միւզիրը գուր-
պան իտի , սունուլուրուտու : 2

Սատիսէն կիւնանլարըն գուրպան էթինի քեահինլէր պիր
եալընըդ հէքէլտէ եչէպլիլիր իտի . լաքին սայիրլէրինին է-
թինի քէնտի խանէլէրինէ տալի կէօթիւրէպէլիր իտիլէր :

Սապիէն , Պալ գուրպանլարտա իսթիմալ օլմահաճագ , Ալ-
լահ էմր էտէր . փութփէրէսթլէրին գուրպանլարընա միւ-
ղայիր , ծնլար քի պալը գուրպանլարտա իսթիմալ էտէր իտի-
լէր :

3 «Հէր գուրպանլարընըդտա թուղ իսթիմալ էտին» 41
«պալը օլան զաթը Բապպա գուրպան սունմալասընըդ» :

Սամինէն , էյյամի մախսուսէտէ գուրպան սունուլուրուտու⁴
Նսալը քի Սամուէլին փէտէրի Նզկանա վէ վալիտէսի Աննա
իճրա էտէր իտիլէր :

Թասիէն , հիւսնի ըիգա գուրպանլարը տա վար իտի . ծնու
քի գուրպան սունան քէնտի ըիգասընտան սունարըտը :

Աշիրէն , քեահինտէն մաատէ քիմսէ գուրպան սունամաղ
ըտը . պիր Սափուղ փատիշահ սունմահա ճէսարէթ էթտի . վէ
պունուն իչին տէ քէնտի փատիշահլըղընը զայպ էթտի :

5 «Սողոմոն ելլտա իւչ տէֆա մաղֆէրէթ վէ սէլամէթ
գուրպանլարընը սունար ըտը . . . վէ Բապպըն հուղուրունա
քիւննիւք սունար ըտը » : Իւք իւչ ճինս գուրպանլար նօմոս

1 Թ. Գ. Ե. 15 :

2 Դ. Ե. Ժ. 6. 8 :

3 Բ. 13 :

4 Ա. Թ. Բ. 19 :

5 Գ. Թ. Բ. 25 :

միւճիպինճէ պէհէր սէնէ սունուլմադ էմր թանթընտա իտի,
վէ հէր քէս օնա մէճպուր իտի :

Ահատ աչէր. չօճուգ տօղտուգտան 40 կիւն սօնրա : հէյ-
քէլէ կիրիպ :

¹ Նօմոս միւճիպինճէ պիր չիֆթ կէօլէրճին, եա դոււմրու
Բապպա գուրպան սունուլուրուտու : Թըպզը

² Քրիստոս էֆէնտիմիզին իճրա էթտիղի կիպի : « Վէ
հաչան օնուն փաքլանմասը կիւնլէրի լքմալ օլտուլար իսէ՝
քէնտինի Բապպա թագտիմ էթմէք իչին Նրուսաղէմէ կիթտի-
լէր, նասըլքի Բապպըն նօմոսունտա եազըլմըշտոր » :

Սանի Աչէր, Մովսէսին նօմոսու միւճիւպ Քրիստոս էֆէնտի-
միզ պազը նօմոսալարը քէնտի զաթինտէ վէ պաշգալարընտա
հասպէլ վագիթ իճրա էթտի . պիլ ֆարզ, ույուզլար

³ Հազգընտա Մովսէսին էմր էթտիղի գուրպանը իճրա
էթտի « կիթ քէնտինի քեահինէ կէօսթէր . վէ Մովսէսին պու
խուսուստա թախսիս էթտիղի պատարագ (գուրպանը) օնլա-
րըն թաստիղի իչիւն սունասըն » պու էմր ⁴ եազըլտորը ,
ֆէէգա :

⁵ « Ելէր գուրպանըն մէզպահըն իւզէրինտէ սունարքէն »
եւ այն , լաքին պունլարըն հէփսի Քրիստոսուն քէնտի նէֆ-
սի դանընըն պատարագը թէմսիլի, կէօլկէսի, վէ թասվիրի
իտիլէր, Քրիստոսուն թէէսիս էթտիղի պատարագ իճրա օլ-
տուղու կիպի, պունլարըն քեահֆէսի տուր օլտու . ասըլ
մէյտանա չըգտըլը կիպի թասվիրտէ էհէմմիյէթ վէ պիր լու-
զում գալմատը , նասըլքի Ս. Ներսէս շնորհալի սէօյլէր « Յիլից
զօրէնան Մովսիսի , զոր խօսեցաւ ի Սինայի . . զհինն ի նորս
փոխելով , զստուերն ի լոյս ճշմարտելով , փոխան գառին ին-
քըն գրլով . գառն Աստուծոյ նուիրելով » չրկն :

⁶ « Էքմէյի ալտը Յիսուս միւպարէքէտի, փարչալատը վէ
տէտի « Ալըն եէյին պուտուր պէնիմ թէնիմ, վէ շարապը ա-

¹ Եւ. ԺԳ. 2.

² Դւ. Բ. 22.

³ Մւ. Ը. 4.

⁴ Դւ. ԺԳ. 2.

⁵ Մւ. Բ. 23.

⁶ Մւ. ԻԶ. 26. 27. 28.

լուսայ թէչէքքիւր էթտի, վէրտի ծնւարա վէ տէտի, հէփինիդ պունտան իչին, զիրա պու տըր պէնիմ գանըմ եէնի ահորն, քի չօգլարըն իւզէրինէ կիւնահլարընըն աֆֆ օլունմասը իւչիւն տէօքիւլիյօր » :

1 Զիրա նօմոսլարտա, տէյիլ քի օլաճագ շէյլէրին այնը ապը . անճագ սօնրօտտան օլաճագ էյլիլքլէրին կէօլկէսի վար ըտը » :

2 « Պիլլէր պիր տէֆատէ Յիսուս քրիստոսուն թէնինին պատարագը իլէ թէմիլլէնտիք : Զիրա պէհէր պաշ քեանին միւթէմատիէն խըզմէթտէ տուրուր . վէ այնը գուրպանլարը պիր չօդ տէֆա սունար, ծնլար քի հիչ պիր վագիթ կիւնահլարը գալտըրմայա միւզթէտիր տէյիլէր : Ամմա պու (եաւնի Յիսուս) կիւնահլար իչին պիր թէք պատարագը սունտու, վէ իլէլ էպէտ Ալլահըն սաղ թարաֆընտա օթուրտու . . . զիրա պիր թէք պատարագլէ իլէլ էպէտ թէմիլլէնէնլէրի իքմալ էթտի » :

3 « Պունտան պէօյլէ եա գարընտաշլար՝ միւզատտէսէլէրին իչինէ կիրմէյէ Յիսուսին գանը իլէ ճէսարէթիմիդ վար տըր, ծնու քի պիղէ թագլէ վէ հայաթպախշ եօլ թագլէլէտի, քէնտի թէնինին փէրտէսի վասիթասըյլա » եանի էսքի հէյքէլէ փէրտէյի աշըպ, կիրիլիրտի . պու հէյքէլէ քէնտի թէնինի փէրտէլ ասըպ նասպ էթտի, ծնունլա միւզատտէսէլէր թէսմիլլէ օլան հէյքէլլէրէ պի փէրվա կիրէպիլիլիլիդ : Եանի հաղորդութիւն վասիթասըյլա Ալլահա եանաշմայա պիղլէրէ Քրիստոս սէլահիլլէթ վէրտի :

4 « Տօղրու եիւրէկլէ իմտի թէքմիլ իմանլա՝ ֆէնալըդ գօրգուլարընտան եիւրէքլէրի (եայգայուպ) թէմիլլէյէրէք, վէ թէնի միւզատտէս սու իլէ եայգայարագ (օնա) եանաշալըմ . գավի ումուտին իգրարընը (զխոստովանութիւն) գավի թուլթալըմ » եւ այլն :

ԴՐՈՇՄ (ՏԷՄ. ԽՐԵՆՐԵ)

Եսա թուրմագ, ապաղխարանք չեքմեք, փեհրիգ թուրմագ
ճե տիր:

Իշ պու միւգատտէս ատէթ քիլիսէնին էմրի օլուպ, հէմ
ազիզ ըիվայէթէ, եանի շիֆաէն Ալլահն քէլամինէ, վէ հէմ
ազիզ քիթապա միււաֆըզ տըր:

Եսա թուրմագ ատէթի պաշըճա իքի սէպէպէ մէպնի տիր.
պիրինճի, ինսան եսա թուրմար. հաչան պիր պէօլիւք էյլիք-
տէն մահրում օլուրսա. պիլ ֆարզ, քէնտի աթալարինին՝ պի-
րատէրանը՝ թէալիւգաթը վէ միւհիպպանը վէ ագրապալարը-
նըն վուգուի վէֆաթի սէպէպինտէն տիւնեա կէօզլէրինտէն
չըզար, էսէֆ էտէր, միւթէէլիւ օլուր, քէտէր չէքէր, վէ պու
էսէֆինի իւրէյինտէ տաշըտըղընտա պիր մութլագ ալամէթ
վէ իշարէթ օլմագ իւզրէ, էվայիլտէ սաչլարինի եօլարըտըլար
գըզ, գարը, վէ էրքէք սաչլարինի քէսէրիտիլէր, էլպիսէլէրի-
նի եըրթարըտըլար, ճանլարընըն քէտէրինի տուչ էթմէյիլին
պաշլարընա թօփրագ վէ քիւլ սաչլարըտըլար, ալթլարընա
քիւլ սաչըպ, քիւլ իւսթիւնտէ օթուրուրըտըլար: Մէսէրէթ
վէ սալթանաթ ըուպալարինի սօյունուպ, եսա վէ քէտէր
ըուպալարընը, եանի սիյահ ըուպալար, վէ խարարտան ըու-
պա կիլինիրիտիլէր, եէմէզիտիլէր՝ իչմէզիտիլէր, իւսթլէրինի
պաշլարընը փէրուչան հալտէ պըրագըրըտըլար, լէյլ ու նիհար
վէ թէսէլի գապուլ էթմէզ տէրէճէլէրտէ աղլար՝ սըզլարը-
տըլար, վէ քիմի մէզարըզլարա ա՛հ ու ֆիղան եէրի օլտու-
ղունտան. վէ քիմի տաղլարա մաղարալարա. ինսանըն խու-
լի գալտիղի մահէլլէրէ չէքիլիպ, սայքի գայպ էթտիքլէրինի
օլ իզտիզ ինսիզ եւրէրտէն արար վէ պուլմագ. ա՛հ չէքէր
իտիլէր, վէ նիչէլէրի օլ գատար քէտէրէ գարզ վէ կիլիֆթար
օլուրուտուլար. քի էօլմէք հիյէթինէ վէ տէրէճէլէրինէ տէ
եէթիլի իտիլէր, լաքին ինսան ճինսի հէմ թէնտէն հէմ տէ
ճանտան միւրէթթէպ օլտուղունտան. էվայիլտէ պիր ատէմ:

իշպուռ եաս վէ հազէն իւսիւլինի եալընըզ թէնճէ օլան զա-
րարլար իչին, հէմ տէ ճան թէնտէն տահա իւսթիւն օլտու-
ղունսան, պու ճանըն զարարլարը իչին պու եասը իճրա է-
տէրիտի: Իշթէ

Պիզ պուրատա եաս թուլթմագ միւզատտէս ատէթինի
ճանճա օլան՝ վէ ճանըմըզըն պաշընա կէլէն րուհանի ֆէլա-
քէթլէր իչին միւզատտէս ատէթ տէյի թէնմիյէ էտէրիզ . վէ
պու իւսիւլին իճրասը իլէ . էվվէլա պիզտէն եարատանա
գարշը օլմուշ օլան կիւնահլար իրթիքեապաթը իչին եաս
թուլթարըզ . պու կիւնահլարա սէպէպ օլան ասի թէնիմիզին
խօշլանտըղը շէյլէրի իւզէրիմիզտէն տէֆ վէ օնլարտան իք-
րահ էտէրիզ . վէ ճանըմըզըն զայպ էթտիզի Ալլահն լուլթֆ
վէ միւհասսէնաթընը աճըր՝ աղլար՝ վէ ֆիղան էտէրիզ , վէ
պու տախլի տուլղուլարիմիզէ զահիրէն պիր ալամէթ օլտուն
տէյի եաս թուլթարըզ . վէ պու էվգաթը միւէլլիմէտէ ին-
ճիթտիղիմիզ Ալլահն հուզուրուհա չըզուպ՝ օնուն խաքիփա-
յինա իւզ սիւրէրիզ , վէ իրթիքեապ էթտիղիմիզ կիւնահլարըն
աֆֆընը անճագ պու եօլ իլէ Ալլահտան տիլէր վէ իսթիրհամ
էտէրիզ . վէ Աթալարիմիզին իհտաս էթտիղի պու եաս եօ ,
լու իլէ Բապպըն վէ եարատանըն հիտտէթինի թէսքին վէ
թէէմին էտիւպ , զայպ էթտիղիմիզ ճանճա ինայաթ վէ միւ-
հասսէնաթը պէ թէքրար Ալլահտան նիյազ էտէրիզ վէ ալը-
րըզ : Պու եօլու պիզէ ազիզ քիթապ իրաա , թարիֆ՝ վէ
թէնպիհ իթմիշ . վէ քիլիսէ պունու տէ թաստիզ էտէր . վէ
ճէօմաթա պու եօլու՝ քէնտի սէլամէթինէ պիր վասիթա
տէյու թէնպիհ էտէր : Իշթէ իսպաթլարը :

¹ Յակոբ նահապետ օղլու Յովսէփին ճանաւարլարտան
թէէֆ օլտու տէյի՝ խապէրինի ալտըղը կիպի « քէնտի րու-
պալարընը երթտը՝ վէ իւզէրինէ խարար կիլինտի » : Հիքմէթի խիւտա՝
Յովսէփ չօզ կիւնլէր եաս թուլթաու » : Հիքմէթի խիւտա՝
Յովսէփ չօզ սէնէտէն սօնրա քէնտի փէտէրի Յակոբու կէօմ-
մէյէ սալթանաթլա չըզար ² « օրատա փէտէրինի աղլար . .

վէ փէտէրի իշին եէտի կիւն եաս թուլթառ» պու քի փէհ-
րիգ իլէ օլուրուսու :

¹ « Շէհառէթ չատրըր դափուսու էօնիւնտէ փէհրիզ թու-
թան վէ ահուր օլան դարըլարըն այնէլէրինտէն պազըր գուր-
նայը եափաը » փէհրիզին վէ փէհրիզ թուլթանլարըն հէլքէլէ
միւրաճաթ էթմէլէրինին՝ վէ ահտ (ուխտ) էտէնլէրին իս-
պաթը : Փրօթէսթան թէրճիմէսինտէ պուրատա օդունան
փէհրիզ սէօղիւ քիւլլիլէն դալտըրըմըլ :

² « Յեսու բուպալարընը եըրթաը . վէ քէնտի վէ իարա-
յէլին բուէսսալարը Բապպըն ահտ սանտըզը հուզուրուստա
ախշամա գատար եիւզիւն գույու եէր իւզէրինէ տիւշտիւլէր
վէ պաշլարընա թօփրազ սաչտըլար » պունու տա Ալլահըն
հիտտէթինի թէնզիլ թէսքին էթմէք իշիւն էթտիլէր , զիրա
Ալլահ երիքօվը նալէթլէյիպ՝ նզովք ալթընա ալտը իտի . վէ
Իարայէլ օնուն իւզէրինէ պիւ միւհարէպէ՝ դըյամ էթտիլինտէ
Ալլահըն էմըր միւհիւպ հէր շէյի թէլէֆ էտէճէյիտի . հիշ
պիր շէյլէրինի դասպ էթմէյէճէկ իտի . վէ Ֆի էլ վազի Յե-
սու օլ շէհրի ալթ էթտիլինտէ , Ագար Ալլահըն օլան թէն-
պիհինէ միւղալիր պիր գաչ զիզլիմէթ շէյլէրի խաֆիյէն
քէնտի խանէսինէ կէթիրմիլիտի : Ալլահ պունուն իշին եիւ-
զիւնի Իարայէլտէն չէվիրմիլիտի . վէ 11 « Իարայէլ կիւնահ
իշէտի , զիրա պէնիմ քէնտուլէրլէ ագտ էթտիլիմ ահտը
պօզտուլար . զիրա նզովք թահթընտա օյանտան ալտըլար ,
խըրսըզըրգ էթտիլէր , վէ եալան սէօյլէտիլէր , վէ հաթտէ
քէնտի էշեալարի իշինէ օնլարը դարըշտըրտըլար . պունուն
իշիւն քէնտի տիւշմանլարընա գարշու գօյամայաճաղար . .
զիրա (նզովք) նալէթ ալթընա տիւշտիւլէր . . . գալզ ճէօ-
մասաթը թէմիլլէ , վէ սէօյլէքի եարընքի կիւնտէ թէմիլլէն-
մէլիսինիզ . զիրա Իարայէլին Բապպ Ալլահը պէօյլէ տէյօր ,
եա Իարայէլ իշինիզտէ նալէթլէնմիշ զաթ վարտըր . պու լա-
նէթլիլի իշինիզտէն գալտըրմատըգտան սօնրա՝ սէնին տիւշ-
մանլարընա գարշը գօյամայաճաղարն » : Պատէհու Ալլահըն էմ-

րիւէ պիւլ գուրա Ագարըն իւզէրինէ կիւնահ թէպէյիւն է-
տիււլ՝ քէնտիսինի՝ վէ խանէսինի՝ չօճուզլարընը՝ հայվանաթը-
նը տէ պէրապէր թաշլատըլար՝ վէ եազտըլար . վէ Ալլահն
հիտտէթի թէսքին օլտու . վէ Խարայէլ իլէ Ալլահ պարըշտը .
լաքին եսա՝ փէհրիզ՝ վէ կէօզ եաշլարը սէպէպ օլտու , վէ
կիւնահլարը իչլէրինտէն գալտըրտըզլարը նէտամէթլէրինին
սահիհ օլտուզոնու թէպէյիւն էթտի :

1 Խարայէլ Բէնիամին սըպթընտան մաղլուպ օլուպ 80,000
պին ասաքիր ծնլարտան գըրըլտըզը իչիւն Բապպըն անտ հու-
զուրուհա հէփսի պիրլիքտէ ճէմլյէթ Բէթէլէ կիտէրլէր « վէ
Բապպըն հուզուրուհտա աղլատըլար՝ վէ փէհրիզ թուլթտու-
լար . վէ սէլամէթ գուրպանը սունտուլար » :

2 Ահտ սանտըղընը Խարայէլ Փղշտացիլէրէ գարըն մուհա-
րէպէյէ պէրապէր կէօթիւրիւրլէր , վէ եինէ օթուզ պին աս-
քէր Խորայէլտէն գըրըլըր . վէ Ահտ սանտըղըտա եէսիր տիւ-
շէր : Պու գարա խապէրի կէթիրէն Բենիամինի պիր քիմսէ
« էլպիսէսինի եըրթմըշ , վէ պաշընա թօփրազ սաշմըշ խտի »
տէրուհէն էսէֆինի իպրազ էտէր , տէմէք տիր :

3 « Սամուէլ (մարգարէ) Խարայէլ միլլէթինէ սէօլլէր , էկէր-
չի պիւլթիւն երւրէքտէն Բապպա տէճմիւշ իճէնիզ , իչինիզ-
տէն էնվար թիւրլի փուլթլարը պէր թարաֆ էտին , վէ օր-
մանլարընը , վէ երւրէքլէրինիզի Բապպա հաղըրլայըն , վէ եա-
լընըզ օնա խըզմէթ էտին . քի սիզի փուլթիէրէսթլէրին էլին-
տէն գուրթարսըն : վէ Խարայէլ Բահազիմին , վէ Աստառու-
տըն (պունլար փուլթ տըրլար) օրմանլարընը գալտըրտը՝ չիւն-
քի հէր փուլթխանէ իթթիսալինտէ պիր տէ օրմանը օլմալը
խտի . վէ պունատա փուլթիէրէսթլէր Դի-գուրպէն օրման իսմի-
նի վէրիւր խիլլէր :

4 Սամուէլ մարգարէնին էմըր իւզրէ Խարայէլ Մաափային
(շէհիր իսմի) իչինէ ճէմ օլտուլար « սու կէթիրտիլէր , վէ
(Սամուէլ) օնու Բապպըն հուզուրուհտա եէրէ սէրփտը (նէ-

տառէթ վէ կէօղ եաշարննա տէլիլ) վէ օլ կիւն փէհրիզ
թութտուլար, վէ Բապպըն հուզուրունտա թէօպէ՝ կիւնահ
իշէտիք, տէտիլէր » : Իսրայէլ միլլէթի Սաւուզըն էօլիւսինի
աղլար :

¹ « Վէ օնլարըն քէմիքլէրինի ալտըլար . . վէ Յարիւս
տէ (չէհիր իսմի) աղաճըն ալթնտա (ճանըն սաղ օլտուղունա
տէլլալէթ) տէֆն էթտիլէր . վէ եէտի կիւն փէհրիզ թութ-
տուլար » էօլիւ իւզէրինտէ փէհրիզ :

² Նաթան մարգարը Դաւիթի թէքտիր էտիպ՝ տէր « Գե-
տալը Ուրիայը գըլըճլէ վուրտուն, վէ օնուն գարըսընը սանա
գարը տէյի ալտըն, վէ օնու Ամոն էվլատլարընը գըլըճըլիլէ
գաթլ էթտիրտին, պունտան պէօյլէ գըլըճ էվինտէն էքսիլ-
մէսին իլէլ էպէտ . . . վէ օղլուն՝ քի սանա տօղաճագ տըր,
էօլիւմ ճէգասը չէքէճէք տիր » : Վէ Նաթան քէնտի խանէ-
սինէ ափտէթ էթտի, վէ Դաւիթէ Ուրիանըն գարըսընտան
տօղմուշ օլան չօճուղու Բապպ վուրտու . վէ խասթալանտը :
Վէ Դաւիթ չօճուզ իշիւն Ալլահտան նիյազ էյլէտի՝ վէ փէհ-
րիզլէր թութտու . վէ կիտիպ ախշամտան սապահա գատար
թօփրաղըն իւզէրինէ գափանտը . . վէ եէտինճի կիւնիւ չօ-
ճուզ էօլտիւ . . . վէ եէրտէն գալգտը վէ եայգանտը . վէ
քէնտի իւզիւնի սիլտի . վէ բուպասընը (հաս բուպասընը)
թէպտիլ էթտի . վէ Ալլահըն խանէսինէ կիրտի, վէ օնա
սէճտէ գըլտը, վէ քէնտի էվինէ կիրտի . վէ էքմէք եէտի . .
վէ խըզմէթճիլէրի օնա տէրլէր . նէ՞ տիր պու էթտիյին . հա-
չան չօճուզ սաղ իտի՝ փէհրիզ թութտուն, աղլատըն . վէ չօ-
ճուզ էօլտիւղի կիլպի՝ գալգտըն՝ եէմէք եէտին : Վէ Դաւիթ
տէր . չօճուզ հաչան սաղ իտի, փէհրիզ թութտու վէ աղլա-
տըմ . զիրա՝ քիմ պիլիւր տէտիմ, գապիլ քի Ալլահ պանա
մէրհամէթ էթտին . վէ չօճուզ սաղալսըն (փէհրիզ վէ տուա
վասիթասը իլէ) ամմա չիմտի քի, օ էօլմիւշ տիր . նիչին աղ-
թըզ փէհրիզ թութայըմ . մէյէր օնու չէվիլմէյէ պէն գատիր
միյիմ . պէն օնուն հանընա կիտէճէյիմ, օ պանա տէօնմէզ »

¹ Ա. Թագ. ԼԱ. 13 .

² Բ. Թագ. ԺԲ. 9 .

Դաւիթ փէհրիդի նիչին թութտուղունուն սէպէպինի աչըգ-
տան սէօլէյօր . տէմէք քի պու փէհրիդ Ալլահն ինտինտէ
մագպուլ պիր ատէթ տիր . վէ Ալլահտան չօգ շէյէր փէհրիդ
վասիթասիլէ իսթիրհամ օլունուր : Աճէպա փօթէսթան պու-
նա նէ մանէ վէրէճէք՝ պիլմէյիդ . ֆագաթ պիլտիդիմիդի սէօյ-
լէյէլիմ՝ օ փէհրիդ տէյիլ իտի , ծոմ՝ օրուճ՝ իտի տէյէճէք տիր
Փէհրիդիմիդի պէյէնմէզ , Դաւիթին օրուճունու թաստիդ է-
տէր , ամմա նէ ճնա , նէ պունա եանաշմագ օլմագ . . :

1 Ագաաբ էթտիդի գըթալ իչին թութտուղու եաս :

2 « Փէհրիդ թութմագտան տիզլէրիմին գուվլէթի քէսիլ-
տի , վէ թէնիմ զէյթին եաղընտան (ab oleo) րէնկինի աթտըն :

3 « Նէֆսիմի փէհրիդէրլէ ալլաթտըմ , վէ պու պանա
հագարէթ սայրտը , էլպիսէլէրիմի խարարտան էթտիմ , վէ
ճնարա մահիթապ օլտում » թըպզը փէհրիդ տիւշմանլարընա
պիզլէր տախի պու սէօզլէրի սէօլէրիդ :

4 « Պիւթիւն Յուդանըն սըպթընա փէհրիդ էմր էթտի »
եանի Յովսափատ փատիշահ , 13 « վէ պիւթիւն Յուդա (եա-
նի Յուդանըն սըպթըն) վէ գարըլարը՝ վէ չօճուգլարը Բապ-
պըն հուզուրունտա տուրուրտուլար » եանի տաճարըն իչին-
տէ , չիւնքի Յովսափատ Ամոնլըլարտան գօրգայօրըտը . վէ
լաքին հիքմէթ չուրատա քի՝ ճնարը եէնտի :

5 Ասորիլէրին փատիշահը Սէնէքէրիմ Եգեկիանըն իւզէրի-
նէ պիլ միւհարէպէ գըյամ էտէր , վէ Եգեկիա շաշըրըր՝ վէ
Ալլահն հէքէլինէ կիտէր , խարար կիյինիւր , եաս թութար ,
տուա 'էտէր , վէ Բապպ՝ Ալլահ պիր մէլալիք կէճնտէրիպ՝
տիւշմանտան իւզ սէքսէն պէշ պին աքքէր գըրար , վէ Երու-
սաղէմ , վէ պէնի իսրայէլ սէլամէթէ չըգար :

« Եգեկիա փատիշահ տուլտուղու անտէ (Ռափսակըն միւ-
թէքէպպիր սէօզիւնիւ) քէնտի էլպիսէլէրինի եըրթտը (գալ-
պինին էսէֆ տուլտուղունա իսպաթ) վէ խարար կիյինտի ,

1 Գ. Թագ. ԻԱ. 27 .

2 Սպ. ճԸ. 23 :

3 ԿԸ. 11 .

4 Բ. Մնայ. Ի. 3 :

5 Գ. Թագ. ԺԺ. 1 :

վէ ըստպէն խանէսինէ կիրտի » վէ տուա էթտի :

¹ Հոգոփեռնէս պէնի Իսրայէլի գուշաթմայա պիլ զըյամ Պէթուկիա չէհրինին թա եանընա օրտույու գուրար : Պունը պէնի Իսրայէլ տույար տույմազ , պաշ քեանին Յովակիմին էմը վէ թէրթիպի իւզէրէ , Իսրայէլ Բապպ Ալլահն գուճաղընա տիւշէր , պայ , կէտա , գարը , էրքէկ , չօլուգ , չօճուգ , վէ հայվանլարա պիլէ սու սաման վէրտիրմէիպ , ճէօմաաթըն հէփսի եաս թուլթար , վէ խարար կիլինիրէր , վէ պաշլարընա թօփրազ սաշարլար , վէ հէյքէլին իւսթիւնէ տախի խարարլար՝ վէ եաս սիյահ էօրթիւլէրի էօրթէրլէր » վէ Բապպն հէյքէլի հուգուրունտա տիզ իւսթիւ կէլիպ , (Ալլահ) ըէճա էտէրիտիլէր , վէ պաշլարընա քիւլ սաշտըլար » վէ պէօլէլիկիլէ Ալլահ նիյաղլարընը գապուլ էտուպ , տէհէթի պիր սէրասքէրին պաշընը զայիֆ ամմա՝ աղիզ պիր զըզ քէսէր՝ վէ օրտու թարումար օլուր՝ վէ Պէթուկիա խէլլաս պուլուր . Իշթէ պունա մէպնի տիր քի՝ սուրը Քիլիսէ փէհրիզ վէ ապաշխարանք կիւնլէրինտէ փէրտէլէրի չէքէր՝ վէ սիյահ եաս էօրթիւլէրլէ խորանլարը վէ թասվիլէրի էօրթէրիզ՝ եաս իւչինտէ օլտուղումըղա պինաէն՝ սիյահլար չէքէրիզ . վէ ճէմիլէթին պաշընա քիւլ սաշարըզ՝ Եր Դիւրոյ Եւ Դիւրոյ օլ կիւնլէրի ատտ էտէրիզ : Վէ նասըլքի Իսրայէլ պու եաս վէ փէհրիզ վասիթասըյըլա Ալլահն հիտտէթինի թէսքին՝ վէ մէրհամէթիւնի ճէլպ էտիւպ՝ խէլասընը պուլտու իսէ . այնը վասիթալարըլա պիզլէր տախի խէլասըմըղը ճանիպը խիւտատան իսթիրհամ էտէրիզ :

² « Յուգիթ քէնտի խանէսինտէ իւշ սէնէ վէ տէօրթ ալ տուլ տուրուրտու , վէ քէնտի խանէսի իչինտէ պիր օտաճըզ եափար . վէ պէլինտէ խարար կիլինիրտի , վէ տուլլուգ էսպապլինի կիլինմիշտի , վէ քէնտի տուլլուղու միւտտէթինտէ փէհրիզ թուլթարըտ . պիր անճազ շաքաթ կիւնիւնտէն՝ վէ այլար պաշընտան՝ վէ եըլար պաշընտան , վէ Իսրայէլին մէսէրլէթ կիւնլէրինտէն մատէ » եանի էօմրիւնի փէհրիզիլէ կէչիրիրտի :

1 « Էջլի Մանասենըն վէֆաթընաան սօնրա չօզլարը օնա պիւթիւն էօմրիւնտէ թալիպ օլտուլար , վէ ցուդիթ կիւնտէն կիւնէ պէօլիւլիւպ միւշէրրէֆ օլտու , վէ եիւզ պէշ սէնէ քէնտի էջլինին խանէսինտէ իթիթյարէ օլտու , վէ քէնտի ճարյէսինի աղատ էթտի , վէ էօլիւպ քէնտի էջլինին մէզարընա կէօմրիւտիւ » : Փրօթէսթան աճապա պուճա նէ տէր . զաննրմա կէօրէ մութլագ պուտալարդ էթմիշ , վէ էօմրիւնէ եազըդ տէյէճէք :

2 « Ալլահա էանաշմայա մէօնթաճ օլուպ տէրէր (եանի Խարպէլ Ալլահա) նէ տիր սէպէպի , քի պիզ փէհրիզ թութտուգ՝ վէ սէն կէօրմէտին , նէֆսիմիլի ալշաթարդ . վէ աէն պիլմէզ օլտուն : Չիւնքի սիզլին էյյամի փէհրիզէրինիդտէ . մէրամլարընըդ իճրա օլմուշ պուլունուլօրլար , վէ սիզլին էլինիզլին ալթընտա օլանլարըն հէփիսինի ինճիտիւսինիզ : Խըստմէթլէրտէ վէ միւնաղաալէրտէ փէհրիզ թութարսընըդ , ֆագիլլէրի տէօյէրսինիզ՝ պէօլլէ կիւնին փէհրիզինէ էօլլէ իսէ պէնիմ նէ լիւզիւմիմ վար , սիզլին կէլիւպ պանա տիւշմէնիզ՝ վէ պէնիմ սիզլի տիննէմէմէք : Պու կիպի փէհրիզէրի պէն իսթէմէտիմ , նէ տէ օլ կիւնի քի ինսան քէնտի նէֆսինէ էզիյէթ վէրիւր : Չիւնքի էյէր պօնունու հալգա կիպի պիւքէրիսէն , վէ իսարար վէ քիւլ ալթընա սէրիպ (օթուրուրսան) եինէ օնա պիլլէ փէհրիզ՝ վէ մագպուլ կիւն իսմինի վէրմէյէճէլիմ , պէօլլէ փէհրիզի թախսիս էթմէտիմ , տէր Րապպ : Իլլա հագսըզըդ տիւկիւմինի չէօզ , ալզուլիթալարընըն ճէպըրի հիլէքնարըղընը պէրթարաֆ էթ : Միւսաստէ էտիւպ , տարա կէլմիշլէրի (մահպուսլէրի) սալը վէր , վէ հագսըզ օլան հէփ սէնէտլէրի երրթ : Աճըզմըշլարա քէնտի էքմէլինի տօղրա , վէ խանէսիզ օլան ֆուգարալարը սէն քէնտի խանէնէ կէօթիւր : Չըպաղարը կէօրտիւլլինտէ կիյտիւր՝ վէ էվաաթընըն էվասհիպլէրինտէն իթիւրազ էթմէ : Օլ վագիթ էրքէն ըշըղըն տօղար , վէ սանա չիֆա թէզ էլտէն եէթիշիւր » եւայն . Իշթէ փէհրիզլին մագպուլ օլաճագ օլմասընըն շըրուլթը վէ գայտէ-

սի աչըգտան Ալլահ թարաֆընտան թարիֆ օլույօր : Զիրա էյիլիք հէր ճիհէթտէն օլմալը , լաքին ֆէնալըգ պիր ճիհէթտէն տախի օլուր :

¹ « Բապպըն բուհը պէնիմ իւզէրիմտէ տիր , վէ օնուն իւչիւն պէնի մէս էյլէտի . . Սիուլնըն հաս թուլթանլարընա իւլթիշամ վէրմէք , քիւլ եէրինէ մէսէրրէթ հաղլանմասը . վէ հաս թուլթանլարա ինթիշամ էլպիսէսի » վէրմէյէ պէնի իրաալ էյլէտի :

² « Վէ Նինուէ էհալիսի Գուլնանըն վազը իւզէրինէ Ալլահա իման կէթիրտիլէր , վէ փէհրիզ թէնպիհ էթտիլէր , վէ պէօյիւքլէրինտէն քիւչիւքլէրինէ գատար խարար կիյինտիլէր . . ինսան հայվան պիր չէյ եէմէսինլէր, օթլանմասընլար, սու իշմէսինլէր, վէ Ալլահ օնլարըն ամէլլէրինի կէօրտիւ , վէ իւզէրլէրինէ կէթիրէճէք քէօթիւլիւքլէրի . . իճրա էթմէյէ նատիմ օլտու » տէմէք քի Ալլահ ինսանըն ամէլլէրինէ պազար , վէ մէրհամէթ էտէր » գոյ քի տէսին տիւշման . փէհրիզտէ նէ քէրամէթ վար տըր :

³ « Զէմի հիւրէքտէն պանա տէօնիւն , փէհրիզլէրլէ , աղլամաղըլա , սըզլամաղըլա , տէյիլ էլպիսէնիզի , իլլա հիւրէքլէրինիզի եըրթըն . . . Սիուլտա պօրուլար չալըն , փէհրիզլէր թէնպիհ էտին , վէ ըէճա տուալարը իլան էտին » :

⁴ Համան , Արտաշէսին վէզիրինին էլինտէն գուրթուլմագ իչին Եսթէր Մուրթէ պիրատէրինէ խապէր վէրիւր , քի Սիւսին չէհրինտէ նէ գատար Եահուտի վար իօէ , իւչ կիւն , իւչ կիճէ փէհրիզ թուլթուլար , վէ Ալլահա նիյաղ էթսինլէր : Վէ Համան ասըլըր , վէ իսրայէլ խէլաս օլուր :

⁵ Նաբուգոդոնոսոր Երուսաղեմին հէյքէլինի հազարըլընտան սուլայը իսրայէլ պէչինճի այըն օնունճու կիւնիւնտէն փէհրիզ , հէմ սըզը փէհրիզ թուլթուլմասընա գանուն գօյմուչըրլար , լաքին տիկէր թարաֆտան հազգսըզլըգ էթմէտէն

¹ Եւայ . ԿԱ. 1. 2. 3.

² Եւայ . Գ. 5.

³ Եւայ . Բ. 12.

⁴ Եւայ . Դ. 15.

⁵ Եւայ . Ե.

տախի վազ կէչմէզ իտիւէր : Պունուն իւզէրինէ Բապա Ալլահ պէնի Իսրայէլի թէքտիր էտէյօր , էվվէթ փէհրիզ թուլթարսը-
նըզ , ամմա պու փէհրիզէրինիզտէ մէրամարընդտան վազ
կէչմէյօրսունու՞ էօյէ փէհրիզին սիզէ նէ՞ ֆայտէսի թօգա-
նըր . հազգ շէրիաթ քէսին , եւայլն եւայլն . փէհրիզին շար-
թընը Իսրայէլէ իրաա էտէյօր :

1 « Ալլար՝ վէ փէհրիզ թուլթար , վէ Բապալըն հուզուրուն-
տա տուրուրտուլար » : Եանի Բաբելոնիւտա (Պաղտատտա) եւ-
սիր տիւշմիւշ օլան Իսրայէլ ճէմիէթի Ալլահա դարշը Երու-
սաղեմտէ իքէն իրթիքեապ էթտիքէրի կիւնանլարը զէքր է-
տէրէք , նատիմ օլարազ , վէ Ալլահտան կէօզ եաշլարը իլէ վէ
փէհրիզ իլէ աֆֆ տիւէր իտիւէր :

2 « Ասեր սըպթընտան ֆանուէլին գըզը Աննա (մարգարէ)
փէյզամպէրէ վար իտի . պու փիր իխթիյարէ իտի . վէ պի-
քիրլիկինտէն եէտի սէնէ գօճա իլէ եաշամըշ իտի . վէ սէք-
սէն տէօրթ եաշընա դատար տուլ գալմըշ՝ հիշ հէյքէլտէն այ-
րըլմազըտը . անճազ լէյլ ու նիհար փէհրիզիլէ վէ տուալարըլա
իպատէթ էտէր իտի » :

3 « Յովհաննէս տէվէ թիւյիւնտէն էսվապ կիլինմիշ իտի ,
վէ պէլինէ գայիշ գուշանմըշ իտի , վէ օնուն թաամը չէկիր-
կէ՞ վէ եապան պալը իտի » « (Խարնուպ քի աղաճ մէյվէսի
տիր) » : Պուրատա հէր քէս պիլմէլի տիր քի՞ հէր փէհրիզ
թուլթան , եաս թուլթար . ամմա հէր եաս թուլթան փէհրիզ
թուլթար տէմէք տէյիլ , զիրա փուլթիքէսթլէր տախի էօլիւ-
սիւնիւ աշլար վէ եաս թուլթար . պու պիլճիւմէ Բիլիսէնին
խտինտէ եաս վէ փէհրիզ միւլթէֆիզ իսէլէր տէ , թայֆէ-
լէրճէ էօյլէ տէյիլ , պիզէ տէ Բիլիսէ լազըմ տըր :

4 « Յովհաննէսին շակիրտլէրի օնուն (Յիսուսուն) եանընա
կէլիպ՝ տէրլէր , նիլին պիզ վէ ֆարիսեցիլէր չօզ տէֆա փէհ-
րիզ (օրուճ) թուլթարըզ , վէ սէնին շակիրտլէրին թուլթմազլար ,
Յիսուս օնլարա տէր . վազիթ կէլէճէք . . . վէ օլ վազիթ

1 Բարսա . Ա . 5 :

2 Զաւի . Բ . 36 :

3 Մաթ . Գ . 14 :

4 Թ . 14 . 17 :

փէհրիզ թութածագլար ։ Փրօթէսթանլարա տահա պու վա-
գիթ կէլմիմի՛ն՝ քի փէհրիզ թութսունլար . ֆրիստոս էֆէն-
տիմիզ ճիվապընտա ֆիքրինի աչար . զիրա նասըլ քի տիւ-
կիւն ատէմլէրինէ տիւկիւնտէ իքէն , հաս թութմագ . փէհ-
րիզ թութմագ հազըլմագու . քէզա պէն հանլարընտա իքէն
պէնիֆ Բէ շահրէրէիֆի փէհրիզ , վէ հաս թութմագ լալմի կէլմի-
ամմա պէն իչլէրինտէն գալդտըզտան սօնրա , հաս վէ օրուէ,
վէ փէհրիզ թութածագլար . նասըլ քի

¹ « Հիչ քիմսէ հէնի շարապը էսքի թուրումլարա տու-
տուրմագ . հօգաս օլ շարապ , օլ թուրումլարը փաթլատոր . . .
անճագ թաղէ շարապ՝ թաղէ թուրումլարա գօնումլար » ։

² « Գըրզ կիւն վէ գըրզ կէճէ փէհրիզ թութուպ , անտէն
աճրգար » ։

³ « Մութուր հաս թութանլարա , զիրա օնլար սէվինէճէքլէր » ։

⁴ « Փէհրիզ թութսուղունուզտա միւրայիլէր կիպի օլմա-
յասընըլ » ։

⁵ « Նինուէ ահալիսի շէրիաթ կիւնիւնտէ պու նէսլ իւ-
զէրինէ գալգաճագլար , վէ օնուէն իւզէրինէ հիւքմ էտէճէք-
լէր . չիւնքի օնլար Յուլիանըն վաղը իւզէրինէ թէօլպէ էթ-
տիլէր . չիմտի իսէ Յուլիանտան տահա պէօյիւլիւ պուրատա
վար տըր » տէմէք քի Յուլիանըն ճէմիէթէ օրուճ՝ փէհրիզ՝
հաս՝ թութտուրտուղունու պէյէնիպ՝ թաստիզ էտէյօր , օնլար
պօշ շէյլէր տիրլէր , տէմէյօր ։

⁶ « Ամմա ճինլէրին պու կիպի ճինսի չըգմագ , պիր ան-
ճագ տուա վէ փէհրիզլէրլէ » չըգար ։

⁷ « Հաչան օնլար . . . փէհրիզ թութար իքէն » ։

⁸ « Փէհրիզլէրլէ տուա էտէրէք » ։

⁹ « Վէ հաթթէ փէհրիզ կիւնլէրի կէչիօրուտու » Պ . Առ . տէր :

¹ Մբ . Բ . 22 :

⁶ ԺԵ . 20 :

² Մբ . Դ . 2 :

⁷ Գրք . ԺԳ . 2 :

³ Ե . 4 :

⁸ ԺԴ . 22 :

⁴ Զ . 16 . 17 :

⁹ ԻԵ . 9 :

⁵ ԺԲ . 41 :

¹ « Բապպ Յիսուս Բրիստոսու կիյնին, վէ թէնէ չէն-
վէթէրլէ խըզմէթ էթմէյին», նասըլ քի Նղիա մարգարէ, Յու-
դիթ, Յովհաննէս Ակրտիչ, Աննա մարգարէ էմսալ օլտուլար:

² Քիլիսէնին պիտայէթինտէ, եանուտի վէ փութփէրէսթ-
տէն խրիսթիան օլան ճէմիէթ պէյնիտէ պազը Մովսէսին նօ-
մոսունտան մէնն օլունմուշ թաամլար իւղէրինէ միւճատէլէ
օլուրուտու: Շէօյլէ քի եանուտիտէն տէօնմէ խրիսթիանլար
նօմոսա ֆարզլը օլան եէմէքլէրի, նօմոսա հիւրմէթէն եէ-
մէզ իտիլէր: Լաքին թայֆէլէրտէն տէօնմէ խրիսթիանլար
պունուն միւզայրի օլարագ, հէր թաամը պիլա ֆարգ եէր
խտիլէր: Պօղոս Առ. նասիհաթ վէրիր, քի շու մէմնու տուր,
պու մէմնու տէյիլ տիր, թէրէտտիւտ իչինտէ գալանլար,
զամիրլէրի բէք րահաթ օլսուն տէյի զէպզէվաթ եէսինլէր:

³ « Պիրի ինանըր քի՝ հէր շէյի եէյէպիլիր՝ գաիֆ օլան տէ
զէպզէվաթ եէսին» եանի զամիրճէ գաիֆ օլան: «Նէյէն՝ եէ-
մէյէնի թահգիր էթմէսին, վէ եէմէյէն եէյէնին իւղէրինէ
(սուլի) հիւքիւմ էթմէսին. զիրա Ալլահ ճնու գապուլ էթ-
մէզ» ⁵ « քիմիսի կիւնիւնէ կէօրէ փէհրիզ թութար, (եանի
թախսիս օլան փէհրիզ կիւնլէրինտէ), քիմիսի տէ հէր կիւն
փէհրիզ թութար. հէր քէս քէնտի զամիրինի իսքեաթ էթ-
սին, օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնիւր, Բապպ իչիւն տիւշիւ-
նիւր, վէ օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնմէզ, Բապպ իչիւն տիւ-
շիւնմէզ, վէ օ քի եէր, Բապպ իչիւն եէր, վէ Ալլահա շիւ-
քիւր վէրիր, վէ օ քի եէմէզ, Բապպ իչիւն եէմէզ, վէ Ալ-
լահա համտ էտէր »:

Պունտան փրօթէսթան պիր իսթիֆատէ էտէմէզ. նէ տէ
պիր ֆէթվա ալապիլիր՝ քի փէհրիզտէ նէ՞ քէրամէթ վար
տըր. զիրա Պօղոս Առ. էվվէլա Մովսէսին նօմոսա մէնն
էթտիլի եէմէքլէր, եանի փաք վէ նաիաք թաամլարը իւղէ-
րինէ օլան միւզաքէրէյի հալլ էտէր: Սանիէն՝ պու կիւն ա-
զիզ տիր, փէհրիզ թութայրմ, վէ ճնու եօրթու թութուպ

¹ Հովհ. ԺԳ. 14.

² ԺԳ.:

³ 2.

փառ սաղալամ, վէ շու կիւն աղիղ տէյիլ տիր՝ ծնու թութ մայրմ՝ իւղէրինէ հազար « օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնիւրսէ, Բապա իչիւն տիւշիւնիւր, վէ օ քի կիւնիւնիւ տիւշիւնիւմէզսէ Բապա իչիւն տիւշիւնիւմէզ » հանի քիւլլի եօյմ Բապալըն տըր տէյէրէք : Պու սէօղէրտէն փրօթէսթան, էօյլէ իսէ փէհրիղ թութսամ տա, թութմասամ տա օլուր, վէ իքիսի պիր տիր տէյէմէզ . Առաքեալար տէմէտի . վէ Պօղոս Առ. տախի տէմէյօր . չիւնքի մէմնու օլան ետմէքլէր իւղէրինէ հազար : Սանիէն՝ շու կիւնտէ թութմալը, վէ պու կիւնտէ թութմա մալը զիւրմիւնտէ օլանլարըն միւշքիւլիւնի հալլ էտէյօր : Հաթթէ մէմնու օլան էթի վէ ետմէքլէրի ետիրդիտէ, էկէրչի գարընտալըմ ծնտան թէօքէղիյօրսէ, օ էթի ետմէմէլի, քի գարընտալըմ գազանալըմ, հախօտ միւհապպէթիմիղէ պիր պէրուտէթ օլ եիւզտէն կէլմէսին : Տիննէ

¹ « Թաամ իչին Ալլահըն ամէլինի երգմա » 15 տէ քէզա « էկէրչի գարընտալըն թաամլար իչիւն մահղուն օլուեօրսա, արթըգ միւհապպէթ իլէ կիթմէտին, օլմայա քի սէն քէնտի ետմէյին իլէ ծնու դայա էտէսին, ծնուն իչիւն քի Քրիստոս էօլտիւ » :

² Էթ ետմէմէսի՝ շարապ իչմէմէսի՝ հախօտ գարընտալընըն թէօքէղիտիլ՝ հախօտ սիւրշտիւլիւ՝ հախօտ զայիֆլէտիւ՝ ճի շէյի էթմէմէսի էյի տիր » :

³ Պուրալարտա տախի փէհրիղէրլէ էօմրիւնիւ կէչիրտիւ զինի Պօղոս Առ. հազար : Վէ պու փէհրիղէր պիղիմ կիւն հաշլարըմըզըն աֆֆ օլունմասընա պիր թարիգի սիւհիւլէթ օլտուղու պալատէ միւհարրէր ճէմի տէլայիլ վէ իսպաթլար տան միւպէյին վէ միւսթէպան օլմուշ տուր :

¹ Համֆ. 20.

² 21.

³ Բ. Կր. 2. 15.

ԵՕՐԹՈՒԼԱՐ

Եօրթուարըն միւգատտես ատեթի Գիլիսէնին հմրինէ ազիգ բիվայերի, վէ Ալլահըն ազիգ բիթապինէ միւվաֆըգ վէ միւթապըգ տըր :

¹ « Շոֆաթ կիւնընը փաք սազլամայը ֆիքրինէ գօ, ալթը կիւն իշէյէսին, վէ հէր իշինի իճրա էտէսին, եէտինճի կիւնը Բապպ Ալլահընա թաթիլ » եւայլն :

² « Հէր քիմ շաբաթը պօզարսա՝ գաթլ օլունսուն » :

³ Զարէի « թէքմիլ գօյուն թօխու . . . պիր էօզիւրիւ օլմասըն » :

⁴ « Գուշազլարինիզ պէլինիզտէ, վէ այազ գապլարընըզ այազլարինըղտա. տէյէնէկէրինիզ էլէրինիզտէ, շար շափուկ եէյէսինիզ. զիրա Բապպըն Զարէի (կէշիտի թէշրիֆ) տիր » :

⁵ « Վէ օլ գան սիզէ շայանը թէպէքքիւր օլսուն, վէ պունու սինսիլէ պէ սինսիլէ էպէտի եօրթու թուլթուն . . . եէտի կիւն խամուրսուզ եէյէսինիզ » : Թուոց Թ. 3 :

⁶ « Եըլտա իւշ վագիթ պանա եօրթու էտէսինիզ. խամուրսուզ պայրամընը հըֆզ էտէսինիզ » Զատիկ :

⁷ « Վէ եազ կիւնլէրի իլք մէյվէլէր եօրթուսու » Պենտէկոստէ : « Վէ սէնէ խիթամը եօրթուսու . . . իւշ վագիթտէ պէհէր սէնէ հէր էրքէլին Բապպըն հուզուրունա չըգսըն » : Պու սօն եօրթու եէտի կիւն խտի, վէ տէ չատըրլար եօրթուսու թէսմիլէ օլուրուսու : Տաղաւար վէ տաղաւարահարաց, քի եէտինճի այըն օն պէշինտէ պաշլայուկ եէտի կիւն սիւրէրիտի . Ալլահ իսրայէլի գըրզ սէնէ չատըրլար ալթընտա հըֆզ էթտիղի իշին :

¹ Ե. Ի. 8 :

² ԼԱ. 13 :

³ ԺԲ. 5 :

⁴ 11 :

⁵ 14 :

⁶ ԻԳ. 21 :

⁷ 16 :

¹ « Եւր կիւն » Զատիկտէն սօնրա , տէմէք քի էլլի կիւն
էվէլ Զատիկ եօրթուսու իտի :

² « Պօրուլար զիքրի Բապպա ազիզ չաղըրլաճագ » օ քի
եէտինճի այլն իւր կիւնիւ իտի : Վէ օլ այլն ծնունճու կիւնիւ
Մաթէրէն եօրթուսու . օր քաւուլեան : Օն պէշինճի կիւնիւ
Զաւըրլար Գոմարսը եօրթուսու : Օնտա եէտի կիւն չատըրլար
ալթընտա իգամէթ էթմէլի իտիլէր . Իսրայէլին 40 սէնէ չա-
տըրլար ալթընտա իգամէթ էթտիքլէրինին զիքրի էպէտիսի
իչիւն , վէ Բապպա թէշէքքիւր սունմագ իչիւն : Հէման եօր-
թուլարն հէփիսի պու Ղեւտացուց պապընտա եագըլը տըր .
կիւնլէրի վէ վագիթլէրի : Տես

³ Շաֆաւար շաֆաւար եօրթուսը , քի եէտինճի այլն օ
նունճը կիւնիւ իտի , փէհրիզ հէր ճիհէթլէ էթմէյի էմր է-
տէր , վէ օլ կիւնիւն մուգատտէս թուլթուլմասընր քէզալիք
էմր էտէր : Պու եօրթու օր Կաթաթէտ տալի եօրթուսու ի-
լէ օլ կիւնտէ իճրա օլուրտու :

⁴ Սողոմոն Տաճարը եափտըգտան սօնրա Կաթաթէտ
եօրթուսունու իհտաա էթտի « վէ փատիշան Բապպըն խա-
նէսինէ նաւակատիք եօրթուսու էյլէտի . . . վէ օլ կիւնտէ
Սողոմոն եօրթու իճրա էյլէտի , վէ Բապպըն հուղուրունտա
օն տէօրթ կիւն ծնունդա ճէմի պէնի Իսրայէլ պէօյիւք զիլ-
նէթ էյլէյիպլ չազ օլտու » եանի եէտի կիւն տաղաւար . վէ
եէտի կիւն նաւակատիք եօրթուսու պէօյիւք զէյնէթլէ իճրա
էյլէտի :

⁵ Վէ Մովսէսին նամսունտա եաղըլմըշ օլտուղու կիպի
չատըրլար եօրթուսունու իճրա էթտիլէր :

Մարիամ Մովսէսին գըզգարընտաչընըն վէֆաթի կիւնիւ-
նիւ քի ծնունճու այլն իփթիտասընտա տըր , Իսրայէլ եօր-
թու թուլար : Չիւնքի պիքիլէրին պիլինճի գըլաժուղու վէ
միւէսսիսէսի տիր :

¹ Ղ. Բ. Ի. Գ. 23. 4.

² 25 :

³ Ժ. 2. 29.

⁴ Գ. Բ. Գ. Ը. 62.

⁵ Ա. Ե. Բ. Ե. 51

Եսթերին Իսրայել միլլէթինի Համանըն զալիմիկինտէն
գուրթարտողը կիւնիւ զիքրի էպէտի օլմագ իւզդէ, վէ Աւ-
լահա թէշէքքիւր իչիւն եօրթու թութարլար :

Յուզիթին Իսրայել միլլէթինի վէ Պէթոււհայը Հոդովեռ-
նէսին գաֆասընը քէսմէսիլէ խէլաս էթտիղի իչիւն, օլ կիւնիւ
եօրթու թութուպ, Բասպա թէշէքքիւր էտէրլէր :

Յուզայ Մակարէ Նիկանոր ձէնէրալը եէնիպ տաճարը
ալտըղը կիւնիւ եօրթու թախսիս էթտիլէր, քի Յովհաննէս
զիքր էտէր :

1 « Օլ կիւնէրտէ հէքէլին թէպրիք (նաւակատիք) եօր-
թուսու օլտու » :

Եօրթուլար իւննը եղպաշըլարտա, վէ այ պաշըլարտա պօ-
րուլար վասիթասիլէ ճէմիէթէ վէ շէհրլէրէ իւնն օլուրու-
տու :

2 « Փողս հարէք ի գլուխս ամսոց » եւայլն, այլար պաշա-
րնտա չալընըզ պօրուլարը, էյյամի մախսուսէյի սէնէ վիյէլէ-
րիմիլզտէ :

3 Ղեւտալըլար « շաբաթ կիւնլէրինտէ, այ պաշըլարընտա
վէ պայրամլարտա » քեահինլէրէ եարտըմ էտէրիտիլէր :

Նէնի Ահառն եօրթուլարընա կէլտիղիմիլզտէ, շաբաթ կիւ-
նինին փաղար կիւնիւնէ թէպտիլ օլտուղու պիր Քիլիսէնին
էմրինէ վէ աղիզ ըիվպիթէ մէսնի օլմուշտուր, չիւնքի հառ-
պէլ զարուր առաքեալլար պիր վագիթ շաբաթը կիրակէ եէ-
րինէ եօրթու թութարըլար 7 : Պու եօրթուլարըն թէէսի-
սինտէն մագսէտ, օլ կիւնտէ Ալլահըն ինսանա էթտիղի ինս-
լէթին թէշէքքիւրի իչիւն, օլ կիւնիւ Ալլահա թագտիմ թագ-
տիս էտէրիզ, եանի Ալլահա իպատէթ էտէրիզ, օնու թագիմ
էտէրիզ . տիւնեալի իշլէրտէն տուր օլուպ . բուհանիճէ Ալ-
լահա օլան պօրճումուղու էտա էտէրիզ : Սանիէն, Աղիզին
եօրթուսու խէ, ելինէ օլ աղիզէ Ալլահըն պալշ էթտիկի քե-
րամէթի վէ ինթիշամընտան տօլայը Ալլահա թէշէքքիւր է-

տէրիզ , վէ օլ զաթ Ալլահն ազիզի պուլունտուղունտան՝ եի-
նէ Ալլահն խաթիրի իչիւն օլ ազիզի պիզէ մէանճը թուծա-
րըզ , վէ չէֆաթընի տիւէրիզ , վէ մասոււնքլարընա տախի
հէօրմէթ էտէրիզ , վէ ծնլարը էօփէրիզ : Քէզա թասվիլէրի-
նէ հէօրմէթ , իպատէթ էտէրիզ . էօնլէրինէ մուս հազարըզ ,
վէ ծնլարըն սահիպլէրինի օլ թասվիր վասիթասիլէ թազիմ վէ
թէքրիմ էտէրիզ . սէպէպլ՞ . չիւնքի Ալլահ քէնտի ազիզէ-
րինտէ շէրէֆլէնիր : Պոււնուն իչին իշթէ պիզ տէ Պօղոս Առ-
էմըր միւճիպ

1 « Զիրա պիզիմ զատիկիմիզ Քրիստոս քէսիլտի : Պոււն-
տան պէօլէ՝ տէյիլ քի էսքի խամուրլա , վէ քէօթիւլիւք վէ
ղատտարըրզ խամուրուլա , իլլա սահիլիք վէ տօղրուլուզ
խամուրսուզու իլէ եօրթուլար իճրա էտէլիմ » : Վէ Պենտե-
կոստէ եօրթուսու հագգընտա տախի հազար :

2 « Ամա չիտիլիք Եփեսոստէ տուրուրում պենտեկոս-
տէյէ գատար » ծնու քի խրիսթիյանլար իճրա էտէր խոի ,
իշթէ պու սէպէպլէրէ մէսնի տիր քի , Ազիզ Քրիստէ , կէրէք
Ալլահն շէրէֆլէթմէք իչիւն , Ալլահա լաճի օլան եօրթուլարը .
վէ տաղաւարարը իճրա էտէր . կէրէք Ալլահն ազիզլէրինէ
լաճի օլան էյյամի միլատիլէրինի եօրթու թուծար , վէ տէ
թէնպիհ էտէր . վէ ծնլարըն սահիպլէրինէ իզգէթ , հէօրմէթ ,
իպատէթ էթմէմիզլէ՝ պիլլախէրէ օլ իզգէթ՝ օլ հիւրմէթ Ալ-
լահա ատտ օլունաճաղընտան , հէր քրիսթիյան քէնտի վազի-
ֆէսինի պիլա թէրէտտիւտ՝ վէ պիլա իշթիպահ Ալլահա վէ
Ազիզլէրէ իճրա՝ վէ ինֆաղ՝ վէ իպրազ էտէր :

Անարատ Յղութիւն եօրթուսու

Աւետում եօրթուսու

Ծնունդ եօրթուսու

Յայտնութիւն եօրթուսու

Ելլ պաշը , քի Քրիստոս էֆէնտիմիզին հէմ սիւննէթ , հէմ
իսմի իլահիսինին վէ թարիխինին եօրթուսու տուր

Տեառնընդառաջ հէյքէլէ կիթմէսի վէ փաքլանմառը եօր-
թուսու

Ծաղկազարդ

Յարութիւն

Համբարձում

Հոգեգալուստ

Վարդավառ

Աստուածածին . խաչ . Գրիգոր Լուսաւորիչ

Ծնունդ Յովհաննու վէ զայրիհիւս :

Էկէրչի հէր պէօյիւք վուգուաթ Ալլահ թարաֆընտան
իհսան օլտուղու իչիւն օլ վուգուաթ կիւնլէրի Խարայել միւ-
լէթինտէ եօրթու թային վէ թախսիս օլմուշ իսէ , հազգըլէ
կաթողիկէ Բիլիսէ Գրիստոսուն եէնի ահտընըն էն միւշէր-
րէֆ վէ պէօյիւք ինայաթ կիւնլէրինի եօրթու թութուպ ,
օլ կիւնլէրտէ Ալլահը թաղիւմ վէ թէքրիւմ էթմէսինի քէնտինէ
պօրճ , վէ պիր ֆէրիզէյի միւգաստտէսէ թութար :

Հէմ թապիւթ նօմոսու տախի պունու թաստիգ էտէր .
վէ փութփէրէսթլէրտէ պէհէր Ալլահըն եօրթու վէ էյյամի
մախսուսէսի վար իտի : Վէ շիմտիքի ապըրտա հէր միլլէթին
վէ փատիշահլըգլարըն պիր եօյմը իտի վէ ճիւլիւսու միւշէր-
րէֆի էյյամի վար տըր : Ամէրիգա տէվլէթինին ինկիլիզ հիւ-
քիւմէթինտէն խէլա« օլտուղու կիւնիւ պիր եօյմը միւշէր-
րէֆ թութուպ , հէր իչլէրի թաթիլ էտիպ , մէսէրրէթլէ վէ իֆ-
թիլար իլէ օլ կիւնիւ թաղիւմ վէ թէքրիւմ էտիպ պիր եօյմը մէ-
սուտ քէնտիլէրինէ ատտ էտէրլէր : Քեւաշքի էտէնլէրէ տէ-
մանէ վէրմէյէլտիլէր . . . :

Պիլֆարզ , պուրատա փրօթէսթան տէմէսին . եա Պօղոս
Առ . Կող . Բ . 16 նիչին եազըյօր « քիմսէ սիգէ . . . այ պա-
շըլար , եա եօրթուլար , եա շաքաթլար խուսուսի իչիւն հիւքմ
էթմէսին , քի օնլար կէլէճէք շէյլէրին կէօլկէսի տիր » էվվէթ
Պօղոս Առ . պունու եահուտիլէրէ գարշը եազըյօր , քի խրիս-
թիան օլմուշ իսէլէրտէ , հէնուղ Մովսէսին նօմօսու միւճիւպ
տալրանմազ լազըմ տըր տէյու , իտտաապընտա վէ էֆքեա-
րընտա կէզէր իտիլէր . օ քի ույամազ , չիւնքի Գրիստոսուն

նօմօսու միւճիւպ արթնդ եօրթուլարը իճրա իթմէլի խոլէր, տէյիլ քի հէմ Մովսէսին նօմօսունու թէմամիյէ, հէմ Քրիստոսուն նօմօսունու թէմամիյէ իճրա էտէրիզ էֆքեարընտա կէզմէլիյտիլէր . չիւնքի էպքի նօմօս Քրիստոսուն եհնի նօմօսունուն կէօկէսի խոի . ասըլ Քրիստոս կէլտի, օլ կէօկէլէրին պիր էհէմմիյէթի գալմատը . պիր ատէմ գուրպէթտէն օլ լուրսա, օնուն թասվիրինէ պազըլըր . եա գուրպէթտէն օլ ատէմ կէլիրսէ, օնուն թասվիրինէ լուզում վէ էհէմմիյէթ վէրլմէզ, վէ քէնտի հալլիյէ իճրասըզ գալըր : Իչթէ պու էֆքեարէ մէսնի Պօղոս Առ . էմր էտիյօր քի, փազար ետրինէ շաբաթը փաք թուլթամազ ույմազ, շու եօրթուլու (Մովսէսին քինի) թուլթարըզ Քրիստոսուն Քրիստէսինին թախսիս էլթտիյի եօրթուլու թուլթամա տէյէն խրիսթիան, սափրգ տըր : Մըլաըն սէօզլէրինէ սէմմ ու իթիպար էթմէյէսիզ : Տէյիլ քի փրօթէսթանլարըն էֆքեարընա միււաֆըզ, խրիսթիանլըզտա հիչ պիր եօրթու, եա փազար, եա եըլ եօրթուլարը եօզ տուր, օնու քի քէնտիսի էմր էտէր . նասըլ քի եօզարըտա կէթիրտիք վէ եազտըզ :

Ֆազաթ շուրասընա տիզգաթ էթմէլի, կէօկէսի օլան եօրթուլարա էվայիտէ Ալլահ Խսրայէլ միլլէթինէ Մովսէսին, քեահիւնէրին, վէ մարգարէլէրին վասիթասիյէ պու գատար հէօրմէթ վէ տիզգաթ էթմէսինի էմր էթմիչ իսէ, վէ ճէզաւընը պիլա միւսամահա միւղայիր հալտէ պուլունտուղլարընտա վէրմիչ իսէ, եա ասըլ Քրիստոս էֆէնտիմիզին եօրթու վէ փազար էսրարընա նէ տէրէճէ տէհչէթիլ հէօրմէթ րաւ, յէթ վէ իզգէթ էթմէմիզի իսթէր օլտուղունու քէնտի քէնտի միզտէն իսթիխրաճ էտէլիմ, վէ մէսուլլիյէթին քէզա տիււչիւնէլիմ . . . :

Պու եօրթուլարը փաք սազլամալը, եանի ախը ու իթաքեար քիսպ իչին էթմէմէլի : Ամա պազը խայր իչլէր օլուր, քի օլլիչի կէօրմէյէ ատէմի մէճպուր էտէր . պիլ ֆարզ, Քրիստոս էֆէնտիմիզ նիչէ քէօրլարը, թօփալլարը շաբաթ կիււ նիւնտէ աղալթտը, վէ էմր պուլուրտու քի ¹ պարտ է բա-

րիս գործեւ 'ի չաբաթու :

¹ « Սիգլէրին հէր պիրի , հաֆթանըն հէր իւք կիւնիւնտէ (փազար կիւնիւ տէմէք) հէր նէ քի ըսթ կէլիրսէ , քէնտի եանընա թօլլասըն» եանի սէքեաթ փարալարընը , քի երուսաղէմին խրիսթիան մէօնթաճինինէ իրսալ էտէր իտիլէր : Տէմէք քի պազը խայր իչլէր փազար կիւնիւ կէօրիւլիւր , եէթէր քի օլ իչին մագսէտի խայրա մէսնի օլսուն , վէ սատէ քեար ու քիսպ իչին օլմասըն :

Սանիէն պիր թագըմ խըզմէթի պէյթիյէ , եէմէք փիչիրմէք՝ աթէչ եագմագ , մէյվէ ալմագ , էքմէք , էթ ալուպ , խանէսինէ կէթիրմէք ճայիզ վէ պի կիւնահ տըր . վէլ հասըլ ազատ իչլէր կէօրիւնիւր , ախզուիթա օլունմագ , Հաթտէ պազը խըզմէթլէր վար քի , եօրթուլարտա տուր օլուրսալար , ահալինին ումում իսթիրահաթը սէլպ օլուր . պիլ ֆարզ , ֆուրունճը , լօգանթաճը , գասապ , պէրպէր , վէ պէօյիւք ֆապրիզալար :

¹ Ա. Կր. ԺԶ. 2.

ԷԼՊԻՍԵՅԻ ՐՈՒՀԱՆԻՅԷ

Մեզպաճախ խնդմեք հտեմք քեանինկերին միագատտեմ
 ելպիսեկերի իսիսից ֆիլիսե հմրինե, վե շիճաեմ, վե քան-
 ըրեմ պուլունան Ալլանըն քելամարընա միւսաճըգ,
 վե միւքապըգ տըր :

¹ « Իթիպար վե շէրէֆ իչին գարընտաշըն Ահարոնա ա-
 զիզ լիպաս եափասըն . . . ազիզ գաֆթան Ահարոնըն միւ-
 գատտէս օլմասը իչին եափասըն, քի ծնւարըլա պանա քեա-
 հինլիք էթսին . . . իշթէ էօրնէյի, փիւսկիւլլիւ ուզուն էս-
 վապ, փիւսկիւլլիւ ումուզլար վե կէօքիւսէր իւզէրինէ վա-
 կաս (եփուտ, ուրար) վե գաֆթան, վե նագըշը կէօմէք,
 վե թաճ, վե քէմէր » վե պուրատա թաճըն, քէմէրին, վե
 ազիզ լիպասընըն նէ կէօնէ վե գաշնըլ զիյգըմէթ թաշլարըլա
 օլտուղունու միւֆասսալէն եազար . վե թաճըն օրթասընա
 ալթուն թէնիքէ իւզէրինէ Բաղդաշ Կաշիւն եազըլուպ, թա-
 գըլմասը տախի եազըլը իտի : Քէզալիք Ահարոնըն օլուլա-
 ընա լիպասը միւգատտէսէյի Ալլահ թարիֆ էտիյօր . վե քէ-
 մէրլէրինի, վե թաճլարընը, եւայն, եւյն :

² « Ահարոն գարընտաշընա, վե էվլատլարընա ծնու (լի-
 պասլարը) կիյտիրէսին, վե ծնւարը եաղլայասըն, վե էլլէրինէ
 (եաղտան) տօլտուրասըն, վե ծնւարը թագտիս էտէսին, քի
 պանա քեահինլիք էլլէսինլէր » պու էլպիսէլէր պիր շարթը
 լազըմէ թահթընտա վե սիրէթինտէ Ալլահ թարաֆընտան
 շէտիտէն էմր օլունույօրլար : Պունլարըն եաղլամագ ատէ-
 թինի, տես օշունջ :

³ Էլպիսէլէրին հէփսի զիքը օլույօր, վե եաղլանմալարը :

⁴ Միւֆասսալ իսթէրսէն օգու :

¹ Եւ. ԻԸ. 2 :

² 41 :

³ ԻԹ. 4 :

⁴ ԼԹ. վե Խ. Դեւ. Ժ. ԻԱ :

1 Պիր մէլայիք Հեղի պաշ քեահինէ կէօրինիւպ, քէնտի էվլատլարընըն, Բապպըն հուզուրունտա ֆէնա հարէքէթլէրի իչին ծնու թէքտիր էտէր, վէ տէր « Յուս (եանի Ահարոնըն սինսիլէսինի) Իսրայէլին ճիւմէ սըպթլարընտան քէնտիմէ քեահինիք էթմէք իչին ինթիխապ էթտիմ քի, մէզպահըմըն իւզէրինտէ գուրպան սունսուն, քիւննիւք եագսըն, վէ հուզուրունտա եփուտ կիլինսին . . . նիչլըն . . . օղուլլարընա պէնտէն զիյատէ իզգէթ էտիյօրսուն » Ոփնի վէ ֆէնէ-էս, քի ահտ սանտըղը եէսիր տիւշտիւկինտէ ծնլար տախի միւհարէպէտէ տիւշիւպ՝ էօլտիւլէր :

2 « Վէ Սամուէլ չօծուգ Բապպըն հուզուրունտա եփուտ կիլինմիշ խըզմէթ էտէր իտի » :

3 Սաւուղ ֆղըշտացիլէրին իւզէրինէ պիլ միւհարէպէ եիւ-րիւյէճէյի վագիթ, Աքիյա քեահինէ տէտի ⁴ « եփուտը եօ-գարը գալտըր (եանի տուայա տուր) չիւնքի օ եփուտը քէն-տի իւզէրինտէ թաշըրըտը, զիրա Ալլահըն ահտ սանտըղը օլ կիւնտէ Իսրայէլ օղուլլարը իլէ իտի, վէ օլտու քի Սաւուղ քահանայա սէօլլէր իքէն՝ փիւթփէրէսթիլէրին օրտուսունտա (զըհուր) էտէն շամաթա կիտէ կիտէ արթարըտը, վէ Սաւուղ քահանայա, էլինի թօփլա (արթըգ) տէտի, « զիրա Սաւուղ աճնատը քի, Ալլահ Իսրայէլ իլէ տիր » :

5 « Վէ Բապպ օլ կիւնտէ Իսրայէլի խէլաո էյլէտի » Ալ-լահըն ահտ սանտըղը իլէ, վէ եփուտ իլէ, վէ պունլարը ա-լուպ տուայա տուրմաղըլա : Պուրասընը փրօթէսթան օգու-սուն, վէ կէօրսին, վէ էլպիսէտէ նէ՞ քէրամէթ վար, տէ-յէճէք իսէ, վարսըն տէսին, օ քի Ալլահա հագարէթ տիր, տէյիլ քիլիսէյէ . զիրա Մոփսէսէ էլպիսէ եափ՝ էմր էտէն Ալլահ քէնտուսը տըր :

6 Դաւիթ Սաւուղուն էլինտէն գուրթուլուրմուլյում տէյի Աբիաթար պաշ քեահինէ տէր. սէն քէնտի եփուտունու Ալ-

1 Ա. Թաթ. Բ. 28.

2 18.

3 ԺԴ.

4 18.

5 23.

6 ԻԳ. 9.

լահա եօգարը գալտըր , վէ Դաւիթ տէր : եա՞ Իսրայէլին Բապպ Ալլահը . . . Կէիլ . . . միւհասէրէ օլաճաճ մը տըր . . . վէ Բապպ տէր . միւհասէրէ օլաճաճ : վէ Դաւիթ տէր . Կէիլիւ լէր պէնի , վէ պէնիմ ատէմլէրիմի Սաւուղըն էլինէ թէսլիմ էտէճէք մի տիրլէր : վէ Բապպ՝ էտէճէք տիրլէր , տէր . . . » վէ Դաւիթ գաչար՝ խէլաս օլուր :

Տէմէք քի , Ալլահ էլպիտէյի բէսմլյէ իլէ տուա էթմէսիւնի էմր էտիյօր . նասրլ քի Ահարոնըն վէ օղուլլարընըն էլպիտէլէրինի էմր էտիյօր , քի քէնտուսինէ խըզմէթ վէ քեահինէ լիք էթսինլէր , վէ կէրէք Ալլահ , վէ կէրէք ինսանլար պու էլպիտէյը բուհանիյէնին վասիթասիլէ տուա , վէ բէճա օլունմասընը թաստիգ , վէ էմր , վէ թահսին էտիյօրլար :

¹ Ամաղէկ Սիկիլակ շէհրինի ալուպ՝ ահալլիի եէսիր կէօթիւրտիւղունտէ՝ Դաւիթ վէ մայէթինտէ պուլունանլար չօզ աղլատըլար « վէ Դաւիթ Աբիաթար քեահինէ տէր . . . եփուտը եանաշլթըր : վէ Աբիաթար եփուտը Դաւիթէ եանաշլթըրտը . վէ Դաւիթ Բապպտան սիվալ էթտի . վէ տէտի օլ Գեստուընըն արգասը սըրա չըգայլմ մը . . . վէ Բապպ ծնա չըգ , տէր , վէ եէթիշիրսին » եինէ պուրատա իշպու էլպիտէյի բուհանի վասիթասիլէ Ալլահտան Դաւիթ տիլէկինի տիլէյօր :

² Ղեւտալըլար « Եզեկիանըն եանընա կիրտիլէր՝ վէ տէտիլէր՝ Բապպըն խանէսինտէ հէր նէ վար իսէ , թաթհիր (թագտիս) էթտիք . գուրպանլար մէզպահընը , վէ էօրթիւլէրինի վէ ավանիի միւգատտէսէյի , հուգուր էքմէյին մէզպահընը , վէ ավանիինի , վէ գապլարընը , քի Ագաղ փատիլահ մէքրուհ էթմիլ իտի » , տէմէք քի ավանիի միւգատտէսէյի հէմ մէսհ ու թագտիս էթմէք , հէմ պիր սէպէպի նապէճա իլէ , օլ ալաթը միւգատտէսէ մէքրուֆլէնիր , վէ պունլարըն թէքրար իսթիմալլարընըն ճայիգ օլմասը իշիւն՝ թէքրարէն թագտիս վէ թաթհիր օլունմալարը լազըմ՝ օլտուղու պիր էմըր

¹ Ա. Թաֆ. Լ. 7.

² Մնայ . Իթ. 18.

իլահիյէյէ մէպնի՝ վէ միւսթէնիտ տիր : Կաթողիկէ Գիլիսէ տէ թըպզըսընը իճրա էտէր :

1 Թէքրար պու տէտիկիմիզի իսպաթ էթմիշ տիր :

Ալլահ էսքի անսըն իճրասը խուսուսընտա Մովսէսէ՝ Ահարոնըն վէ օղուլլարընըն էլպիսէյի բուհանիյէլէրնի թարիֆ վէ թէնպիհ էտիյօրսա , եէնի անտըն էսրարը խուսուսուհտա աճէպա էլպիսէյի բուհանիյէլի մէնն էտէր պիր սէպէպի վա՛ր մը տըր : Էվէլքիլէրի էմր էտէն Ալլահ , աճէպա թաղելը օլուպ , օ Ալլահ տէյիլ մի տիր :

2 « Վէ տայիմա օնլարա հէյքէլտէ էօյրէտիր իտի » , վէ 45 « վէ հէյքէլէ կիրիպ կէօվէրճին սաթանլարը վէ ալանլարը տըշարը չըգարմայա պաշլատը՝ վէ սարրաֆլարըն թէզկեհաշլաւընը տաղըլթտը » վէ տիկէր՝ Մովսէսին նօմոսու միւհիպ՝ բուհանի էլպիսէ վէ քեաֆֆէյի ավանիի շէրիֆէյէ հիշ պիր շէյ տէմէտիղի հալտէ , օնլարըն հէփիսիլի քէնտի Ալլահանի հուզուրու իլէ թահսին վէ թաստիզ էյլէտի՝ առաքեալլարըն աւազլարընը եայգատըղընտա . քէնտի բուպասընը պըրաղըպ , փէշլիմալ գուշանտը . քէզա վէ առաքեալլար

3 « Եօյմիյէ հէյքէլէ պիլիթթիֆազ կիտէրէք » քէնտի հուզուրլարը իլէ վէ հալլէրի իլէ տաճարտա պուլուհան քեաֆֆայի էլպիսէ վէ ավանիի շէրիֆէյի թաստիզ էթտիլէր : Պիր տէ տիզգաթա շայան եէրի շուտուր քի՝ Գրիստոս էֆէնտիմիզ հէմտէ թապիաթ նօմոսընըն ամիրի տիր , էյէրշի

4 Գրիստոս էֆէնտիմիզ իպրազ վէ իրաա էյլէտիղի փաւտիշահ սօֆրասընա վէ տիւլիւնիսէ տավէթ օլուհան զէվաթտան , տիւկիւնէ հազըշըր էլպիսէ իլէ տօնանըլմալարընը թաւապ էթտի իսէ , վէ պայաղը բուպա կիլինմիշի ճէզա ալթընա ալտը իսէ

5 « Եա արգատաշ , չիւնքի տիւլիւն էլպիսէն եօղուտու , պուրայա նաճըլ կիրտին , վէ օնուհ նութգու տուրտու : Օլ

1 Բ. Մնայ. ԼԵ. 3:

2 Ղուհ. ԺԹ. 47:

3 Գործ. Բ. 46:

4 Մաթ. Դ. 2.

5 12:

վագիթ փատիչահ (քէնտի) խառնեմէլէրինէ սէօյլէր . շունուն
էլլէրինի վէ ալագլարընը պաղլայըն , վէ խարիճտէ պուլու-
նան գարանլըղա չըգարըն , ծնտա տիչլէր գըճըրթմասը վէ
աղլամասը օլտուն » պուլ քի թապիաթ գայտէսինէ միւղայիր
օլտուղունտան պուլ կիպի ճէգայա չարփընմասը լազըմ կէլի-
յօրսա , Ալլահըն բուհանի խըզմէթինի փայ սընմայուպ , պիլա
թէքլիֆ վէ պիլա փէրվա վէ ատի էլպիսէ իլէ տափրանան
մութլագա Ալլահա հագարէթ էթմիշ օլուր . էկէր փատիչահ
հուզուրունա չըգան քիմսէյէ , ատի բուպա եագըմագսա ,
Բագպըն հուզուրունա պիլա էլպիսէյի բուհանիյէ վէ բէսմիյէ
նէ՞ գատար գիյատէ եագընմայաճագ տըր : Պօղոս Առ. հե-
թանոսլարըն թապիաթ հօմոսու միւճիպինճէ իշլէտիքլէրի ա-
մէլլէրի պէյէնլյօրսա , հեթանոսլարըն պիլէ փուլթիանէ քեա-
հիլէրինին էլպիսէյի բէսմիյէսի վար իտի :

TIBULLO

Vos quoque abesse procul jubeo , discedite ab aris
Queis tulit externa gaudia nocte Venus
Casta placent superis ; pura cum veste venite
Et manibus puris . sumite fontis aquam

վէ

¹ « Հաթտէ թապիաթ (հօմօսը) պիլէ սիգէ էօյրէթմէյօր-
մուլ քի՝ քիշլէն՝ էյէր սաչլը իսէ , այըպ տըր . վէ լաքին գա-
րըյա՝ էյէր սաչլը իսէ՝ շէրէֆ տիր . չիւնքի սաչլար ծնա բու-
պա եէրինէ վէրիւմիշ տիր » :

Պուրատա Պօղոս Առ. խրիսթիանլարըն բէսմի թէճէմմու-
աթընտա տուա վէ փէյիսամպէրլիք էտէն մարգարէ գարըլա-
րըն ժամլարտա տուրուպ , կիլինէճէքլէրի իւղէրլինէ սէօյլէր .
եանի օլ գարը քի մարգարէութիւն էտէր , եանի աղիզ քի-

Թապըն կիզլի օլան էսրարը իւզէրինէ վէ մարգարէութիւնէ-
րին մանէսի իւզէրինէ ճէմիէթէ սէօղ սէօյլէր՝ վէ Թէֆսիր
վէրիրսէ, պու պիլճիւմիէ պաշը էօրթիւլիւ օլմալը : Պուրա-
տան փրօթէսթան քէնտինէ պիր ֆէթվա չըգարմասըն քի,
հէր գարը քիլիսէտէ վազ վէրէպիլիւր : էրքէկ օլսուն՝ գարը
օլսուն՝ ծնտա պիր պէյիս եօգ տուր : չիւնքի Պօղոս Առա-
քեալըն սէօզիւ մարգարէ գարըլար հազգընտա տըր : տէյիլ
քի հէր գարը հազգընտա, ծնլարա քի Թէնպիհ էտիյօր, քի
քիլիսէլէրտէ սիւքիւթ էթսինլէր :

¹ « Գարըլար հէր քիլիսէլէրտէ սըքիւթ տուրսունլար » :
Ենգիտի միլլէթինին պիլէ քէնտի քեահինլէրինին (ծնլար քի
Փագիր Թէսմիյէ օլուրլար) էլպիսէյի բուհանիյէլէրի վար տըր-
վէ այնէն կէօրմիւլիւզ, վէ միւշահէտէ էթմիւլիզ : հէր նէ
հալ իսէ : Պիւթիւն պու տէտիքլէրիմիգտէն շու խիւլասէ
իւթիլարաճ օլուր՝ քի կէրէք էսքի անտըն, վէ կէրէք եէնի
անտըն էսրարը իճրասընտա քահանալար սըֆաթը բուհանի-
յէյէ վէ մէէմուրիյէթի բուհանիյէյէ շայան օլան էլպիսէյի
պիլ իքսա, Ալլահա քէնտի իպատէթլէրինի իճրա էթմիլէ : Իշ-
թէ պու էլպիսէտէն Ալլահըն խօշլանտըլընա պիր սօն իս-
պաթ « Ալլահըն Թախթը էթրաֆընտա պէյազ էլպիսէլէր կի-
յինմիշ, վէ պաշլարընտա ալթուն Թաճլարը պուլունան եիւ-
կիրմի տէօրթ քեահինլէր Թախթլար իւզէրինտէ օթուրուր
ըտըլար » տէյու Յովհաննէս կէօզլէրի իլէ կէօրիւպ եազար :

Ամա տէֆա փրօթէսթան տէր քի՝ Առաքեալլարըն Գիլի-
սէ էլպիսէլէրի օլտուղունու օգոււմայօրուզ, վէ քիլիսէյէ՝
էօյլէ էլպիսէլէր պըրագմատըլար : էվլէթ օգոււմայօրուզ քի-
թապտա, Փազաթ հէր կիւն հէ քէլէ կիրտիքլէրինի կէօրմէ-
յօրմըն : Եօգսա Աւետարանը Մաշտոց քիթապը՝ մը գըյաս
էտիյօրսըն՝ վէ չիւնքի Ալլահըն չիֆաէն քէլամի պունու պի-
զէ Թաստիզ էտիյօր, վէ Քրիստոսուն Գիլիսէսի եօյմիյէն վէ
ֆիլլէն պու էլպիսէ այլին ու ատէթլէրինի քէնտի իպատէթի
հէնկեամընտա իճրա էտիյօր, վէ պունլարըն միւճիտի Ալլահ

տըր , վէ Բիլիսէ , վէ Առաքեալարն տըրլար , հայրապետէր , քահանայապետէր ինտասը տէյիլ տիրէր : Վէ Քրիստոստան , Առաքեալարտան պիղլէրէ գալմըչ օլան էլպիսէլէրի պիղլէր տէյիլ Քի կիլինիրիդ , անձադ օնլարը էն աղիդ մասունքլար տէյի էօփէրիդ , վէ օնլարա հէօրմէթ էտէրիդ . վէ էյէրչի Յովհաննէս մկրտիչ Քրիստոս էֆէնտիմիդին այադ դապարընըն պաղլարընը չէօզմէյէ ¹ եախօտ իւզէրինտէ գալտըրուպ թաւըմայա քինտինի միւսթանադ կէօրմէյօրսա , պիղլէր օնլարը կիլինմէյէ մի միւսթանադ օլաճայիդ . հաշա՛ հաշա : ²

Տագաթ օնլարըն վագթը սէատէթինտէ Բիլիսէ հէր նէ կէօրտիւ իսէ , անձադ ան պէ ան օ իւսիւլ վէ օլ րէսիմ իւզրէ էլպիսէ եափուպ , քէնտի րուհանի իպատէթլէրինի իճրա էս տէկէլմիշ տիր , վէ իլալ ապատ էտէճէք տիր : Ամմա էօյլէ փարլադ , էօյլէ սըրմատան , ալթունտան , կիւմիւլչտէն միւլզէյէն վէ միւրասսա էլպիսէ տէ հագըչմադ , տէրսէլէր , օլ վագթիթ Վաթոդիկէ Բիլիսէ պունու տէյէն փրօթէսթանլարա իւզլէրճէ վէ պինլէրճէ թարիգաթը րուհանիյէնի դապա րուպալարընը իպրադ վէ իպրէթ , վէ պունլարըն Աղիդ միւլէս սիսլէրինի , վէ օլ կիպի կէօզտէն խօր էլպիսէլէրի կիլինիպ պիղլէ մահճուպիյէթ իպրէթի վէրմիշ , վէ թէրքի տիւնեա էթմիշ օլտուղու էճիլտէն Ալլահըն լութֆունու , վէ մահդուղիյէթինի միւճիւպ օլմուշ , վէ Քրիստոս էֆէնտիմիդին Ալլահանի աղղը իլէ սէնա օլունմուշ Յովհաննէս մկրտիչի վէ տէվէ թիւլիւնտէն րուպասընը , Եղիայը , վէ տէրիտէն մաշլահընը վէ ճգնաւորլարը , վէ խարարտան էլպիսէլէրինի քէնտիլէրինէ իրաա էտէր . լաքլին « վա՛յ ձեզ դպրաց եւ փարիսեցւոց դուք ոչ մտանէք , եւ որոց մտանենն չտայք թոյլ մտանել » քէլամը իլահի տէ պու միսիլիւլէր հագգընտա փէք սահիհ տիր :

ԷԼԼԻԻՆԻ ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ ԵՍՅԴԱՄԱԳ

1 « Պիղատոս սու ալուպ ճէօմաաթըն հուզուրունտա էլ-
լէրինի եայգատը վէ տէր . պէնիմ օլ պիկիւնահ ատէմին գա-
նընտա մէտիսէլիմ եօգ տուր . սիզ պիլիրսինիզ » եանի էլ
եայգամաղըլա պու գանըն իչինտէ սիզէ իլհագ տէյլիւմ՝ տէմէք
օլտուղունու աղնաթմագ իսթէտի . Պատարազը սունան քա-
հանայ տաիսի Բրիստոս էֆէնտիմիզին չարչարանք՝ վէ սիյա-
սէթ վէ խաչ իւզէրինտէ սունուլան այնը պատարազը եօյմիյէ
Ալլահա սունտուղունտա՝ այնը վագիթօլան էլ եայգամագ ա-
տէթինի մաը իֆթիխար իճրա էտէր :

Էօլիւլէր . տես նիջէշէւ :

1 Մաթ . Իլ :

Թ Ա Ճ (ՏԵ՝ ԷԼԵԿՏ)։

ԹԱՊԱԳ ԹՈՒԹՄԱԳ ԱՏԷԹԻ

Թապագ բուքմագ ցե՞ տիր

Պու առէթի պազըլարը ապէս վէ զիատէ, վէ տէ բուհանիւ
լէրին իճատը տէյի սուի զանն էտէրլէր. հալ պու քի էօյլէ
տէյիլ տիր. պու թապագըն բուհանի մագստը՝ էվվէլա՝ քիչի
քէնտի մալինին ծնտալըղընը Ալլահա վէրմէք՝ Ալլահըն պիր
զատիւմ թէմպիհի տիր. վէ մատէմ Ալլահ իլէ ինսանլար պէյ-
նինտէ տուրան քեահին տիր. Ալլահըն իլհամաթընը վէ թէն-
պիրաթընը ճէմիէթէ թէաթի էթմէք պու քեահինին վազի-
ֆէսի օլտուղու միսիլլու, ճէմիէթին տախի Ալլահա օլան ու-
պուտիլէթինի, գուրպանլարընը, սէքեաթինի, Ալլահա թագ-
տիւմ էտիպ, սունմագ՝ երնէ օլ քեահինին վազիֆէյի միւզատ-
տէսի տիր : Իշթէ պու միւզատտէն նիյէթէ մէպնի քեահին
ճէմիէթտէն վէրիլէն սէքեաթլարը՝ վէ փէշքէչլէրի ալուպ,
Ալլահըն հէյքէլինին մատտի խըտմէթլէրինէ սարֆ էտէր :

¹ Աբրահամ նահապետ մուհարէպէտէն ֆաթիհ ավտէ-
թինտէ՝ Մեքքիսէղէկ պաշ քեահինէ ըստթ կէլուպ « հէր շէյ-
տէն ծնա ծնտալըգ վէրտի, վէ ծնու միւպարէքլէտի » հաթտէ
պու ծնտալըգ Աբրահամտան պին սէնէլէրտէն սօնրա տօղան
Ղուի քեահինլէր սինսիլէսինին վէրէճէք ծնտալըղա պէտէլ
ատտ օլունտու, վէ քէնտի վէ զուրեթթի Ղուի Մեքքիսէղէկ-
տէն միւպարէքլէնտի :

² « Ղուի (սինսիլէսի) պիլէ, օ քի ծնտալըգ ալըր ըտը,
Աբրահամըն վասիթասիլլէ ծնտալըգ վէրտի » տէմէք քի՝ ծն-
տալըգ սէքեաթ վէրիլտէն. հէմ պօրճունու իճրա էտէրսին,
հէմ սանա՝ հէմտէ մալինէ թէպէրրու քեաթը իլահիյէյի տավէթ
էտէրսին :

1 « Հաֆթատա իբր քերքէ փէհրիզ թուրարմ , վէ պիւ-
թիւն մալիմտէն ճատարգ վէրիւրիմ » :

2 « Յիսուս պագուպ կէօրիւր՝ քի զէնկին քիմսէլէր քէն-
տի աթիյէլէրինի թապաղա գանձանակա աթարարարլար՝ հաթ-
տէ կէօրտի քի՝ պիր ֆագըր տուլ գարը տա , օրայա իբր ագ-
ճէ (լուամյա) աթար , վէ տէր հագիգէթ սիգէ տէրիմ , քի
օլ ֆագըր տուլ գարը , ճալարըն հէփիսինտէն զիյատէ աթար :
Մնարըն ճիւմէսի քէնտի արթանընտան Ալլահն ճէշէշնէ
« Մուլար , լաքին օ , հէր նէսի վար խիսէ , ֆագըր հալինտէն
օլանընը աթար » :

Տէմէք քի հալիմ եօգ , մալիմ եօգ՝ պիր գապուլա շայան
էօղիւր տէյիլ . Ալլահն թէպէրրուքեաթը բանմանիյէսինի
քէնտի իւղէրինէ վէ քէնտի մալինին իւղէրինէ տալէթ վէ
ճէզպ էթմէք իչին , հէր նէ գատար եօգտուլ իսէն պիլէ ,
պիրաղինի օլտուն Ալլահն փէշքէշ գանձանակընա վէրմէլիսին .
Զիւնքի վէրտիղինի Ալլահ քէնտիւսինէ վէրիւմիշ կիպի գա-
պուլ էտիւպ , սէնի միւպարէքլէր , վէ մալինի միւպարէք-
լէր , վէ էօմի ու իգպալինէ գուշատ վէրիւր :

3 « Սէքեաթ վէրին , վէ իշթէ հէր շէյինիզ աղիղէնիւր : »

4 « Մութլու սէքեաթ վէրէնլէրէ » եւայլն :

5 « Եշեանըզը սաթըն վէ սէքեաթ վէրին » :

Պունլարըն հէփիսինտէն՝ ինսանըն էվվէլա պիր վագիֆէյի
միւգատտէսի : Սանիէն Ալլահն աթիյէ մագամընտա գապուլ
էթտիյի շէյէ պէտէլ , Ալլահանի թէպէրրիւքաթը : Սալիսէն
վէլէվ ֆագըր հալտէ իսէն , եինէ պիր ճիզվի շէյ , եախօտ
իբր ագճէ տախի վէրիւսէն , Ալլահն խօշնուտիյէթինի միւ-
ճիւպ օլուրսուն :

6 « Օ քի Սօֆրայա խըզմէթ էտէրսէ , սօֆրատան կէշի-
նէճէք : Պուտա Ալլահն պիր էմըր տըր :

1 Ղէ. ԺԸ. 12.

2 ԻԱ. 1 :

3 ԺԱ. 14 :

4 Մ. Ե. 7.

5 Ղէ. ԺԲ. 23: Գրք. ԻԴ. 17.

Հ. ԺԵ. 28. 27. 26. Բ.

Կր. Թ. 7. Ա. Կր. ԺԶ. 1.

6 Ա. Կր. Թ. 9.

¹ « փատիշահ (Յովսա) էմիր էթտի , վէ պիր սանտրդ եափթըլար , վէ ծնու Բապպըն խանէսինին տըշարը թարաֆընտա օլան զափուհուն էնինէ դօյտուլար . . . քի իաւայէլին վէրէճէք վէրկիսինի Բապպա կէթիրսինէր , վէ կէթիրտիլէր՝ վէ սանտրդա աթտըլար , թա տօլանա դատար . վէ փատիշահըն քեաթիպի վէ պաշ քեահինին նասալ էթտիղի մէէմուր կէլուպ , սանտրդը պօշատըր ըտըլար . եօյմիյէ պէօյլէ էտէրիտիլէր» եւայլն , վէ հէյքէլէ վէ խըտմէթճիլէրինէ վէ թամիրինէ օլ փարալար իսթիմալ օլուրուտուլար :

Թ Ա Ս Վ Ի Ր Լ Է Ր

Մեզպահտա պուլունան քասվիրիեր , քեգալիք ֆիլիսէ եմրինէ , ազիզ բիվայեքէ , վէ ազիզ քիթապա միւսաֆըզ վէ միթապըզ տըր :

Ալլահ , եախօտ մէլայիք տաիմա զահիրէն կէօրիւնիւր , վէ մատտի պիր սիւրէթ կիյինմիշ օլարագ , ինսան իլէ միւլազաթ էտէրլէր , վէ ինսանա կէօրիւնիւրլէր . նիլին իմտի փրօթէս թան պիղիմ սիւրէթլէրէ միւրաճաաթ իտիւպ , Ալլահա եա մէլայիքէ տուա էթտիղիմիղի պէյէնմէզ :

² « Ինսանը քէնտի պէնզէյիլիմիղէ վէ թասվիրիմիղէ միւս թապըզ եափալըմ » էմրէտէն՝ վէ գարար վէրէն՝ Ալլահ տըր , վէ թասվիրէ կիւճէնմէյօր տէ , փրօթէսթան կիւճէնիյօր . նէ պէօյիւք զայրէթ . . . :

³ « Ողիա փատիշահըն վէֆաթ էթտիղի սէնէ՝ Բապպը կէօրտիւմ , քի իւքսէք վէ ուլու պիր թախթ իւզէրինէ ճիւլիւս էթմիշ իտի , վէ էթէքլէրի հէյքէլի տօլտուրմուշ իտի : Եօգարը թարաֆընտա հէր պիրի ալթըշար գանատըլարը օլուպ՝ ծնուն հուզուրունտա սերովքէլէր տուրուրտուլար : Իքիսի իլէ այազլարընը

¹ Բ. Մ. Ե. Ի. 8.

² Մ. Ս. 26.

³ Ե. Մ. 3-8.

էօրթէր իտիւր . վէ իքիսիւէ ուչար ըտըլար . վէ պիրպիրինէ միւթէագըպէն չաղըրարագ , եա՛ Ագիզ , Ագիզ , սէմանըն աւ- քէրէրի սահիպի Ագիզ » : Պուրատա տիգգաթ էյլէ Ալլահն թասվիրինէ , բուպասընա , թախթընա , սերովբէլէրին՝ քերով- բէլէրին սիւրէթլէրինէ , գանատլարընա , շէքլինէ : Պու սիւ- րէթտէ Ալլահ քէնտիսի կէօսթէրիօր , վէ օլ սիւրէթտէ քէն- տի քերովբէլէրինի իրաա էտիօր , վէ կիւճէնմէյօր , փրօթէս- թան կիւճէնիօր . նէ՞ տէյէլիմ . իշթէ պունա պինաէն պիզ- լէր տէ ալթը գանատլը մէլայիքլէրտէն քշոցլար եափարագ , պատարագ հուզուրունտա սալլարըզ :

1 Նգեկիէլ մարգարէյէ մէհմուրիյէթ վերիւճէյի կիւն , Բապպըն նուրտան վէ աթէչտէն միւնէվվէր արապա իւզէ- րինտէ վէ ինսան գըլաֆէթիլէ պիր թախթ իւզէրինտէ օթուր- մուշ , վէ պու թախթ նուրտան գուշատ օլմուշ . տէօրթ գա- նատլը գէվաթ օնու չէքէր կէօթիւրիւր իտիւր » վէ օլ թախ- թըն սիւրէթի իւզէրինտէ ինսան շէքլինտէ պիր սիւրէթի օ- լան վարըտը » օնու քի Ալլահ քէնտիսի օլտուզունու՝ Բ 1. եւայն , աչըգտան կէօրիւրիւզ . իսթէրսէն օրայը թէքմիլ օ- գու , չիւնքի պու տէօրթ շէքիլտէ օլանլարըն սըֆաթլարը , պիրի մէլայիք , պիրի էօքիւզ , պիրի ասլան՝ վէ պիրի գարա- գուշ . հէփսի գանատլը , քի տէօրթ աւետարանիչլէր օլուպ քիլիսէյի կէօթիւրիւրլէր : Իշթէ պուրատա տա թասվիրլէր Ալլահն վէ մէլէքսիմաթլարըն :

2 « Վէ Բապպ քէնտի էլինի ուզաթտը , վէ աղգըմա տէ- կիրտի , վէ իշթէ պէնիմ մէօզլէրիմի սէնին աղգընըն իշինէ վազ էթտիմ » տէտի եւայն : Պուրատա Բապպըն էլինի Ն- րեմիա կէօրիւր . տէմէք քի էլի օլանըն պաշը , վէ սայիր ազալարը տա վար իմիշ : Պու տա թասվիր :

3 « Վէ ալթունտան իքի քերովբէլէր եափասըն , վէ օն- լարը քէֆարէթին իքի թարաֆընա գօյասըն , վէ քերովբէ- լէրին պիրի պիր թարաֆտա վէ տիկէյի քէֆարէթին տիկէր

Թարափընտա օլտուն . . . քերովբէլէր եօգարտան գանատա-
լարընը եայարագ , գանատարը իլէ քէֆարէթի էօրթսիւն-
լէր » եւայլն :

¹ « Վէ օնուն իւսթիւնտէ քէֆարէթէ կէօլկէ էտէն իհ-
թիշամ քերովբէլէրի վար խոի » , զահէր Ալլահըն էմրի իլէ
պու իհթիշամ քերովբէլէրի եափըմըշ խոիլէր :

² « Վէ չատըրը գըվըրմըշ ինճէ քէթէն . . . վէ գըրմը-
ղըտան օն փէրտէ եափասըն , օնլարը ուսթագ իշի քերով-
բէլէրլէ եափասըն . . . 31. պիր փէրտէ եափասըն ուսթագ
իշի քերովբէլէրլէ եափըլսըն . . . վէ փէրտէտէն իչէրի անտ
սանտըղընը կէթիւրէսին . վէ փէրտէ Աղիզ իլէ աղիզլէր աղի-
զլինին արասընը թէֆրիզ էթսին » եանի իւք խորանը իչէրի
խորանտան այըրտ էթսին , վէ իքիսինին արա եէրինէ ասըլսըն »

³ « Ալթունտան իքի քերովբէլէր եափթը » Մովսէս :

⁴ « Խորանըն տախիլինտէ օնար արչընտան չամ աղաճըն-
տան իքի քերովբէ եափթը . քերովբէնին պիր գանատը պէշ
արչըն վէ . . . օ պիր գանատը պէշ արչըն . . . իքի քե-
րովբէնին տէ էօլիւսիւ պիր՝ վէ պիշիմի պիր խոի , վէ քերով-
բէլէրի իշ էլին օրթասընա վազ էթտի » : Տիգգալթ էթ՝ պաւ
քերովբէլէր թախթատան աղաճտան օլունճա՝ սատէ թասսիր
տէլիլէր , հէմ տէ արճան տըրլար . նասըլ քի քէֆարէթ իւ-
զէրինտէքի ալթունտան քերովբէլէր տախի արճան խոիլէր ,
թըպգը պիզիմ բէրտէլէր իւզէրինտէ չէքիլէն էքսէր քերով-
բէլէր թասսիլիլէրի միսալը քի իւգապիլէր իւգապիլէր թէս-
միյէ օլան տախիլի խորանը իւգապիլէր խորան թէսմիյէ օլան-
տան թէֆրիզ էտէր՝ հախօտ ասըլ հէքէլի դաստան այըրտ է-
տէր խոիլէր :

⁵ « Յովհաննէս մկրտիչ Ալլահըն բունհունու՝ կէօվէրճին
սիւրէթինտէ էնտիղինի , վէ օնուն (Քրիստոսուն) իւզէրինէ
կէլաիղլինի կէօրսիւ » : 6

¹ Եբր. Թ. 5.

² Եւ. Իգ. 1.

³ Լէ. 7. Բ. Թագ. 2.

Ա. Թագ. ԻԸ. 18.

⁴ Գ. Թագ. 2. Վէ Է. 29.

⁵ Մ. Գ. 16.

⁶ Մ. Գ. Ա. 5. Դ. Գ. 16.

Թ. Գ. Ա. 32.

¹ « Իշթէ կէօյլէրին աչըլտըղընը՝ վէ ինսան էվլատընը՝ քի Ալլահըն սաղ թարափընտա օթուրմուչ օլտուղունու կէօ-րիւօրում » Ստեփաննոս տէր : Էանի հէմ Ալլահը , հէմ թախ-թընը , հէմ տէ ֆրիստոսու քէնտի փէտէր Ալլահըն սաղ թա-րափընտա օթուրմուչ կէօրիւօր :

² Միքա մարգարէ Ագաաք փատիչահա սէօյլէր « սաղտան վէ սօլտան օնու կէօյլէրին պիւթիւն աքէրլէրի գուշաթմըչ օլտուղունու վէ Խարայէլ Բապպ Ալլահընը քէնտի թախթը իւզէրինտէ օթուրմուչ օլտուղունու պէն կէօրմէտիմ մի : »

³ Քրիստոս էֆէնտիմիզ « պու հաղը , հախօտ սիւրէթ քի-մին տիր՝ տէր . . . գայսէրըն , տէրլէր : օ տա օնլարա տէր , կիտին գայսէրինքինի՝ գայսէրէ . վէ Ալլահընքինի Ալլահա վէրին » տէմէք քի ինսանըն սիւրէթի վէ ճանը Ալլահըն թաս-վիրի տէմէք տիր . զիրա քէնտի սիւրէթինէ կէօրէ Ալլահ ինսանը հարաթտը տէյի հաղըմըչ օլտուղունու փրօթէսթան ինքեար էտէմէզ :

⁴ « Կէօյլէրինի գալտըրտը՝ վէ իւչ առէմ կէօրտիւ , վէ եէրէ սէրիլիպ՝ օնլարա սէճտէ էթտի » հանի Աբրահամ նա-հապետ :

⁵ Քէզալիք Ղուտ իքի « մէլայիքի կէօրիւպ՝ օնլարա սէճ-տէ էթտի » :

⁶ « Կէօրտիւ քի՝ Բապպըն մէլայիքի հօլուն իւզէրինտէ տուրուօրումտու , իւզիւ գուլու գափանըպ , սէճտէ էթտի » հանի Բաղասմ մարգարէ :

⁷ « Յեսու կէօյլէրինի գալտըրըպ , էօնիւնտէ պիր առէ-մին տուրտուղունու կէօրտիւ , վէ օնուն էլինտէ չըպլազ պիր գըլըճ վար իտի . Յեսու օնա հանաչըպ՝ օնա տէր , տիւյմանլարըմըղտան մըսըն , պիղտէն միսին , օ տէր , խայր , անճազ Բապպըն սէրասքէրիյիմ պէն . շիմտի կէլտիմ , վէ Յեսու իւզիւ իւզէրէ եէրէ գաբանըպ սէճտէ էթտի , վէ

1 Գործ . Ե . 55 :

2 Բ . Թաֆ . ԻԲ . 19 :

3 Մի . ԺԲ . 16 :

4 Ման . ԺԲ . 2 :

5 ԺԹ . 2 :

6 Թաֆ . ԻԲ . 31 :

7 Յեսու . Ե . 13 :

Բապպըն սէր ասքէրի Յեսուէյ սէօյլէր . այագ գապլարընը այագլարընտան չըգար՝ զիրա պու տուրտուղուն մահալ ազիզ տիր . վէ Յեսուէ տօյլէ էյլէտի : »

1 « Բապպըն մէլայիքի ճաա կէօրիւնտիւ . . . վէ մէշէնին ալթընտա ճաա (եէմէք) չըգարտը , վէ սէճտէ գըլտը » եանի Գէդէոն մէլայիքէ :

Պու վէ պուճլարա պէնգէր պիր չօգ վուգուաթլար վարտըրլար քի՝ մէլայիքէր , վէ Ալլահ քէնտի թաավիրէրինի աւտէմ սիւրէթինտէ իրաա , վէ իպրազ էթմիշէր : Մէլայիքէրին վէ Ալլահըն թաշտըղը վիճուտ , վէ թախթ իաթէր մատտի՝ իսթէր մանէվի օլտուն , ծնլար սիւրէթ մի իտի . վէ մատէմ քի սիւրէթ իտի , Ալլահըն ինսանլարա վէրտիղի իպրէթ , վէ էմապէ ինսան թապի օլուրտա , Ալլահըն վէ մէլայիքէրին սիւրէթլէրինի եափարսա , նիշլէն՝ վէ նէ՝ սէպէպէ մէպնի փիւթփէրէսթլիք օլույօր : Տէմէք քի պու փիւթփէրէսթլիկի էվլէլա Ալլահ քէնտիւսը էմր էթմիշ տիր , քի հաշա վէ սիւմմէ հաշա . անճագ փրօթէսթանընքի պիր էֆքեարա իըզմէթ էթմէք տիր , տէյիլ քի Ալլահը գայիրմագ տըր : Եա պու վուգուաթլարը ազիզ քիթապլարտան հէքք էտիպ՝ սիլիպ աթմալը : եա եօգսա եօյմիյէ օլան իֆթիրալարտան վագ կէշմէլի տիրէր :

Պիզիմ իթիգաթըմը՝ Խարայէլ միլլէթի գըրգ սէնէ չէօլտէ վէ Քրիստոսա գատար Եէրուսաղէմտէ օլահտ սանտըղը հուգուրունտա վէ օլ քերովրէլէրին հուգուրունտա իպատէթլէրինի իճրա էթտիլէր , վէ փութփէրէսթլիք սայրլմատը , վէ Ալլահ տուալարընը գապուլ էթտի , շիմտի պիզիմ տուալարիմիզի ըէտտ մի էտէճէք տիր : Աբրահամ , Ղուտ , Բաղամ , Յեսու , Գէդէոն վէ սայիլլէրի նէ՝ իթիգաթլա կէօրտիւքլէրի Ալլահըն մէլայիքլէրինէ սէճտէ գըլտըլար իսէ , նէ՝ կէօնէ իպատէթ հիւրմէթ ծնլարա էթտիլէր իսէ , վէ նէ՝ կէօնէ ծնլարտան էյիլիքլէր տիլէտիլէր իսէ , այնը նիյէթ , այնը իթիգաթ , վէ այնը իմանլա պիզլէրտէ կէրէք Ալլահըն , վէ կէրէք մէլա-

յիքներին վէ ազիզներին թասվիրէրինն եափուպ , պու թաս-
վիրէրտէն վէ պունլարըն վասիթասի իլէ Ալլահտան վէ մէ-
լայիքներտէն տիւնյէճէյիմիզի տիւնրիզ . պու թասվիրէր վա-
սիթասի իլէ Ալլահա իպատէթ , վէ մէլայիքներէ քէզա իպա-
տէթ , վէ իզզէթ , վէ հէօրմէթ էտէրիզ , ծալարը էօփէրիզ ,
հուզուրլարընտա մուսլար եազարըզ , եւայն . պունլարըն
հէփսի պու թասվիրէր վասիթասիլէ , սահիպլէրինն իզզէթ-
լէմէք տէմէք տիր : Մատէմ քի Ալլահ վէ մէլայիքների պու
սիւրէթլէրիլէ ինսանա կէօրիւնտիւլէր :

Էվլէթ Ալլահա վէ մէլայիքէ եախօտ պիր ազիզէ տուա
էտէճէյիմ տէյու՝ մուլթազ , վէ հէր վագիթ Քրիստոսուն՝ եա
Ազիզ րուհուն , եա մէլայիքին եա ազիզին սիւրէթի կէօզիւ-
մին էօնիւնտէ տուրմալը տէյիլ , պիլա թասվիր տախի այնը
տուալը էթմիշիզ՝ վէ տէ էտէրիզ . լաքին նասըլ քի Ալլահ
տախի ինսանլարըն վէ քէնտի պէյնիւնտէ մէլայիքների վասիթա
նասպ էթտի իսէ , վէ պու վասիթալարա քէնտի միււամէլա-
թընը խալզ իլէ իճրա էթտի իսէ , Ալլահտան իպրէթ ալա-
րազ՝ պիզլէր տախի Ալլահըն մէանճը նասպ էթտիզի զէվա-
թը միււգատտէսինն , եանի մէլայիքների վէ ազիզների , վէ
ծալարըն սիւրէթ , վէ թասվիր , վէ մասուլլարընը վասիթա
էտէրիզ , վէ իպատէթիմիզի պու թասվիրէրէ էտէրիզ , իպա-
տէթիմիզի պու թասվիրէրէ սունարըզ . զիրա Ֆիքը վէ նի-
յէթիմիզ , Ալլահ պունլարա միււշէրրէֆ օլուր՝ վէ տիւնտիք-
լէրիմիզի Ալլահ պու մէանճըլար վասիթասիլէ պիզլէրէ իհ-
սան էտէր . նասըլ քի Աբրահամա , Ղուլտա , Յեսույէ , Գէ-
դէնէ , վէ սայիրլէրինէ իհսան էթմիշ տիր . վէ պունտան
Ալլահըն իզզ ու շէրէֆինէ պիր կէօնէ խէլալ կէլմէմիշ տիր .
հաթտա Ալլահ քէնտուսի Մովսէսէ էմր էտէր :

1 « Իշթէ պէն սէնին էօնիւնտէ մէլայիքիմի իրսալ էտէ-
րիմ , քի սէնի եօլտա միււհաֆազա էյլէսին , քի սէնի հազըր-
լատըղըմ մահալէ կէօթիւրսին , ծա տիզգաթ էթ , (ծնու)
տիննէյէսին , ծնա գարչը կէլմէյէսին , զիրա սէնտէն այրըլ-

մայաճագ , դիմ Կէնի Խօթ օնուն Իւղէրինոյ Կէր , զիրա պէ-
նիմ մէլայիքիմ սանա գըլաՎուղ օլաճագ » : Ալլահն իսմի
մէլայիքէրին իւղէրինտէ տէմէք , Ալլահն գուվէթի , նու-
ֆուսը , վէ զայրիհիւմ , հէր նէ իղզէթ օլ մէլայիքէ , օնուն
մանէն վէ մատտէթէն կէօրիւնէն վիճուտինէ , թէնինէ՝ քի
թասվիր տիր , օլ իսկատէթ , սէճտէ , հէօրմէթ վէ իղզէթլէ-
րին հէփսի Ալլահա տէօքիւլիւր . վէ հէր նէ քի մէլայիքտէն
վէ թասվիրլէրինտէն , եա թասվիրլէրի վասիթասիլէ տիլէր-
սէն , Ալլահտան տիլէմիշ օլուրսուն , վէ Ալլահ վէրլի : Պէօյ-
լէտէ Մարիամ Աստուածածին Գարբիէլ հրեշտակա հէօրմէթ
էտիւլպ , օնա՝ Ալլահն հուզուրունա սէօլլէր կիպի՝ սէօլլէտի
& սէնին տէտիղին կիպի պանա օլսուն » :

ԹԱՐԻԳԱԹԸ ԲՈՒՀԱՆԻՅԷ ՎԷ ԿՐՕՆԱԻՈՐ

Պա. քարիգաթը բուհանիյէ ազիզ Գիլիսետեն միւսատուագ
տըր , վէ Ալլահն կերեք շիճահեն օլան քիլամինէ
(Ալանգուքիւն՝) կերեք քանրիքեն օլան քիլամինէ միւսաճըգ
տըր :

Գիլիսէտէ վէ պատարադտա մէլմուր պուլունանլարն
պիր գըսմը ազամի թարիգաթը բուհանիյէտէն օլտուգլարը
ճիհէթիլէ , պիղիմ նիյէթիմիզ պուրատա պու թարիգաթըն
նէ գալանինինի , նէ վազիֆէսինի , նէ տէ չըրուլթը լազըմէ-
լէրինի եազմագ տըր . օնու քի պիրի օգումագ իսթէրսէ ,
պիրազ միւֆասսալընը՝ իսմի իլահի՝ Ֆասըլ՝ եիկիրմի իքինճի
Ջի. տէ պուլուր : Անճագ պիղիմ շիմտի ֆիքրիմիզ իչպու
թարիգաթը բուհանիյէ իսիւլ վէ ալինը մէօթէրէմէնին միւ-
գատտէս պիտայէթինի իրաա էթմէք տիր : Վէ մատէմ պու
թարիգաթ իքի գըսմ ատէմէրտէն միւրէքքէպ տիր , եանի
զուքուրտէն՝ վէ իւնաստէն , քի նաս պէյնինտէ չըճաւոր վէ
ճոյրապիթ թէսմիյէ օլուրլար : Պունլարն թէէսիսալթը , վէ
տահա տօղրուսու՝ ալին ու ատէթլէրի հագգընտա մուսթա-
սարճա թահրի էտէրիզ : Էվվէլա կրօնաւօրլարա պիտայէթ

վերէն պու իւսիւլ, պիղծէ՝ թա Մովսէս մարգարէնին էյյամի հէնկեամինստէն իփթիտար էտէր : Օգուտուղումուզտա Ռեքեփալըլար խանէսի զիքրինի կէօրիւրիւզ : Պու Ռեքեփալըլար , Յովնադափըն սինսիլէսի . եանի Մովսէս մարգարէնին գայնաթասը օլան Մադիանը Յորարըն՝ եախօտ Յոգորուն սինսիլէսի ուխտը պիր գալմ իարայէլ միլլէթինտէ գուհուր էտիւպ՝ Ալլահըն մահգուղիյէթինի միւճիւպ օլտուլար , վէ քիւթիւպը չէրիֆտէ սէնա իլէ թիգքեար օլուլար : ¹

² « Պիղիմ փէտէրիմիզ պուլունան Յովնադափ Հոեքերին օղունուն սէօղիւնիւ տիննէտիք . պիղէ հէր վէճն իլէ քի թէնպիհ էյլէտի իսէ , պիզ վէ գարտաշարըմըզ , վէ էվլատուլարըմըզ , վէ գըզլարըմըզ շարապ իչմէյէճէյիզ , էվ եափմաշաճաղըզ , վէ ալթընտա սաքին օլմաշաճաղըզ , վէ թարլալարըմըզ վէ պաղչէլէրիմիզ վէ էքինիմիզ օլմամըշ տըր , վէ չատըրլար ալթընտա սաքին օլտուզ » չիւնքի Ալլահըն էմըր իւզէրէ պիր գապ իլէ պու Հոեքեր էվլատլարընա շարապ իչմէք թէքիլիֆ օլունտու , վէ գապուլ էթմէտիլէր , վէ իչմէտիլէր՝ ահարըմըզ վար տըր՝ աթալարըմըզըն թարիգաթը վէ մէսէքի պու օլմուշ տուր . պու թէնպիհլէրի պօզամազըզ տէյի՝ ճէվապ վէրտիլէր իսէ , Ալլահ մարգարէնին էլի իլէ , վէ պու թարիգաթը րուհանիյէնին իպրազ էտիլէն հիւսնիւ էմալը իլէ իարայէլ միլլէթինի թէքտիր էտիյօր :

³ « Հոեքերանըն օղու Յովնադափըն օղուլարը շարապ իչմէմէք թէնպիհինտէ գատիմ գալտըլար , օնու քի քէնտի էվլատլարընա վէրմիշ իտի , վէ պէն սիղէ սէօյլէտիմ , վէ պէնի տիննէմէտինիզ : »

⁴ (Եղիա) աճըզ՝ սուսուղլուզ իլէ՝ Կարմեղոս տաղընտա վէ փօսթ իլէ կէչինր իտի :

⁵ « Յովհաննէս Եահուտիսթան չէօլլանտէ վազ էտիպ՝ տէր իտի . . . Յովհաննէս տէվէ թիւլիւնտէն էսվապ կիյինմիշ ի-

1. Թաւ. Ժ. 29. Դ. Ժ. 15.

Ա. Մաթ. Բ. 35.

2. Երեմ. ԼԵ. 2.

3. 14.

4. Գ. Թաթ. ԺԸ. 42. ԺԹ. 9.

5. Մաթ. Գ. 1.

տի՞ վէ պէլինէ գայիչ գուշանմըշ ըտը . վէ ծնուն թաամը չէ-
քիրկէ վէ եապան պալը խտի » Խաբնապ : Պու կիպի թարի-
գաթը իճրա էտէն իչթէ պու օ Յովնաննէս տիր քի «գարըլա-
րըն թէվէլլիւտաթընտա պունտան տահա պէօյիւկիւ եօգ
տուր » տէյու ծնու Գրիստոս մէթհ էթտի :

Մայրապետիք , Կոստանայ , տուլլար թարիգաթը , էվվէ-
լա Մովսէս մարգարէնին գըզ գարընտաշը Մարիամը քէնտի-
լէրինէ ըհպէր թութարագ , Ալլահա էն մագպուլ պիր էօ-
միւր՝ պիքիրլիք եօլունու հէր քէսէ իրաա էտէրլէր . Պօղոս
Առաքեալըն արգիւսիւ միւճիպ :

¹ « Զիրա իսթէրիմ քի հէր քէս պէնիմ կիպի օլտուն »
եանի պիքիր գալսըն . ³² « էվլի օլմայան քիմսէ , Բապպա
նէ կէօնէ մագպուլ օլայըմ տէյու , Բապպըն գայըրսընը չէ-
քէր . ամմա էվլի օլան . . . տիւնեանըն գայըրսընը չէքէր »
եւայըն :

² « իչթէ պիրիպիրինտէն պաքիրէ վէ էվլի օլան թէֆրիգ
օլտուլար . գիրա պիքիր օլան՝ Բապպըն գայըրսընը չէքէր ,
քի հէմ թէն իլէ՝ հէմ ըուհ ըլա աղիգ օլտուն . վէ էվլի օլան
տիւնեանըն գայըրսընը չէքէր , նաաըլ քէնտի էհլինէ խօշ
կէօրիւնսիւն . . . »

³ « 0 քի քէնտի պիքիր գըզընը էվէրիրսէ՝ էյի էտէր . վէ
օ քի էվէրմէգսէ՝ տահա էյի էտէր » : իչթէ պունա մէպնի
տիր քի

⁴ « Ալլահ Եփնա . . . իւչ գըզ էվլատը վէրմիշ խտի .
պունլար Բապպըն խանէսինտէ մէթհիլէլէր օգուրըտըլար » :

⁵ « Յուզիթ քէնտի խանէսինտէ իւչ սէնէ վէ տէօրտ այ
տուլ տուրուրուտու , վէ քէնտի խանէսի իչինտէ պիր օտա-
ճըգ եափտը , վէ պէլինտէ խարար կիյինիւր խտի , վէ տուլ-
լուգ էսվապընը կիյինմիշ խտի՝ վէ քէնտի տուլլուդու միւտ-
տէթինտէ փէհրիգ թութար ըտը . . . չօզլարը ծնա թալէպ

¹ Ա. Կբ. Է. 7.

² 34.

³ 38.

⁴ Ա. Մռ. ԻԵ. 3.

⁵ Յաբէթ. Ը. 4.

օլտուլար . . . վէ իւչ պէշ սէնէ քէնտի էնլինին խանէսին-
տէ իխթիարէ օլտու » եւայլն : Այնը պունուն կիպի տիր

1 « Փանուէլին գըզը . Ասեր սըպլընտան Աննա մարգա-
րէ . պու իխթիարէ փէք միւսիննէ օլուպ , պիքիլիկինտէն
եէտի սէնէ եալընըզ գոճասը իլէ տուրուպ , տուլ օլուպ սէք-
սէն տէօրթ եաշընտա խտի , քի հէյքէլտէն այրըլմազ ըտը ,
իլլա կէճէ վէ կիւնտիւզ փէհրիզլէր վէ տուալար իլէ (Ալլահա)
իպատէթ էտէր իտի : »

2 « Օլ կիւնլէրտէ շակիրտլէրին չօղալմասընտա Բոււլարըն
շէքվասը Եահուտիլէր հագգընտա զուհուր էտէր . (պունլար
հէփսի եահուտիտէն վէ փուլթփէրէսթտէն տէօնմիւշ խրիս-
թիանլար տըրլար) զիրա եօյմիյէ քէնտի տուլարը խըզմէթ-
տէ թահգիր օլուրուտուլար » : Պու տուլլարըն քիլիսէ
պիտայէթինտէ , վաղիֆէլէրի , խասթէլէրի կէօրմէք , ֆու-
գարէլէրէ եէմէք տաղըթմազ , ծնլարը կէօզէթմէք , մահպուս
օլմուշ օլան գարըլարա թէսէլլի , վէ վալթիզ օլաճազ քեա-
միլ գարըլարը էտիպանէ սօյունտուրուպ , տուրտուրմազ ,
կիլիստիրմէք , քիլիսէ վէ իճթիմալէրտէ գարըլարը այրը թօփ-
լայուպ , ինթիզամա սօգմազ՝ վէ զայրիհիւմ : Իլթէ էվայիլտէ
մայրապետ պուլունանլարըն վաղիֆէլէրի պունլար խտի՝ եւայլն :

3 Տարիթա այծեմնիկ խամինտէ պիր գարը պիքէս տուլլա-
րը վէ պիքէս եէթիմէրի պաշընա թօփլայուպ՝ ծնլարա պա-
գարըտը՝ վէ էլպիսէլէրինի , վէ հէվայիճի գարուրէլէրինի կէօ-
րիւր խտի :

4 Այծեմնիկ (ճէյրան) էօլմիւշ օլտուղունտա , պու պի-
քէս պիչարէլէր Պետրոս Առաքեալա ֆէրեատ էտէրլէր , վէ
« Այծեմնիկ պիլէլէրինճէ իքէն՝ ճիւմէ իշլէտիղի գաֆթան-
լարը վէ էսվապլարը կէօսթէրիլէր խտի » : Պետրոս Առա-
քեալ պունլարըն ֆիղան ու ֆէրեատընա տայանամայուպ ,
արզու էթտիքլէրի Այծեմնիկի տիրիտիր , վէ ծնլարա պա-
ղըշար : Վէ սըզըլթը խիթամ պուլուր :

1 Ղ. Բ. 36:

2 Գրք. 2. 1:

3 Թ. 36:

4 39:

¹ « Պրիշիլա վէ Ագուիլա » վէ օ միսիլիւ գարըլար՝ տէմէք, քի պու տուլլար եախօտ մայրապետէր տիրլէր՝ Բէգալիք փիլիպպոս աւետարանիչին ² « օնուն տէօրթ թանէ պաքիլէ գըզլարը վար ըտը, քի փէյխամպէրլիք էտէր իտիլէր » :

³ « Վէ Կէնքրա քիլիսէսինին խըզմէթճիսի օլան գըզ գաւընտաշըմըզ Փիփէյի սիգէ սըփարըշ էտէրիմ, քի օնու Բապպիւչիւն գապուլ էտէսինիզ . . . զիրա քէնտուսը տախի պանա նէգարէթ էթտի » :

⁴ « օ քի կէրչէքտէն տուլ տուր . տիւնեատէն այրըմըշ վէ ումուտինի Ալլահա գօյմուշ, վէ լէյլ ու նիհար տուալարա վէ ընճալարա տէվամ էթմիշ . . . օ տուլլար իլէ չաղրըսըն (եանի տուլլար թարիգաթընա կիրսին) քի ալթմըշ եաշընտան էքսիք օլմասըն . պիր էրքէկէ գարը օլմուշ, էյի ամէլլէրտէ թաստիգ օլունմուշ օլսուն, էկէր էվլատլար պէսլէմիշ իսէ, էկէր Փագիրլէրի գապուլ էթմիշ իսէ . էկէր ազիլլէրին այագլարընը եայգամըշ իսէ, էկէր սըզլէթ չէքէնլէրէ եարտըմ էթմիշ իսէ, էկէր հէր խայր ամէլլէրտէ պուլունմուշ իսէ » : Պու տուլլարա էվլաիլտէ սարկաազուհի, եանի գարը սարկաազ իսմինի վէրիլիտիլէր, եա հիշ էվլէնմէմիշ օլմալը իտիլէր, եա տէ պիր քէրէ էվլէնմիշ, իքի քէրէ տէյլ . վէ տուլ գալմըշ իսէ, օնլար մայրապետ օլապիլիր իտիլէր . նասըլ քի եպիսկոպոսլար հագգընտա, վէ սարկաազլար հագգընտա տախի թըպզը պունուն կիպի էմը էտէր :

⁵ « Օ քի եպիսկոպոսլուզա արզու էտէր, էյի պիր շէյէ (ամէլլէ) արզու էտէր . իմտի եպիսկոպոս օլաճադ զաթա (քի աշխարհական տըր տահա) կէրէք տիր քի՝ լէքէսիզ անարատ օլսուն, պիր թէք գարը գօճասը օլմուշ օլսուն » անճադ պէօյլէսի քիմսէ եպիսկոպոս օլապիլիր . քէզա տուլլար պէօյլէ օլապիլիր :

⁶ « Էկէրչի պիր քիմսէ կրօնաւոր օլմագ իսթէրսէ, վէ

¹ Գրք. ԺԸ. 18.

² ԻԱ. 8.

³ Հաճ. ԺԶ. 1.

⁴ Ա. Տէճ. Ե. 5

⁵ Գ. 1.

⁶ Յաճ. Ա. 26.

տիւրիսի զապթ էթմէզսէ , իլլա քէնտի իւրէյիսի տիւնեալի
չէյէրէ մէշլուէ էտէրսէ , օ կիպի քիմսէնին բուհպան օլմա-
սը պօշ տուր . ազիզ վէ լէքէսիզ բահպանլէթ Ալլահտան
պու տուր . եէթիմէրի վէ տուէ քիմսէլէրի քէնտի սէֆալէթ-
լէրինտէ դայըրմազ՝ նէֆսինի տիւնեատէն լէքէսիզ սազլամազ»
պուշլար էլպէթտէ փրօթէսթանը տա շամիլ տիրէր :

1 « Գօյուն փօսթունտան , քէչի փօսթունտան բուպալար
իւէ կէզտիւէր , մէօհթաճ օլարազ » Եղիա , Եղիսէ , Ռեքերա-
լըլար վէ Յովհաննէս Մկրտիչ՝ եւայլն : Այլինէճէք բուպալար
պուլամատըզարընտան տէյիլ , պու սէֆալէթլէրի Ալլահ վէ
ֆազլլէթ խաթիրի իչին չէքտիւէր : Իշթէ պուշլարա մէպնի
կաթոզիկէ քիլիսէ պու մէօհթէրէմ թարիգաթը թաստիզ վէ
թէվսի էթմիշ վէ էթմէքտէ տիր . Ալլահն թէքմիլ խէֆֆընը
պու թարիգաթ իւրէյիստէ հըֆզ էտիւպ՝ վազիֆէլէրինին վէ
էթտիքլէրի անշարըն իճրասընտա պուլունուրսալար , Ալլա-
հն վէ սուրբ քիլիսէսին նիլէթի խայրլիլէրինէ պիլ խըտմէթ
վատ օլունան եիւզ գաթ զիատէ միւքեաֆաթա նայիլ օլուր-
լար :

1 Եբբ . ԺԱ.

ԺԱՄԸՆ ՆԷ ԿԵՕՆԷ ՄԷՔՐՈՒՀ ՕԼՄԱՍԸ
(ՏԵ՝ ԺԵԽԷ)

ԺԱՄԸՆ ԹԱԹՆԻՐ ԹԱԳՏԻՍ ՕԼՄԱՍԸ
(ՏԵ՝ ԺԵԽԷ)

ԻԻԶԻԻՄ ՕՐՀՆԵԼ ԷԹՄԷՔ ԱՏԷԹԻ, ՊԻՐ ՄԻԻԳԱՏՏԷՍ
ԱՏԷԹ ՏԻՐ

¹ « Սէնին թարլանըն իւք մէյվէլէրինի սէնին Բապպ Աւ-
լահըն խանէսինէ թագտիմ էտէսին » Գէզա՝ Եւ. ԼԴ. 22. Օ-
նու քի Ալլահ քէնտու հէքէլինէ վէ հէքէլ մէէմուրինէ,
քէնտինէ օլմուշ մագաւինտէ կէօրիւպ, օնլարըն վասիթասը
իլէ թէպէրրիւքնաթը բահմանիէսինի իհասն էտէր: Իշթէ
մագսատը. ² « Սէնին հաղլը զահմէթինլէ Բապպը թէքրիմ
էյլէ, վէ օնա սէնին հաղգ մէյվէլէրինտէն մէյվա հուզուրա
չըգար, քի ամպարլարըն պուզտա իլէ տօլսունլար, վէ միւ-
հասէրէլէրին շարապլա պէրէքէթլէնսինլէր »:

ԻՍԻՄ ԹԷՊՏԻԼ ԷԹՄԷՔ ՆԷ՞ ՏԷՄԷՔ ՏԻՐ

Պու մէօ՛թէրէմ իւսիւլը Գիլիսէ Էքսէր իճրա էտիօր. •
տա Ալլահըն պիղիէրէ վէրտիղի էմսալ իւզէրէ օլմուշ վէ օլ-
մագտա սըր:

³ « Իսմին Նէ՞ տիր. • օ տա՛ Յակուբ տէր. պատէմա Յակուբ
չաղլըլմայաւըն, անճաղ Իսրայէլ »:

⁴ « Փարուսն Յովսեփին իսմինի փսօմըթօմփանէս թէսմիլէ
էթտի: »

¹ Եւ. ԻԳ. 19.

² Աւււլ. Գ. 9.

³ Եւ. ԼԲ. 28.

⁴ Եւ. 45.

1 «Փարաւոնն Յովսիաննն օղլու օլանն Եղիակիմը՝ Յովակիմ թէսմիյէ էթտի . վէ քէնտի փէտէրի Յովսիաննն թախթընա օթուրթտու » :

Նաբուգոդոնոսոր Խարայէլի եէսիր կէօթիւրտուկիւնտէ Մաթանիայը՝ Սեդեկիա թէսմիյէ էթտի :

2 « Սօղոս՝ օ քի Պօղոս » Հաղըրլալ :

3 « Սէն Յովնաննն օղլու Սիմօն սըն , Կեփաս Հաղըրլա- ճազսըն » քի Պետրոս գայա տէմէք տիր :

Պու խիմ թէսպտիլ էթմէսինին մանասը : Պիր ատէմ պիր մէէմուրիյէթէ թէրֆի գըլընտըղընտա՝ Էքսէր քիլիսէճէ մէէ- մուրիյէթլէրտէ՝ օլ ատէմի քէնտի հիւքմիւ թախթընա ալմագ տէմէք օղուպ , վէ պունա տա միւգապիլ խամի թէսպտիլ օլանն զաթըն տախի օլ հիւքմիւ գապուլ՝ վէ հաքիմինին էվամիրի- նի իճրա էթմէյէ հաղըր միւնթաղըր օլմագ տէմէք տիր :

ԻՍԻՄ ԶԻՔՐ ԷԹՄԵՔ ՆԷ՝ ՏԵՄԵՔ ՏԻՐ

Խիմ զիքր էթմէք քիլիսէլէրտէ վէ պատարագտա տախի՝ իշթէ պու խամի թաչըյան փափաննն , փաթըրիգին , փիսկո- պոսուն համիլ օլտուղու մէէմուրիյէթի թահսին վէ թաստիգ էտիւպ , ծնլարա իճապը րայէթտէ՝ վէ ծնլարա իճապը իր- թիպաթտա վէ իթաաթտա օլտուղումուղու պիլ պէյանն , օլ միւազզամ մէէմուրիյէրին էօմըր սէատէթի իչիւն տուա էթ- մէքտէն իպարէթ տիր :

4 « Իմտի րէճա էտէրիմ , քի հէր չէյաւէն էվվէլ հէր ատէմ իչին՝ վէ պախուսուա փատիչահլար վէ ամիրլէր իչիւն տուա- լար , նիյաղլար , իսթիրհամլար , թէշէքքիւրլէր (տուալարը) էտէսինիզ » :

1 Դ. Թ. Ի. Գ. 34.

2 Գ. Բ. Գ. 9.

3 Յ. Լ. Ա. 42.

4 Ա. Տ. Բ. 1.

ԽԱՁ ՎԷ ԹԱՍՎԻՐԼԵՐԻ ՀԷՑՔԵԼՏԷ

Պա՛ռստույր միագատտեսիյի ֆիլիսե հմր հոտեր , Ազիգ
քիվսայեք քաստիգ. վէ Ազիգ քիքսայ քահսին հոտեր :

Իսրայէլ միլլէթի Ալլահն քէնտուլէրինէ էթտիդի ինայէ-
թէ գարշըլըդ նանքէօր պուլունտուղունտան , Մըսըր տիա-
րընտա ետսիրլիք հալինտէն սէլամէթէ չըգտըգլարընը ունու-
տարագ , Մովսէս մարգարէյէ գարշը սուր մագալէթատ պու-
լունտուղլարընա պինաէն :

¹ α Բապպ ճէօմաաթա մագարրաթլը վէ միւսէմմէմ (գէ-
հիրլի) երլանլար կէօնտէրիք , քի ճէօմաաթը գըրարըտըլար ,
վէ պէնի Իսրայէլտէն խայլը ճէսիէթ թէլէֆ օլտու : Վէ Մով-
սէսին եանընա կէլուս՝ խէթա էթտիք , զիրա Բապպն վէ
սէնին իւզէրինէ քէօթիւ սէօլէտիք . իմտի Բապպա նիյադ
էյլէ , քի պու երլանլարը պիդտէն տէֆ էթսին՝ վէ Մովսէս
ճէօմաաթ իչին Բապպա տուա էյլէտի , վէ Բապպ Մովսէս
տէր . սէն պիր երլան եափ , վէ ծնու իւքսէք պիր նիչան-
կեա՛ իւզէրինէ (մահալ) գօյասըն վէ երլան պիր ատէմի
սօղտուղունտա , հէր երլանտան զէտէլի քիմսէ ծնա պագ-
տըղընտա խէլաս օլուր , (եաշար) : Վէ Մովսէս պագըրտան
պիր երլան եափտը , վէ ծնու իւքսէք պիր նիչանկեա՛ն եէրէ
վադ էյլէտի , վէ օլտու քի երլան ինսանը սօղտուղունտա ,
պագըրտան եափըլմըչ օլան երլանա պագարըտը , վէ խէլաս
օլուրուտու » : Ազիգ քիթապտա պէօյլէ եագըլըտըր : Մութ-
լու օլ իթիգաթլը խրիսթիան միլլէթինէ քի , ճէհէննէմ եր-
լանընտան զէհիրլէնիս , եանի կիւնահտան , Քրիստոսուն
խաշընա պէյաթ էտէր , վէ խէլաս պուլուր : Պունուն իչին
եագար Յովհաննէս :

² α վէ նասըլ քի Մովսէս չէօլտէ երլանը իւքսէլթտի իսէ ,

• Կիպի ինտան էվլատընա իւքսէլմէք կէրէք տիր , զիրա հէր քիմ քի օնա իման կէթիրիրաէ՝ գայալ օլմազ , իլլա էպէտի էօմրէ մալիք օլաճագ տըր » , քէզա պունուն իւչիւն եազար Պօշոս Առ .

1 « Հա՛շա քի Բապպըն խաչընտան մատէ՝ պէն պաշգա պիր շէյ իլէ իֆիթիխար էտէյլիմ » : Պունուն իչին հազըլը տըր քի :

2 « Խաչընը ալ՝ արգամ սըրա կէլ » եանի էզիյէթլէրէ թէ-համիւլ էյլէ , վէ քէնտինէ իֆիթիխար օլաճագ պէնիմ խաչը-մը գապուլ էյլէ : Էկէրչի Ահարոնըն ասաը , վէ պազըրտան եըլան Ալլահըն գուվլէթինի համիլ շամիլ օլտուգլարը իչիւն՝ հէյքէլին էն միւգատտէս մէղպահը տէրունիտէ , պիր Ալլա-հանի մասունք մագամլիտէ հըֆզ օլուպ , հէր քէսին իպա-տէթինի վէ հէօրմէթինի վէ սէճատէսինի էվայիլտէ միւճիպ օլ-տուլար իսէ՝ Քրիստոսուն միւպարէք վիճուտինը իւզէրինտէ թաշըյան , վէ Քրիստոսա թախթ օլմուշ օլան խաչը , վէ խա-չըն թասվիրլէրինի հէյքէլլէրիմիղին էն միւգատտէս մահէլ-լէրի իւզէրինէ վազ էթմէյէ պիզէ նի՛չին հազըլմայաճագ տըր՝ պիլէմէյօրուզ : Օնլար իչին Ալլահ Իսրայէլ միլլէթինէ կիւ-ճէնմէյօր , վէ ծալարը էմր էտիյօրսա , քէնտի խաչընա օլան հէօրմէթէ՞ մի կիւճէնէճէք տիր :

ԽԱՉՏԱ ՎԷ ՍԱՅԻՐ ԵՕՐԹՈՒԼԱՐՏԱ ԱԹԷՇ
ԵԱԳՄԱԳ ԱՏԷԹԻ

Խաչ եօրթունունտա վէ սայիր էյլամի մախսուսէտէ տա-խի վէ տամլար իւսթիւնտէ աթէշ հազմագ ատէթինի իճրա էթմէք . Քրիստոս էֆէնտիմիղին , վէ քէնտի Քիլիսէսինին միւ-չէրէֆ ֆըթուհաթընը տիւնեայա իլան ու իշար էթմէք տէ-մէք տիր , նասըլ քի էվայիլտէ տաղլար պաշընտա աթէշ հագուպ տաղտան տաղա միւհարէպէլէր վուգուաթընը , վէ ֆըթուհաթընը փութփէրէսթ միլլէթլէրի պիլէ իճրա էտէրի-

տիկեր : Իշթէ պունս պինաէն՝ Օրհնութիւն Յարութեան, Դ) տուածընտա և Տաղար պաշընտան սէնին ֆըթունաթընը իւ լան էտէրիզ, ի գլխոց լերանց հրատարակեմք դքո քաջութիւն նըզ» Գիլիսէ թէրէննիւմ էտէր :

Տէֆա աթէշ եազմանըն տիկեր պիր մանէսի, Գրիստոս էֆէնտիմիլին պու տիւնեայա կէլիւպ, կէրէք քէնտի միւհապ պէթինի՝ վէ կէրէք իմանըն նէշը օլունմասընը քիլիսէ Տեառնընգառաջ հօրթուսունտա աթէշ եազմասը վասիթասիլէ ճէ միլէթէ պէյան էտէր՝ և Հուր եկի արկանիլ յերկիր՝ եւ զլինէ կամիւմ թէ արդէն իսկ բորբոքէր՝ և էեր իւղէրինէ :

¹ « Աթէշ սաչմայա կէլտիւմ, վէ նէ՝ իսթէրիւմ . անճագ քի ալէֆլէնէ իտի :

² « Ես եմ լոյս աշխարհի, տիւնեանըն նուրու պէն իմ » :

³ « Սահիհ նուրըտը, քի ճէմի տիւնեայա կէլէճէք ատէմի թէնվիր էտէր » եանի Գրիստոս էֆ. քէնտի ազիզ բուհու նուն լութֆու իլէ . վէ նէշը էթտիղի սէմավի թալիմաթը վէ իմանը իլէ :

ԽՈՐԱՆ, ԵԱՆԻ ՄԵԶՊԱՀ, ՍԵՂԱՆ

Քիլիսէյերտե խորան եափմագ միւգատտես ատեքի Քիլիսե եմը կտեր. Ալլահըն շիֆահեն վե քահրիբան քեյամլարը, եանի Ազիզ քիվայեք, վե Ազիզ Բիթապ քաստիգ վե իսպաք հտերլեր :

⁴ Աբրահամ նահապետ Ալլահըն քէնտինի տավէթ էթտիղի էմրէ իթաաթ էտիւպ, վէթանընը (քի Միջագետ, Եփրատ վէ Տիգրիս ըրմագլարընըն արասընտա պուլունան թօփրադ տէմէք տիր) թէրք էտէր, վէ Քանան թօփրադընա կիտէր, վէ

« Բապպ Աբրահամա կէօրիւնտիւ . . . վէ օրատա Աբրահամ Բապպա մէզպաի հափտը » եանի զիքրի էպէտի օլմասը

¹ Ղ. Ժ. 49.

² Յ. Լ. 12.

³ Ա. 9.

⁴ Ե. Ժ. 7.

իչիւն Ալլահա թէշէքքիւրէն : Թըպզը Յակոբ նահապետ տա-
խի Նսաւըն երւզիւնտէն գաշուպ սէլամէթ փէթէլէ եէթիշ-
տիկիւնտէն ,

1 « Օրատա մէզպահ եափտը . . . վէ Յակոբ քէնտուսի ի-
լէ միւքեալէմէ օլտուղու եէրտէ՝ թաշտան պիր հէքէլ տիքտի-
վէ օնտա փէշկէշլէր սունտու , վէ օնու եաղլատը » : Պու տա
Ալլահա թէշէքքիւր էթմէք իչիւն հէմ (հէքէլի) խորանը եա-
փար , հէմտէ օնու ազիզ եաղ իլէ եաղլար , օծել էտէր ,
հէմտէ օնուն իւզէրինտէ Ալլահա փէշկէշլէր սունար : Նէր-
տէ նէ՞ քէրամէթ վար . փրօթէսթանլար ճէվապընը Յակոբ
նահապետէ անլաթսընլար : Նաղլամագ նէ՞ . օնու տա օնա
անլաթսընլար :

2 « Թօփրագտան պանա խորան (մէզպահ) եափաւընըզ .
վէ օնուն իւզէրինտէ գուրպանլարընըզ սունաւընըզ » :

3 Մովսէս Աինա տաղընտան էնտի , Ալլահըն էմրէրինի
իսրայէլ գապուլ էթտի , վէ գուրպան սունմագ իչին

« Մովսէս ալէսսապահ գալգուպ տաղըն էթէլինտէ մէզ-
պահ եափտը » : Ել իԵ. իԶ. 33: իԵ. 1 եւայլն :

4 « Խորան (մէզպահ) իչիւն եէտի կիւն քէֆարէթ էտէ-
սին . օնու թագտիս էտէսին . վէ մէզպահ աղիզլէր աղիզի
օլսուն . մէզպահահ հէր թօգանան աղիզլէնսին » , եանի թագ-
տիս օլունսուն :

5 « Յետու Ռուրէնին մէզպահընը . . . Վիպիւն շէհա-
տէթ թէսմիյէ էթտի » օնուն իչիւն խորան վկայութեան ,
եանի օլ խորան Ալլահըն օլտուղունու , վէ Ալլահըն հուզու-
զունու օլ խորան իսպաթ էթտիղի իչիւն : Իշթէ պունա պի-
նաէն տիր քի

6 Յետու խորան (սեղան մէզպահ) եափտը , վէ էթրաֆընա
« Մովսէսին նօմսունու եաղտը » :

1 Եւ. ԼԵ. 7.

2 Եւ. ի. 24.

3 իԴ. 4.

4 իԲ. 37.

5 Եւ. իԲ. 27. 34.

6 Ը. 31.

¹ Սօղոմոն « օն թանէ մէզպահ եափտը , վէ հէյքէլի իչի-
նէ գօյտու , պէշինի սաղ թարաֆա՝ վէ տիկէր պէշինի սօլ
թարաֆա » : Պուրատա Սօղոմոն Մովսէսինքիլէրինի լաղվ
էթտի տէնի՛ր մի , խայր , անճադ տահա զիատէ օնլարը իք-
մալ էթտի , նասըլ քի Գրիստոս էֆէնտիմիդ տախի նօմոսը
պօղմատը , անճադ իքմալ էթտի . նօգսանա պէտէլ տահա
ալէսինի եափտը , վէ պունա պինաէն

² « Յիսուս հէյքէլէ կիրտի , վէ հէյքէլտէ հէփ ալըշվերիշ
էտէնլէրի տըշարը չըգարտը , վէ սարրաֆլարըն փէշթախթա-
լարընը վէ կէօվէրճին սաթանլարըն իսքէփէլէրինի տէվիրտի,
վէ օնլարա տէտի , եաղըլմըշ տըր , (Նսայ ԾԶ. 7.) «պէնիմ խա-
նէմ իպատէթ խանէսի չաղըրլաճադ , սիզ իսէ՝ օնու խըրսըզ-
լար մաղարասը էթտինիդ » : Պունուշլէ տէմէք քի հէյքէլտէ
պուլունան ալին ու առէթի , օնլարը քի քէնտի եէնի ահ-
տընտա տահա զիատէ իքմալ էտէճէղիտի , թաստիզ էյլէտի :
վէ քէնտի ահտընըն կէօլկէսի օլանը վէ սիւրէթի օլանը պիլ
ֆէսիս , կէօլկէյէ վէ թասվիրէ պէտէլ , ասըլ օլանը , եանի
եէնի ահտը : Գուրպանլարա պէտէլ , քէնտի խաչընըն մէզ-
պահընը՝ վէ խաչըն իւսթիւնտէ սունուլան քէնտի վիճուտի-
նին գուրպանընը իրաա էտիւպ , պէտէլ կէօսթէրտի : Նօմո-
սա պէտէլ կէրչէքլիկի՝ վէ սահիհ լութֆու իհասն էյլէտի :

³ « վէ օնլարա տէր՝ նի՛շին պէնի արարսընըզ . պիլմի՞դ-
մի խտինիդ քի պանա փէտէրիմին խանէսինտէ օլմազ կէրէք
տիր » :

⁴ « վէ տայիմա (Սուաքեալլար) հէյքէլտէ խտիէր , Ալլա-
հա շուքուր վէ սէնա էտէր խտիէր » :

⁵ « Հէր կիւն պիլիթթիֆազ էրքէն հէյքէլէ կիրտպ , խա-
նէլէրտէ էքմէյի փարալար ըտըլար » :

⁶ « Հէր կիւն հէյքէլտէ վէ էվլէրտէ (Սուաքեալլար) Յի-
սուս Գրիստոսը իլան էթմէքտէն վէ էօյրէթմէքտէն սուր օլ-

¹ Մնայ . Դ. 8 .

² Մն . ԻԱ. 12 .

³ Ղէ . Բ. 49 .

⁴ ԻԱ. 37 .

⁵ Գրք . Բ. 46 .

⁶ Գ. 4 .

մագ ըտըլար » : Տէմէք քի Առաքեալար հէյքէլին հիչ պիր
ատէթինէ վէ մէզպահարընա մանէ վէրմէտիքտէն պաշգա ,
օնու թաստիգ էտէր իտիլէր :

1 « Բապպըն սօֆրասընտան , հէմտէ շէյթանըն սօֆրա-
սընտան թէնապուլ էտէմէզսինիզ » . իշպու Բապպըն սօֆրա-
սընըն մէզպահարըն հէ կէօնէ իտիւկինի՝ աննամագ իսթէր-
սէն , Առաքեալարըն ֆիլիսէյէ թէրք էթտիղի գայտէ տիր ,
օնու քի հէմ իլք տէհրլէրտէ ինչա օլմուշ քիլիսէլէր իրաա
էտէրլէր . հէմ ֆիլիսէ օնլարըն գայտէսինին աջըն էմսալլէրի-
նի իթթիխազ էտիւպ , հէր քիլիսէլէրտէ մէզպահար վէ խո-
րանլար ինչա էտիւպ , էնվայի թիւրլիւ տօնանմալարա օնլա-
րը թէզեկին էտէր . զիրա հէյքէլ օլսուն , մէզպահ օլսուն ,
Ալլահըն միւգատտէս խանէսի տիր , վէ Ալլահ իչինտէ ոաքին
օլուր . վէ մէզպահ տախի Ալլահըն թախթը վէ միււազզամ
մէսքեհանը տըր . թըպզըր ֆրիստոսուն պուլոլուտուղու կիպի :

2 « Վայ սիգէ (Քրիստոս էֆէնտիմիգ սէօյլէօր) էյ քէօր
գըլապուզլար , զիրա տէրսինիգ քի հէյքէլէ հէմին էտէն պիր
շէյ տէյիլ , ամմա հէյքէլտէքի ալթունա հէմին էտէրսէ՝ ճա-
յիգ տիր . ա՞ պէյինսիգ քէօրլար , հա՞նկըսը պէօյիւք տիր .
ալթուն մը , հէյքէլ՝ մի՞ օ քի ալթունու թազտիս էտէր : Վէ
օ քի մէզպահա հէմին էտէրսէ , պիր շէյ տէյիլ , ամմա օ քի
մէզպահըն իւզէրինտէ օլան գուրպանա հէմին էտէրսէ՝ ճայիգ
տիր . ա՞ տիվանէ քէօրլար , հա՞նկըսը պէօյիւք տիր . գուր-
պան մը , հօգսա մէզպահ՝ մը (սեղան)՝ օ քի գուրպանը թազ-
տիս էտէր : Իմտի օ քի մէզպահա հէմին էթտի , օնա՝ վէ ճիւմ-
լէ օնուն իւզէրինտէ օլանա՝ հէմին էտէր : Վէ օ քի՝ հէյքէ-
լէ հէմին էթտի . օնա՝ վէ օնտա սաքին օլանա հէմին էտէր » .
հանի Ալլահա :

3 « Իշթէ իչինտէ սաքին օլման իչին խանէ » Սողոմոն Ալ-
լահա խիթապէն սէօյլէտի : Ալլահ հուզուրոնու վէ նուֆու-
սունը սիւրէթի զահիրտէ վէ մախսուսէտէ իպրազ պուլուր-

1 Ա. Կրթ. Ժ. 21.

3 Գ. Թ. Բ. 13.

2 Մ. Բ. Ի. 16.

առու քի՛ պէն հէյքէլտէ սաքին օլաճաղըմ, օ պէնիմ մէսքէնիմ
օլաճաղ տոր :

¹ « Բապպըն սէօղիւ Նաթանա օլտու . կիթ սէն պէնիմ
դուլում օլան Դաւիթէ սէօյլէ . Բապպ պէօյլէ սէօյլէյօր . սէն
պէնիմ սաքին օլմամ իչին պանա խանէ (հէյքէլ) եափաճաղ-
սըն » Գ. Թագ. Ե. 5 : Օնու քի Սողոմոն եափտը »

ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՔ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՔԻԼԻՍԵՆԻՆ ԵՆՏԻ ԱԶԻԶ ՍՐՐԼԱՐԸ

Պուրատա իչպու սըրլարըն պահսընը էթտիղիմիզտէ , Ֆիք
րիմիդ պու սըրլարըն մէզհէպիմիղին էն միւզատտէս ազայի-
տի տինիյէ օլտուգլարընըն տէլայիլինի թահրիր վէ թաստիդ
էթմէք տէյիլ տիր . խա'յր . անճաղ պու սըրլարըն ային ու
ատէթլէրի վէ սուրէթի իճրաաթընը եազմազտան իպարէթ
տիր . վէ պատարագտա պաշլըճա ամինասուրք հաղորդութիւն
միււազզամ սըրրը իճրա օլտուղու իչիւն , վէ սայիր ազիդ
սըրլարըն տախի էքսէրի հէյքէլ հուղուրունտա՝ եախօտ պա-
տարագտա՝ հասպլէ իճապ , իճրա էտէկէլիր օլտուղունտան
պունլարըն ատէթ ու այինլէրինի սըրասըլլա վէ մուխթասա-
րան իշարէթ էթմէմիղլի լաղըմ կէօրմիչիդ :

Հէր խորհուրդ իւչ շէյտէն միւրէքքէպ վէ միւրէթթէպ
թիր Մադդէրէն . Մադմաճ . վէ Մէէմադրէն :

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ , ՎԱՖԹԻԶ , ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

² « Սուտան վէ բուհասն տօղմայան հիչ քիմսէ Ալլահըն
փատիշահլըղընա կիրէմէզ » :

³ « Կիտին պունտան պէօյլէ ճէմի թայֆէլէրի էօյրէտին .
օնլարը ֆէտէրին , վէ Օղուլուն , վէ Աղիդ Բուհուն իամիլյէ
վաֆթիդ էտին » :

Պու սըրըրն մատտէսի սու տուր : Մագամը՝ պէն լէն լէ-
նէլ երբէ՛, զերբէն՝ վէ օղուլուն՝ վէ Աշէլ բահուն ի-
մէմուրը Առաքեալար , վէ Քիլիսէ մէմուրլէրի՝ վէ իճապը
զարուրէթտէ՝ հէր քէս օլապլիլի : Պու սուլա Մեհն տամա-
տըրլար , վէ տուալարընը իճրա էտէրլէր , վէ զայրի ային
ու ատէթլէրի վար տըր . նասըլ քի Մաշտոցտա թէֆէրրու-
աթը իլէ հազըլմըշ տըր : Իսթէրսէն պագ : ¹

Էսքի անտտա սիւննէթսիզ պիր էրքէկ թէլէֆ օլուրու-
տու ² օ քի վաֆլթիզէ թահվիլ օլտու : ³

ԳՐՈՇՄ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ՝ ԳՈՒՎՎԷԹ ՍԸՐՐԸ

¹ Պօղոս Առաքեալ Եփեսոս շէհրինէ կէլիլ , վէ օրատա
օն իքի քիշլիլ վաֆլթիզ էթմէսինն ագիպլինտէ՝ պիրտէ իշպու-
զրոշմ խորհուրդընը իւզէրլէրինէ էլ գօյուպ , օնլարը մէս
էթմէսի իլէ , ազիզ բուհու ալըրլար :

⁵ « Վէ Պօղոս իւզէրլէրինէ էլ գօյտուղու կիպի՝ Ազիզ
բուհ կէլտի , վէ լիսանլար իլէ սէօյէշիլ խիլէր » : Հաքէզա

⁶ Ալլահ « քի պիզլէրի սիզին իլէ Քրիստոսա գալիլէշտի-
րիլ , վէ օ քի պիզի հաղլատը , վէ նիշանլատը , վէ բուհուհ
պէրկիւզարընը իւզէրիմիզէ պախշ էյլէտի » պու սըր տախի
էլ գօյուպ , ազիզ Մեհնէլ չօճուղու մէս էթմէք իլէ իճրա օ-
լուր :

ԱՊՍՏԽԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ , ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆԲ

⁷ « Ալլին Ազիզ բուհու , հէր քիմին կիւնահլարընը աֆվ
էտէրսէնիզ , օնլարա աֆվ օլունսուն , հէր քիմի քի պաղլար-
սանըզ պաղլանսըն » :

¹ Գրք. Բ. 38. Ը. 12. 26.

Թ. 18. Ժ. 47. ԺԵ. 1.

Կող. Բ. 11. Գրք. ԺԶ.

15. ԺԸ. 8. ԺԹ. 12.

² Են. ԺԵ. 10.

³ Հմ. 2. 3. Կող. Բ. 11

⁴ Գրք. ԺԹ.

⁵ 6.

⁶ Բ. 38. Թ. 17. Ժ. 44.

⁷ Են. Ի. 21.

¹ Թապիւի Առաքեալար վէ խալէֆլէրինին հէփիսի պիրէր պիրէր փէյխամպէր, մարգարէ, եա զպըրպտէն պիլէնլէր օլմայարագ, մութլագ կիւնահքեարլար հուզուրլարնա կէլիպ, խաֆիէն կիւնահլարընը իգրար էթմէլի խիլէր, վէ պունլարտա աֆվ օլունահագ կիւնահլար իսէ, աֆվ էտէճէք խիլէր, տէյլ իսէ, պաղլայահագ խիլէր. եանի կիւնահտա օնլարը պաղը պըրագուպ, աֆվ էթմէյէճէք խիլէր : Տէմէք քի պիր կիւնահքեար՝ քահանայը՝ եախօտ խոստովանահայը պուրուպ, հուզուրուտա օթուրուպ՝ ճէմի կիւնահլարընը միւնֆէրիտէն, միւքէմմէլէն, վէ ատէտ ատէտ իգրար՝ վէ քէնտի քէնտինտէն թէշէքքի էտէրէք, թէքմիլ նատիմ օլուպ, օնլարտան իքրահ էթմէլի :

² « Առաքեալարա » կէլիւր խիլէր, վէ ամէլլէրինի իթիւրաֆ օլուրուտուլար :

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ

³ « Օնլարըն թաամ էթտիյինտէ՝ Յիսուս էքմէյի ալտը, միւպարէքլէտի, գըրտը, վէ չայիրպլէրինէ վէրտի, վէ տէտի, ալըն եէյին պու. պէնիմ քէնիմ տիր : վէ շարապը ալարագ օնլարա վէրտի՝ վէ տէտի, պուստան հէփիհիգ իջին, ջիւքքի պու. պէնիմ գանըմ տըր. եէնի ահտըն, քի չօզլարըն իւզէրինէ կիւնահլարըն աֆլըղը իչին տէօքիւլիւր » : ⁴

Պունլարըն հէփիսինտէ էքմէք իլէ շարապըն իւզէրինէ Քրիստոս էֆէնտիմիզ, քէնտի եէնի ահտընըն սըրընը իճրա էտիյօր : Մովսէսին էսքի ահտընա միւգապիլ վէ միւմասիլ, Պապ՝ ⁵ « իշթէ օլ ահտըն գանը, քի Ալահ (ՈՐ ԷՆ) սիղին իլէ պաղլատը » . Մովսէս նատըլ քի Սինա տաղընտան էնիպ իարայէլ ատէմլէրինէ էմը էտիպ, մէզպահ եափտըրըր, գուր-

¹ Մաթ. ԺԶ. 19:

² Գաթ. ԺԹ. 18:

Ա. Կըն. ԺԱ. 28: Ա. Յոձ. 7.

³ Մաթ. ԻԶ. 26:

⁴ Մի. ԺԴ. 22: Ղ. ԻԲ.

19: Ա. Կը. ԺԱ. 29:

⁵ Եւ. ԻԳ. 20:

պան քէսէր , վէ պու գուրպանն զաննտան ալըր , վէ ճէօմաաթըն իւղէրինէ սէրփէր , վէ տէր « իղրէ պու գան անտըն գանը տըր , քի Ալլահ սիդին իլէ պաղլատը » : Ամմա տիգզաթ էթմէլի՝ էվվէլա Մովսէս Ալլահն թէնպիլէրինի ճէօմաաթա օգուր , վէ ճւլար գապուլ էթտիքտէն սօնրա՝ Ալլահ պու անտը խարայէլ իլէ ագտ էտէր . . .

Գուրպանն պիւթիւն շըրութը Գրիստոսուն իճատ էթտիլի եէնի անտըն գուրպաննտա միւքէմմէլ սիւրէթտէ մէվճուտ տըր : Պա՛գ Գաւրպան , Հաղարթուլիւն , վէ Պապարագ :

ՎԵՐՋԻՆ ՕԾՈՒՄՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ , ԵԱՂԼԱՄԱԳ ՍԸՐՐԸ

¹ « Սիղէրտէն պիրիսի խասթալանըրսա՝ քիլիսէնին (երեցւելինի) Քանանալարընը չաղըրսըն , վէ ճուռն իւղէրինէ տուա էթսինլէր , Բասպըն իսմինէ ճուռ եաղլասընլար՝ վէ օլունան տուալար՝ իման իլէ՝ խասթայա սէլամէթ վէրիլէր , վէ Բապպ ճուռ տիրիլտէճէք , վէ էկէրչի պաղը կիւնահլար տաթի իլլէմիչ իսէ , ճնա ափվ օլունաճագ , պիրպիրինիլէ կիւնահլարընըղը իթիրաֆ օլուն »՝ Եանի խասթա քէնտի երեցինէ : Պու սըրտա հէմ խոստովանանք օլմայը , հէմ տուա օլունմասընը , հէմ տէ աղիզ զէյթին եաղը իլէ եաղլանմասընը Գրիստոս էֆէնտիմիզ Առաքեալըն վասիթասիլլէ էմր էտիյօր : Պու ային վէ ատէթլէր թէֆէրրուաթը իլէ իճրա օլուրլար , Մաշտոցտա :

ԿԱՐԳ ԲԱՀԱՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ

² « Ալըն աղիզ րուհու՝ հէր քիմին կիւնահլարընը ափվ էտէրսէնիզ՝ ճնլարա ափվ օլունսուն . հէր քիմի քի պաղլարսանըղ՝ պաղլանսըն » :

³ « Փէհրիզ թուլթարագ , տուա էտէրէք , քիլիսէլէր իլին

¹ Յւլ. Ե. 14. 15: Միլ. Զ. 13:

³ Գրք. Ժ. 22:

² Յւլ. Ի. 21:

օնլարըն իւզէրինէ էլ գօյարագ , քահանայար թէրսիմ էթտիւ-
լէր » :

¹ « Ալէլ աճէլէ պիրինին իւզէրինէ էլ գօյմայասըն՝ վէ ա-
խէրին կիւնանընա հիսսէտար օլմայասըն » :

Պուենլարտա պուլունան շուրութ շիմտիյէ տէկլին իճրա օ-
լունուրլար , վէ պլին ու ատէթլէրի թէֆէրրուաթը իլէ մէզ-
քիւր Մաշտոց քիթապընտա միւնֆէրիտէն միւհարրէր տիր ,
Տեհս , Մայր Մաշտոց , կարգ ֆահանայուլթեան :

ՊԱՍԿ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՒ ՆԻՔԵԱՀ

² Ալլահ Աղամըն պէօյրիւնտէն ալուպ , էվսյի թէչքիլ է-
տիւպ , Աղամըն եանընա կէթիրտի խէ , Աղամ

« Իշթէ պու քէմիք շիմտի պէնիմ քէմիքլէրիմտէն . վէ
թէն պէնիմ թէնիմտէն . . . պունուն իչին ինսան քէնտի փէ-
տէրինտէն վէ մատէրինտէն տուր օլուպ՝ քէնտի գարըսընըն
արտընա տիւշէճէք՝ վէ իքիսի պիր թէնտէ օլաճազլար » . վէ
« օնլարը քի Ալլահ պիրլէշթիրտի՝ ինսան այրրտ էթմէսին » :

³ « 0 քի քէնտի պիքիր գըզընը նիքեահլանտըրըսա՝ էյի
էտէր » :

Պու սըրտա տախի գարը իլէ էրքէյին հիւմնի ըիզալարը-
նը միւպէյլին , էլ էլէ վէրտիրիպ քիլիսէ մէէմուրու իզտիվաճ
ային ու ատէթլէրին տուալարընը քէնտիսի իճրա էտէր : Վէ
պիր պիրինէ քեամիլէն հուգուգ իթասընը միւշիր , վէ պու
հուգուգա միւթասարընֆ վէ մալիք օլմալարընը միւէյլտ ,
իքիսինին տէ պաշընա թաճլար թագընըր , փատիշահլարըն
թախթա կէշտիլի անտէ , թաճ գօյունտուգու միսալի , օն-
տան պսալիէալ թէսմիյէ օլուրլար :

Նիքեահլըն միւմանաաթը շէրիյէսի հագգընտա օգու ⁴

Քրիստոս էֆէշտիմիլին իշպու եէտի խորհուրդլարը՝ եանի
ազիզ սըրլարը իճատ էթմէսի , մահա քէնտի ճէմիլէթինէ եէ-

¹ Բ. Տէ՛. Ա. 6. Ա. Տէ՛. Ե. 22.

² Ե՛. Բ. 24.

³ Մ՛. Ժ. 6. Ա. Կ. Է. 38.

⁴ Ղ. Ժ. ԻԱ. Բ. Օրէն. Գ.

ԻԴ. 4. Հաւ. Դ. 11. Բ.

ԹԳ. Ի. Լ. Է. Լ. Է.

տի լուծուֆ փունարարը գուշատ էտիւպ, ճնլարըն ճանսէ-
լամէթինի գայիրմագ տէմէք տիր, Պիր գուշուն թասվիրտէ
չէքիւմիշ օլան իւզիւմ սալզըմընա իւզ սիւրիւպ, պիր ֆայտէ
պուլամատըղը կիպի, ինսանըն ճանը տախի Մովսէսին գուր-
պանլարընտան պիր իսթիֆատէ էտէմէտի. վէլէվ եէտի քէրրէ
քէսիլէն գուրպանըն գանը ինսան իւզէրինէ սէրփիլիր իտի
խէ տէ, չի' ֆայտէ քի օլ եէտիսի տէ ֆրիստոս էֆէնտիմիզին
իճատ էթտիղի իշպու եէտի աղիզ սըրլարըն Մովսէսէ Սինա
տաղընտա իպրազ օլան թասվիրտէքի բէնկտէ իտիլէր. անճագ
քէնտի վիճուտինին պատարագը վասիթասի իլէ, տէյիլ թաս-
վիրտէ. իլլա սահիհէն ասմանըն իւզիւմ շարապընըն հիք-
մէթլի սըրրը թահթընտա ինսանըն ճանընա թաամը սէմավի
օլտու՝ վէ անտէն պու եէտի սըրլարըն լուծֆլարը իլէ խէլա-
սըմըզ պիզէ իհսան օլտու :

ԾՆԾԱՂԱՐ (ՏԵ՝ ՎՈՂԵՐ)

ԿԻՆԱՆՔԵԱՐԼԱՐ

Եվայիլտե կինն հրեարարա Ալանըն հեթեհին
կիրմեք մեմնու իտի :

¹ Յովիդայ պաշ քեանին էմրի իլէ « Գափուճուլար Բապ-
պըն խանէսինին գափուսունտա տուրուրուսուլար , վէ նա-
փաք պիր քիմնէ օրայա կիրէմէզ իտի » : Իլթէ պունա պի-
նաէն Բրիստոսուն Բիլիսէսինին պիր միւգատտէս ատէթի
վար տըր , քի հալէն վէ եօյիլյէ պատարադտա պուլունան
օարկաւազլար վասիթասը իլէ պիլլէրէ իպրէթ իլին ամմա՝
թէնպիհ օլունուր « մի ոք յերեխայից , մի ոք 'ի թերեհաւա-
տից , եւ մի ոք յապաշխարողաց եւ յանաքից մերձեսցի
յԱստուածային խորհուրդ . հիչ քիմնէ վաֆիթիզ օլմամըչլար-
տան , հիչ քիմնէ իմանը օլմայանլարտան , վէ տէ հիչ քիմնէ
կիւնահըն բուհանիճէ ճէզասընը (յապաշխարողաց) չէքէնլէր-
տէն , վէ նափաք օլանլարտան Բապպըն Ալանանի սըրընա
եանաշմայա ճէսարէթ էթմէսին » . վէ « գափուլարա միւգա-
յէթ օլուն՝ հէր կէօնէ տիգգաթ իլէ միւհապազա էտին » : վէ
թէքրար՝ « պիրպիրինիդի միւհապազէթ էօփիւշիւյլէ սէլամլա-
յըն , վէ սիլլէր քի Ալանանի պու գուրպանա իլհագ օլմայա
միւգթէտիր տէյիլսինիզ , գափուլարըն էօնիւնէ չըգըն , վէ
էօյլէճէ տուա էտին » : Զիրա Ալանըն շէյթան իլէ նէ իւ-
հագիլէթի օլապիլիր , տէր , Պօղոս Ա : Զիւնքի պիր կիւ-
նահեար կիւնահըլա շէյթանա իլհագ օլուպ՝ հէմտէ Ալան
իլէ իլհագ օլմագ գապիլսիդ օլուր :

Հաթտէ Եվայիլտէ , իսրայէլին միւգատտէս պիր ատէթի
վէ թէնպիհի վար իտի , քի կիւնահեարլար Զատիկ գուգու-

ամմա փատիշահլարըն մէզարլարը իշինէ կէօմէտիւէր » :

¹ Մանասէ « Ողանըն պաղչասընտա կէօմիւլտիւ » :

² Ողիա խօտսէրանէ Րապպըն հէյքէլինէ կիրիպ , քիւն-
նիւք սուրնաճաղըմ տէյու՝ Ալլահըն էմրինէ գարչու քահա-
նալարըլա գարչըլաշտըգտա՝ էօլիւնճէյէ տէկին ույուզ օլտու՝
վէ

« Ողիա փատիշահ էօլտիւղիւ կիւնէ գատար ույուզ ի-
տի » վէ

³ « Օնու փատիշահլարըն մէզարիսթանը եանընտաքի թար-
լայա տէֆն էթտիւէր » տէմէք քի պու իւսիւլ՝ տէյիլ քի պար-
պարըլդ՝ իլա Ալլահըն քէլամընա միւաֆըդ պիր ատէթ տիր :

¹ Դ. Թ. Բ. Ի. Դ. 23.

³ 23.

² Բ. Մ. Գ. Ի. Զ. 24.

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԱԼՄԱՅԱ ՀԱՉԸՐԼԸԳ ԿԵՕՐՄԵՐ ԱՏԵԹԻ ՄԻԻԳԱՏՏԵՍԻ

Եկերչի Ալաճ Մովսէսին զէմաննտա Իսրայէլ միւլէթինի
սինա տաղընն էթէյինէ գատար եանաշմասնը էմր էտիյօր
խէ, վէ տաղըն էթէյինէ պիր հուտուտ վազ էտէրէք՝ օնլա-
րա՝ պու հուտուտը պիր ատըմ եօգարը կէչէրսէնիվ՝ թէլէֆ
օլուրսուռուզ՝ տէյի պուլուրտու իսէ՝ պիզլէր կիւնանքեար
հալըմըզտա Ալաճն թէնինի իչէրիմիզէ ալըրսագ, աճէպա
նէ՝ պէօլիւք ճէզայա ուղրայաճաղըզ :

1 « Հէր քիմ քի օլ տաղա եանաշըրսա, էօլիւր : Մնա էլ
եանաշմասն, զիրա թաշլարլա թաշլանըր, վէ օգլարլա ճէրհ
օլուր . կերէք ինսան օլուռն՝ կերէք հայվան՝ եաշլայամազ » :

Եկերչի Ալաճն օն թէնպիհլէրինի տիննէմէք իչին՝ Մով-
սէս Իսրայէլ միւլէթինի թէմիզլէմէյէ վէ զէվճ զէվճէսինտէն
իւչ կիւն ալըր վէ պիւա իիսթիլաթ տուրմալարընը էմր էթ-
մէյէ մէճպուր օլտու իսէ : Պիզլէրէ, տէյիլ Ալաճն թէնպիհ-
լէրինի, եա՝ պիզլաթ Ալաճը վէ Քրիստոս էֆէնտիմիզլին թէ-
նինի վէ գանընը եիւրէյիմիզէ տալէթ էտէճէյիմիզտէ, նէ՝ տէ-
րէճէ ճանըմըզը թէնիմիզի կիւնանտան փաք թուլմամըզ
լաղըմ կէլիր :

2 Մովսէս օլ տաղտան ճէօմաթ իչինէ էնտի, վէ օնլարը
փաքլատը . վէ էլպիսէլէրինի եայգատըլար . վէ (Մովսէս) ճէ-
միէթէ տէր . հաղըր օլուռն, վէ իւչ կիւն էյալլէրինիզէ թէ-
զարուպ էթմէյին . . . վէ ըապպա թաքարըրուպ էտէն քա-
հանալար տա փաքլանսն . . . Ահարոն վէ քահանալար տալի
տաղա գօնուլմուլ հուտուտու թէճալուզ էթմէսինլէր, օլմա-
յա քի Բապպ օնլարըն իւզէրինէ (աթէլլէ, օղլարլա, վէ թաշ-
լարլա) հիւճուճ էյլէսին » :

Եյերչի Մովսէսին Ալաճ իլէ Իսրայէլ պէյնինտէ ազտ էթ-
տիղի ահտըն գուրպան գանը ճէմիէթին իւզէրինէ սէրփինէ-

ճէք տիր՝ տէյի, իսրայէլ միլլէթինէ պու գատար թէնպիկէր վէ թէէքիտէր օլունմուշ իսէ, ֆրիստոսուն միւպարէք գաւ նընըն պատարագընտա պու Ալահանի գանըն իւզէրիմիդէ սէրփիլէճէյի հալտէ՝ պիզլէր նէ՞ տէրէճէ փաքլըզ վէ հաղըրւ լըղըլա տուրմայա մէլզում վէ մէճպուր օլմալըղը :

1 « Մովսէս պէնի իսրայէլին կէնճլէրինի կէօնտէրտի . վէ գուրպանլար սունտուլար . . . վէ Մովսէս օլ գանըն նըս Ֆընը ալուպ սուլա գարըլթըրտը , վէ գանըն նըսֆընը մէզ պահըն էօնիւնէ տէօքտիւ , վէ ահտըն եազըլըսընը ալուպ՝ գուլագլարընա գրաաթ էթտի . վէ Մովսէս գանը ալուպ ճէօ մաաթըն իւզէրինէ սէրփաթ՝ վէ տէտի , իշթէ պաւ շէլ ահպըն Գանը Դըր , օնու քի Բապպ պու սէօզլէրտէն էօթիւրիւ սիզին իլէ ազտ էթտի » : Մատթ. ԻԶ. 27 . չարապը ալուպ շիւքը էթտի , օնլարա վէրտի վէ տէտի , պաւպաւն իշէն հէթիշէլ , շէլա պաւ Դուր պէնի Գանը , էէնի ահպըն . օ քի չօզլարընըն իւզէրինէ տէօքիւլիւր՝ կիւնահլար աֆլըղը իշիւն » ֆրիստոսուն տա եէնի ահտը իշթէ պէօյլէ օլտու :

Եյէրչի քահանայար տաճարտա , վէ ահտ սանտըղը հու գուրունտա խըզմէթ վէ գուրպան սունտուգլարընտա՝ մութլազա փէշինէն եայգանաճազ իտիլէր իսէ՝ քի էօլմէսինլէր , պիզլէր ֆրիստոսուն քիլիսէսինտէ պատարագ կէօրտիւղիւ միդտէ , վէ խըզմէթլէրինտէ , վէ Սըրութիւն ալաղըղմըզտա ճանըմըղըն թէմիզ հալտէ պուլունմասընա նէ՞ տէրէճէ ճահտ ու իզտամ էթմէլիլիզ՝ քի ճանճա թէլէֆ օլմայալըմ :

2 « Ահարոն վէ օղուլլարը վազիֆէլէրինի իճրա , վէ Բապպա աթէշ իլէ գուրպան սունտուգլարընտա , սու իլէ եայգանաճազլար՝ քի էօլմէֆինլէր » : Պու խըզմէթլէրտէ տաճարըն իշինտէ քահանայար տայիմա եալըն պազ տուրուրուտուլար՝ օ քի Ալահա պէօյլէք հէօրմէթ էթմէք ատէթի իտի : Չիրա ցեսուլէ էմր էթտի

3 « Այազ գապլարընը այազլարընտան չըգար , զիրա

1 Եւ. ԻԴ. 5:

3 Յիււայ. Ե. 15:

2 Լ. 20:

տուրտուղուն եէր ազիզ տիր » , Բապպըն սէրապքէրի Յետույէ պունու իճրա էթտիրիր :

1 « Ոգա Ալլահըն անտ սանտրղընը թութմագ իչին էլինի ուզաթտը (զիրա էյիլիյօրուտու) վէ ծնու թութտու . . . վէ Բապպ Ոգա կիւճէնտի վէ ծնուն ճիւրաթի իչին՝ օրատա Ալլահ ծնու չարիթը՝ վէ Ալլահըն հուզուրուտա . . . վէֆաթ էթտի » : Պիղիմ հալիմիզ նէ՝ օլաճագ , նալայրդ իքէն Ալլահըն դանընտ վէ թէնինէ եանաչըրսագ , վէ ծնու իչէրիմիզէ պլըրսագ : Պախուսուս

2 « Պիղիմ Ալլահըմըզ թէլէֆ խիճի աթէշ տիր » եազար Պօղոս Առ . « զի Աստուած մեր հուր ծախիչ է » :

3 « Պիր ատէմ քէնտի նէֆսինի քէշֆ էթսին , վէ էօյլէ օլ էթմէքտէն եէսին՝ վէ օլ դատէհտէն իչսին » 27 « պունու տան պէօյլէ հէր քիմ քի պու էթմէքտէն եէրսէ , վէ Բապպըն պու դատէհտէն լայրդ օլմայարագ իչէրսէ՝ Բապպըն թէնի-նէ վէ դանընտ պօրճու օլուր . զիրա Բապպըն թէնինի թէֆ-րիզ էթմէյէրէք՝ հէր քիմ քի լայրդ օլմայուպ եէր վէ իչէրսէ՝ նէֆսինէ հէլաք հիւքմիւ եէր վէ իչէր դադարանալն իւրուսէ » : Պէօյլէ քիմսէյէ Գրիստոսուն թէնինէ եանաչ-մատան , եանաչմամասը տահա էյի տիր : 4 Չիւնքի փատի-չահըն տիւլիւն զիյնէթի սօֆրասընա , տիւլիւն էլպիսէսի օլ-մայարագ օթուրան քիմսէ , հէմ փատիչահտան թէքտիր օլ-տու , հէմ տէ էյի ալաղը պաղլանուպ՝ զընտան դարանլըղը-նա աթըլտը . չիւնքի օլնալայրդ հիյէթ վէ էլպիսէ իլէ սօֆ-րայա թէքլիֆսիզճէ օթուրմասը , փատիչահա ալնը հագարէթ եէրինէ կէշտի , վէ ազիպինտէ ճէզայա չարիընտը : Հաքէզա սուրը Հազորդութիւնա հազըրըզ կէօրմէյէն քիմսէ , ծնա եանաչըրսա , մաազալլահ՝ էպէտի ճէզայա չարիընաճագ տըր : իշթէ պու էճիլտէն ֆիլիսէնին գայտէյի գատիմի օլմուշ տուր քի , հազորդութիւն ալաճագ քիմսէ , էվվէլա՝ Պօղոս Առա-քեալըն նասիհաթը միւճիւպ , քէնտի նէֆսինի վէ վիճտանընը

1 Բ. Թաթ. 2. 6.

2 Եթ. . ԺԲ. 29.

3 Ա. Կր. ԺԱ. 28.

4 Մաթ. ԻԲ. 11.

հանի (խղճմտանքընը) զամիրինի հօգլար, վէ քէչֆ էտէր, անտէն նէտամէթէ կէլուպ, կիտէր պիր մէէզուհիյէթի օլան վէ խոստովանանք էթմէյէ քէնտի պիսկոպոսունտան սէլահիյէթի իսթիհսալ էթմիշ օլան պիր քահանայ պուլուր, ծնա խոստովանանք օլուր, քէնտի կիւնահլարընա աֆլըզ (արձա-կում) ալըր. վէ հաղըրլըզ կէօրէրէք, տէհէթ վէ հէօրմէթի ազիմէ իլէ՝ վէ գավի պիր իման ըլա ֆրիստոսուն տավէթ էթտիղի օլ Ալլահանի սօֆրայա իլհագ օլուր : վէ նիյմէթլէրինէ հիսսէտար : Տե'ս Պատարագ :

ՄԱՍ, ԱԳԱԲԷ ԹԱԱՄԸ, ԵԱԽՕՏ ՃԱՇ ՍԻՐՈՑ
ՆԷ՛ՏԻՐ

(Տէս պարարտ)

Մ Ա Ս Ո Ի Ն Ք Լ Ա Ր

Գիրխստե վե խորանյարտա պուլունան պիսիւն ավանիյը
շերիճիյե, վե ազիգլերին մասունքլարընա հեօրմեք եքմեք,
սեհտե եքմեք, շեճաաք տիլեմեք, այլին ու. ատեքի
Գիրխսեին հմրի օլուպ, Ալլահըն կերեք շիճաեհ, կերեք
քանրիքին օլան քելամլարընա միւաճըզ տըր :

1 Բորէր տաղընա Մովսէս հանաչըր քի պէօյլերթլէն ա-
ղաճընը, օ քի հանար վէ թիւքէնմէզ իտի, կէօղլու իլէ եա-
զընտան կէօրսին՝ վէ Ալլահ և ծնա տէր, պուրայա եանաչ-
մա, զիրա տուրտուղուն թօփրագ ազիզ տիք, այազլարըն-
տան այագ գապլարընը չըգարթ » . չիւնքի այագ գապը իլէ ա-
զիզ եէրլէրէ տըխուլ էթմէք . հէմ րայէթսիզլիք՝ հէմ կիւնահ
ատա օլունուրտու :

Թըպզը պունուն կիպի Յեսու մէլայիքի կէօրիւպ, ծնա
սէճտէ գըլար . վէ մէլայիք ծնա տէր :

2 « Բապպըն սէրաաքէրի Յեսույէ սէօյլէր, այազլարըն-
տան այագ գապլարընը չըգար, զիրա տուրտուղուն մահալ
ազիզ տիր, վէ Յեսու էօյլէ էյլէտի » :

3 Պէնի Իսրայէլ Մըսըրտան չըգուպ՝ Մեռա. քի աճը պիր
մահալ իսմի տէմէք տիր. եէթիշտիլէր, վէ սու պուլամատըղա-
րը իլին, Մովսէսէ գարչը սէօյլէմէյէ պաշլատըլարսա . Ալլահ
« Բապպ ծնա պիր աղաճ կէօսթէրտի քի՝ սույա գօնտու-
ղու կիպի՝ սուլար թաթլըլանաըլար » . չիւնքի Մեռա չէօլուն-

1 ԵԼ. Գ. 5 .

2 ԵԼ. ԺԵ. 25 .

3 ՅԵՐԵՄ. Ե. 15 .

տէ սուլար անը իտի : Ալլահըն պիր աղամ փարչասընա նէ՝
մէօնթաճիլէթի վար ըտը , լաքին քէնտի գուվլէթինի օլ ա-
ղաճտա պէյան էթտի . օրատա վասիթա իլէ իշ կէօրտիւ :

1 « Մովսէս Ահարոնա տէր , բուրվառը ալ , վէ մէզպահ-
տան իչինէ աթէշ գօյասըն , վէ քիւննիւք դօ , վէ անէլէ
օրտուլա կէօթիւր , վէ օնլար իչին քէֆարէթ էտէսին . զի-
րա Բապպտան հիտտէթ զուհուր էթտի , վէ ճէմլլէթի գըր-
մայա պաշլատը . . . վէ (Ահարոն) քիւննիւք գօյուպ ճէմիւ-
յէթ իւշիւն քէֆարէթ էթտի . (եանի նօմոսճա կիւնահլարը-
նը աֆվ էթտիրտի)՝ վէ էօլիւլէր իլէ տիրիլէրին օրթա եէ-
րինտէ տուրտու , վէ թէլէֆը նէֆա տուր օյտուււ . Քահանայ,
բուրվառ , վէ քիւննիւք վասիթասիլէ հէմ նօմոսճա կիւնահ-
լար գալգըյօր . եանի նօմոսճա ճէզասը , հէմ Ալլահ խըշմըն-
տան թէսքին օլույօր , հէմ էօլիւմ տուր օլույօր , լաքին փը-
րօթեսթան , քիւննիւքտէ՝ բուրվառտա քէրամէթ նէ՝ . վար-
սըն հէր կիւն տէսին՝ սէօյլէնսին :

2 « Մովսէս պագըրտան պիր երլան եափտը՝ (Ալլահըն
քէնտինէ վէրիլէն էմրի միւճիւպ)՝ վէ օնու իւքսէք պիր նի-
շանկեան եէրէ տիքտի , վէ օլտու քի հէր հաչան երլան ին-
սանը սօգսա իտի . օլ պագըրտան երլանա պագարրտը , վէ
խէլաս օլուրուտու : Մութլու օլ միլլէթէ քի՝ ճէհէննէմին
եանի կիւնահըն մանավի երլանընտան զէհիրլէնիպ , պու
պագըր երլանըն ասլը օլան Քրիստոսուն խաչընա սէճտէ է-
տէր . օնա սըղընըր , վէ եարալարընտան խէլաս օլուր : Ալ-
լահ վար իքէն , երլանա նէ՝ լիւղիւմ . օնու քի փրօթէսթան
պիլմէզստէ , քիլիսէ պիլիւր , վէ մասունքլարըն քէրամէթի-
նի Ալլահա վէրիւ :

3 « Նասըլ քի Մովսէս չէօլիւն իչինտէ երլանը իւքսէլթ-
տի իսէ , պէօյլէտէ ինսան օլլունա իւքսէլմէք կէրէք տիր »
նէնի՞ն իւղէրինտէ , խաչըն . օնա քի սէճտէ էտէրիզ , օնու
քի էօիլէրիզ , հէօրմէթ վէ ըպէթ էտէրիզ . չիւնքիւ Քրիս-

1 Թոմ. ԺԶ. 46:

3 Յ. Գ. 14:

2 ԻԱ. 9.

տոտուն գանձընը իշխնէ սօրտու, չիւնքի Գրիստոսուն Ալլահանի վիճուտինի իւղէրինտէ կէօթիւրտի: Քէզալիք Գրիստոսուն թիքէնտէն միւպարէք թաճը. քի քրիստոսուն գանձը իլէ միւլէմմա օլտու, վէ աղիզ պաշընա պաթոր: Քիմէ տիր օլ հէօրմէթ, Գրիստոսա, լաքլն խաշըն. վէ թիքէն թաճընըն վասիթասը իլէ:

¹ Սաւուղ Ալլահա տուայա տուրտուղունտա, Աքիա պաշքահանայա տէր « եփուտը վէ էլլէրինի եօգարը գալտըր, զիւրա օ եփուտը իւսթիւնտէ թաշըրըտը »: Վէ իարաէլ եէնտիղինտէ « Սաւուղ քահանայապետէ տէտի՝ արթըզ էլլինի թօփլա, 23, վէ Բապալ օլ կիւնտէ իարայէլի խէլաս էյլէտի »: Փրօթեաթան պուշարը օգուսուն. վէ անտէն պիղլէրէ մանա վէրսին, եփութտէ նէ՝ քերամէթ վար, տապանակտա նէ՝ քէրամէթ վար: Վար՝ եօգ՝ պիլմէյիզ. չուրասընը պիլիւրիզ քի՝ պու միւղատտէս զաթլարը գուլլանտըզլարընտա, Ալլահ տիւլէտիքէրինի վէրիւր խի: Իշթէ պիլտիղիմիզ տէ պու տուր:

² Թըպզը աթիտէքի վուգուլաթ կիպի՝ Դաւիթ հէր հաշան Ալլահա նիյազ էթմէյէգըյամ էթտիլտէ՝ եփուտը եօգարը գալտըրարագ տուայա տուրտուտու: Վէ տիլէտիղլինին մադսատընա միւլվաֆֆագ օլուրուտու:

³ Ահարոնըն ասասը հիքմէթ նէվլինտէն օլարագ կէօվէրիւր՝ « վէ իշթէ . . . Ահարոնըն ասասը կէօվէրտի վէ տալլանտը, վէ ճէվիզ վէրտի » վէ էն միւղատտէս պիւր զաթ կիպի « Էր-բու-թէ-ն » « Էր-թէ-ն » թէսմիյէ օլան խորանտա՝ եախօտ անտ սանտըղընտա հըֆզ օլուրուտու: Նասըլ քի Պօղոս Ա. տախիդլըր էտէր:

⁴ « Օնուն իշինտէ վէ Ահարոնըն ասասը վարըտը »: հիքմէթի իլահի՝ պուշու էմր էտէն Ալլահա փրօթէսթան պիւր շէյտէյէմէյօր տէ, Գրիստոսուն խաշափայտընտան խորանտա պուլուստուղունտա թէհամիւլ էթմէզ: Էյի կէրէքլիք զայրէթի . . . :

¹ Ա. Թաֆ. ԾԴ. 18:

² Ա. Թաֆ. ԻԳ. 9. 1. 7:

³ Թաֆ. ԺԵ. 8:

⁴ ԵԲ. Թ. 4:

¹ « Իսրայէլ տիւշմանտան եէնիլիպ , ահտ սանտըղընա սըղընըրլար , վէ պու ահտ սանտըղընը մէվգիի միւհարէպէյէ կէօթիւրիւլէր , լաքին Ալլահըն ինտինտէ կիւնահքեար օլտուգլարը իյլին , հէմ մաղլուպ օլուրլար , հէմ տէ » Ալլահըն ահտ սանտըղը տիւշմանա թէսլիմ օլուր : Պու վուգուաթ ազիզ մասուկըլարըն շէֆաաթ էթմէսինէ պիր տէլիլք գալի տիր , զիրա Իսրայէլ տէր

² « Իշիմիզէ Սելուտան Ալլահըն ահտ սանտըղընը ալալըմ . վէ պիղլէրէ կէլսին , վէ պիղի տիւշմանլարըմըղըն էլինտէն խէլաա էյլէսին » :

Ալլահա օլան իթիգաալարըն՝ թըպզը Ահտ սանտըղընա իպրազ վի իրաա էտէրէր , վէ Ալլահա եազըշան ազամէթի վէ գուվէթի վէ հիմայէթի պու Ահտ սանտըղընտան ումարլար , վէ պու հէքէլի շէրիֆին նէ տէրէճէ ազիզ վէ գուվէթի օլտուղունու աթիտէքի վուգուաթտան իսթիխրաճ էյլէ :

³ « Վէ փութփէրէսթլէր Բապլըն ահտ սանտըղընը ալտըլար՝ վէ Պազոն փութըն փութխանէսինէ կէօթիւրիւպ , Պազոնուն եանընա օնու վազ էթտիլէր . . . վէ Պազոնու (պիր կիւն սօնրա) եիւզիւ գույու տիւշմիւշ գափանմըշ Բապլըն ահտ սանտըղը հուգուրունտա կէօրտիւլէր » . փութփէրէսթլէր թէքրար Պազոնը եէրինէ տիքէրլէր , վէ էրթէսի կիւնիւ կէօրիւրլէր քի՝ փութըն քէլլէսի , այազլարը , գաֆասը , կէօլտէսի հէր պիրի պիր եէրէ տաղըլմըշ փարչալանմըշ , վէ պունուն իւզէրինէ ահտ սանտըղընը ալտըլարընա նաաթիմ օլուրլար , վէ կէրու Իօրայէլէ իյատէ էթմէյէ գարար գըլարլար :

⁴ Դաւիթ մարգարէ Ուռնիաեա տէր , սէնին եանընա կէլիյօրոււմ քի՝ սէնին պու խարման եէրինի սէնտէն սաթունալալըմ , « Բապպա մէզպահ եափայըմ (խորան)՝ քի ճէօմաաթտան պու աֆէթ (էօլէթ , քի Ալլահ կէօնտէրմիւշ իտի) տուր

¹ Ա. Թագ. Դ. 11:

² 3 :

³ Ա. Թագ. Ե. 2:

⁴ Ա. Թագ. ԻԴ. 21:

օլտուն » մէջպահին հափըմասընըն մաղսէտինէ պա՛գ քի ,
պու խորանըն վասիթասը իլէ էօլէթ տէֆ օլույօր :

¹ Ազիլլէրին մասունքլարըն՝ հախօտ եանմը՝ վիճուալէ-
րինին քիւլլէրինի տէշիրիպ՝ հըֆզ էթմէք էվայիլտէն՝ հաթտա
փութփէրէսթլէրին պիլէ պիր միւզատտէս աստէթի խաի : Քէ-
զա Եահուտիլէրին : « Յաբիս (չէհրի) սէքէնէլէրի . . . կէճէ-
լէյին կիտիւպ՝ Սաուուղըն՝ վէ Յոմնաթանըն թէնլէրինի ալաը-
լար , Յաբիսէ կէթիրտիլէր , վէ ծնլարը օրատա եագալլար ,
վէ ծնլարըն քէմիքլէրինի (քիւլլէրինի) ալուպ՝ Յաբիսին թար-
լասը իչինէ ծնլարը կէօմտիւլէր , վէ եէտի կիւն (եաս է-
տիւպ) օրուճ թուլթաուլար » :

Նէէման Ատորի ույուզ օլուպ՝ Եղիսէ մարգարէյէ կէլիր՝
օ տա՛ կիթ՝ Յորդանանտա եայգան տէյու՝ էմը էտէր :

² « Վէ Նէէման՝ մարգարէնին էմըը իւզըն Յորդանանտա
եէտի քէրէ հայգանտը , վէ թէնի չօճուղուն թէնինէ տէօն-
տիւ՝ վէ թէմիզլէնտի » . վէ պուրասը ազիզ մէքեան տըր տէ-
յու (Երուսաղէմ) , օլ թօփրագտան իքի չիֆթ գաթըր եիւքիւ
կէօթիւրմէյէ իզին ալըր :

³ « Գուլունուզա իքի չիֆթ գաթըր եիւքիւ պու թօփ-
րագտան իհսան օլտուն . . . վէ պունուն իչին գուլունա քէ-
ֆարէթ էթսին » :

Նէէմանըն պու էթտիկինէ փրօթէսթան նէ՞ տէյէճէք :

Մասունքլարա հէօրմէթ վէ իպատէթ էտէնլէրէ Ալլահ օլ
վասիթա իլէ իհսան էտէրսէ , պունուն միւզալիլինտէ պու-
լունանլարա տախի՝ եանի Ազիլ մէվզիլէրէ՝ վէ մասունքլարա
հաղարէթ էտէնլէրէ տախի Ալլահ միւճազաթ վէրմիշ տիր՝ վէ
վէրիր : Իշթէ էմալը .

⁴ « Միւզգօղ Սաուուղըն գըզը , Դաւիթին հուզուրունա
չըզտը՝ վէ ծնու սէնա էթտի՝ (քէննահի մահիթապ տէմէք ,)
վէ տէր՝ պու կիւն Իսրայէլ փատիշահը նէ՞ գատար շէրէֆլէն-
միշ խտի՝ քի խալայըզլարըն վէ խըզմէթճիլէրին էօնիւնտէ

¹ Ա. Թագ. ԼԱ. 12 :

² Դ. Թագ. Ե. 14 :

³ 17 :

⁴ Բ. Թագ. Զ. 20 :

պու. կիւն օյնատը, թըպզը ըագգասլարէն պիրի օյնատըղը
կիպի : Վէ Դաւիթ Մեղգօզա տէր, (էվլէթ) Բապպլն հու-
զուրուհնտա օյնայաճաղըմ. միւպարէք օլտուն Բապպ Ալլահ
քի՝ պէնի սէնին փէտէրինտէն տահա էյի թուլթուռ . . . վէ
օյնայուպ՝ Բապպլն հուզուրուհնտա ըագս էտէճէյիմ՝ վէ քէզա
տահա՝ վէ տահա գիատէ . . . վէ Սաուղըն գըզը Մեղգօզա՝
էօլիւնճէյէ գատար էվլատ օլմատը » : Տէմէք քի, ահտ սան-
տըղը հուզուրու, խորանլար հուզուրու, Ալլահն հուզուրու
տէմէք տիր : Օյնարա օլան իպատէթ, հէօրմէթ, սէճտէ,
ըայէթ պի այնիհի Ալլահա օլմուշ օլուրլար : Վէ պուհլարն
միւղայիրի, ծնլարը ազիզ թուլթամազ, ծնլարա միւրաճաթ
էթմէմէք, Ալլահա հագարէթ տիր :

1 Պիր պալըզ Տուլթիթը եիւթմայա գըյամ էտէր, վէ ծնու
Ռափայէլ հրէշտակապետ միւհաֆազա էտէր, վէ օլ պալըղը
թուլթուպ՝ ճիկէրինի, եիւրէյինի, վէ էօտիւնի այլ գօյմայա
մէլայիք Տուլթիթէ էմր վէրիր . օ քի ճինլիլէրէ իլաճ աըր տէր,
վէ էօտ տալի՝ կէօղիւնէ պէտրէ կէթիրէյլէրէ Ֆայտալը տըր,
տէր, վէ դայրիհիւմ : Պու քիթապը փրօթէսթան գապուլ
էթմէզ, չիւնքի ազլը գափմայօր : Լաքին էկէրչի Դաւիթին
չալղըսը Սաուղըն ճինինի գաչըրըր իտի իսէ՝ (պուհու քի
փրօթէսթան գապուլ էտէր) . պու եիւրէյին վէ ճիկէրին
թիւթիւնը՝ եախօտ թիւթաիւրիւմէսի ծնա միւղթէտիր օլա-
պիլիր : Քէզա Մուսէսին պազըրտան եըլանը եարալանմըշ-
լարա Ալլահն էմրի իլէ տէվա օլույօրսա, պուհլարն տահա
պէօյիւք ինայաթընա Քրիստոսուն խաչը վէ խաչափայտը,
Ազիզլէրին մասունքլարը վէ թատլիլլէրի միւղթէտիր օլա-
ճազլարընա չիւփիէ եօզ տուր : Փրօթէսթան պէլլէմէսին քի
պիզիւմ իթիգատըմըզ եարատըլըշըն էօզ թապիաթինտէ պիր
քէրամէթ վար տըր . մատտէթէն եօզ՝ Ալլահ պու քէրամէթի
վէրիր, վէ պիզ պուհուն իչին օլ քէրամէթէ իթիգատ էտէ-
րիզ, եօզսա Ալլահը պէրթարաֆ էտէրսէն, հիշ պիր քէրա-
մէթ գալմազ :

¹ Հերոդովամ Սողոմոնըն օղլու Ալլահը թէրք էտիւպ , փութլարա խորան եափիյօր իքէն , Յուդա սըպթընտան պիր մարգարէ Ալլահըն ատէմի (քի Ապտուլլահ տէմէք տիր)՝ իսմինտէ եանընա կէլուպ՝ օնու թէքտիր էտէրքէն , ² « փատիշահ մէզպահըն (փութլար խորանընըն) իւզէրինտէ իքէն էլինի դալարըուպ՝ թուծուն պունու՝ տէր , վէ էլի գուրուտու՝ զիրա օնա էլ աթաը . վէ արթըզ էլինի չէքէմէտի , վէ Ալլահըն ատէմի Բապպըն հուզուրունտա րէճա էթտի , վէ փատիշահըն էլի քէնտինէ տէօնտիւ » :

Ամա պու Ալլահ ատէմինէ էմր օլմուշ իտի քի , թօղրուտան թօղրույա կիթսին , վէ հիչ պիր եէրտէ էլլէնմէսին , վէ տէօնտին : Լաքին Բէթէլտէքի պիր իխթիար մարգարէ օնու դանտըրըր՝ վէ էվինէ միսաֆիր կէթիրիր , վէ օնա եէմէք եէտիրիր , վէ պու Ալլահըն ատէմի էրթէսի սապահ օնտան դալըուպ , պիր մէրքէպէ պինիպ՝ հօլտա կիտէր իքէն՝

³ « Եօլտա օնու պիր արսլան պուլուր , վէ էօլտիւրիւր , վէ թէնի հօլուն իւզէրինտէ աթըլմըշ իտի , վէ մէրքէպ տէօնուն եանընտա տուրուրուտու , վէ արսլան տա թէնին եանընտա տուրուրուտու » : Պու խապէրի օլ իխթիար մարգարէ ալըր՝ վէ էսէֆ էտէր , վէ կէլիր , վէ

⁴ « Օնուն թէնինի հօլ իւզէրինտէ սէրիւմիչ պուլուր , վէ մէրքէպ , վէ արսլան օլ թէնին եանընտա տուրուրլար ըտը , վէ արսլան օլ Ալլահ ատէմինին թէնինի եէմէտի , վէ մէրքէպի թէլէֆ էթմէտի . վէ մարգարէ օլ Ալլահ ատէմինին թէնինի ալըր . վաջ դարընտաշըմ տէր՝ վէ օնուն իւզէրինէ աղլար . վէ աղլատըղտան սօնրա , օղուլլարընա սէօլլէր՝ վէ տէր , պէնիմ էօլտիւղիւմ վազիթտէ , պէնի պու Ալլահ ատէմինին մէզարընա տէֆն էտին , պունուն քէմիքլէրի եանընա պէնի գօյուն , քի պէնիմ քէմիքլէրիմ , պունուն քէմիքլէրին վասիթասի իլէ խէլաս պուլսունլար » :

Պու Ալլահ ատէմի պիր գուսուր իչին՝ թէնինտէ պուլտու

ամմա թուհունտա պուլմատը՝ շունտան աշխարհար օլույօր քի՝ Ալլահն էմրիլէ երթընը ճանվար օլ աղիզ մարգարէնին թէնինէ իլիշմէտիկինտէն մաստէ՝ պինտիլի մէրքէպլնէ պիլէ թօգանմատը . մէրքէպ իսէ՝ արսլանը կէօրտիւղի կիպի՝ գան կիտէր՝ վէ խէֆֆիկնտէն էօլիւր . լաքին պուհուն միւղայիլի՝ րահաթ՝ պիլիէրվա տուրուրուտու . պիւր երթընը ճանվար , ճանվարըլը իլէ պու աղիզին թէնինէ վէ քէմիքլէրինէ պու տէրէճէ հէօրմէթէ մէճպուր օլույօրսա՝ օ տա Ալլահն էմրի իլէ , ինսան Աղիզլէրին մասունքլարնա նէ՝ գատար զիատէ հէօրմէթ էթմէյէ մէճպուր տուր , վէ պու հէօրմէթի էթմէզսէ , օ միսիլիւ ատէմէնէ՝ տէնիւր : Սանիէն տիգգաթա շայան եէրի շուրասը տըր քի՝ օլ մարգարէ քէնտի սէլամէթինի Ալլահն ատէմինին մէզարընտան վէ քէմիքլէրինտէն ումուտ էտիօր , վէ էվլատլարնա չիտտէթլիճէ թէնպիհ վէրիօր քի քէնտուսինի օլ աղիզին քէմիքլէրի իլէ պէրապէր եաթըրսընա լար . . . :

1 « վէ Նղիսէ (մարգարէ) վէֆաթ էյէտի , վէ ծնու տէֆն էյէտիլէր , վէ էրթէսի սէնէտէ օլ թօփրաղըն իւղէրինէ Մուվաբըլարըն պէօլիւքլէրի կէլտի , վէ վազի օլտու քի ծնլար պիւր էօլիւ կէօմէրքէն , իշթէ օլ պէօլիւքլէրի կէօրտիւլէր , վէ էօլիւյիւ Նղիսէնին մէզարընա աթտըլար , վէ էօլիւ կիտիպ Նղիսէնին քէմիքլէրինէ թօգանտըլը անտէ՝ տիրիլտի , վէ այագլարը իւղէրինէ գալըտը » . էօյլէ իսէ էօլիւլա չալիւղին քէմիքլէրինտէ տալի քէրամէթ վար իմիշ : իշթէ պու քէրամէթ օէպէպլնտէն էօթրիւ , աղիզլէրին աղիզ մէզարլարը իւղէրինէ խորան , վկայարանլար վէ քիլիսէլէր եափաւրըզ , վէ ծնլարը էօփէրիզ . վէ պու մասունքլար վասիթասը իլէ Ալլահն թաղիւմ , վէ թէքրիւմ էտէրիզ . զիրա Ալլահ քէնտի Աղիզլէրինին մասունքլարընը հըֆզ էտէր , տէր Գաւիթ մարգարէ՝ վէ Ալլահ ծնլարտա շէրէֆլէնիւր : Ատուած փառաւորեալ է 'ի սուրբս իւր , եւ պահէ զամենայն ոսկերս նոցա , եւ մի 'ի նոցանէ ոչ կորիցէ :

Յովսիա փատիշահ՝ Բէթէլին փռութիւնէն մէզարիւթա-
նընա կէլուպ փռութիւնէսթլէրին մէզարարընը տաղըթտըղը
վազիթ . . . վէ ծնարըն քէմիքլէրինի եագուպ քիւլ էտէր-
քէն, պալատէ մէզքիւր Ալլահն ատէմի մարգարէնին մէզա-
րընա եանաշթը իսէ, պու քիմին տիր՝ սիվալինէ, Ալլահն
ատէմինին մէզարը տըր՝ քէնտինէ ճէվապ վէրտիւէրսէ (օլ շէհ-
րին էհալիսի) :

1 « Յովսիա տէր . սագընըն՝ օլմայա քի պիրիսի ծնուն
քէմիքլէրինի թէփրէթօին, վէ ծնուն քէմիքլէրի Սամարիա-
տան կէլէն մարգարէնին քէմիքլէրի իլէ պէրապէր պուլուն-
տուլար » :

2 Պէնի իսրայէլ Պաղտատ եէսիրիկինէ սիւրիւլտիւկին-
տէ, Նրեմիա մարգարէնին իլթիմասը իւզրէ մէզպահըն միւ-
դատտէս աթէշինի ալուպ՝ շէհիրտէն տըշարըտա պուլունան
պիր գուրու գուլոյա կէօմէրլէր, վէ իսրայէլ միլլէթինին
Պաղտատ եէսիրիկինտէն ավտէթ էթմէսինտէ, կէօմէնլէրին
թոռունլարը կէլուպ արարլար, վէ աթէշի պուլամազլար,
անճագ օլ գուլուտա պիր նէվի չամուր պուլուրլար, վէ օլ
չամուրտան կէթիրիպ մէզպահըն թաշարընա վէ թախթալարը-
նա սիւրթէրլէր, ծնտան քի աթէշ գուհուր էտիւպ՝ սունուլան
գուրպանլարը եագար :

3 « Վէ իշթէ ծն իքի երլտան պէրու գանը ագան պիր
գարը, (Յիսուսըն) արգասընտան եագլաշըպ՝ էսվապընըն է-
թէյինէ տօգանաը, զիրա քէնտի Ֆիքրինտէ տէր իտի, եէ-
թէր քի՝ ծնուն էսվապընա տօգանայըմ, խէլաս օլուրում, վէ
օլ սաաթտա խէլաս օլտու » :

4 « Վէ ծնա եալվարըրլար ըտը, քի եալընըղ ծնուն էլպի-
սէսինին էթէյինէ տօգունտունլար, վէ հէր քիմ քի եանաշտը
իսէ՝ խէլաս օլտու » : Մարկ. Ե. 25. Ղ. Կ. Բ. 43:

Պիղլէր տախի միւդատտէս խորանլարըմը իւզէրինտէ
Գրիստոս էֆէնտիմիզին, խաչընտան, թիքէն թաճընտան,

1 Դ. Թագ. ԻԳ. 17:

2 Բ. Մագ. Ա. 19:

3 Մարկ. Թ. 20:

4 ԺԴ. 36:

միւսպարէք մըխլարընտան , վէ քէզա աղիղէրին մասունքլա-
ընտան տայիմ սագլարըզ . վէ օնլարա սէճտէ , իպատէթ ,
հէօրմէթ էտէրիզ , վէ օնլարը իմանլա էօփէրիզ , վէ նիչէ նիչէ
իլլէթլէրիմիզէ , պախուսուս ճանճա իլլէթլէրիմիզէ տէվա վէ
չիֆա պուլուրուզ :

¹ « Յովնանէս Մկրտիչ Քրիստոսուն այագ դապլարընա
քէնտի էլինի թօղանտըրմայա քէնտինի լայըզ կէօրմէյօրսա ,
« Պէն օնուն այագ դապլարընըն պաղլարընը պիլէ չէօղմէյէ
լայըզ տէյիլիմ » . էյի տիգգաթ էթ : Յովնանէս Մկրտիչ կի-
պի պիր դաթը էքրէմ , մարգարէլէրին պիր ուլուսու Քրիս-
տոսուն այագ դապլընա պու տէրէճէ հէօրմէթ իպրազ էտիյօր-
սա՝ պիղ նի՛չին Քրիստոսուն խաչընը , թիքէնտէն թաճընը ,
էլպիսէսինի , մըխլարընը էօփմէյէլիմ , թէքրիմ թաղիմ էթ-
մէյէլիմ :

² « Օնուն այագ դապլարընը (իւղէրիմտէ) դալտըրմայա
լայըզ տէյիլիմ » : Գործ. ԺԳ. 23 :

³ « Երուսաղէմտէ Պրոքատիկէ հալուղունտա . . . պէշ
տայիրէ վար ըտը , օնլարըն իչինտէ պիր չօզ խասթալար ա-
թըլմըշ տուրուրուսուլար . քէօրլար , թօփալլար , գուրու-
մուշլար , քի սուլարըն թահրիգ օլմասընա պէքլէր իտիլէր ,
վէ Բապպըն մէլայիքի , վադիթ պէ վադիթ (օլ) հալուղա է-
նիպ , սուլարը դարըյթըրը ըտը , վէ սուլարըն թահրիգ օլ-
տուղունտա , հէր էվվէլ տալրանըպ (սույա) էնէն , հիչ խաս-
թալըզ նիչանէսի իւղէրինտէ կէօրիւնմէյիպ , սաղալըր ըտը » :
Տէմէք քի Ալլահ՝ հէմ մէլայիքլէր էլի իլէ , հէմ տէ պու հա-
վուղուն մախսուսի օլան սույունուն վասիթասը իլէ խասթա-
լարա շիֆա վէրիյօրուսու , հէմ տէ հէր քէսին հէօրմէթինի
վէ իմանընը պայիս վէ պատի օլան պու միւսպարէք հալու-
ղուն սույու իտի : Նի՛չին Ալլահ Երուսաղէմտէ պուլունան
պաշդա սուլարա օլ քէրամէթի իհասն էթմէտի : Օրասընը
եալընըզ քէնտի պիլիր : Զիրա պու գուտրէթի պու սույա

վերէն Ալլահ քէնտիսի իտի :

« Հիչ քիմեւմ եօգ տուր քի՝ պու սուլարըն թահրիդ օլ-տուղունսա պէնի հալուզա աթսըն » : Բէզա

2 « Իմտի պու սէօղլէրի սէօլլէտիքտէ (Յիսուս) ետէ թիւ-քիւրուպ՝ թիւքրիւքտէն չամուր եափաը , վէ օլ չամուր իլէ քէօրիւն կէօղիւնէ սիւրթաը , վէ տէր օնա , կիթ , Ալլուվմա հալուզունսա եայգան . . . կիթտի եայգանաը , կէտի , կէօ-րիւյօրուտու » : Քրիստոսուն թիւքրիւյիւ , եափաըղը չա-մուր , վէ Ալլուվմա հալուզունսուն սուլարընա պիզլէր աղիզ մասունք իսմինի վէրիւիդ . չիւնքի Քրիստոս պունլարըն վասիթասը իլէ ինսանա քէրամէթլէր վէրտի :

3 « Ապէրլէր տիքէնտէն պիր թաճ էօրիւպ , օնուն պա-չընա գօյտուլար (Քրիստոսուն)՝ վէ օնա իսքէրլէթ էլպիսէ կիյտիրիպ՝ սէլամ սանա՝ տէրլէր իտի » . քէննահի օնու զէվք-լէնէրէք , պիզ պու տիքէնտէն թաճը , վէ էլպիսէյի մասունք թապիր էտէրիզ , վէ պունլարա քէմալը հէօրմէթ էտէրիզ , վէ խորանլար իւզէրինէ պունլարը գօյուպ՝ հուզուրլարըն-տա իպատէթ էտէրիզ , վէ իպատէթիմիզ պունլարա օլտու-ղունսա , այնը Ալլահա օլմուշ օլուր :

4 « Բէնտուսը պիզզաթ խաչ աղաճընը գալտըրմըշ ըտը » :

5 « Ապէրլէր Յիսուսը խաչա չըգարտըղլարընտա , օնուն էլպիսէլէրինի ալուպ՝ տէօրթ գըսմա պէլտիլէր , հէր պիրինէ պիրէր փարչա , ամմա գաֆթանընը , չիւնքի տիքիչսիզ իտի , վէ պաշտան պաշա տօղումա իտի , պիրիպիրինէ , պունու երրթմայալըմ , անճադ պունուն իւզէրինէ գուրա աթալըմ , հէր քիմէ չըգարսա՝ օ օնու ալսըն » : Յրանսըզ գուրլունուն-տան վուրուլուպ՝ Ամիրալ Վէլլինթօնըն տիւշտիւկի մահալ վէ կէմի՝ հէր ինկիլիզին միւճիպի գիարէթի օլույօր . Քրիստոսուն խաչընա պու հէօրմէթ չօգ կէօրիւլիյօր :

6 « Վէ օնու աղաճա մըլսլայըպ՝ գաթլ էթտինիզ » :

1 Յ. 7:

2 Թ. 6:

3 Ժ. 2:

4 17:

5 23:

6 Գ. Բ. 23:

1 « Խասթալարը մէյտանլարա չըգարըրլար ըտը, վէ եա՛ թագլար վէ տօչէքլէր իւղէրինէ գօրլար ըտը, քի Պետրոսըն կէչտիղի վաղիթ, պարի ծնուն քէօկէսի ծնլարըն պիրիսի իւղէրինէ եէթիշսին: Վէ էթրաֆտա օլան շէհիրլէրտէն չօղ խալգ խասթալար, վէ նափաք բուհլարտան էղիյէթ չէքէնա լէրի Երուսաղէմէ կէթիրլըրլէր իտի վէ ծնլարըն հէփիսի սաա զալըրլար ըտը »: Պետրոսուն քէօկէսի խասթալարա շիֆա վէրտի իսէ, ծնուն աղիզ քէմիքլէրի, վէ մասունքլարը տահա գիատէսինէ միւղթէտիր տիրլէր հիւքիւմ, պունտան թապիթի իսթիխրաճ օլուր:

2 « Օնուն այազ գապլարընը չէօղմէյէ լայըզ տէյիլիմ »: Յովհաննէս Մկրտիչին Գրիստոս իչլին տէտիղինի, Պօղոս Առաքելլէր:

3 « Ալլահ Պօղոսըն վասիթասը իլէ աղ միւհիղէթլէր էթմէզ իտի, չէօլէ քի՛ ծնուն թէրինտէն (ըսլանմըշ) եաղըրգլարընը, եախօտ փէշկիրլէրինի խասթալարա կէթիւրիւլա, իւլէթլէր ծնլարտան տէֆ ու ըէֆ օլուրուտու, վէ ճինլէր չըգար ըտը »: Պօղոսուն թէրինին մահրամալարը վէ փէշկիրլէրի պու քէրամէթլէրի էտէպիլիյօրոս, Պօղոսուն աղիզ քէմիքլէրի նի՛չին էտէմէսինլէր. սէպէպինի փրօթէսթան օէօլլէսին:

Իշթէ կաթողիկէ ֆիլիսէնին իշպու ավանիյի շէրիֆէ վէ տախայիր, վէ մասունքլար իպատէթինի՝ վէ իւսիւլ՝ վէ աւտաթը միւղատտէսէսինի թահսին վէ թառտիգ էթտիղինին պաշըճա սէպէպի, չիւնքի Ալլահ պու մասունքլար՝ վէ պու ավանիյի շէրիֆէ վասիթասի իլէ թագիւմ, վէ թէքրիմ օլուր: Օլ քէօրիւն չամուր եափուպ՝ կէօղիւնէ սիւրթտիւ իսէ, կիթ Սէլովմա հավուզունտա եայգան, էմր էտէր. օլ ամէ տախի կիտէր, եայգանըր, վէ կէօրիւր. պու հիքմէթլի սուլա հիքմէթի վէրէն քէնտուսը, կէրէք քէնտուսը սաղալթմըշ, կէրէք հավուզուն սուլու սաղալթմըշ, իքիսի տէ Ալլահըն գուլվէթի տիր: Իշթէ պիւթիւն մասունքլար վէ Ավանիյի չէ-

րիֆէյէ իսպատէթլէրիմիդ վէ հէօրմէթլէրիմիդ պու իթիգատա
վէ էսպպապա մէպնի տիրլէր : Պա խուսուս քի՝ Գրիստոս է-
ֆէնտիմիդ քէնտուսը պիգէ պու իպրէթի վէրտի : Են էվլէլ
քէնտուսը մասունքլարա հէօրմէթ էթտի՝ տէմէք օլուպ , պիդ
տէ էֆէնտիմիդին էմրինէ թապի օլմուշուդ , Լաքին հէր փը-
րօթէսթան շուրաթընը պիլմէլի՝ քի պիր նիզամըն թէրքը ին-
քասը՝ նասըլ քի վազթին փատիշահընա տօղրուտան վէ թ-
լայըտան պիր հագարէթ ատտ օլունուրտա , վէ նիզամէն լա-
ղըմ կէլէն ճէզայը միւսթէլղէմ օլուրտա , այնը քիւրէթտէ
Գրիստոս էֆէնտիմիդին խաչընա , մըլսլարընա , թիքէնտէն
թաճընա , վէ էօլտիւղի մահալինէ հէօրմէթ , ըայէթ իպա-
տէթ էթմէզսէք : Քէզա վէ Ալլահըն թասսիլրլէրինէ վէ մէ-
լայիքլէրին թասսիլրլէրինէ , վէ սուրըլարըն մասունքլարընա
վէ թասսիլրլէրինէ , վէ մազթէլի շէրիֆլէրինէ (վկայարանք
սըրըց) վէ քիւլլէրինէ եւալին , հէօրմէթ , ըիայէթ , իպատէթ ,
վէ սէճտէ՝ վէ զիարէթ էթմէզսէք , Ալլահա , քի քէնտի Ա-
ղիզլէրինտէ սաքին վէ միւշէրրէֆ տիր , այնը հագարէթ էթ-
միշ օլուրուդ . վէ մազալլահ հիտտէթինի , խըշմընը վէ ճէ-
զասընը իւզէրիմիդէ տավէթ էթմիշ օլուրուդ . « Որ ունիցի
ակաջս լսելոյ՝ լուիցէ » :

ՄԵԼԱՅԻՔԼԵՐԻՆ ՇԵՖԱԱԹԸ , ԱԶԻԶԼԵՐԻՆ ՇԵՖԱԱԹԸ
ՄԵԼԱՅԻՔԼԵՐԻՆ ՎԷ ԱԶԻԶԼԵՐԻՆ ՊԻԶԻՄ ԶԱՀԻՐԻՆ ՕԼԱՆ
ՐԻԱՅԵԹԻՄԻԶ , ՏՈՒԱԼԱՐԸՄԸԶ , ՎԷ ԱՏԵԹԼԵՐԻ

իշ պու միւգատտուս այիմ ու ատեքի ֆիլիսէ քաստիգ էքմիշ
Ագիգ ըիվայէք վէ Ագիգ քիթապ իշար էքմիշ տիր :

ՄԻԼԷթլէրի՝ եախօա ինսանլարը՝ կէրէք միւճթէմաէն , կէ-
րէք հէր պիլինի միւնիֆէրիտէն միւհաֆաղա էթմէք իշին մէ-
լայիքլէրէ միւն թարաֆը խուտա վազիֆէլէր թային վէ թախ-
սիս օլունմուշլար :

1 « Իշթէ պէն սէնին՝ Եճնիւնտէ մէլայիքիմի իրսալ էտէ-
րիմ, քի սէնի եօլտա միւհաֆազա էթսին, քի սանա հաղըր-
լատըղըմ մահալէ սէնի կէօթիւրսին, ճնա տիգգաթ էթ . (Օ-
նու) տիննէյէսին, ճնա գարչը կիթմէյէսին . զիրա սէնտէն
այըրմայաճազ, զիրա պէնի՝ Եսիմ ճնա Եգէրնիտ Կիթ . . .
զիրա պէնիմ մէլայիքիմ սանա գըլալուզ օլաճազ տըր » Իշ-
թէ պիղլէրին՝ մէլայիքլէրին վէ ազիղլէրին թաավիլլէրինի Գի-
լիսէլէրտէ աստըղըմըղըն՝ վէ ճնլարա իպատէթ՝ հէօրմէթ էթ-
տիղիմիղլին, վէ շէֆաաթլարընը տիլէտիղիմիղլին սէպէպի
պու տըր :

2 « Ալլահ Բաղասամըն կէօղլէրինի աչտը, վէ եօլուն իւ-
ղէրինտէ քէնտինէ գարչը տուրան, վէ աչըզ գըլըճ էլինտէ
Բապպըն մէլայիքլինի կէօրիւպ, երւղիւն գուլու գափանըպ
ճնա սէճտէ էթտի » Պուրատա հրէշտակ Ալլահ թարաֆընտան
Բաղասամը թէքտիր էտէր, վէ սուի էֆքեարինի թէպտիլ է-
տէր : Իշթէ պուսուսլա մէլայիք Խարայէլ միլլէթինի միւհա-
ֆազա վէ հիմայէ էթմիշ օլտու :

3 Յեսու՝ գըլըճ էլինտէ Բապպըն պիր մէլայիքի օլտուղու-
նու աննատիղի անտէ, մէլայիք ճնա տէր :

4 « Բապպըն ապքէրինին սէրասքէրիլիմ, վէ շիմտի կէլ-
տիմ (հարտըմ էթմէյէ)՝ վէ Յեսու երւղիւ գուլու գափանըպ,
սէճտէ գըլտը, վէ ճնա տէր, եւ՝ Բապպ գուլունա նէ՛ էմը
էտէրսին, վէ Բապպըն մէլայիքի Յեսույէ տէր, այազ գապ-
լարընը, այագլարընտան չըգար, զիրա տուրատուղուն մահալ
աղիզ տիր, վէ Յեսու էօյլէ էթտի » :

5 Գէղէնու Բապպըն մէլայիքի կէօրիւնիւր, վէ գօրգմա
տիւլմանըն պուլունան Մաթիամը եէնէճէքսին, տէր :

« Բապպըն մէլայիքի ճնա կէօրիւնտիւ . . . վէ օրատա
Ալլահա պիր սեղան մէղպահ եափտը, վէ իսմինի Աստու-
թապալաթէտէ թէսմիյէ էթտի :

1 Ել. ԻԳ. 20 :

4 14 :

2 Թուոյ ԻԲ. 31 :

5 Դաս. Զ. 12 :

3 Յեսու, Ե.

¹ Դաւեթ մարգարէ Իսրայէլի թաաաաաա էթտիղինտէ՝ իւր
րէքտէն խթիքպար՝ եանի ղուրուրիյէթ կիւնաճընա տիւշէր :
Պունուն իշիւն Ալլահ պիւթիւն Իսրայէլէ էօյէթ ճէգասընը
վէրիւր , վէ պու ճէգայի մէլայիքին վասիթասը իլէ վէրիւր . վէ
70,000 քիշի թէլէֆ օլտուգտան սօնրա , Ալլահ մէլայիքէ :

² « Էլինի չէք , արթըգ եթէր » տէյու էմը էտէր . Ալլահ
հէր չէյէ գատիր իքէն՝ մէլայիքին էլի իլէ իշինի կէօրիւյօր :
Իշթէ պու սէպէպէ մէպնի պիղլէր տախի մէլայիքլէրէ միւ-
րաճաաթ էտիւպ՝ օնլարըն չէֆաաթընը տիւրիդ :

³ « Յովրամ Յովսափաթըն օղլու քէնտի փէտէրինին թօղ-
րու եօլունու թէրք՝ էտիւպ՝ քէնտի գարըսը պուլունան Ա-
գասըն գըղընըն խաթիրը իշին փութփէրէսթիղէ սըլիւք
էթտիղի էճիլտէն , Եղլա քի սէքիդ սէնէ էվէլ հայյէն կէօյէ
չըգմըշ խաի . Յովրամա մէքթուպ կէօնտէրիւր :

« Օնա Եղլա մարգարէտէն մէքթուպ կէլտի , վէ տէր . . .
չիւնքի փէտէրին Յովսափաթըն եօլունու թէրք էթտին . . .
իշթէ Բապպ սէնին ճէմիէթինի , սէնին էվաալարընը , վէ ա-
յալարընը վէ ճէմի վարիյէթընը պէօյիւք աֆէթ իլէ վուրա-
ճադ տըր , վէ սէն փէք Ֆէնա իչ աղըսընա ուղըսյուպ պա-
ղարըսըլարըն օլ սէպէպտէն տըչարը տէօքիւլէճէքլէր » :

Պուրաաա փրօթէսթան տէյէմէդ քի՝ Եղլա կէօյտէ խաի
նասըլ մէքթուպ կէօնտէրիյօր . Ալլահ հէր չէյէ գատիր տիր ,
աադ օլտուն՝ էօլմիւշ օլտուն . աղիղլէր Ալլահն գուվվէթի իլէ
հէմ չէֆաաթ էտէպիլիլիլէր , հէմ քէնտիլէրինտէն օլ տիլէ-
տիքլէրիմիղի տույարլար , վէ պիղէ նիչէ տէֆա Ալլահտան
ալըրլար . զիրա ֆրիստոսուն տէտիղինէ մէպնի

⁴ « (Ալլահ) տէյիլ էօլիւլէր , իլլա տիրիլէր Ալլահը տըր .
զիրա հէփիսի օնա տիրի տիրլէր » . 36 « զիրա արթըգ էօլ-
մէյէ տախի գատիր տէյիլ տիրլէր , չիւնքի հրէշտակարա
միւսապի տիրլէր » : Տէմէք քի՝ մէլայիքլէր վէ աղիղլէրին կէօյ-
տէ հիչ պիր ֆարգը կօգ տուր , եանի միւամէլէճէ :

1 Բ. Թաթ. ԻԴ :

2 15-16 :

3 Բ. Մաշ. ԻԱ. 12 :

4 Դ. Ի. 38 :

¹ Թափոր տաղընտա Յիսուս Ալլահանի իյթիւամընըն պիր ճիգվիսինի Պետրոս , Յակոբոս վէ Յովհաննէս Առաքեալաբա իրաա վէ իպրազ էթտի իսէ

² « Օնլարա Նղիա Մովսէս իլէ պերապէր կէօրիւնտիւ , վէ Յիսուս իլէ սէօյլէր իտիլէր » : Տէմէք քի՝ աղիզլէր կէօյտէ էօլիւ վէ տույմազ տէյիլէր : Իշթէ պուհա պինսէն Սամուէլ էօլմիւշ էքէն՝ Սաւուղ ծնուն շէֆաաթընա սըղընտը , Սամուէլ տիրիլտի , վէ Սաւուղըն նէ՞ օլաճաղընը աախի քէնս տինէ խապէր վէրտի : ³

⁴ Քրիստոս Ղազարոսըն վէ Մեծատունըն վուգուաթընը նազլ էտէր , վէ կէօսթէրիւ՝ քի Աղիզլէր Աբրահամ՝ վէ Սահակ՝ վէ զայրիհիւմ շէֆաաթ էթմէյէ միւղթտիր տիրլէր , քի Մեծատուն Հայր Աբրահամտան քէնտի իչին , վէ պու տիւնս ետտէ պուլունան գարընտաշլարը իչին շէֆաաթ տիլէյօր , Մեծատուն ճէհէննէմտէն

⁵ « Մէօյլէր՝ եա՝ Աբրահամ փէտէր , պանա մէհհամէթ էյլէ , վէ Ղազարոսը կէօնտէր , քի բարմաղընըն ուճունու սույա պաթըրսըն՝ վէ տիլիմի սէրինլէթսին պէնիւմ , զիրա պու սըճագտա սուսուղլըգտան պայընըյօրոււմ , վէ Աբրահամ ծնա տէր . եւայլն . . . իմտի սանա եալվարըրըմ ա՞ փէտէր , քի պունու փէտէրիմին խանէօինէ իրսալ էտէսին » . եանի Ղազարոսը . իշթէ Աղիզլէրին սաղ օլտուղու իչին՝ Նղիա

⁶ Փութփէրէսթ քահանալարընա գարչը « գուրպան վազթինտէ իւքսէք սէսլէ չաղըրըր՝ վէ տէր , եա՞ Աբրահամըն՝ Իսահակըն՝ վէ Իսրայէլին Բապպ Ալլահը » եւայլն . պունուն իւզէրինէ կէօյտէն աթէշ էնիպ գուրպանլարը եազար՝ թիւքէտիր : Տէմէք քի Նղիա պու աղիզլէրին շէֆաաթընա մէպնի , վէ պունլարը զիբըր էթմէսինտէն մագսաա , պու աղիզլէրին եիւզիւնէ հէօրմէթէն , եա՞ Բապպ՝ պու տիլէկիմի գապուլ վէ իսսան էյլէ՝ տէմէք իտի : Իշթէ պու աղիզլէրի Քրիստոս է-

¹ Մի. Թ. 3 :

² 3 :

³ Ա. Թ. Գ. ԻԸ. 14 :

⁴ Ղ. ԺԶ.

⁵ 24 :

⁶ Գ. ԺԸ. 36 :

Ֆէնտիմիդ զիբր էտէրէք տէյօր .

¹ « Մովսէս Աբրահամըն , Իսահակըն , վէ Յակօբուն Բապպ Ալլահը հագգընտա սէօլէր . . . զիրա Ալլահ տէյիլ էօլիւլէրին իլլա տիրիւրին Ալլահը տըր . զիրա հէփսի ծնա (Ալլահըն ինտինտէ) սաղ տըրլար » :

² Եղիսէ ուշաղընա « գօրգմա տէտի , զիրա պիղիմ մայէթիմիգտէ օլանլար՝ ծնլարըն մայէթինտէքիլէրտէն զիատէ տիրւէր . վէ Եղիսէ տուա էթտի՝ վէ տէտի . եա սահիպ , պուռնուն կէօղլէրինի՝ աչ քի կէօրսին , վէ Բապպ ծնուն կէօղլէրինի աչտը , վէ անիտէ օլ տաղըն էթրաֆընտա Եղիսէնին աթէշտէն աթլըլարլա վէ արապալարլա գուշատըլմը օլտուռունու կէօրիւր . . . վէ Բապպ ծնլարը (եանի օլ աիւշմանլարը՝ քի Եղիսէյի միւհասէրէյէ ալմըշ իտիլէր) քէօրլըղա կիրիֆթար էթտի՝ Եղիսէնին սէօղիւնէ միւաֆըգ » : Զիրա Ատուրի փատիշահը զագէպէ կէլուպ , Եղիսէյի թութուպ՝ թէլէֆ էթմէք իսթէմիշ իտի . Եղիսէ քի , Ալլահա վէ ծնուն պինլէրճէ սէմալի ասքէրինէ կիւվէնմիշ իտի , վէ հիչ գօրգմաղ իտի . լաքին ուշաղը պիլմէյէրէք գօրգար ըտը . տէմէք քի Դաւիթ մարգարէնին տէտիղի կիպի .

« Քէնտի մէլայիքլէրինէ էմը վէրիւմիշ տիր՝ քի սէնի ճէմի հօլլարընտա միւհաֆաղա էթսինլէր » . իշթէ պուրպա վէ սալիլէրինէ պինաէն կաթողիկէ եկեղեցի հէր քէսին քէնտի պահապան հրեշտակը վար տըր , վէ ծնու էյի հօլլարա վարմայա հիմմէթ՝ վէ Ֆէնատան տուր էտէր՝ տէյի , իթիգատընը թահսին պուլուրուր :

³ « Բապպ Իսրայէլէ , Աբրահամըն , Իսահակըն , վէ Յակօբուն պէյնինտէ ագտ էթտիղի անտ իչին ծնլարը խարապ էթմէյի իսթէմէտի » . եանի Իսրայէլէ :

⁴ Տովբիդ տուա էտէր , օղլունու տիարը զուրպէթէ իրէսալ էթտիղինտէ՝ Բապպըն

« Մէլայիքի սիզլէրէ հօլտաշ օլտուն » տէր :

¹ Դ. Ի. 37 :

² Դ. Թ. Գ. 2. 16 :

³ Դ. Թ. Գ. Ժ. 23 :

⁴ Տ. Գ. Ե. 22 :

¹ Նարուգողոմոսոր Սեդրաքը, Միսաքը, վէ Աբեթնագո-
վը ավէջ քիւլհաննա ավթար, վէ մէլայիք կէլիպ ավէջին
դուվվէթինի թէէսիրսիզ էտէր. հաթտա տահա զիատէ միւ-
պահ պիր հավայա իսթիպտալ էտէր: Իսթէրսէն օգու:

² Աճէմ փատիշահը Դարէհ՝ Դանիէլ մարգարէյի արսլան-
լարն կիրտապընա ավթուպ, Ալլահն էմրի իլէ հրեշտակլար
օլ երթըրճը ճանապարհարն աղզընը գափատըպ, փատիշահ
Դանիէլի եօղլամայա կէլտիղինտէ. Դանիէլ օնա տէր « ես՝
փատիշահ չօգ եաշա, Ալլահ քէնտի մէլէքինի իրսալ էթտի,
վէ պու արսլանլարն աղզընը գափաթտը, վէ պանա զարար
վէրմէտիլէր» վէ միւշթէքիլէրինի օնուն եէրինէ ավթարզա-
րընտա « օնլարը անինտէ փարչալատըլար »:

³ « վէ մէլայիք օնուն սաչլարընտան (Ամբակումը) թու-
թուպ՝ օնու Պաղտատա կէօթիւրտիւ » վէ եէմէյի Դանիէլէ
վէրտիքտէն սօնրա՝ թէքրար « Ալլահն մէլայիքի Ամբակումը
քէնտի եէրինէ կէօթիւրտիւ » եանի Ամբակում մարգարէյի:

⁴ « Կիճէ լույսաընտա պիր առէմ կէօրտիւմ, տօրու ավ-
իւզէրինէ պինմիշ, վէ սըգ սըգ իքի օրմանլը տաղլարըն ա-
րասընտա, վէ օնուն արտըսըրա տօրու՝ պէնէկը՝ վէ պէյաղ
ավթլար վար իտի . . . վէ Բապլըն մէլայիքի տէտի, եա
ասքէրլէրին սահիպի. նիչէյէտէք սէն Նրուսաղէմէ վէ Յու-
ղանըն շէհիլլէրինէ եարտըմ էթմէյէճէքսին, « Պուրատա մէ-
լայիք Իսրայէլ միլլէթի իչիւն շէֆաաթ էտիյօր »:

⁵ Յուդա մակարէ տուայա տուրուպ, Տիմոթէոս պաշ
սէրասքէրին 20,000 ասաքիրինի, սէմատէն կէօրիւնէն պէշ
թանէ միւսէլլահ հրեշտակլարըն միւսավէնէթի իլէ թէլէֆ է-
տէր, վէ Տիմոթէոս ֆիրար էտէր:

⁶ Փէզալիք Լուսիաս ճէնէրալ 80 պին ասքէրտէն 12 պի-
նինի թէլէֆ էտիւպ, Սէմանըն պիր միւսալլահ ավթլար
միւսավէնէթի իլէ թարումար օլուր:

¹ Դանիէլ Դ. Ե.

² Գ. 21:

³ ԺԴ. 30:

⁴ Զաքարիա Ա. 8:

⁵ Բ. Մակք. Ժ. 24:

⁶ Բ. Մակք. ԺԱ:

1 Յուդայ մակարէ « Ոնիա պաշ քեանին . . . էլլերինի զալորըրպ պէնի Իսրայէլին գուվէթ պուլմասը խուսուսունտա րէճա էտէրիտի » տէյու կէօրիւր : Տէֆա մէօնթէրէմ վէ միւշէրրէֆ սըֆաթտա պիր քեամիլ ատէմ կէօրիւր՝ քի տայիմա պէնի Իսրայէլին սէատէթի իչին նիյազ էտէրիտի :

« Եա գարընտաշ՝ պու քեամիլ ատէմ, քի Ալլահա միւթէմ մատիէն չօգ տուալար սունար, Երեմիա մարգարէ տիր, վէ սաղ էլինի Երեմիա ուղատուպ, ալթուն գապգա պիր գըլըճ Յուդանըն էլինէ վէրիր . . . վէ տէր, պու գըլըճը Բապպտան հէտիյէ ալ՝ զիրա պունուսլա պիւթիւն տիւշմանլարը գահր էտէճէքսին » :

2 Յովհաննէսին փէտէրի Զաքարիա տաճարտա խորանըն եանընտա քիւննիւք սունար իքէն, տուան գապուլ օլունտու, սանա Ալլահ պիր օղուլ էվլատը վէրէճէք, վէ իսմիլի Յովհաննէս գօյաճագսըն տէյի՝ միւթտէսինի Գարրիէլ հրեշտակ վէրիր :

3 « Աէնին էհլին Եղիսաբէթ սանա օղուլ տօղուրաճագ » . պու սէօղիւն իւզէրինէ թէրէտտիւտ էթտի իսէ, Գարրիէլ օնա

4 « Պէն Գարրիէլիւմ, քի Ալլահըն հուգուրունտա տուրուրում՝ վէ օնու սանա սէօյլէմէյէ՝ վէ միւթտէլէմէյէ կէօնտէրիտիւմ, վէ իշթէ տիլսիզ օլասըն, վէ սէօյլէմէյէզ օլասըն, պու շէյ վագի օլաճագ կիւնէ տէկին, զիրա պէնիւմ սէօղէրիմէ ինանմատըն » . հէմ տէ ճէզասընը վէրիր : Տէմէք քի՝ պիր հրեշտակ՝ հէմ միւթտէ, հէմ շէֆաաթ էտէպիլիր, հէմ տէ պիր ատէմէ ճէզա վէրէպիլիր : Վէ պու տա Քրիստուսուն սահիհ սէօղիւ տիւր :

5 « Զանն էթմէյին քի՝ սիզին իչին փէտէրէ պէն շէքվաճըլըմ, սիզին շէքվա էտիճինիզ վար տըր, Մովսէս քէնտիսի քի օնա ումուտ էտէրսինիզ » : Շէքվաճըլըք էթմէք, պիրիսի-

1 Բ. Մ. Գ. Ժ. 12:

2 Զ. Բ. 9:

3 13:

4 19:

5 Գ. Բ. 45:

նին ճէղատնը Ալլահտան իլթիմաս էթմէք տիր , պուռնա Մովսէս գատիր օլույօրսա , աղիզլէր , վէ մէլայիքլէր ինսան իչին շէֆաաթ տահա գօլայճա՝ վէ տահա զիատէ էտէպիլիլէր :

¹ « Սագընըն , պուռ չօճուգլարըն հիչ պիրիսինէ թահգիր էթմէյէսինիզ . սիզէ տէրիմ , զիրա ծնլարըն հրեշտակլարը կէօյտէ . . . փէտէրիմին իւզիւնիւ կէօրիւլէր » . Քրիստոս սուն իչպու «¹ Զնն » էմրի իլահիսինտէն թապիի իսթիխրաճ էտէրիզ . եանի չօճուգլարը կիւճէնտիրիւսէք , ծնլարըն մէլա յիքլէրի պիզէ կիւճէնիլ՝ վէ շէքվաճը օլուլար , վէ էյերիլ պուռ չօճուգլարա հէօրմէթ էտէրսէք , հրեշտակլարընըն տախի շէֆաաթընը իւզէրիմիզէ տավէթ էտէրիզ :

² « Օլ վագիթ , (շէրիաթտա) քէնտի հրեշտակլարընը կէօնտէրիպ , տէօրթ թարաֆտան քէնտի սէչիւմիչլէրինի թօիլա յաճագ տըր » : Սէօյլէտի վէ օլտուլար , էմր էթտի , վէ թէ էսիս օլտուլար իսէ , Ալլահըն նէ՞ լիւզումի վար տըր , քի շէրիաթտա մէլայիքլէրի վասիթա էտիյօր :

³ « Ֆագիր (Ղազարոս) էօլտիւ՝ վէ հրեշտակլարտան Աբրահամըն գուճաղընա կէօթիւրիւտիւ » : Պուրատա տախի մէլայիքլէր վասիթա օլույօրլար : Պուռնլարըն հէփիսի Ալլահըն իզնի ալիսիլէ :

⁴ « Օնա (Յիսուսէ) կէօյտէն պիր մէլայիք կէօրիւնտիւ , վէ օնու գուվիլէթլէնտիրիլ իտի » . օգու , փրօթէսթան , տիգգաթ էթ Աւետարանըն սէօզիւնէ : Քրիստոս էֆէնտիմիզէ պիլէ մէլայիք մուավէնէթ էտիյօր :

⁵ Պիր կիւնահքեարըն նէտամէթ կէթիրմէսի իւզէրինէ մէլայիքլէր տուլուպ , վէ կէօրիւպ սէվինէճէլէր :

⁶ « Սիզէ տէրիմ քի նէտամէթ կէթիրէն պիր կիւնահքեար իչին Ալլահըն մէլայիքլէրի հուզուրուռտա մէտէրրէթ օլաճագ տըր » : Պուռ նէտամէթի հրեշտակլար նասըլ տուլարսա , օ կէօնէ աղիզլէր տէ բէճալարըմըզը տուլար : Զիրա Աղիզլէր

¹ Մատթ. ԺԲ. 40:

² Մարկ. ԺԳ. 26:

³ Լուկ. ԺԶ. 22:

⁴ Իս. 43:

⁵ Լուկ. ԺԵ:

⁶ 10:

վէ՛ մէլայիքէր կէօյա՛տ պիր պիրինէ միւսա՛վի տիրէր, վէ պունու տա սէօյլէյէն Գրիստոս էֆէնտիմիզ տիր :

3 « Սէլամ սանա՛ եա լուծուֆ պուլմուշ զըզ » . միւժտէ- յի Մարիամ Աստուածածինէ երնէ Գարրիէլ հրեշտակ վերիր :

4 « Պու շէյլէրի (Յովսէփ) տիւշիւնիւր իքէն, իշթէ Բապ- պըն մէլայիքի թույատէ օնա կէօրիւնիւպ տէտի . եա՛ Դա-ւիթին օղլու Յովսէփ՝ Մարիամը քէնտինէ զէվճէ ալըգօմայա գօրգօմայասըն » . տէյու նասիհաթը Յովսէփէ վերէն երնէ մէ-լայիք տիր : Մէլայիքի իրսալ էտէն՝ Ալլահ, Յովսէփէ ճէտա-րէթ վերտիրէն երնէ Ալլահ, պիզիմ մէլայիքէ ըէճամըզը ըէ՛տտ մի էտէճէք :

5 « Բապպըն մէլայիքի կէճէ իլէ (Առաքեալլարըն մահպուս օլտուգլարը) զընտանըն գափուսունու աշտը, վէ օնլարը չը-գարուպ՝ տէր . կիտին հէյքէլտէ տուրուն, ճէմլիլէթէ պուհայաթ սէօզլէրինի սէօյլէյին » :

6 « Բապպըն մէլայիքի . . . Պետրոսուն պէօյրիւնէ վու-րուպ՝ օնու գալտըրտը՝ վէ . . . էլլէրինտէն զէնճիրլէր տիւշ-տիրէր » : Պետրոսու . Հերովզէ իսմինտէ պիր խալայիզ տին-նէմէյէ (գափույա) կէլտի . վէ Պետրոսուն սէսինի տույարագ՝ սէվինճինտէն գափույու աշմատը . . . վէ Պետրոսուն գա-փունուն էօնիւնտէ տուրտուղունու խապէր վէրտի . օնլար (էվտէ պուլունանլար) . . . եանըլըյօրսուն՝ տէտիրէր . . . օ-նուն մէլայիքի տիր . . . վէ աշտըգտա՝ օնու կէօրիւպ շաշ-տըլար » :

7 Պօղոս Առ. Դաւիթին՝ քէնտի մէլայիքլէրինի քի՛մ րուհ-տան էյլէտի (Սղմ. ձԳ. 4.) սէօզիւնի կէթիրէրէք եազար :

8 « Մէյերչի ճէմլիլ լազըմլը րուհլար տէյիլլէր մի, քի սէլամէթէ վարիս օլաճագլար իլին խըզմէթ էթմէյէ իրսալ օ-լունուրլար » :

1 Դէ. Ա. 28:

2 Մատթ. Ա. 20:

3 Գործ. Ե. 19:

4 ԺԲ. 7:

5 Եբր. Ա. 7:

6 14:

1 « Միքայել հրեշտակապետ, շէյթանա մուխալիֆէթ է-տէրէք՝ Մովսէսին թէնի խուսուսընտա ճէվապ վէրիւքէն, օնա քիւֆիւր հիւքմիւ օգումայա ճէսարէթ էթմէտի, անճադ, Բապպ սէնի թէքտիւր էթսին՝ տէտի » :

Պու իսպաթլարա նաղար էտէրսէք, էվվէլա Ազիզլէրին վէ մէլայիքլէրին՝ քեաֆֆաօը մուամէլէճէ պլիւ տիրլէր : Սա-նիէն՝ կէրէք մէլայիքլէրին՝ կէրէք ազիզլէրին ինսանը մուհա-ֆազա էթմէսի թարաֆը խիւտատան քէնտուլէրինէ օլան ի-զին՝ վէ սէլահիյլէթ՝ վէ գուվվէթէ մէպնի տիր : Սալիսէն՝ պի-զիմ քէնտիլէրինէ էթտիղիլիզ ըէճալար, հէօրմէթլէրիմիզ վէ դայըրհոււմ, Ալլահըն իզնի վէ գուվվէթի վէ իւհամի իլէ օնլարա մալիւմ օլուպ, տուալարըմըզը էքսէր դապուլ է-տէրլէր, վէ պիզիմ իչին Ալլահըն հուզուրուոնտա շէֆաաթ-ճըլըզ էտէրլէր, վէ իճապ էտէրսէ՝ ճէվամըզը վէ միւքեա-ֆաթըմըզը տախի եինէ օլ խիւտանըն իզնի վէ իւմի իլէ իճ-րա էտէրլէր, վէ վէրիւլէր : Պու էճիլտէն՝ ըապլէն՝ կէրէք մէլայիքլէրէ, վէ կէրէք ազիզլէրէ օլան ուպուտիլէթիմիզ, տուալարըմըզ, եւայլն, մատէմ պուռլար Ալլահըն սէվիլիւլ-լէրի տիրլէր տէյի՝ քէնտուլէրինէ խիթապ էտիյօրուզ, պիլ լախէրէ օլուոնն իզզէթ, ուպուտիլէթ, տուա, ըէճա, նիյազ, թաալիլլէրինի էօփմէք, էօնլէրինտէ գանտիլլէր, մումլար եազմազ, Ալլահ պուռլարտա շէրէֆլէնիւր տէյի՝ իճրա էտէ-րիզ : Աստուաժաշուռնչըն, Աւետարանըն հիչ պիր եէրինտէ եազըրըսը եօզ տուր, քի Ազիզլէրէ մէլայիքլէրէ օլուոնն իզ-զէթլէր իչին, եախօտ ազիզ մասուռնքլարա օլուոնն հէօրմէթ վէ իպատէթ իչին՝ Ալլահ կիւճէնսին . չիւռքի Ալլահըն սէվ-կիւլիւլէրի տիրլէր տէյի՝ օնլարա պու իզզէթ, պու հէօրմէթ, վէ պու իպատէթլէր օլուր :

Յազաթ պուրատա իխթար էտէրիզ քի՝ իպատէթ իքի ճինս օլապիլիւր, Ալլահա, վէ ազիզլէրէ, եախօտ եարատըլ-մըչլարա, մէլայիք օլուոն, ազիզ օլուոն, վէ պուռլարըն թաա-վիլլէրի օլուոն, մասուռնքլէրի օլուոն : Էվվէլա Ալլահ օլան

իպատէթիմիդ, եարատանըմըզ, վէ հէր շէյին սահիպի մութ-
լազը, վէ էօմըիւմիզին վէ ճանըմըզըն, վէ քեաֆֆէյի վար-
լըզըմըզըն սահիպի տիր, վէ ինայէթ.քեարըմըզ տըր, տէյի,
վէ հէր նէ քի վէրիւիրսէ, օնուն ինայէթի իլէ պիզէ վէրի-
ւիր, տէյի, օնա իպատէթ վէ սէճտէ էտէրիզ, վէ օնա թա-
փարըզ: Պու իպատէթի Ռաֆաէ Եպարէնի թէսմիյէ էտէրիզ.
վէ պու տա անճագ պիր Ալլահա օլապիւիր, վէ եէրին կէօ-
յինն պիր սահիպի մութլազընա խաս մախսուս, վէ այիտ
տիր: Սանիէն՝ Ազիզլէրէ վէ մէլայիքլէրէ օլան իպատէթիմիզ,
հինէ Ալլահըն խաթիրի իչին տիր. չիւնքի օնլար Ալլահըն
սէվկիւլիւլէրի, վէ Ալլահըն մէէմուրլէրի տիրլէր, նասըլ քի
ինսանճա տախի հիւքիւմէթ մէէմուրլէրինէ իզզէթ օլուրսա,
փատիչահ նուֆուսը վէ մէէմուրիյէթի իւզէրլէրինտէ վար
տըր տէյի, վէ օնլարա օլան իթաաթ վէ հէօրմէթ պիւ վասի-
թա. եանի պունլարըն վասիթասը իլէ՝ ասըլ փատիչահա օ-
լուր, վէ օնա տէօքիւլիւր: Հաքէզա Ալլահա վէ Ազիզլէրէ օ-
լան հէօրմէթ՝ եա իպատէթ: Իշթէ պու իպատէթէ Ելլէնի
բայէն իսմի վէրիւիր. պիր իպատէթին ճինսը վէ սիւրէթի
քէնտի մագսատընտան անլաշըլըր: Վէ օնտան գըյաս օլու-
նուր: Տե՛ս սէճաթ:

ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆԼԷՐ , ՊԱՏԱՐԱԳՏԱՆ

Իշպուս Գիլիսեանէ ճարի օլան միւգատտոն ալին ու
ատեթ Գիլիսե քալիմարքնա վե Ալլահնըն քիլամլարքնա
միւսաթըգ տըր :

Էվվէլա ներողութիւն տէմէք՝ միւվագգաթ ճէղանըն աթ-
ֆը տէմէք տիր, պու միւվագգաթ ճէղա կիւնանըն , վէ ծնուն
էպէտի ճէղասը խոստովանանքտա աֆվ օլունտուգտան սօն-
րա՝ ինսանըն իւզէրինտէ աֆվ օլունմայա պագի գալան միւ-
վագգաթ ճէղա տըր : Պու աֆլըղը քիլիսէնին մէշու պու-
լունան րէյիսը էքրէմի Ս. փափա , վէ ծնա վէքեպէթէն Ե-
պիսկոպոսլար , խոստովանանք սըրընըն խարիճինտէ օլարագ ,
ճէմաաթա սուրք Գիլիսէնին էճիր վէ խթիհգագը խազինէ-
սինտէն վէրիլէր , զիրա խոստովանանքտա կիւնա՝ հախօտ
ճիւնհա աֆվ օլունուր , ամմա ծնուն ճէղասը գալըր , քի
կիւնանքեար քէնտի ֆազիլէթ՝ վէ իպատէթ ամէլլէրի իլէ
աֆվ էթտիրէճէք , հախօտ ճէղասընը չէքէճէք տիր : Մով-
սէսին նօմոսունտա պունուն տէլայիլի վար տըր :

¹ « Էյէրչի Եհնուտի խըզմէթքեար սաթուն ալըրսան , ալ-
թը սէնէ սանա խըտմէթ էթսին , վէ եէտինճի սէնէսինտէ
մէճճանէն ազատ օլսուն , էկէր հալընըգ քէնտի (խըտմէթ-
քեարլըղա) կիրմիլ խէ , հալընըգ քէնտիսը կիթսին , ամմա
էյէր գարըսը իլէ պէրապէր կիրմիլ խէ , գարըսը տալի օ-
նունլա պէրապէր ազատ օլսուն » :

² « Եէտինճի այըն ծնունճու կիւնիւնտէ քէնտի նէֆսինի-
ղէ էզիլէթ վէրին (խոնարհեցուջիք) հէր իշի պըրագըն . . .
զիրա օլ կիւնտէ սիզին իշին մաղֆէրէթ օլաճագ տըր , սիզի
րապպըն հուգուրունտա ճէմի կիւնանլարընըգտան փաքլա-
մագ իշին վէ փաքլանաճագսընըգ , զիրա եէտիլէր եէտիսի

չաբաթլար չաբաթը տըր . . . զիրա օ իշինիզտէ տայիմի նօ մնա տըր » : երևտա պիր Թէֆա պու ալինը ատէթ իծրա օլուպ , գուրպանլար սունուլուրուտու , վէ հէլքէլ վէ քեա հինլէր վէ ճէմիսի փաքլանըրըտըլար :

1 « Պէօլլէ քիմսէյէ չօգտան պէրու (իւզէրինտէ) օլան ճէզա քեաֆի տիր , պատէմա ծնուն միւզայիրի օլարագ , հէմ պա խուսուս ճնա պաղըչլամագ վէ թէսէլլի վէրմէք (կէրէք տիր) օլմայա քի զիատէ էսէֆ էթմէսինտէն էօթրիւ օլքիմսէ զարգ օլսուն » : Պու կորընթոսլու քիմսէ պիր կիւնահ իշլէմիշ իտի . պունա Պօղոս Առաքեալ պիր ճէզա վէրտի , վէ պունու ճէմիէթտէն տըչարը իխրած էթտիրտի , լաքին սօնրա պու քիմսէ քէնտինէ կէլուպ նատիմ օլտուղու իշին , կիւնահընը աֆվ էթաիքտէն մատէ , պու կիւնահըն ճէզասընը տա կորընթոսլուրա աֆվ էթտիրիյօր : Մնա ներոււմ էտիյօր : Պունլար մախսուսի Եսայի ներողութիւն իսպաթլարը տըրլար : Լաքին ներողութիւնըն Եսայիէլ թէքմիլի տէ վար տըր :

2 « Երլըն էլլինճի սէնէսինի միւզատտէս թուլթասընդ՝ վէ եէր իւզէրինտէ պիւթիւն սէքէնէլէրէ , աֆլըգ վաղ էտէսիսիդ՝ զիրա օ սիզէ աֆլըգ սէնէսի իխթար օլաճագ տըր » :

Պու Պապը թէքմիլ օգոււմալը . զիրա հէմ մախսուսի նեւրողութիւնլէր հագգընտա եազար , հէմ կատարեալ Յոբելեան ներողութիւնըն հագգընտա եազար :

Իշթէ պու միւզատտէս ալին ու ատէթի վէ իպատէթի քիլիսէ պիհագգան՝ կէրէք մախսուսի օլան կիւնահլարըն ճէզասը աֆլըղընը , վէ կէրէք ումոււմ ճէզա աֆլըղընը էմր ու իծրա էտէր՝ ամմա ֆիլիսէնին ըէյիսը էքրէմինին թախսիս էթտիլի վագիթլէրէ , մահալլէրէ , վէ իզթիզասընա կէօրէ , իշպու՝ մախսուսի օլսուն , ումոււմի Յոբելեան ներողութիւնը օլսուն՝ իծրա էտէր : Պունուն տահա միւլֆասսալընը օգոււմագ իսթէրսէն , տեհ իլմի իլահի քիթապըմըղըն (նլր) 343 . նեւրողութիւնլէր իւզէրինէ : Պապը սապի . եւայլն :

ՆՆՁՅՅԵԱԼԼԱՐ, ԵԱՆԻ ԷՕԼԻԻԼԵՐԻՆ ՁԻՔՐԻ

Ննջեցեալաբ՝ Եանի պատարագտա Կօլիւկիի զիբր Էրմէր
Բիլիսեհին պիր միւգատտես ալին վէ ատեքի տիր, վէ Ալ-
լահըն քիլամլարընա միւսաֆըգ տըր :

Իսրայէլ միլլէթի էօլիւլէր իչին Էէտի կիւն Էաս թութա-
րըտըլար, վէ ծնլարը աղլարըտըլար, ծնլարըն ճանլարընա
Փայտէ օլուր տէյի սէքլաթլար տաղըտըրըտըլար, գուրպան-
լար սունարըտըլար : Տէս Էաս. Ծնն. Լէ. 34. Ծ. 10. Ա. Թադ.
ԼԱ. 13 Էւային : վէ նասըլ քի Յուդա Մակարէ ¹ Երուսաղէ-
մէ քիւլլիյէթլի աղծէ թօփլայուպ, միւհարէպէտէ տիւչէյլէ-
րին ճանընա Փայտէլի տէյի՝ գուրպանլար սունտու : « Ամմա
քէնտուը (պու գուրպանլար վասիթասի իլէ) տօղրուճա տիւ-
չիւնիւր իտի քի՝ էօլիւլէրին կիւնալարը աֆլըղընա մուա-
վէնէթ էտէր » :

² « Իսրայէլ ծնուն իչին (Յուդիթ իչին) Էէտի կիւն Էաս
չէքտի » մալիւմ քի Էաս չէքմէք տուա իլէ, վէ փէհրիղլէր-
լէ օլ կիւնլէրի կէչիրմէք տէմէք տիր :

³ Օղու պադ՝ Դաւիթ քէնտի չօճուղունուն էօլմէմէսի ի-
չին նէ՞ կէօնէ Էաս չէքտի :

⁴ « Սաաղլարըն մէզարլարը իւսթիւնտէ էքմէյինի սէն
տաղըտասըն » . իչթէ օլ Կերպուր ադասըն՝ Էախօտ Կե-
րպուր ննջէլէն ատէթի պունա մէպնի տիր : Բէզա Բի-
լիսէյէ վէ ֆուզարէլէրէ սէքլաթ վէ աղծէ վէրիպ՝ ննջէլէն՝
էօլիւլէրին ճանլարը իչին օճանդանիւն Էարտըմ էթմէք,
վէ պատարաղլար սունտուրմադ, վէ սայիր տուալար էթմէք
պու միւզատտէս իթիզատա մէպնի տիր : Զիրա Պօղոս Առ.
տալի

¹ Բ. Միլ. ԺԲ. 43:

² Յուդ. ԺԶ. 28:

³ Բ. Թադ. ԺԲ. 9:

⁴ Տալի. Դ. 18:

՝ « Եօզաս էօլիւէր իչին վաֆթիդ օլանլար նէ՞ եափա՜
ճազլար՝ » եանի էօլիւէր իչին օլունան ատէմլերին միււալէ՜-
նէթլերինն նէ՞ մանասը օլուրուտու » • տէր :

ՆՆՁԵՑԵԱԼԼԱՐԸՆ ԷՕԼԻԻԼԷՐԻՆ ԱԶԻՁ ՔԻԻԼԼԷՐԻ

Էվայիլտէ կերէք Իսրայէլին պիր մէօնթէրէմ ատէթի իտի,
վէ կերէք փութփերէսթլերտէ միււգատտէս պիր Ֆերիզէ վէ
ային թութարըտըլար • եանի էքսէր էօլիւէրին թէնլերինի
հէօրմէթի ազիմէ իլէ եազոււլ՝ քիւլէրինն պիր շիշէ՜ եա պիր
զապ իչինէ գօրլար՝ վէ եա մէզարլարտա , եա տէ քէնտի խա-
նէլերինտէ հըֆզ էտէր իտիլէր , վէ էօլիւէրինն զիքրի ճէմիւ-
լի ինտլերինտէ պազի գալսըն տէյի , իւզէրլէրինէ պէօյիւք
պիրէր տէ հէքէլ աշն ըազս էտէր իտիլէր , վէ իշպու
մէօնթէրէմ ատէթ խրիսթիանլըզտա տախի իճրա օլուրուտու,
վէ շէհիտլերին՝ մարտիրոսլերին վէ տին ուղուրունա մազ-
թուլէրին , մէքեանը մազթէլլերինտէ քերէզմանլար՝ խա-
պաշանլար՝ Վաշարանլար՝ վէ ուլու Քիլիսէլէր եափոււլ , ա-
զիզ թէնլերինի վէ ազիզ քիւլէրինի մասունք տէյի , օլ ա-
զիզ եէրլէրտէ ազիզ գապլար իչինտէ միււհաֆազա էտէր ի-
տիլէր • տե՛ս ճասանդլար :

Նօմոսլար , տե՛ս Ահտլար իթթիֆազը :

ՈՏՆ ԼՈՒԱՅ

ԱՅԱԳ ԵԱՅԳԱՄԱԳ ԱՅԻՆ ՈՒ ԱՏԷԹԻ

Իշ պուս միւգատտէս ային ու ատէթի Գիլիսէ էվայիլտէն պէրու իճրա էտիյօր իսէ, Գրիստոս էֆէնտիմիլին պիզէ վէրտիղի պու էմսալ մահճուպըգ ֆաղիլէթինէ պինաէն տիր, քի հէր նէ տէրէճէ եիւքսէք քէմալէթլէրէ մալիք, վէ մէէմուրլիլէթլէրէ թէրֆի գըլընմը իսէք, ելինէ գարընտաշ մուհապպէթինի վէ պիզէ պէնդէրլէրէ միւգթազայը թապիաթ վաճիպ օլան պօրճուսուգու պէրիսաթըր էթմէմէլի, իշթէ Գրիստոս էֆէնտիմիլին պիզէ վէրտիղի էմսալ :

¹ « Ոյ սօֆրատան գալգար, վէ բուպասընը գօր, վէ պիր փէշթամալ ալուպ, գուշանըր : Ղէ անտէն սու ալուպ, լէյէ-նէ տօլտուրտու, վէ շայիրտլէրինին այազլարընը եայգամայա պաշաաը . վէ գուշանտըղը փէշթիմալ իլէ գուրուտուրըր, 14 . պէն էյէր այազլարընըղը եայգատըմըսա, սիզ տախի պիրպիրինիլին այազլարընը եայգամայա պօրճուսընը » :

ՈՒԽՏ ԷԹՄԷԲ, ԱՀՏ ԷԹՄԷԲ

Իշ պուս միւգատտէս այինը Գիլիսէ քաստիգ ետեր, վէ Ալլահըն շիֆաէն վէ քանրիթէն քիլամլարը, Էանի Աւան-դուքիւն վէ Ազիգ քիթապ իպրազ վէ իրաա ետեր :

Ուխտ, անտ էթմէք, պիր էյի շէյի իճրա էթմէյէ Ալլահըն հուգուրունտա քէնտինի պօրճու էթմէք տիր, լաքին օլ շէյ տախի ատէթտէն տահա պէօյիւք վէ տահա ալա պիր էյիլիք օլմալը, քի ուխտ օլսունա իշթէ պու էճիլտէն ֆէնա պիր շէյէ անտ օլունմազ, վէ Ալլահա պէօյիւք հազարէթ օլուր, չիւն-

քի պիր անտը իճրա էթմէյէ Ալլահը շահիտ՝ վէ քէնտինի մէէ սուլ թուլթմազ տէմէք տիր . ֆէնա պիր շէյէ Ալլահը շահիտ թուլթմազ , վէ քէնտինի մէէսուլ թուլթմազ օլամազ , չիւնքի Ալլահ օնտան թէնէֆֆիւր կէթիրիր : Իմտի պայաղը ճէմիէթ պէնինտէ , պազը ֆէնա շէյի տախի իճրա էթմէյէ՝ պէն հէմին էթտիմ , վէ անտ էթտիմ , տէմէք՝ ֆասիխ պիր էֆքեար տըր , հէմ էօյլէ պիր հէմին՝ եա անտ օլունմուշ իսէ՝ հէօքմը հիչ օլմատըղընտան մաատէ , Ալլահա օնտան պիր տէ հազաւրէթ էթմէք կիւնահը նէշաթ էտէր : Պունու պէօյլէ թէֆրիզ վէ իխթար էթտիքտէն սօնրա՝ կէլէլիմ էմօալլարընա :

1 « Չատըրըն գուրուլտուղու կիւնտէ , իշպու շահատէթ շատըրը գափուսունուն էօնիւնտէ փէհրիզ թուլթան՝ վէ անտ էթմիշ օլան (ուխտաւոր) գարըլարըն այնէլէրինտէն պազըր գուրնայը (Մուխէս) եափտը » : Տէմէք օլտու քի՝ պու միւզ գատտէս ուսուլ ֆիլիսէնին պիր հէնի իճատը տէյիլ տիր :

2 « Պիր ատէմ քի էյի պիր շէյ էթմէյէ անտ էթմիշ . . . վէ ունուլթմուշ օլուրսա . . . վէ եթէ Խոսրոյանէսի կիւնահընը իդրար էտէրսէ՝ պիր տիշի գուզու սունսուն . եախօտ գատիր տէյիլ իսէ՝ պիր չիֆթ գումրու՝ եախօտ պիր չիֆթ կէօլէրճին եալրուսու՝ պիրինի կիւնահ (մաղֆէրէթի) իչին , տիկէրի գուրպան իչին . . . Ալլահա սունսուն » :

3 « Վէ էկէրչի օնուն փէշքէշի անտ իչին , եախօտ ըրզա գուրպանը իսէ , սունուլտուղու կիւն հէնէճէք տիր » եալին :

4 « Հէքքէլին խըզմէթլէրինէ քէնտինի ֆիտա էթմէք ա տէթի միւզատտէսի էվայիլտէն պէրու վար ըտը , քի իսասէթլին՝ կէրէք էրքէք օլսուն՝ կէրէք տիշի օլսուն , թազտիս օլուրլար ըտը , անճազ պիր մըգտար փարա վէրիլէր իտի :

« Պիր քիմէ ուխտ էթտիկինտէ , հէր քէս իչիւն՝ Բապպա քէստիղին գըջմէթէ կէօրէ օլսուն՝ էրքէկ իչիւն . . . տիշի իչին . . . Փուգարէ իսէ . . . » . պու գատար փարա վէրմէլի . պաշա գատար պու Պապտէ անտը վէ չըրուլթընը թա-

1 Եւ. ԼԳ. 8:

2 ՂԵ. Ե. 4:

3 ՂԵ. Ե. 16:

4 ՂԵ. ԻԵ. 1:

ըրի՞Ֆ էտէր : Իսթէրսէն օգու :

1 « Երբէկ՝ եա գարը՝ քի պէօյիւք պիր ուխտ էտիւպ՝ քէն տինի Բապպա Թագտիմ էտէրսէ՝ շարապտան՝ վէ իչկիտէն սա գընսըն . . . վէ իւզիւմ վէ գուրու իւզիւմ եէմէսին , վէ ուխտ կիւնլէրի միււտտէթինտէ ուսթուրա պաշընա տէյմէսին . նէղրի կիւնլէրի (ուխտ կիւնլէրի տէմէք) իրթամ պուլուն ճայատագ . . . փէտէրինին վէ մատէրինին , վէ սայիրէնին էօլիւսինէ կիթմէսին , վէ եէտինճի կիւնիւ թըրաշ օլսուն » . վէ գուրպանընը սէքիլինճի կիւնիւ սունսուն :

2 « Բապպըն էմրի պու տուր՝ պիր քի՞յի Բապպա անտ է տէրսէ , եա պիր շէյէ եէմին էտէրսէ , վէրտիղի սէօգիւ իճ-րասըզ պըրադմասըն » վէ պու Պապ սօնունա գատար անտ իւզէրինէ միւֆասսալէն սէօյէր , վէ անտըն իճապը շէրայիթի-նի տախի իպրագ էտէր :

Իշթէ Ալլահա էտիլէն պու անտա վէ ուխտա պինտէն տիր քի՝ կաթողիկէ քիլիսէսինտէ պուլունան պիլ ճիւմէ քի-լիսէ բէյիւը էքրէմի Ս. Փափա հազրէթլէրինտէն պաշլայա-րագ , էն քիւշիւք մէէմուրլէրինէ գատար՝ Նպիսկոպոսլար՝ վէ վարդապետլէր օլսուն , թարիգաթը բուհանիլէլէր , վէ սայիր թարիգաթը քէսիրէտէ պուլունան մայրապետլէր օլսուն , իշ պու միւգատտէս անտըն գուվվէթինէ վէ հիւքմիւնէ մէպսի . միւգատտէս վէ պիքիր հալը իլսթիար էտէրլէր , վէ Ալլահա մագպուլ պիր էյիլիք տիր տէյու՝ անտըլա քէնտի քէնտիլէրի-նի պաղլարլար , վէ Ալլահըն սէմավի փատիշահլըղը խաթիրի իշին խատըմ օլմուշ օլանլար , Քրիստոս էֆէնտիմիլլին սէօ-ղիւնէ կէօրէ . իշթէ պունլար տըրլար :

Յեթիթայէ իսրայէլ հիւքիւմտարը Ալլահտան տիլէր՝ քի տիւշմանլարընը էյէր քէնտի էլինէ վէրտիրիրսէ , մուհարէպէ-տէն աւլտէթ էթտիղինտէ՝ հէր քիմ քէնտուսինէ իւք էվվէլ իսթիգպալէ չըգարա , ծնու Ալլահա լիէճիւլ թէշէքքիւր գուրպան քէսէճէք . վէ իշթէ քէնտիսինին պիր թանէճիք սէվ-կիւլիւ գըղը իւք էվվէլ հուգուրունա չըգար , վէ պու գըզ

փէտէրինն էթտիղի անտը տուլար, վէ պիւլ ըիզա գապուլ էտէր. լաքին փէտէրինտէն տիւէր քի, իքի այ միււտտէթ էօմրիւնիւ քէնտինէ պաղըշլասըն. քի ծնլարտա պիքիրլիկի-նի աղլասըն. փէտէրի պաղըշլար. վէ մէղքիւր իքի այ պիթ-տիքտէն սօնրա, անտընը Ալլահա իճրա իյլէտի: Իշթէ ուխտ պէօյլէ օլուր:

1 « Իքի այլար խիթամընտա գըղ փէտէրինն եանընա տէօնտիւ, վէ ծնուշլա (փէտէրի) քէնտի անտընը իճրա էյ-լէտի. քի անտ էթմիշ իտի. վէ գըղ պաքիրէ իտի » Պու գըզըն եասընը Խարայէլ միլլէթի պիր միւգատտէա ատէթ հիւքմիւնէ կէշիրտի. եանի պէհէր սէնէ:

2 « Խարայէլ գըզլարը ճէմ օլուպ, (պիր մահալէ) եըլտա տէօրթ կիւն Գաղաադալը Յեփիթայանըն գըզընը աղլարըտը-լար »:

3 Բապպըն մէլայիքի Մանուէնին տօղուրմազ գարըսընա կէօրիւնիւր՝ վէ տէր « Բապպ սանա պիր էվլատ վէրէճէք »

« Սագըն շարապ, եա իշկի իշմէյէսին, նափաք պիր շէյ կէմէյէսին, վէ չօճուգ անասընըն րահմինտէն (պաշլայարադ) էօլիւնճէյէ տէկին Ալլահըն անտըսը օլահադ տըր (ուխտա-ւոր) »: Տէմէք քի պու միւգատտէա ֆաղիլէթ հօլունու Ալլահ ինսանա իրաա. վէ պաղըտա էմր էթմիշտիր. զիրա անա րահ-մինտէն պէտէն, ինսանը անտը էտիյօր: Փրօթեսթանա գալ-սա, պու իշ հազսըղճա օլմուշ, տէյէճէք. չիւնքի պիր ա-թանըն քէնտի տօղմամըշ չօճուղունու անտըն էթմէյէնէ հազ-գը վար տըր. լաքին Ալլահ պու կիպի ուխտը տախի գապուլ էթմիշ հիւքմէթ պուրատա տըր:

Եղկանա Ղեւտալը պիր զաթըն Աննա իսմինտէ պիր գա-րըսը օլուպ՝ պունա շօճուգ օլմաղըտը, վէ Բապպըն անտ սանտըղը հուզուրունտա էսրարէն կիտիպ տուա էտէրիտի՝ վէ տէր իտի:

4 « Եա՛ Բապպ, էյէր պէնի զիքը էտիւպ, ճարեհէնէ պիր

1 Դ. Գ. Ժ. Ա. 39:

2 40:

3 Դ. Գ. Ժ. 3:

4 Ա. Բ. Գ. Ա. 11:

օղուկ էվլատը իհսան էտէրսէն՝ օնու հուգուրունտա էօլիւն-
ճէյէ տէկին փէշքէշ սունաճաղըմ, վէ շարապ վէ իչկի իչմէ-
թէճէք . վէ ուսթուրա պաշնա տէյմէյէճէք տիր . . . վէ
Բապպ օնուն ըէճատընը գապուկ էթտի . . . վէ չիլ սապահ
կէլուպ Բապպա սէճտէ գըլտըլար (գօճասը իլէ) վէ համիլէ օ-
լուպ՝ օղուկ էվլատ տօղուրտու՝ վէ իսմինի Սամուէլ գօյտու »
վէ Աննա չօճուղու հէյքէլէ սունտուղունտա :

1 « Բապպ ահտ էտէնին ահտընը իհսան էտէր » տէր տուա-
սընտա :

2 Հեղի պաշ քեահին փիր իսթիյար օլուպ՝ քէնտի էվլատ-
լարընըն պէնի Խարայէլ էվլատլարը իլէ նէ եափտըզլարը-
նը, վէ ահտը օլան (ուխտաւոր) գարըլարը ահտ սանտըղը-
նըն գափուսունտա նէ կէօնէ եաթըրտըզլարընը տույարըտը,
եանի լէյլէն օնլարլա ճէպրէն Ֆէնա հարագէթտէ պուլու-
նուրլարըտը :

3 « Եափմայն էվլատըմ, զիրա էյի խապէր տէյիլ՝ օ քի
ճէօմաաթտան տուլույօրում . . . զիրա ատէմ ատէմէ կիւ-
նահ իյլէրսէ՝ օնուն իչին Բապպա տուայա տուրուրլար, աւ-
մա էյէր Բապպա կիւնահ իյլէրսէ, քիմ արթըզ օնուն իչին
Բապպա տուայա տուրաճագ » տըր՝ տէյի Հեղի քէնտի էվ-
լատլարընա նասիհաթ վէրիր :

4 Դաւիթ Յովնադան իլէ ահտ էթտիլէր . եանի եէմին :

5 Ահտ էտիւպ՝ ահտընը հըֆզ էտէնլէր՝ վէ Ալլահըն իղզ
ու չէրէֆի իչին խատըմ օլանլար հագգընտա՝ պագ՝ նէ եաղըլ-
մըշ տըր . « Վէ խատըմ, իյթէ պէն գուրու պիր աղաճըմ
տէմէսին . զիրա Բապպ խատըմլարա պէօյլէ տէր, օնլարա քի
շաբաթլարըմը սագլարլար՝ վէ հագզ էթտիղիմի իսթիյար է-
տէրլէր՝ վէ ահտըմտա գատիմ գալըրլար, պէն օնլարա էվլիմ-
տէ՝ վէ խանէլէրիմ տախիլինտէ աղիմ պիր մէքեան, վէ օղուկ-
լարտան վէ գըզլարտան (մէմուլ օլմուշ գարըտան) տահա

1 Գ. Թաֆ. Բ. 9.

4 Իգ. 18:

2 22:

5 Եսայ. ԾԶ. 3:

3 14:

էյի իսիմ վերէնէյիմ, ծնւարա էպէտի իսիմ վերէնէյիմ քի,
(ծնւարտան) դալգամայաճադ տիր. վէ Բապպա խզմէթ էթմէ-
յէ, հէմ Բապպըն իսմինի սէվմէյէ, ծնա գուլ օլմայա, վէ խա-
լայրգ օլմայա, Բապպա սըղընմըշ վէ կէլմիշ ճննէպիլերի. .
վէ շարաթլարը հըֆգ էտէնլերի, վէ ահորմտա գատիմ տու-
րանլարը իպատէթխանէմտէ մէսրուր էտէնէյիմ. . գիրա է-
վիմ ճիւմէ գավմար իչին իպատէթխանէ չաղըրլաճադ տըր » :

¹ Խատըմլարըն իւշ սէպէպաշն խատըմ օլապիլմէլէրինի՝
վէ իւշ ճինա խատըմլըգ պուլունտուղունա՝ քի պիր ճինսը
սատէ « քէնտի նէֆսլէրինի սէմանըն փատիշաչըղը իչին խա-
տըմ էթտիլէր. հէր քիմ թէհամմիւլ էտէրսէ՝ էթսին » եանի
հիշ պիր վէճիլէ վէ պիր սէպէպլէ քիմսէ գարըսընը պօշայա-
մադ, վէ գարընըն ֆէնասընա րասթ կէլիրսէ, ֆազիլէթ
եօլունու. տէյիլ Խարայէլին սէրթ եիւրէքլի օլանլարըն եօլունու
Քրիստոս իպրազ էտէր : Մնու Առաքեալլար վէ խալէֆլէրի պիլ
ըրզա՝ վէ պիլ իֆթիխար գապուլ էտիւպ տէրլէր « իլթէ պիլ
պըրագտըգ հէփսինի՝ վէ արտըն սըրա տիւշտիւք » :

Մարիամ Աստուածածին Գաբրիէլ հրեշտակապետէ ճէ-
վապ վէրիւր .

² « Օ պանա նասըլ օլապիլիր, չիւնքի պէն էրքէկ պիլմէմ յ.
իլթէ պու ճէվապըն ահա ֆազիլէթինէ մէպնի օլտուղունու
պիլիւրիդ : Նասըլ քի Ս. Գրիգոր Նիւսադի Աւետարանըն պու
սէօզիւնիւ թէֆսիւր էթտիլինտէ սէօյլէր :

³ Քէզալիք Յովնանէս Մկրտիչին ահալը ուխտաւոր օլ-
տուղունու տախի մէլայիք խապէր վէրիւր « շարապ վէ իչկի
իչմէյէճէք տիր » :

⁴ Պօղոս Առ. Պրիսկիւղա վէ Ագուլղաս իլէ Սիւրիայա կէ-
լուպ « Կէնքրատա օաչարընը քէսթիրտի՝ զիրա ահալը իտի » .
Ահալըն միւստէթի խիթամընտա ահալը օլան քիմսէ հէյքէլին
գափուսուտա կէլուպ՝ թըրաշ օլուրուտու, վէ թախսիս օլան
գուրպանլարը սունար ըտը :

¹ Երուսաղէմոէ պուլունան Յակովբոս վէ սայրըլարը՝ Պօղոս Առաքեալա Եանուտիլէրին հիտտէթինի թէսքին էթմէք իչին նասիհաթ վէրիլէր :

« Իմտի պիզիմ պու սէօյէտիկիմիզի էյէ , պիզտէ ահտը տէօրթ ատէմ վար տըր , պունլարը ալուպ՝ պունլարլա պէրապէր քէնտինի փաքլա (նօմոսճա) վէ օնլարըն իւզէրինէ մասրաֆ էյէ քի , պաշլարընը թըրաշ էտէլէր , վէ հէր քէս պիլսին՝ քի սէնին հագգընտա էօյրէնտիքլէրի շէյլէրին հիչ պիլինին ապը եօգ տուր . իլլա քի սէն քէնտին տախի նօմոսը մուհաֆազա էթմէյէ իթթիֆագ էտիօրսըն » : Էկէրչի պու նասիհաթը Պետրոս Առաքեալ սէօյէսէ իտի , մաղալլահ վիօթէսթանլար գըյամէթի գօփարըր ըտըլար : Ա. Կր. Է :

² « Տուլլարա հէօրմէթ էթ , սահին տուլ իսէլէր » . տե՛ս Խորէթալը բոհանիյէ :

³ Մայրապետէր տե՛ս Խորէթալը բուհանիյէ :

Պունլարըն հէփիխինտէն , վէ հէր պիրինտէն թէպէյլին էտէր քի , ահտ էթմէք՝ ուխտ էթմէք , միւզատտէս պիր ալին ու ատէթի տիր . վէ պու միւզատտէս ալին ու ատէթի Ալլահ իրաա էյէմիշ , վէ պու ահտ ֆազիլէթինի հըֆզ էտէն քիմսէլէր հէր պար Բապպըն թէպէրրուքեաթը իլահիյէսինի իւզէրլէրինէ տալէթ էյէմիշլէր , վէ թարաֆը Խիւտատէն մէթհ ու սէնա օլունմուշլար տըր :

1 Գործ. ԻԱ. 23:

2 Ա. ՏԻՏ. Ե. 5:

3 Յակ. Ա. 26:

ԶԱԼԴԸԼԱՐ ՊԱՏԱՐԱԴՏԱ

Պու. մեօհրերեմ ատերի ֆիլիսե քաստիգ, վե իպատեքինտե
իմրա վե Ալլահըն շիֆաեմ վե քահրիրեմ քելամարը
քահսին վե իրաա ետերլեր :

¹ « Զին Սաւուղըն իւզերինե կէտիղինտե՝ Դաւիթ (չաւ-
ղըն) սազը էլինե ալուպ՝ թէրէննուսաղ էտեր իտի, վե Սա-
ւուղ ֆէրաի պուլուրուտու, վե ֆէնա բուհ ծնտան կիտէր
իտի » : Տէմէք քի՝ Բիլիսէնին պու չաղըն քիլիսէ ային իճ-
րաաթընտա իսթիմալ էթտիղի, Դաւիթ մարգարէնին Ալլա-
հը մէթհ ու սէնա էտիւպ՝ ծնու գուլլանտըղընա պինաէն տիր,
վե Դաւիթին պու ատէթինի Ալլահ թահսին էտեր իտի : Վէ
պու չաղըլարըն վե օլունան տուալարըն վաթիթասը իլէ ին-
սանլարըն իճալարընը գապուլ էտեր իտի :

² Ելինե Դաւիթ մարգարէ ահտ սանտըղընը Ամինազարըն
խանէսինտէն քէնաի չէրինե նազլ էթտիղինտէ, պէօյիւք
զիյնէթլէր վե չաղըլար հուզուրունտա չալարագ կէթիլտի .
չիւնքի օլ իզգէթլէրին հէփիթի Ալլահ օլմուլ օլտու . զիրա

³ « Քերովքելէր իւզերինտէ օթուրան ապքէրլէր Բապալը-
նըն իսմի ծնուն իւզերինտէ չաղըլմըն ըտը . . . վե Դաւիթ
վե պէնի իսրայէլ, սազլարլա, գուվվէթլի չաղըլարլա, վե
մէթհիլէլէր իլէ, վե քէմանիլէլէր, վե նէյլէլէր, վե տիւմպէկ-
լէլէր, վե ծնծաղլարլա, վե պօրուլարլա Բապալըն ահտ սան-
տըղը հուզուրունտա օյնար ըտըլար » : Դաւիթին պու միււ-
մէլէսինի Սաւուղըն գըղը Մեղգող՝ քի Դաւիթին ֆամիլեսար
իտի, պէյէնմէյիպ՝ Դաւիթի մահիթասպ ալտըղը իչին, էօ-
լիւնճէյէ տէկին էվլատը օլմատը :

⁴ « Վէ Սաւուղըն գըղը Մեղգողա էօլտիւղիւ կիւնե գա-
տար էվլատ օլմատը » :

¹ Ա. Թ. Գ. ԺԶ. 23:

² Բ. Թ. Գ. Զ. 5:

³ 2:

⁴ 20:

¹ Դաւիթ մարգարէ Ղեւտալըւարը եօյմիյէ (բունանի) խըզ-
մէթլէրէ թախսիս էտիւպ՝ պունկարտան « տէօրթ պինի Բապ-
պը թէմտի հտէճէք քէնտի չալըլարը իլէ՝ Բապպըն մէթիհ-
լէրի » . թէսմիյէ օլուրուտուլար :

² « Ալլահ Նմենէ օն պէշ օղլան՝ վէ իւշ գըզ էվլատը վէր-
տի , օնլարըն հէփիսի փէտէրլէրի իլէ պէրապէր Բապպըն խա-
նէսինտէ ծնծաղլարլա , սանթուրլարլա , թանպուրլարլա՝
մէթիհլէլէրլէ սէնա էտէր իտիլէր » : Պու գըզլար Կոյս պա-
քիրէ գըզլար իտիլէր , վէ քէնտի նէֆսլէրինի տիննեա լէզ-
ղէթինտէն մահրում էտիւպ , Ալլահըն խանէսինէ էօմրլէրինի
ֆէտա էթմիշ իտիլէր :

³ Իւշ փատիշահլար Մովարթան գօրգարագ Եղիսէ մար-
գարէի արարլար՝ վէ եանընա կէլիլլէր՝ վէ տիւշմանա իւշիւ-
միզտէ թէսլլի մի օլաճաղըզ տէյի , հէօրմէթլէ սիւալ էթ-
տիլէրսէ , Եղիսէ էմր էտէր՝ քի քէնտինէ պիր մէթիհլէ
թէրէննում էտէր (սաղմոսաւաց) չաղըրսընլար , « չիմտի պա-
նա Սաղմոսը թէրէննիւմ էտէն չաղըրըն՝ վէ թէրէննիւմազ
չաղըրըր իքէն , օնուն իւզէրինէ Բապպըն բունու կէլտի » :
Տէմէք քի չալըը վասիթասի իլէ Ալլահըն մէրհամէթի թէշլիլի
օլունուր : Իմտի փրօթէսթան քիմսէ չալըը տուայա միւղա-
յիր տիր տէմէսին . սէտա իլէ իւահլէր չաղըրուպ , գըզ , օղ-
լան , գարը էրքէք գարըշըգ սէտա իլէ մէթիհլէ չաղըրըյօ-
րուզ տէտիքլէրի անտէ՝ սայիրլարընըն էնվայի չալըլարընա
մանա վէրմէսինլէր :

⁴ Բապպըն հէքէլի մէքրուֆ օլտուգտան սօնրա , Եղի-
կիանըն էմրի իլէ թաղտիս օլունուր , վէ ղեւտալըւար չալը-
լար վէ ծնծաղլարլա թէքրար թախսիս օլունտուլար :

⁵ « վէ Բապպըն խանէսինի սէքիզ կիւն թաթհիր էթ-
տիլէր » :

⁶ « վէ ծնծաղլարլա , սաղլարլա , վէ քէմանիլէրլէ Դա-

1 Ա. Մնաց. Իգ. 5:

2 ԻԵ. 13:

3 Դ. Թագ. Գ. 15:

4 Բ. Մնաց. ԻԹ:

5 17:

6 25:

ւիթ փառիշահնն, վէ Գաթ մարգարէնին, վէ Նաթան մարգարէնին թէնպիւղէրի իւղէրէ զեւտալըլարը Բապպըն խանէսինէ իգամէթ էթտիրտիւէր » :

1 « Գուրպանլար ժունմայա պաշատըղլարընտա, պօրուլար ըլա վէ Գաւիթին չալըլարը իլէ Բապպը թէմտիի էթմէյէ պաշատըլար, վէ պիւթիւն քիլիսէ (ճէմլէթ տէմէք) սէճտէ գըլարըտը, վէ սաղմոս սէօյլէյէնլէր թէրէննիւմ էտէրիտիւէր . . . թա գուրպանլար պիթինճէյէ գատար » :

2 Կիւրոս փառիշահնն էմրի իլէ պէնի Խարայէլ Պաղտատ եէսիրիկինտէն եահուտիսթանա ավտէթ էտէրէք, իլք էվլէլ իլլէրի հէքէլին թանգիմինէ թէշէպպուս էթտիլէր, վէ քահանալարըն խըզմէթճիլէրի, « (եանի) զեւտալըլարը եիկիրմի եաշընտան եօգարը օլանլարը Բապպըն խըզմէթ իլլէրինէ թային էթտիլէր . վէ պաշ քեանինլէր ուղուն փիւսկիւլիւ էլպիսէլէր կիլինէրէք, չալըլար վէ պօրուլար ըլա նասպ օլտուլար, վէ Աստիըն էվլատլարը զեւտալըլար ծնծաղլարը ալարագ, Ալլահը մէթհիլէլէրիլէ մէթհ ու սէնա էտէրիտիլէր » :

3 « Չալըն պօրուլարը ալլար պաշընտա վէ մէշհուր օլան էյամի սէնէվլիլէլէրիմիգտէ » :

4 « Վէ թէշէքքիւր էտին, քի Քրիստոսուն քէլամը տօլդունճա սիգտէ սաքին օլսուն . պիրիպիրինիդի թէքմիլ իլմ իլէ էօյրէտէրէք՝ վէ նասիհաթ վէրէրէք, սաղմոսլար ըլա, վէ մէթհիլէլէր իլլէ վէ ըուհանի թէրէննիւմլէր իլլէ » : Իշթէ պու մէօհիթէրէմ ուսուլ շիմտիյէ տէկին քիլիսէլէրտէ իճրա օլուն նուր :

ԶԻԶԷՔԼԵՐ ԽՈՐԱՆՏԱ

5 Սողոմոն եախտըղը տաճարըն « մէզպահը (խորանը) էօշնիւնտէ պէշ սաղընտան, վէ պէշ սօլունտան խալիս ալթուն

1 27:

2 Ա. Եր. Ե. 58:

3 Սալ. 2Ա. 3:

4 Եփես. Ե. 19:

5 Գ. Թափ. Է. 48:

տան շամատանլարը , վէ ալթունտան չիչէքլէրի , վէ գան-
տիլլէրի , վէ մաշալալարը » եափտը : Հաթտա փութիւանէլէ-
րին իթթիսալընտա պէհէմըհալ պիրէրթէ օրմանը օլաճաղը-
տը , վէ օտա Ֆւթաթթէն օրման թէսմիյէ օլուքուտու : Քը-
րիստոս էֆէնտիմիզ՝ քի հահուտիյի վէ հունանիյի քէնտի
վիճուտինտէ վէ նոմոսունտա պիրլէշթիրտի , ոչ հրէի՝ եւ ոչ
հէթանոսի ի Գրիստոս Յիսուս չիք խտիր , իքիսինինտէ պա-
զը ատաթըր բուհանիյէսինի թագտիս էտիւպ : Քէնտի քիլի-
սէսինէ հասը վէ իթթիխազ էթտի : Վէ քիլիսէ տախի վար-
դավաու եօրթուսընը

1 « Սէն քի հապանի գէյթին աղաճը իտին . օնլարա աշ-
լանտըն » Պօղոս առաքեալըն սէօղլէնտէն տախի անլաշըլըր-
Սնու քի Հոռոմալըլարա սէօյլէյօր : Հաթտէ Զալալալալա եօր-
թուսու թէսմիյէ էթտիլիմիզ կիւնտէ Գրիստոս էֆ . խուրմա
տալլարընը . քի էօմիւր չօղլուղունա . վէ գէյթին տալլարընը՝
քի էօմիւրն սէատէթ հալինէ պինաէն տիրլէր . Խարայէլ չօճուզ-
լարընտան գապուլ էթտի :

2 « Հաչան Յիսուսուն Նրուսաղէմէ կէլէճէյինի տույտու-
լարսա , խուրմա տալլարընը ալտըլար , վէ օնուն իսթիգպա-
լընա չըգտըլար , չաղըրըրտըլար վէ տէրիտիլէր . Ո՛վսաննա ,
եա՛ Խորայէլին փատիչահը՝ միւպարէքլէնմիշսին . սէն քի Բապ-
պըն իսմի իլէ թէշրիֆ էտէրսին » քէզա :

3 « Վէ չօգ խալզ քէնտի բուպալարընը եօլուն իւղէրինէ
սէրտիլէր . վէ պաշգալարը աղաճ տալլարընը քէսէր , վէ եօ-
լուն իւղէրինէ նէշը էտէր իտիլէր » եւալլն : Իշթէ պու նու-
մայիշլէրի , եանի թէգեինաթըր բուհանիյէյի , վէ չիչէքլէրի ,
վէ պունա միւմասիլլէրինի հալէն քիլիսէ պու էսպապէ մէպ-
նի , Սըբութիւնէ , վէ խորանլարա , Ալլահա վէ մէքեանընա
խալրազ էտէր :

Պ Ա Տ Ա Ր Ա Դ

Պատարագ էթմէք՝ գուրպան սունմագ ատէք տիր : Պատարագըն իբի ճիհէթի վար տըր , քի հէմ գուրպան տըր , քի Աւահը՝ եէրին կէօյլւն վէ հէր շէյլն սահիպի մութլագը օլտուղունա իգրար էթմէք վէ թանրմագ տըր . հէմ տէ ճէմիլէթէ հայաթ վէրէն պիր նիյմէթ էքմէյի տիր , քի օնտան հէր քիմ եէրսէ օնա իլհագ օլուր , հանի օնուշլա պիրլէշիր , վէ հայաթընը ճանճա պուլուր՝ վէ հաշար :

Պիղ պատարագըն իւք ճիհէթինին այլն ու ատէթլէրինի գուրպան լուղէթինտէ հազտըգ . պուրատա իքինճի ճիհէթինին , քի ամենասուրը Հաղորդութիւն տուր , էսքի նօմոստան էօրնէկ վէ թէմսիլլէրինին ատէթինի պուրատա հազուպ , ասըլ Հաղորդութիւնըն այլն վէ ատէթինի պէյան էստէրիգ : Իշթէ էմսալլէրի :

¹ ԱՄէզպահնը (խորանըն) իւղէրինտէ թագալիմ օլունմուշ հուղուր էքմէյինի տայիմա հուղուրումա գօյասըն Խ : Պու հուղուր էքմէյինի հաֆթա պէ հաֆթա թէպտիլ էտիպ , թաղէսինի մէզպահնը իւղէրինէ գօրուտուլար , վէ պիր հաֆթա գալըրտըր , վէ էսքիսինի քահանալար իսթիմալ էտէր իտիլէր :

² Իշպու հուղուր էքմէյինի Դաւիթ մարգարէ Աքիմէլէք (հախօտ Աքիաթար՝ քի օղլու իտի) պաշ քեահինտէն իսթէտի իտէ՝ պաշ քեահին օնա ճէվապէն սիվալ էթտի՝ « միւլսաատէս էքմէքտէն մատտէ էլիմտէ պայաղը էքմէք եօգ տուր , վէ էյէր ատէմլէրին (. . . վաք) իտէլէր , եէսինլէր : Դաւիթ ճէվապ վէրիբր վէ տէր , գարըլարտան տիւնտէն վէ էօթէ կիւնտէն այրըյըգ , եօլատա չըգարղըմըգտա ուշագլար թաթհիրլէնտիլէր (այինճէ թէմիլլէնտիլէր տէմէք) . . . վէ Աքիմէլէք քահանա օնա հուղուր էքմէյինտէն վէրտի . գիրա օլրատա հուղուր էքմէյինտէն մատտէ էքմէք եօղուտու , օնու

ալտըղը կիւնտէ՛ , Բապպըն հուզուրունա սըճագ էքմէք դօ-
յաճագ խտի » . Նաթըլ քի պունու Քրիստոս թաստիք էտիյօր :

1 Պոլէքմէյի քահանայարտան մաստէ քիմէսէ հէյէմէզ իւ-
տի , լաքին մէճպուրիյէթ թագտիրինտէ Դաւիթ վէ պիլէսին-
ճէ օլանլար հէտիլէր : Աքիաթարըն Դաւիթէ օլան իսթար-
լարընտան, նէ՞ կէօնէ պիր խրիսթիան Ալլահըն սահիհէն թէնի
վէ գանը օլան սօֆրայա եանաշմասը իսթիխրաճ օլունուր ,
էմսալ վէ կէօլկէյէ պու գաթար տիգգաթ օլուրսա , ասըլա
նէ՞ հադըլըր :

2 « Մովսէս օնլարա (իսրայէլ միլլէթինէ) տէտի . պու օ
էքմէք տիր՝ քի Բապպ սիզէ հէմէյէ վէրտի » : Վէ քիմի չօգ՝
քիմի տէ ազ թօփլատըղլարընտա էօլտիւքլէրի վագիթ , 18
« չօղու օլանը արթմատը՝ վէ՛ազը օլանը էքսիլմէտի » : Հիք-
մէթի Բապպանի ամինասուրը Հաղորդութիւն խորհուրդընըն
չիմտիքի պինլէրճէ քէսանըն իլհագ օլտուզունա էմսալը ա-
ճիպէ պու մանաստա կէօրիւնիւր :

3 « Մովսէս Ահարոնա սէօյլէտի . պիր տէսթի ալ՝ վէ օ
նուն իչինէ . . . մանանա գօ . վէ օնու՝ միլլէթինիզին իչին-
տէ հըֆզ օլտուն տէյու՝ Բապպըն հուզուրունա գօյասըն » .
հանի սրբութիւն սրբոց թէսմիյէ օլան խորանըն իչինէ : Վէ
Ահարոն տախի էօյլէ էյլէտի . Եբր. Թ. 4. պունու զիքը էտէր :

4 « Էօմիւր էքմէյի պէն իմ , սիզին փէտէրլէրինիզ մանա-
նայը չէօլտէ հէյիպ՝ էօլտիւլէր , պու տըր կէօյտէն էնմիշ էք-
մէք , զիրա պունտան հէր քիմ հէրսէ՝ էօլմէյէճէք տիր » : Քը-
րիստոս էֆ. քէնտի թէնինէ պու մանանայը էօրնէկ վէ թէմ-
սիլ կէթիրիյօր , վէ օնտաքի պուլունան քէրամէթի , պուն-
տա պուլունան քէրամէթ իլէ բուպար էտիյօր : Իշթէ կաթու-
ղիկէ քիլիսէնին , Ամինասուրը հաղորդութիւնըն հէման հէր
քիլիսէտէ ինթիրամաթըլա սագլատըղը իւսիւր միւգատտէս
պու էմսալըն ասըլ վէ զաթը միւգատտէս ատէթի տիր :

1 Մ. Բ. ԺԲ. 4.

2 Ե. ԺԶ. 15.

3 33.

4 Թ. 2. 48.

օլուր : Վէ պու իւսիւ իւզէրէ քէնտի պատարագընը իճրա
էթմէյէ քէնտի ֆիլիսէսինէ էմր վէրտի :

1 α Հաչան օնլար եէյօրուտու , Յիտուս էքմէյի ալտը , միւ-
պարէքէտի , վէ գըրտը , վէ շայիրալէրինէ վէրտի , վէ տէտի
ալէն եէյն պու պէնիս ինիս Կիւր . վէ գատէհի ալըպ՝ շիւքիւր
էթտի , օնլարա վէրտի , վէ տէտի , հէփինիզ պունտան իչին ,
զիրա պու պէնիս Կալէ Կալէ եէնի Կալէ՝ քի սիզին իչին , վէ
չօզլար իչին կիւնահլար աֆլըզընա տէօքիւլիւր » . վէ պու
թէնպիսի պիզէ պըրագտը քի՝ պու միւնվալ իւզէրէ քէնտինի
զիքր էթմէք իչին պունու էտէլիմ : Մրկ. ԺԴ. 22. ՂԿ. ԻԲ.
19. Ա. Կրթ. ԺԱ. 24.

2 α Առաքեալլարն թալիմինէ , վէ իւհազըղա (հաղոր-
դութեան) վէ էքմէք փարալամսընա , վէ տուալարա իման
կէթիրմիշ օլանլար (հաւատացեալքն) տայիմա տէվամ էտէր
իտիլէր » : Նասըլ քի շիմտի պատարագլարտա իճրա էտէ-
րիզ . Գէզա

3 α Հէմ հէր կիւն պիլիթթիֆագ հէքէլտէ տէվամ էտէր
իտիլէր , վէ էվլէրտէ էքմէք գըրարագ շազըղըլա թաամ ա-
լըրլար ըտը » , եանի հաղորդութիւն ալտըզտան սօնրա , գա-
րընտաշ միւհապպէթի էքմէյինի եախօտ թաամընը պէրապէր
պայ կէտա միւհապպէթճէ հէր իտիլէր : Պու միւհապպէթ
թաամընը էվալիտէ Ագապէ թէսմիյէ էտէր իտիլէր : Պու քի
հէր էքմէք գըրմագ , եանի հաղորդութիւն ալտըզտան սօն-
րա ֆիլիսէ տայիրէսինտէ թէվլի , վէ թէնավուլ օլուրուտու՝
միւհապպէթ պաղընա տէլալէթ , էքմէնիճէ Ագապէ եախօտ Գա-
տալի թէսմիյէ օլունուր :

4 α Վէ հաֆթանըն իւք կիւնիւնտէ՝ էքմէյի գըրմայա թէ-
ճէմիւլ էթմիշ իքէն (պիլէ) Պօղոս օնլար իլէ սէօյլէր իտի ,
զիրա էրթէսի կիւնիւ կիտէճէք իտի , վէ սէօզիւ հարը կէ-
ճէյէ տէկին ուզաթտը , վէ իւսթ օտատա՝ քի ճէմ օլմուշու-
տուգէ՝ վաֆիր մաշալալար վար ըտը » :

Պօղոս Առաքեալ խրիսթիանւարնն հաղորդութիւն աւտրդլարննտա էքմէք գըրմալարննր , վէ միւպարէք գատէհին շարապլնր եալլնրգ գուրպան օլտուղու ճիհէթ վէ ատէթիւնէ կէօրէ , փութփէրէսթլէրին գուրպանլարը իլէ րուպար էտէրէք սէօլէր , պիղիմ միւպարէք վէ Ալլահանի պատարադըմըղ տուրուր իքէն , շէյթանա վէ փութա տունուլմուշ գուրպանտան խրիսթիանլար նիշին եէյիպ՝ Օնլարա իլհապ օլսունլար , հէմ շէյթաննն սօֆրասընա , հէմ Ալլահնն սօֆրասընա իլհապ օլմապ ճայիղ տէյիլ տիր :

1 « Միւպարէքլէտիղիմիգ թէշէքըլուր գատէհի , Գրիստոսուն գանընն իլհապլըղը տէյիլ մի . գըրտըղըմըղ էթմէք Գրիստոսուն թէշնինն իլհապլըղը տէյիլ մի տիր՝ եանի Գրիստոսուն գանընը իշմէք տէյիլ մի , թէշնին թէշաւլուլ էթմէք եէմէք տէյիլ մի՝ չիւնքի հէփիմիղ պիր էքմէք՝ պիր թէշիղ , հէփիմիղ (վէ սէպէպլնիտէ կէօպթէրլյօր) , չիւնքի ճիւմէմիղ պիր օլ էքմէքտէն եէրիղ : Թէշնէ (եանի մատտի սիւրէթտէ Խարայէլին էթտիղի իւսիւլէ պագըն) , Խարայէլ (Խարայէլ միւլէթինէ) պագըն , գուրպանլարը եէյէնլէր , մէզպահա (սեղանա) հիսսէտար (օլուր) տէյիլլէր մի , էօլլէ իսէ՝ նէ՝ տէյիմ . (զաթէն) փութ քէշտիսի պիր շէյ մի տիր . Նախօս (փութըն) գուրպանը պիր շէյ մի տիր . զիրա փութփէրէսթլէր սունսուգլարը գուրպանը շէյթանլարա գուրպան սունարլար , տէյիլ Ալլահա : Խաթէմէմ քի սիղ շէյթանլարա իլհապ օլասընըղ զիրա (հէմ) րապլըն գատէհինի՝ վէ (հէմ) շէյթանլարնն գատէհինի իշմէյէ միւգթէտիր օլամազսընըղ : Բապլըն սօֆրասընտան , հէմ շէյթանլարնն սօֆրասընտան հիսսէտար օլմայա գատիր օլամազսընըղ : Նօգ՝ էյէր Բապլը գըսպանճըղա թանրիգ էտէրսէք՝ (հէմ Ալլահա՝ հէմ տէ շէյթանա խօշ կէօրիւնէրէք) մէյէր Օնտան տահա՝ մը գուլվէթլիլիլ » , քի Օնա դարշը գօմայա գատիր օլալըմ , օ պիղի թէլէֆ էտէր , վէ պիղ դարարը պուլունուրուղ : Պուրատա Առաքեալ Գրիստոսուն թէշսիս՝ վէ իճատ էթտիղի պատարազը , փութփէրէսթլէրին

պատարագը՝ եախօս գուրպանը իլէ, վէ Գրիստոսուն պատարագընն այլն ու ատէթի իլէ, վէ Գրիստոսուն պատարագընն մագսատընը, փութփէրէսթլէրին գուրպանը մագսատիլէ ըուպար էտէր. եանի օ տա պատարագ, վէ փութփէրէսթլէրինքի տէ պատարագ իսէ, օ Ալլահա սունուլուր, վէ պու շէյթանա սունուլուր. հէմ Գրիստոսուն պատարագընը գապուլ էթմէքտէ օլուպ՝ հէմ տէ փութփէրէսթ պատարագընը գապուլ էթմէք՝ վէ հէմ պունա՝ վէ հէմ ծնա իլհագ օլմագ, Ալլահը վէ շէյթանը պիր մահալէ տալէթ էթմէք օլուր. պու քի Ալլահա հագարէթի աղիմէ տիր, վէ ինսանըն ճանը Ալլահըն հագգը իքէն՝ ծնու պիր տէ Ալլահըն խասմիսէ թէսլիմ էթտիղիմիզտէ, Ալլահա թապիի գըսգանճլըդ նէշաթ էթտիրիւրիդ. մագալլահ՝ ծնա գարշը պիդ գօյամայըդ, եինէ պիդ Ալլահըն խըշմընա ուղըարըդ, վէ պիդ զարարլը պուլունուրուգ՝ տէյի՝ Առաքեալ փութփէրէսթ գուրպանլարընտան կէրու տուրմայա խրիսթիանլարա նասիհաթ վէրլը. էկէրէի պիղիմ պատարագ գուրպանըմըդ, գուրպան ճիհէթիլէ, փութփէրէսթ գուրպանլարը իլէ միսլիլէթի օլմամըշ օլսայիտի, պիւզիմ գուրպանըմըդ եօդ մու տուր, նիշին փութփէրէսթ գուրպանընա կիտէյօրսունուգ. Պօղոս Առաքեալըն խրիսթիանլարը տուր էթմէյէ մինասիլէթի, վէ հագգը օլամագ ըտը. մատէմ իքիսինի պիրպիրինէ գուրպաննճա միւսալի, վէ միւշապիհ կէթիրիյօր. Տէմէք քի փութլարըն գուրպանը, նասըլ քի ինսլէրինտէ գուրպան իսէ, պիղիմ գուրպանըմըդ տալի, գուրպան իւսիլիւ իւզէրէ, թէքմիլ գուրպան տըր:

1 « Հէրքէս քէնտի ախշամ թաամընը եթմէյէ իլլտամ էտէր՝ վէ քիմիսի սէրխօշ օլմուշ »: Պալատէ իֆատէ էթտիլլիմիզ կիպի, էվայիլտէ միւհապպէթ թաամինի Ագապէ, հէրքէս քիլիսէյէ կէլուպ, տուա էտիւպ, Արքութիւն հագորգուլիւն ալտոգտան սօնրա, պիր արայա ճէմ օլուպ, եէրլէր իտի, նասըլ քի Քրիստոս էֆ. սօն սօֆրատա շայիրտլէրի իլէ ախշամ թաամընը էթտի իսէ, Փագաթ պու միւգատտէս

պիւն ու ատէթի, վէ գայտէյի պաղը պէօլիւքիք թալալան
քիմսէլէր պօղուպ՝ վէ հէր քէս քէնտի կէթիրտիղինի էվէլ
կէմէյէ տալլրանըպ, ֆուգարալարա պիր շէյ վէրսէտիքլէրի
իչիւն, Պօղոս Առ, պու նէվիճատ վէ պօղուգ ատէթի թէք-
տիր վէ թագպիհի էտէր, վէ պու Ալլահըն քիլիսէսինէ պիր
հագարէթ տիր, տէր. վէ պուլուրուր քի, օ կիպի էտէն
քիմսէ, քէնտի խանէսինտէ վարսըն եէմէյինի եէսին, վէ սօն-
րա քիլիսէյէ կէլսին, քի պու մահճուպիյէթ ֆուգարէլէրէ
օլմասըն. Անտէն հաղորդութիւնըն թէէսիս օլմասը, վէ պիր
քրիսթիան նէ՝ տէրէճէ տէհշէթլէ, վէ նէ՝ տէրէճէ լայըգ հալ
իլէ պու պատարադտան վէ պու սրբութիւնտէն իլհադ օլ-
մալը տէյի՝ թալիմ վէրիր :

1 « Զիրա պէն Բապտան ալտըմ, օնու քի սիղէտէ չիֆա-
էն թէսլիմ էտէրիմ, քի Բապպ Յիսուս թէսլիմ օլտուղու կէ-
ճէտէ, էքմէյի ալտը, շուքը էթտի՝ փարալատը՝ վէ տէր, «լը»
էէյն պո- պէնի՝ իէնի՝ պէր, քի սիղին իչին թաղսիմ օլուր,
պունու պէնիմ զիքրիմ իչին էտին : Քէզալիք ախշամ թաա-
մընտան սօնրա՝ գատէհի (չարապ տօլու տէմէք տիր) տալի
ալտը, վէ տէր, պո- գառէն պէնի՝ գառնը իլէ էէնի «հո Դըր,
պունու հէր գաչ տէֆա իչէրսէնիդ, պէնիմ զիքրիմ իչին է-
տին : Հէր գաչ տէֆա պու էքմէյի եէրսէնիդ, վէ պու գա-
տէհի իչէրսէնիդ Բապպըն էօլտիւղինի (զիքր էտին) նազլ է-
տին : Պունտան սօնրա հէր քիմ քի նալայըգլըգ ըլա պու էք-
մէյի եէրսէ, եախօտ Բապպըն գատէհինի իչէրսէ, Բապպըն
գանընա վէ թէնինէ պօրճու օլաճադ տըր . . . զիրա օ քի
նալայըգ օլարադ, եէրսէ վէ իչէրսէ՝ քէնտի նէֆսինէ հէլադ
օլմադ (չէրիաթը) «հէր վէ իչէր՝ (եանի տէյիլ հայաթ, իլլա
միւղայիրի օլան ճանընա մէմաթ կէթիրիր)՝ զիրա Բապպըն
թէնինի ֆարգ էթմէյօր (նէտէն. պայաղը էքմէքտէն. օնու
քի իչթէ վիթօթեսթան էտիյօր) » վէ կիւնաքեհար քիմսէ շէյ-
թանը իւրէյինտէ թալըյուպ. Ալլահըն թէնինէ վէ գանընա
իլհադ օլտուղունտա . քէնտի եիւրէյի իչինէ հէմ Ալլահը, հէմ

չէլթանը տալէթ էթմէք տիր . պու քի Ալլահա էն պէօյիւք հապարէթ տիր :

1 « Պուլնտան պէօյէ ա՞ գարընտաշլար՝ հէր հաշան եէմէք իչին պիր արայա ճէմ օլուրսանըզ , պիրի պիրինիզէ միւն . թաղըր օլուն , ամմա էյէր պազը քիմսէ աճըգմը իսէ , քէն տի խանէսինտէ եէսին , օլմայա քի հէլաք իչին թօփլանա սընըզ » . զիրա հաղորդութիւնը պատարագտա ալըր ըտըլար , վէ հէփսի պիրլիքտէ . ամմա իչինտէն տայանտմայան օլուրսա՝ քէնտի խանէսինտէ եէմէք եէսին , օլմայա քի միւղայիւրինտէ պուլունաւալ , հէլաք օլսուն :

2 Մինա տաղընա ինսան հուտուտու կէչիպ եանաշսա ի տի թաշլանըր ըտը , ֆրիստոսուն թէնինէ նալայըզ քիմսէ եա նաշըրսա՝ աճէպա նէ՞ օլաճագ :

3 « Զիրա պիղիմ Ալլահըմըզ եազըճը Ալլահ տըր » , տէր Պօղոս Առաքեալ՝ պուլնու տիւշիւնիւպ , հէր քէս պու սօֆրայա եանաշմայա ճէսարէթ էթսին :

4 « Օնուն օլլունուն գանը պիղի հէր կիւնահտան փաքլար , հէր կիւն սեղանտա հազըր տուրտուղու իչին , էյէր պու սէօզ խաշտա տէօքիւլէն գան օլմուշ օլսայիտի՝ « պիղի հէր կիւնահտան փաքլատը » տէմէք լաղըմ ըտը՝ վէ մատէմ փաքլար տէյօր . պու գան հազըր տըր , քի փաքլար տէյօր :

5 « Իմտի նէ տէ էվէրքի (ահտ) դանսըզ թէճտիտ օլուրու տու , (եանի պէհէր սէնէ գաւրպան քէսիւմէլի իտի . քի օլու նան ահտըն զիքրի թէքէրրուր էթսին) զիրա . . . էօքիւղլէրին վէ տանալարըն գանընը ալուպ . . . ահտար իւզէրինէ տալի վէ ճէմիյէթին իւզէրինէ սէրփիթը , վէ տէր . Ալլահըն սիզէ թէնպիհ էթտիղի ահտըն գանը պու տուր : Վէ քէզալիք խորանըն վէ պիւթիւն օլ խըզմէթին ալանիի իւզէրինէ օլ գանը ժէրփիթը : Վէ հէր շէյ հէման նօմսճա գան իլէ թաթհիր օլուրուտու (սըրէր)՝ վէ գան տէօքիւլմէքսիղին կիւնահ

լար աֆլըղը օլամազը տը : Իմտի էմալ շէքլնտէ օլանլարա
օլ շէյլէրլէ թէմիզլէնմէք ֆարզը տը . ամմա ասը սէմալի օ-
լան շէյլէր (եանի եէնի ահտըն շէյլէրի) օնլարտան տահա ա-
լէա օլան պատարադլարլա՝ թէմիզլէնմէք լազըմ տըր : Եանի
Քրիստոսուն ասը գանը թէնի իլէ :

ՊԱՏԱՐԱԳԻՍ ՏԱԼ ՆԷ՞ ՏԻՐ

Պոռ ատէք պիր քեանիինն գանիքին վէ մատտէքին
հէրտիդի գանմէքին պէտիլի տիր :

1 « Գուրպանլար պէտէլի միլլէթիմէ վէրտիմ (պատարա-
գիս) պու շէյլէրին արասընտա Ասիատան պազը եէհուտիլէր
պէնի հէյքէլտէ փաքլանմըշ պուլտուլար : Պու պատարա-
լիս . եախօտ պատարադուց ալմազ , պաշղա պիր շէյ տէյիլ .
անճազ քի պատարազ էտէն քահանաննն մատտի սիւրէթտէ
շէքտիլի զահմէթէ պիր կէօնէ իւճրէթ , եախօտ միւքեաֆաթ
տըր : Օլմայա քի պայազը ճէօմաաթ քահանայա փարա պա-
տարադուց վէրմէսի իլէ , օլ պատարազը՝ եախօտ օլ բուհա-
նի շէյը փարադա սաթուռն ալտըմ պէլլէսին . օ քի սրբապըղ-
ծութիւն կիւնահը թէսմիյէ օլուր , եախօտ տահա մախսուսի
օլարազ՝ Սիմոնկանուլիւն , զիրա Սիմոն Մոք , Պետրոսըն
վէ սայիր առաքեալլարըն իճրա էթտիլի միւճիզլէթլէրին հիւ-
քիւմէթինի Առաքեալլարա փարա թէքլիֆ էտիւպ , օնլարա
տան սաթուռն ալմազ իսթէտի իսէ , Պետրոս առաքեալ օնա
տէր :

2 « Փարան սէնինլէ թէլէֆ օլսուն , զիրա Ալլահըն պախ-
լիշէրինի մալ իլէ գազանմայա դըյաս էթտին »՝ օ քի բուհա-
նի վէ Ալլահանի շէյլէրի տիւնեալի շէյ իլէ տէյիշմէք տիր
վէ Ալլահա ազիմ հագարէթ տիր :

Պօղոս Առաքեալ կէրէք թապիաթ նօմոսը՝ ահքեամինէ՛ ,
կէրէք Մովսէսին նօմոսը՝ վէ կէրէք Գրիստոսուն թալիմա-
թընա պինսէն Գահանալարն ալէսսէվիյէ ճէմիյէթ թաւա-
ֆընտան թէալիւշ էթմէլէրինէ վէ կէչիմէլէրինէ հազ վէրիպ ,
հազար

1 « Մէյէրչի հէմէյէ վէ իչմէյէ (ճէմիյէթտէն) սէլահիյէթիւ
հօդ մու տուր . . . քիմ աճէպա քէնտի նէֆսը փարասը իլէ
(թոշակօք) սիլահ թաշլյաճադ , պաղ տիքիպ , ծնուն մէյվէ-
սինտէն հէմէյէն քիմ տիր . գօյուն կիւտիւպ , վէ օլ գօյու-
նուն սիւտիւնտէն հէմէյէն քիմ տիր : Նէ՛ , մէյէր ինսանճու-
մը պունու սէօյլէյօրում , հախօտ նօմոսլար տախի այնը
պունու տէմէյօրլար մը :

2 Մովսէսին նօմոսունտա տախի հազըլմըշ տըր , խարման
սիւրէն էօքիւզիւն աղզընը պաղլամայասըն , մէյէր Ալլահըն
գայղըսը էօքիւզլէր մի իտի : Պիզիմ հազըլմըզտա սէօյլէ՛-
մէյօրում , զիրա օ պիզիմ իչին հազըլտը . . . էյէր բուհանի
մատտէլէրի պիզ սիզլէրէ սաչտըզ (էքտիք) իսէ , ճիսմանիլէ-
րինի սիզտէն պիչէրսէք՝ պէօյիւք պիր շէյ մի տիր » :

3 « Պիլմէյօրմըսընըզ , քի հէյքէլտէ իչլէյէնլէր , օլ հէյքէլ-
տէն հէրլէր . վէ մէզպահըն (սեղանըն) մէէմուրլէրի պուլու-
նանլար , օլ մէզպահտան (սեղանտան) հէրլէր : Բ. Օրին. Ժ.Ը 4 :

4 « Զիրա էյէրչի թալֆէլէր ծնլարն (հանի Նրուսաղէմտէն
կէլէն Գրիսթիյանլարն) բուհանի շէյլէրինէ հիսսէտար օլտու-
լար իսէ , ճիսմանի լիւզիւմլէրինէ տէ հիսսէտար օլմազ ֆարզ
տըր » :

5 « Օլ քահահինլէր քի (մէէմուրիյէթլէրինէ) էյի նէզա-
րէթ էտէրլէր . իքի գաթ իքրամա միւսթահազ օլաճազլար .
պախուտու ծնլար քի՝ քէլամըլա վէ թալիմաթ վէրմէյիլէ
չալըշըլար՝ զիրա հազը սէօյլէյօր . խարման սիւրէն էօքիւ-

1 Ա. Կր. Թ. 4:

2 Բ. Օրէնայ. ԻԵ. 4:

3 13:

4 Հ.Տ. ԺԵ. 27:

5 Ա. ՏԻ. Ե. 17:

զիւն աղղընը պաղլամայաւն : Վէ ամէլիա քէնտի իւճրէթի-
նէ միւսթահազդ տըր » :

ՊԱՐԸՇՄԱԳ ՊԱՏԱՐԱԳՏԱ ՎԷ ՍԵԼԱՍ ՎԵՐՄԵՔ

Իշպու պարըշմագ՝ վէ ռղջոյն տուք միմեանց , պիր պիրի-
նիղէ սէլամ վէրին՝ մուպարէք ատէթինի Գրիստոս էֆէնտիմիզ
էմր էթմիշ տիր, վէ քէնտի Գիլիսէսի տէ եօյմիյէ իճրա էտէր :

¹ « Եյէր քէնտի պատարագընը սեղանըն իւզէրինտէ սու-
նարսան , վէ օրատա գարընտաշընըն սէնին հազգընտա պիր
ինֆիալը (քէնի) օլտուղունու , Ֆիքրինէ կէթիրիրսէն պա-
տարագընը սեղանըն էօնիւնտէ պըրագ , էվվէլա գարընտաշըն
իլէ կիթ՝ պարըշ , վէ անտէն կէլիպ , պատարագընը սուն » :
Պու սէպէպէ մէպնի , Քահանայ պատարագ էթտիղինտէ՝ Ալ-
լահ թարաֆընտան քէնտի ճէմիէթինէ սէլամէթ՝ վէ միւհապ-
պէթ՝ վէ թէվէճճուհ պախշ էտէր , Խալազոնիւն աֆնէյոն ,
սէլամընը վէրիր : Վէ պատարագտա Գիլիսէ պու միւզատա
տէս ատէթի իճրա էտէրէք , ճէմ օլմուշ պիւթիւն Գիլիսէ-
տէրուհինտէ ճէօմաթիա գարը՝ էրքէք՝ պայ կէտա հէփսի
միւհապպէթ սէլամինի պիրիպիրինէ վէրմէյէ մէճպուր վէ
մէլղում տուր , զիրա գարընտաշըն պիր խրիսթիան՝ քի Ալլա-
հըն թասվիրինի քէնտի իւզէրինտէ թաշըր , վէ Գրիստոսուն
նօմոսունտա սանա գարընտաշ օլմուշ տուր . ճուա քէն սագ-
լայըպ , Ալլահ մագպուլ պատարագ սունամագսըն , հէմ
Ալլահը սէվմէք՝ հէմ տէ ճնուն թասվիրինի՝ վէ Գրիստոսուն
դանընըն փահասընը րէտտ էթմէք՝ պիր վագիթտէ օլամագ :
Նիյին տիւէքլէրիմիղի Ալլահ տուլմայօր՝ տէյէճէյինէ , նիյին
հէր կիւնահտան փաք օլայըմ քի Ալլահ տուամը գապուլ վէ
իճրա՞էյէսին՝ տէմէք իսթէմէյօրսուն , վէ կիւնահտան չըդմա-
յօրսուն . Ալլահ իլէ խասիմ իքէն , Ալլահտան թահսին օլմագ
էֆքուարը պաթըլէ , վէ պարիտէ տիր : Պու տուա շէրայիթի
Տուստա միւֆասսալ վար տըր :

ՍԱԶԼԱՐԸՆԸ ՔԷՍՏԻՐՄԷՔ ՆԷ՞ ՏԻՐ ,
ՎԷ ՆԷ՞ ՄԱՆԱՅԷ ՄԷՊՆԻ ՏԻՐ
ՏԷ՝ Ե՝ ՎԷ ՈՒՅ՝

ՍԷՃՏԷ ԷԹՄԷՔ ՄԻԻԴԱՏՏԷՍ ԱՏԷԹԻ

Սեճտե գրվազ միգատտես ատեքի Բիլիսե իպատեքինտ
իճրա հտեր , վե Ալլահըն քելամլարընտան տեկայիլինի
իքքիլիազ հտեր :

Էվվելա իսթար էտէրիզ վագթըն փատիչալարընա քէն-
տի թապաալարը հուզուրա չըգտըզընտա նասըլ քի փօլիթի-
գաճա սէճտէ գըլուպ՝ անտէն օնուճ թախթընա՝ եա սա-
չագլարընա թէգարրուպ էտէրսէ , քէզա եարատանընա եա-
րատըլմըչ պիր գուլուն ուպուտիյէթ իպրազ էթմէսի պիր
րուհանի վագիֆէսի վէ տէյսի տիր : Պէօյլէ նահապետլէր էթ-
տիլէր , պէօյլէ մարգարէլէր էթտիլէր , պէօյլէ առաքեալլար
էթտիլէր , պէօյլէ Բիլիսէ էտէր , վէ պիզէ սէճտէ գըլմագ մա-
նայը հագիգիսինի էօյրէտիր : պիր ատէմ հալընըզ եարատան
Ալլահա՝ քի հէր շէյին սահիպը մութլագը տըր , սէճտէ էտէ-
պիլլիր : լաքին փատիչահա օլան սէճտէ , նասըլ քի հէօթէն
«էճոթէն» ատտ օլունույօրսա՝ քէզա մէլայիլէրէ , վէ ազիլլէ-
րէ օլան սէճտէ օ գապիլտէն տիր : Եանի սէճտէ միւամէլէսի
մարդէն պիր իսէ , մանէն քըյօթէն պիր տէյլլ : վէ սէճտէ-
նըն գըլմէթի տէ սէճտէ օլանտան գըլաս օլունուր : Ալլահա
իսէ , Էպաթէն , Զուլլա՝ , վէ հապաթէն «էճոթէն» օլուր : Մէ-
լայիլէրէ՝ եա ազիլլէրէ՝ եա մասունք՝ եա թաալլիլլէրէ՝ եա
հէլքէլլէրէ օլուրսա օլ սէճտէ հէօթէն , քալէն , հոհապաթէն
«էճոթէն» թապիր օլունուր , վէ զայրիհուճ : Իմտի փորթէսթան
պայաղը ճէօմաաթը քիլիսէլէրտէ , խորանա , սուրբլարա ,
թաալլիլլէրէ , մասունքլարա սէճտէ վէ հէօթմէթ էթտիլլինի
կէօրտիլլնտէ՝ փարիսեցիլլէրին շաքաթ զայրէթի փէրտէսի

թանթընտա, մերամարընը հերիւտիւ պիր թագըմ շամա՝
թաթլա հերքէսի էթտիդի իպատէթտէն տուր էթմէսին, վէ
քէնտուսը գայթակղել օլմասըն . օգուտուն Աւետարանըն թա

1 « 0 քի սիգի գապուլ էտէր. պէնի գապուլ էտէր » եւլն.
քէլամը իլահլը՝ Մէլայիքէր լուղէթինտէ եազըլան սէճտէլէրի
իսթէրսէն օգու : Հէմտէ

2 « Մովսէս չէհատէթ խորանընը ալուպ՝ (մէզպահը) ճէ-
միէթտէն տըշարըյա գուրտու, վէ ճէմիէթտէն այրը . . . վէ
հեր քիմ քի Բապպտան պիր շէյ իսթէրիտի իսէ՝ տըշարտաքի
խորանա միւրաճաաթ էտէրիտի . . . վէ պիւթիւն ճէօմաաթ
այազտա տուրուրուտու, վէ խորանըն գափուլարընտա սէճ-
տէ գըլարըտըլար » : Փրօթէսթան տէր քի, Ալլահա, էպլէթ
սէճտէ օլուր, ամմա եարատըլմըշա՝ մէլայիքէր օլսուն, ա-
ղիզլէր օլսուն . սէճտէ օլմաղ . փէք էյի՝ տէյէլիմ, պիր վա-
գիթ, եա սէն Ալլահատա զահիրէն սէճտէ էթմէյօրսուն . տէ-
տիդիմիղէ, օտա պէնիմ պիլէճէյիմ շէյ տիր . տէր . դուք ոչ
մտանէք, եւ որոց մտանէնն արդելուք, քէլամը իլահի քիմ-
լէր հազգընտա սէօյլէնմիշ օլան ճինսի տէ մէյէր եէր իւ-
ղիւնտէն գալգամըշ :

3 Բաղաամ Բապպըն մէլայիքինէ սէճտէ գըլտը .

4 Յեսու սէրասքէր մէլայիքէ սէճտէ գըլտը .

5 Սօմլը գարը՝ Նղիսէ մարգարէ քէնտի չօճուգունու սա-
ղալթարընտա . մարգարէյէ սէճտէ գըլտը :

6 Քեահինլէր հէյքէլտէ սէճտէ գըլուպ, ճէօմաաթ Ամէն.
տէրիտի .

7 « Պիւթիւն քիլիսէ (ճէօմաաթ) սէճտէ գըլարըտը » եա-
նի Նղեկիանըն գուրպանլարը սունտուղունտա :

8 « Վէ պիւթիւն ճէօմաաթ տիզ իւսթիւ կէլիպ՝ Ալլահա
սէճտէ գըլարըտըլար » : Աճէպա Քրիստոս էֆէնտիմիղին սօն

1 Մատթ. Ժ. 40-41:

2 ՆԼ. 19:

3 Քառ. ԻԲ. 31:

4 Դադ. 2. 12:

5 Դադ. ԹԳ. Դ. 37:

6 Ա. Նշ. Թ. 42:

7 Բ. Մշ. ԻԹ. 27:

8 Յադ. 2. 14:

Գեթսեմանի պաղչասը տուեսընտա փէտէր Ալլահըն հուզու-
րունտա տիզ իւսթիւ կէլուպ՝ տուայա տուրմասը թարզը սէճ-
տէնըն էն կիւզէլ ճինսը վէ նէվի տէյիլ մի իտի : « ¹ Յիսուս
օնլարտան (եանի Առաքեալլարտան պիր թաշ աթըմը այրըլ-
տը , վէ տիզ իւսթիւ կէլիպ տուայա տուրուրուտու , վէ տէ-
րիտի) , եա՛ փէտէր , էյէր միւրատընա միււաֆըզ իսէ , պու-
գատէհի պէնտէն կէշիր . լաքին տէյիլ պէնիմ րատէթիմ , իւ-
լա սէնինքի օլտուն » : Մթ. Բ. 2. Ը. 2. Յով. Դ. 22. Գործ.
2. 23. Կապլն :

ՍԷԼԱՄԼԱՄԱԳ , ՍԷԼԱՄ ԱԼՈՒՊ , ՍԷԼԱՄ ՎԷՐՄԷՔ

Պ Ա ՏԱ Ր Ա Գ Տ Ա

ՏԵ՛ , Պարշաֆ

ՍՈՒ , ՕՐՀՆԱԾ ԶՈՒՐ

Պու. ային ու ատերք միագատտեսիլի ֆիլիսէ իսքիմալ
հտեր , վէ Ալլահըն շիֆաէն վէ քահրիքէն քելամլա-
րը պուսնու իրաա հտերլեր :

² « Մեռայա կէլտիլէր իսէ , սուտան իչէմէղ իտիլէր , զիրա
սուլար աճը իտի . Բապպ օնա պիր աղաճ կէօսթէրտի (Մու-
սէսէ) քի սուլարա աթարղընտա , սուլար թաթլըլանտը » :

³ Միւգատտէս սու Մովսէսին զէմանընտա Ալլահըն էմրի
իլէ գըրմըզը տանայը օրտունուն խարիճինտէ գուրպան քէ-
սուպ , պաշ քեահին օնուն դանընա փարմաղընը պաթըրուպ
ճէմիյէթին խորանը էօնիւնէ եէտի քէրէ սէրվէր իտի , վէ
պու գուրպանը՝ հէր շէյի իլէ պէրապէր՝ եազուպ , քիւլ է-
տիպ՝ վէ պու քիւլիւ սույա՝ գարըշտըրուպ՝ ճէմաաթտան
մէքրուֆ օլանը պու սույու իւզէրինէ սէրփմէք իլէ թաթհիր
(սըբէլ) էտէր իտի :

¹ Ղ. Ի. Ի. 41.

³ Ե. Ժ. 23:

² Թ. 2-9-17-18:

¹ Երեքով « չէիրին սէքէնէսի Եղիսէյէ տէրլէր, չէիրիմի-
զին իւքեանը էյի տիր . լաքին սուլարըմըզ ֆէնա աըր, վէ
թօփրաղըմըզ մահսուլուզ: վէ Եղիսէ, պանա պիր թազէ
սէսթի կէթիրին» (տէր) . վէ սուլարըն պաչընա (գատար)
չըգար, վէ օրայա թուզ աթար, վէ տէր՝ Բապպ պէօյլէ տէ-
յօր . պու սուլարա չիֆա վէրիրիմ, պուռնան պէօյլէ էօլիւմ
(հանի ֆէնա հավա սէպէպինտէն) վէ գըլլէթի հասըլաթ օն-
տա օլմասըն, վէ սուլար, Եղիսէնին սէօղիւ իւզէրէ պու
կիրէլէրէ գատար չիֆա պախչ օլտուլար » :

Իշթէ Գիլիսէլէրտէ Օրհն՝ Զուրը . Գիլիսէլէր գալիուսուն-
տա հէր քիլիսէյէ կիրէնէ փարմաղընըն ուճու իլէ ալըպ՝ ան-
նընա սիւրմէսինին՝ մանասը՝ հանի հէր քէս փաք օլուպ,
Ալլահըն հէքէլինէ փաք հանաչսըն, մէքրուհ օլան դաթ
տախի, նասըլ քի օրտունուն խարիճինտէ տուրմայա մէճ-
պուր խոի, վէ պիր անճագ փաքլանտըղընտա օրտունուն
տալիլինէ գապուլ օլունուրուրտա, վէ տէ հաքէզա ույուզ-
լար . պի այնիհի քրիսթիանլար Ալլահըն մէսքեանընա վէ
հուզուրունա չըգտըզլարընտա՝ թէմիզլէնմիլ վէ փաք օլմալարը
էն լազըմ չարթ տըր : Հիքմէթի խիւտա : Գըրմըզը տանանըն
քիւլէրի՝ հախօտ պիր խորոզուն գանը վասիթասը իլէ Իսրա-
յէլին ույուզ վէ ճիւտամլարը թաթհիր ու թէմիզ օլույօրսա-
լար : Մովսէսէ իրաա օլան պիր աղամ վասիթասը իլէ . Եղի-
սէնին թուզ աթմասը իլէ սուլար թաթլըլանրյօրլար, մազար-
րաթ վէ իլէլ տէֆ օլույօրսալար . Գրիստոսուն խաչը իլէ օլ
սուլար նիլին պէրէքէթլէնմէսինլէր . նիլին չիֆապախչ օլ-
մասընլար, այ ինսաֆ, նիլին պու գատար խօր կէօրիւն-
տին աճապա .

² « Վէ իւզէրինէ միւպարէքլէնմիլ սու սէրիէճիլիմ, վէ
հէր մունտարըզլարընըղտան թէմիզլէնէճէքսինիզ, վէ սիզ-
լէրի փուլթարընըղտան փաքլայաճաղըմ » : Իշթէ պու միւ-
գատտէս սուլուն պիրինճի մանասը՝ ինսան ճանճա փաք օլուպ,
Ալլահըն հուզուրունա կիրմէք տիր : Իքինճի մանա

¹ Իսրայէլ փութլարա հէնուզ թափմայա պաշլամըն էքէն,
հալէն Բապպըն ահտ խորանընտա պուլունան գուվէթի ու
նութմայուպ, պէյհուտէ քէնտիլէր Ալլահա տիւշման իքէն,
քէնտի տիւշմանլարը Ազովտալըլար իւզէրինէ պիլ միւհարէ-
պէ գըլամ էտիւպ, մաղլուպ օլուրլար. վէ իքինճի տէֆա
Ալլահըն ահտ խորանըն պէրապէր ալուպ, Ալլահըն գուվ-
վէթի վէ հուզուրու իչինտէ մէվճուտոր տէյի, մուհարէպէ-
յէ կիրիշիրլէր. պու քէրրէ Ահտ խորանը տախի տիւշման է-
լինէ թէսլիմ օլուր՝ վէ Իսրայէլ մաղլուպ օլուր: Պունուն իւ-
զէրինէ քէնտի կիւնահլարը իչին փիւշման օլուպ, Սամուէլ
մարգարէնին նասիհաթը իւզէրէ

² Մասեփաթա (շէհիր տիր) ճէմ օլտուլար՝ վէ (կէօզ մաշ-
լարընըն ազմասընա տէլիլ վէ իսպաթ) սու կէթիրտիլէր, վէ
(Սամուէլ) Բապպըն հուզուրունտա ծնու ետրէ սէրփիթը, վէ օլ
կիւնտէ փէհրիզ թութտուլար՝ վէ Բապպըն հուզուրունտա
թէօվպէ կիւնահ իշլէտիք, տէտիլէր »: Իշլէ պու տա պիղիմ
քիլիսէ գափուսունա կիրտիղիմիզ կիպի՝ օրհնած ջուրը ան-
նըմըգա սիւրտիւղիմիզտէ, պիղիմ թէօվպէ էթտիղիմիզէ պիր
տէլիլ տիր, քի ֆիլիսէ պունու պիր միւզատտէս ատէթ տէյի
իճրա էտէր: Վէ հէր քէս մեղայ տէր՝ տէյերէք,

³ Վէ Դաւիթին « ցողեա՛ յիս մշտկաւ եւ սուրը եղեց,
լուա՛ եւ քան զճիւն սպիտակ եղեց՝ » սաղմոսընը տէր, վէ
միւզատտէս սուլու աննընա սիւրթէր: Եանի (պու սուլու)
իւզէրիմէ սիւնկէր իլէ սէրփ, վէ թէմիզ օլայըմ, եայգա, վէ
գարտան տահա պէյպզ օլայըմ »:

Իշլէ պունունըլա պու միւպարէք սուլուն մանէսի նէ օլ-
տուղու: Եանի պունըլարըն հէփիսինին մադսէտի՝ մատտի պիր
սու վասիթասը իլէ, նասըլքի Ալլահ քէնտի հիքմէթի վէ
գուվէթի իլէ սուլա՝ վէ թօփրաղա վէ ատէմին վիճուտինէ
սաղլըզ վէ շիֆա վէրտի իսէ, քէզալիք պիր խրիսթիան, եա
Բապպ՝ ճանըմը լութուֆ սուլուն իլէ թէմիզէ, քի թէմիզ

մէսքեաննա թէմիզ կիրէյիմ, վէ հուզուրունտա նիյաղըմը կէօզ հաշլարըմ իլէ սանա թաղտիմ էտէյիմ տէյի, իւպատէ-
թինէ հէր քէս իպթիտար էտէր: Նասըլ քի ֆիլիէն Մարիամ
Մաղթաղինացի Գրիստոս էֆէնտիմիղին այազլարընա գա-
փանուպ քէնտի կէօզ հաշլարը իլէ, էֆէնտիմիղին այազլա-
րընը ըսլաթտը. վէ օնլարը էօփիւպ, վէ վազթի իլէ հէր քէ-
սին կիւնահընա պատի օլան քէնտի կէօզլէրի վէ սաշլարը,
պու քէրէ Գրիստոս էֆէնտիմիղին միւպարէք այազլարընա
թօգանարադ, օլ պաղըշլարընտան հասըլ էթտիղի, վէ օլ
սաշլարըն ճէզլ էթտիղի գապայիսին աֆֆընը խթիհսալ
էթտի:

1 « Արդատան օնուն այազլարը հանընտա տուրուպ, աղ-
լար ըտը, վէ կէօզ հաշլըյա օնուն այազլարընը ըսլաթմայա
պաշլատը, վէ պաշլընըն սաշլարը իլէ սիլէր, վէ օնուն այազ-
լարընը էօփէր իտի. վէ (րահիյէլի) հաղ իլէ հաղլար ըտը »:
Կաթողիկէ ֆիլիսէ տաթի պու օրհնած ջուրըն մազաստընը,
հանի ահալինին Ալլահըն հուզուրունա չըգտըղընտա կէօզ
հաշլը իլէ, վէ թէքմիլ նէտամէթիլէ վէ փաք երւըրէյէ տուա-
յա տուրմասընը հէմ մաթլուպ էտէր. հէմտէ օլ միւգատտէս
սույու հէր քիլիսէ գափուլարընա վազ էտէր:

Պիրտէ կէրէք ճնունդ կիւնլէրի եօրթուլարընտա, վէ կէրէք
Ջատիկ եօրթուսունտա պէհէր խանէյէ քահանայ խաչ իլէ վէ
ուրար իլէ չըզըպ, օնլարը օրհնել էտէր, վէ գատիմ պու
մէօհթէրէմ ատէթի իծրա էտէր, հանի տուա վէ Աւետարան
օգուր, վէ միւպարէք սույու օլ խանէյէ սէրիէր, վէ շէյթա-
նըն սուի թէէսիրաթընըն միւնտէֆի օլմասը իլէ, Ալլահըն
թէպէրուրեքեաթը րահմանիյէսինի օլ խանէյին վէ իչլնտէ
սաքին օլանլարըն իւզէրինէ տալէթ էտէր՝ նասըլ քի Նղիսէ
մարգարէ էթտի: վէ պու սօն ատէթէ աաթի Տօրհնէ+ իսմի
վէրիվը:

Տ Ն Օ Ր Հ Ն Է Ք

ՏԷՍ ԱՌՈՒՄ, ՕՐԴՆԱԾ ԶՈՒՐ

Տ Ո Ւ Ա

ՏՈՒԱՅՐ ՎԷ ԱՅԻՆ ՈՒ ԱՄԻՔՆԵՐԻՆԻ ՍՈՒՐԲ ՔԻԼԻՍԷ,
ԱՂԻՂ ՐԻՎԱՅԵՐ ՎԷ ԱՂԻՂ ՔԻՔԱՅ ՔԱՍՏԻՂ ՎԷ
ՔԻՄԱՅԻՆ ԿՈՒՐԵՐ :

ՏՈՒԱ տէմէք, Ալլահտան՝ պիղէ լազըմ օլան մէվաստոր՝
տիլէմէք տիր, ամմա Էօլու իլէ, վէ շարթլարը իլէ: Պու Էօլու՝
վէ շարթլարը՝ տուա իշին կէթիրէճէյիմիզ խապթլար կէօս-
թէրէրլէր, վէ խիւլասէ էթտիղիմիզտէ սէօլլէյէճէյիզ շ:}

¹ Մովսէս մարգարէ Կաղէս չէօլլւնտէ Ալլահն գուվէթ
վէ հիմէթի իլէ՝ զայատան սուլուն չըգաճաղընա ճիզվի պիր
խէֆֆ, վէ Էրւրէյինէ իշթիպահ կէթիրտիղի իշին, էօլլւր,
վէ Ալլահտան քէնտուսընէ միւթտէ իլէ խապէր վէրլւմիշ,
վէ վատ օլունմուշ Աղիզ տիյար վէ մահալէ, Էանի Երուսաղէ-
մէ կիրէմէզ :

« Բասպ Մովսէսէ վէ Ահարոնա տէր՝ չիւնքի պանա ի-
նանմատընը . . . օնուն իշին պունլարա վէրտիղիմ տիյարա
սիզ ճէօմապթը կէօթիւրէմէյէճէքսինիզ » :

² Ալլահ Մովսէսին էլինտէն թութուպ, վէ Արէֆէթ տա-
ղը իւսթիւնէ չըգարուպ՝ աղիզ տիարը օնա կէօսթէրիր, վէ
տէր, պունու « կէօղիւնէ կէօսթէրտիմ, ամմա օրայա կիրէ-
մէյէճէքսին » . պիր թապիի վէ ուֆաճըզ չիւփհէ իշին : Տէ-
մէք քի տուատա շի-էհէ օլամազ : Սէպէպի՝ չիւնքի հէմ Ալ-
լահտան օնու տիլէյօրսուն, հէմտէ վէրլը մի օլա, զատիր

¹ Թոնոյ. Ի. 12:

² Ա. Թ. Ա. 12.

մի օրա՝ սուր զանն վէ իշթիպահա սիւլիւք էթմէմէլի : Ան-
ճագ իսթէր վէրսին , իսթէր վէրմէսին , օնուն միւրատը Ա-
լիսինէ հէվալէ էթմէլի :

¹ « Բապպըն հուղուրունտա տուսաընը ուղաթտը իսէ՝
Հեղի պաշ քեահին օնուն աղղընա տիգգաթ էտէր իտի . լա-
քին օ (եանի Աննա) եիւրէքտէն սէօյլէր իտի , վէ տուտագ-
լարը պիլէ թէփրէնմէղ իտի , վէ սէօյլէտիղի տույուլմագը-
տը . լաքին Բապպ օնու տույտու » : Պու գարը , եանի Սա-
մուէլ մարդարէնին անասը Աննա (վէ գօճասընըն իսմի Եղհա-
նա) կիզլիճէ հէյքէլէ կիտիպ , քէնտինէ պիր օղուլ էվլատը
տիլէր իտի : Ամմա

² « Օ միւքէտտէր՝ մահդուն Բապպա տուայա տուրտու ,
վէ աճը աճը կէօղ եաշը տէօքտիւ » : Տուանըն իքինճի շար-
թը , մահճուպիյէթը գալպ , մահդունիյէթի տիլ , մէօթաճը
ինայաթ օլտուղընը քէնտինտէ իպրագ էտէրէք , նիյաղա
տուրմալը , հէմ իսթիքպար վէ հէմ տուա իքիտի պիրլիքտէ
օլամաղլար :

³ « Դաւիթէ Ուրիանըն գարըսընտան տօղմուշ օլան չօ-
ճուղու Բապպ վուրտու՝ վէ իսասթալանտը , վէ Դաւիթ չօ-
ճուգ իլին Ալլահտան նիյաղ էյլէտի , վէ փէհրիլլէր թուլթտու ,
վէ կիրիպ ախշամտան սապահա գատար թօփրաղըն իւզէրի-
նէ գալիանտը . . . վէ եէտինճի կիւն չօճուգ էօլտիւ . . .
(Դաւիթ) եէրտէն գալգտը . . . վէ բուպասընը թէպտիլ էթ-
տի (եաա բուպասընը չըգարուպ՝ սալթանաթ բուպասընը կի-
լինտի տէմէք) վէ Ալլահըն խանէսինէ կիրտի , վէ օնա սէճտէ
գըլտը » : Իշթէ իշի Ալլահա պէօյլէ հէվալէ էտիպ , թէսլիմ
օլմալը : (Տես Եաս) :

⁴ Սողոմոն Ալլահըն տաճարընը եափտըրտըգտան սօնրա
մէզպահըն հուղուրունտա տիգ իւսթիւ կէլուպ , վէ գօլլա-
րընը վէ էլլէրինի կէօյէ տօղրու գալտըրարագ , տուայա տու-
րուր .

¹ Բ. Օբ. ԼԴ. 4:

² 10:

³ Բ. ԹԳ. ԾԲ. 9:

⁴ Գ. ԹԳ. Ը.

1 « Եւ իսրայելին Րապալ Ալլահը : : : : : վէ հաչան պու տուալարը վէ տիւքէրի թէքմիլ էթտի խէ , Րապալըն մէղպահընըն հուզուրունտան գալգտը , օրատան քի տիզ իւս-
թիւ տուրուպ , էօնիւնէ էյիւմիշ , վէ էլլէրինի կէօյէ տօղրու գալտըրմըշ խտի » . իշթէ կէ'օր տուա նասըլ օլուր՝ քիմ պի-
լիր բուհուն գըյմէթինի , քի պու էմսալը ֆրիտտոս էֆէնտի-
միգտէն պլմամըշ օլսուն , օնու քի ֆիթսէմանի պաղչէսինտէ տիզ իւսթիւ երեղիւ գօյու գափանուպ , սէմալի փէտէրին-
տէն , աճը գատէհին քէնտիսինտէն , օ տա միւմքին խէ , գալգմասընը իսթիրհամ , վէ նիյաղ էթտի :

Պու տուատա պիր իւլէնէն շարթ , վէ զահիրէն տուա էտէնին հիյէթի վէ նիյաղ էտէնին էլլէրի նէ՝ կէօնէ տուրմա-
սընըն լազըմ կէլտիղի ալէլ քիֆայէ իրաա օլունուր . իսթէր Սոդոմոնտան , իսթէր ֆրիտտոս էֆէնտիմիգտէն էմսալ ալ ,
վէ պանգալար վէ քիւրսիլէր իւզէրինտէ , սէյիր էտէնլէր կի-
պի ֆիլիսէտէ տուրմասը պիր խրիսթիանա ասլա եագըչմաղ :

2 « Տէնիզ քէնարընտա տիզ իւսթիւ կէլիպ , տուայա տուրտուդ » :

3 « Նղիա Կարմեղոս տաղըն պաշընա չըգար , վէ եէրէ պէրապէր օթուրուպ , տիզլէրի արասընա երեղիւնիւ գօյտու ,
վէ խըզմէթճիսինէ , կիթ , տէնիզ թարաֆընտաքի եօլտան պադ՝ տէր : Չըգար՝ վէ պադար , վէ հիշ պիր շէյ եօդ՝ տէր :
վէ Նղիա , խայր , եէտի քէրրէ տէօն՝ տէր : վէ ուշադ եէտի քէրրէ տէօնտիւ , վէ եէտինճի տէֆատան սօնրա՝ իշթէ պիր քիւչիւք պուլութ (կէօրիւնիւր)՝ վէ պէօյիւք պիր բահմէթ օլուր » :
Իշթէ ասըլ տուանըն պիր տէօրտիւնճիւ շարթը՝ քի գաթի ումուտ օլմայուպ , տուայա ֆիլէմաթիւն փէվմէ էթմէ-
լիսի :

4 « Հէր ան օնլարա տուայա տուրուպ՝ օսանմամաղ լա-
զըմ տըր » . էֆէնտիմիզ տէր

¹ Եզր ֆահանայապետին ինթիշամը քեահինլիք թախթը նը խայրճա քահանայար վէ Ղեւտալըլար գուչատըպ; Եզր տուա էտէր իքէն « ճէօմաաթ սէճտէ գըլարըտը . . . վէ Աֆն տէր իտի » : Տէմէք քի ճէօմաաթըն պիր եիւրէք , պիլ իթթիֆագ , պիլ միւհապպէթ օլմասը քէզալիք եագըշըր վէ լազըմ տըր . եանի քէնտէն , զարագտան տուա խալի օլմալը , եանի թէմիղ եիւրէկլէ , արզու վէ իշթիյագ վէ իթթիֆագլէ օլմալը :

² Հիչ պիր քիմսէ տուպա տուրուպ , Ալլահընտան պիր չէյ տիլէմէսին տէյի , տէսիսէ իլէ Աճէմ փատիշահը Դարէհին վագթինտէ Աճէմէր պիր ֆէրման չըգարըրլար « փատիշահ տան մաատէսի , ասլանլար գույուսունա աթըլաճագ » : Դանիէլ

³ « Հաչան (պու) էմրին չըգմըշ օլտուղունու աննատը իսէ , քէնտի խանէսինէ կիրտի , վէ քէնտի խանէսինին իւսթագաթը օտասընըն Երուսաղէմէ պագար փէնչէրէլէրի աշըգ իստիլէր . վէ կիւնտէ Խալաֆէն տիղ իւսթիւ կէլիպ տուա էտէր իտի . . . թէչէքքիւր տուասը էտէր իտի . . . վէ ճնու ասլանլարըն գույուսունա աթըլլար , վէ Ալլահ ասլանլարըն աղղընը գարաթտը , վէ Դանիէլի ինճիթմէտիլէր » : Վագաս Ալլահ հէր եէրտէ տիր , լաքին Սաղմոսըն տէտիղի « Բապպ քէնտի աղիղ տաճարընտա տըր , Բապպ կէօյլէրտէ թախթը իւղէրինտէ տիր : Վէ մատէմ ֆրիստոս ատալէթ կիւնէչի վէ ըշըղը՝ հս եմ լոյս աշխարհի , տէնմիշ , հէր քէս կիճէսին սըգլէթիլի գուլմ ու գարանլըղընտան պըգմըշ , սապահտան կիւնէչին մէսէրրէթպախշ չըգմասընա հազըր վէ միւնթաղըր օլտուղու կիպի տուպա տուրան զաթտէ մատտիսիւրէթտէ իշպու սէմավի աֆիթապա կէօղլէրինի վէ եիւղիւնիւ չէվիլիպ տուպա տուրմասը քիլիսէ ըիվայէթի գատիմի իղթիղասընտան տըր : Էն էսքի վէ էն աթիգ ֆիլիսէլէրին՝ պա խուսուս շարգ ճիհէթինտէ հէր քիլիսէլէրինին գափուլարը կիւն պաթըյա օլուպ , տուպա կիւրէն կիւն տօղրույա տօղրու տուրուր վէ

տուա էտէր : Իսրայէլ միլլէթինին պաշլըճա իւշ վագիթ տուասը իճրա օլուր ուտու՝ սապաի տուասը՝ քի սաաթ իւշէ գատար օլուր ուտու , վէ ծնտան էվվէլ եէմէք եէնմէդ խտի . սաաթ ալթըտա , վէ տօգուղտա տախի տուալար թախսիս օլուպ , պու վագիթլէրտէ իճրա օլուր ուտու :

¹ Յուգա մակարէ Տիմոթէոս Բօմալը պաշ ճէնէրալա գարւ շը միւգավէմէթ էտէճէյի վագիթ , պաշլարընա քիւլ սաշաւրադ , հէյքէլին հուգուրոււտա աղլայարագ՝ տուա էտէրիտիւլէր , վէ կէօյտէն պէշ թանէ միւսէլլահ սէմավի սիվարիլէր (հրեշտակ երկնային զօրք) էնիպ Յուգայի գուշատուպ , տիւշմանը միւգմանալ էտէրլէր . հէփիսի ամէ օլուրլար , վէ երկիրմի պլին քիշի թէլէֆ վէրիպ , Տիմոթէոս տախի ֆիրար էտէր :

² « Եյէր պատարագընը սէղանըն իւգէրինտէ սունաճագ օլուրսան , վէ օրատա գարընտաշընըն սանա գարշը պիր կէօնէ ինֆաալը վար օլտուղունալ ֆիքրինէ կէթիրիրսէն , օրատա սէղանըն էօնիւնտէ պատարագընը պըրագ , վէ կիթ էվվէլա գարընտաշըն իլէ պարըշ , վէ սօնրա կէլիպ պատարագընը սուն » : Իշթէ Քրիստոս էֆէնտիմիղին միւպարէք աղւղը իլէ տուանըն մագպուլ օլմասընըն պիր շարթը պու սէօղտէ պէյան օլունույօր : Քէզալիք Ալլահա գարշը պիր խէթա իշլէմիշ իսէն , էվվէլա Ալլահ իլէ պարըշմագ էն լագըմ տըր՝ եանի օլ կիւնահլարը խոստովանանք սըրըր վասիթասի իլէ իւգէրինտէն տէֆ էթ՝ վէ ծնտան խէլաս օլ , վէ էօյլէ Ալլահա տուայա տուր . Խօգաս Ալլահա կիւնահ սէպէպի իլէ տիւշման տիւշմիւշ իքէն , Ալլահտան պիր էյիլիք ալամագըն , վէ աճայիպը շուրատա տըրքի , չօգլարը նիշլին տուա էտիյօրում , վէ Ալլահ պանա վէրմէյօր տէյի , Ալլահա , տէյիլ քէնտիլէրինէ գուսուր պուլուրլար :

³ « Պիրպիրինիղի աղիդ էօփիւշլէ սէլամլայըն » նասըլ քի պատարագտա :

⁴ « Եա կէօյլէրտէ օլան փէտէրիմիդ . իսմին միւգաատէս

¹ Բ. Միք. Ժ. 24:

² Մարթ. Ե. 23:

³ Հասթ. ԺԶ. 16:

⁴ Մարթ. Զ. 9:

օլսուն, սէնին փատիշահլըղըն կէլսին, սէնին միւրատըն օլսուն, կէօյլէրտէ նասըլ իսէ՝ քէզա եւր իւզէրինտէ : Եօյմիյէ էքմէյիմիզի վէր պիզէ պու կիւն, վէ պիզէ պօրճարըմըզը ափվ էթ, նասըլքի պիզլէր տախի պիզիմ մէտեհնէլէրիմիզէ ափվ էտլիօրուզ : Վէ պիզի թէճրուպէյէ տախիլ էթմէ . անճազ պիզլէրի ֆէնատան իսէլաս էյլէ . զիրա փատիշահլըզ . հէմ գուվվէթ, հէմ իհիթիշամ էպէտիլ էպէտ սէնին տիր : Ամէն x : Ասըլ տուա պու տըր, վէ հէր քրիսթիանըն էզպէր էտիպ . պունու լէյլ ու նիհար սէօյլէմէյէ այնը վաճիպէյի գիւմէթի տիր, մատէմ Գրիստոս էֆ . պունու պիզէ էօյրէթտի . վէ տուայը պէօյլէ էտին տէյի՝ էմր էթմիշտիր : Պու տուատան փրօթէսթման օլ գատար հազզ էթմէզ . զիրա հէր քրիսթիյան պունու էօյմիյէ իճրա էտէր, անճազ պիր իլահի սէօյլէյէլիմ տէյու, ծնունլա իքթիֆա էտէրլէր : Նէ՝ հալ իսէ՝ . ծնու տա վարսըն քէնտուլէր տիւլիւնսինլէր, եանի պիզ Աւետարանը պլիլիրիզ . տէրլէր, վէ Աւետարանտա աչըգտան աչըզա էֆէնտիմիզին միւպարէք աղղընտան չըզան տուայը իճրա էթմէզլէր :

Հէր տուանըն խիթամինտէ Ամէն. էօյլէ օլսուն տէմէք աւտէթինի քլիլիսէ Գրիստոստան էօյրէնալի՝ վէ իճրա էտէր : Նասըլքի Հում. ԺԳ. 23 .

¹ Մէշուր տըր փարիսեցիներն վէ կէօմրիւքճինին տուասը, փարիսեցի տուասընտա քէնտինէ իսթիքպար վէ զուրուրիյէթ կէթիրիյօր, վէ « չիւքիւր քի, պու կէօմրիւքճի կիպի տէյէլիմ » լաքին կէօմրիւքճի քէնտինին կիւնահքեար օլտուզուսու պիլ իզրար, մահճուպիյէթլէ վէ տաղը տէրուհն իլէ կիւնահլարընը իզրար վէ նատիմ օլուր . « եա՛ Ալլահ պէն կիւնահքեարա ափվ էյլէ » տուա էտէր : Փարիսեցի տաճարտան կիւնահքեար ալտէթ էտէր . վէ կէօմրիւքճը, 14 « էվինէ սաւորգլանմըզ կիթտի . տէյիլ օ (փարիսեցի)՝ զիրա հէր քէնտինի եիւքսէլտէն՝ ալչանաճազ, վէ քէնտինի ալչատան, եիւքսէլէճէք տիր » : Տէմէք քի՝ պիր տուատա լազըմ օլան չարթ, մահ-

ճուղկէթ, նէտամէթ, րէճա, եւայն՝ եքսիկ օլուրսա, վէ պուշլարըն աքսիսի օլան, խօտպլինիք, իսթիքպար, եւայն տուատա պուլունուրսա, օլ տուատան մէնֆաաթ եէրինէ մազարրաթ հասըլ օլուր. նասըլ քի փարիսեցիլէ վէ կէօմ-րիւքճիլէ վագի օլտու իսէ : Հագիգէթ տուա էթմէք, նիյազ էթմէք, Ալլահըն մէրհամէթինի տիլէմէք օլուպ, զահիրէն տախի նիյազ էթտիղինի պէյան էթմէք իչին, Ալլահըն հու-զուրունտա տիղ իւսթիւ կէլմէյիլէ . եէրէ գափանուպ, օ քի սօն տէրէճէ մահճուպկէթ կէօսթէրմէք տիր, տուա էթմէ-լիսին . նէ՞ կէօնէ ֆրիստոս պիգէ էմապ կէօսթէրտի իսէ :

1 « Յնլարտան (եանի պիլէսինճէ կէօթիւրտիղի Առա-քեալլարտան գեթսեմանի պաղչէսինտէ) պիր թաշ աթըմը այ-րըլտէ, վէ «իշ է-աթէ կէլ-պ տուայա տուրուր րտը, վէ տէ-րիտի, եա՞ փէտէր, էյէր միւրատինէ միւաֆըզ իսէ . պու գատէհի պէնտէն կէչիր (աթ) լաքին տէյիլ պէնիմ րատէթիմ. իլլա սէնինքի օլտուն » տուանըն էն լաղըմը շարթը . Ալլա-հըն միւրատը ալիսինի իսթէմէք, նասըլ քի Հայր մեր տուա-սընտա տախի պիգէ էօյրէթտի իսէ :

2 « սըզլէթտէ իտի՝ վէ տահա զիատէ տիգգաթլա տուա էտէրիտի » :

Իմտի պու գատար ճան աճըսը իլէ հիչ տուա օլուր մու : Տէմէյէսին :

3 Չիրա Ստեփաննոսը էօլտիւրիյօրիքէն պիլէ խասիմէրինէ տուա էյլէտի : Թըպզը ֆրիստոսուն խաչ իւսթիւնտէ տուա էթտիղի միսալը : Ստեփաննոս « տիղ չէօքիւպ, եա՞ Բապա՝ պունու ծնլարա կիւնահ սայմա, պէօյիւք սէսիլէ չաղըրտը » :

4 « Ազիզ րուհ Հոգեգալուստ եօրթուսունտա Առաքեալ-լարըն իւգէրինէ սէմավի էլթաֆը իլէ կէլուպ . օնլարը վէ Մարիամ Աստուածածին տախի իչլէրինտէ պուլունարազ, լուճֆուն սէմավի պախչիչլէրիլէ տօլտուրուր, վէ էնվալը լիսանլարը Առաքեալար սէօյլէմէյէ պաչլար իքէն՝ պաղըլա-

1 ԻԲ. 41.

2 44.

3 Գործ. Է. 39.

4 Գործ. Բ. 15.

ընդն՝ պունար իչկիլի տիր՝ տէմէլէրինէ գարը, Պետրոս ա՛ռաքեալլարն սէրը էքրէմի օրթատա գալգուպ՝ օնլարն սուի իշթիպահլարնն ճէր՝ էտէր. « սիղին , պունար իչկիլի տիր , տէյի՝ սուի զանն էթտիղլինիզ կիպի տէյիլ . զիրա սաաթ տահա կիւնին իւշ բատտէլէրինտէ տիր » : Տէմէք խթէր , սապահ տուասը վագթը տըր , վէ պու սապահ տուասընտան էվէլ թաամ էթէմէք նօմսուն միւղայիլի տիր :

¹ Վէ խալգ պիւթիւն օնու տիննէմէք իչին , օնա տաճարա էրքէն սապահլային կէլիլէր խի», եանի սապահ տուասընա, վէ օնտա օլունաճագ քարոզ վէ նոսիհաթլարա :

² Պետրոս վէ Յովաննէս սաաթ տօգուզ տուասընտա հէյ-քէլէ չըգարլար ըտը : Իշթէ ախլամ տուասընն տէլիլի , վէ 31 քէգա :

³ « Պետրոս սաաթ ալթըտա տուա էթմէք իչին տամա չըգտը » իշթէ էվլէն վագթը տուասը՝ վէ պիղիմ ճաշու թապիր էթտիղլիմիզ տուա վագթի : Մնաքի փրօթէսթան էյի նազար ըլա պագմագ : Զիրա ային ու առէթ կէօսթէրիր :

⁴ « Օնլարը (Առաքեալլարը) թա Բեթանիայա գատար տըլարը չըգարտը , վէ էլլէրինի գալտըրուպ , (Քրիստոս) օնլարը միւպարէլէտի » նասըլքի պատարագտա վէ սայիր տուալարտա քիլիսէ մէհմուրլէրի ճէօմաաթը Ալլահ իլէ միւպարէլէրլէր : Պուտա տուանըն տիկէր պիր ային ու առէթի տիր , քի Քիլիսէ պիտայէթինտէն պու անէ տէկին իճրա օլունուր :

⁵ « Հէր էրքէկ տուա՝ եախօտ մարգարէութիւն էթտիւլինտէ՝ պաշընը էօրթիւլիւ թութարսա . քէնտի պաշընը ութանտըրըր : Վէ հէր գարը պաշ աչըգ տուա՝ եախօտ փէյ-խէմպէրլէք էտէրսէ՝ քէնտի պաշընը ութանտըրըր . զիրա սանըրըն քի , թըրաշ օլմուշ տուր : զիրա էյէր գարը էօրթիւնմէզսէ , սաչլարընը քէսսին : Ամա էյէր գարըյա սաշը-

1 Ղաւ. ԻՍ. 38:

2 Գործ. Գ. 4:

3 Գործ. Ժ. 9:

4 Ղաւ. ԺԴ. 50:

5 Ա. Կր. ԺԱ. 4:

նը քէամէք՝ եակսօտ թըրաշ օլմագ նալայըզ իսէ՝ էօրթիւնսին» :

¹ Սիգ քէնտի քէնտինիդտէն հագգ վէրին . Ալլահն հոգուրունտա գարը գըսմընա էօրթիւսիւզ տուայա տուրմագ եագըշըր մը , վէ թապիաթ քէնտիսի պիլէ սիգէ էօյրէթմէ՛զ մի , քի էյէր էրքէյին ուզուն սաչլարը օլուրսա , ծնա այըպ տըր . ամմա էյէր գարընըն ուզուն սաչը օլուրսա , ծնա իֆթիխար տըր . զիրա սաչլար ծնա էլպիսէ եէրինէ վէրիւմիշ տիր : Պու պիլծիւմէ , էյէր պիր քիմսէ պունա գարշը կիթմէք իսթէրսէ , պիզիւմ պէօյլէ ատէթիսիզ եօգ տուր , նէ տէ Ալլահն ֆիլիսէլէրինին » :

² « Գարըլար հէր քիլիսէլէրտէ սըքիւթ տուրսունլար , զիրա ծնլարա սէյիլ սէօյլէմէք՝ իլլա իթաաթ էթմէք էմր օլուրսա , նասըլ քի նօմոսլար տախի սէօյլէրլէր (ծնն. Գ. 16) ամմա էյէրչի պիր շէյ էօյրէնմէք իսթէր իսէլէր , քէնտի էրքէկլէրինսէն խանէտէ սիվալ էթսինլէր՝ զիրա գարը գըսմընա ֆիլիսէտէ սէօյլէմէք եագըշմագ » :

ՄՏԱԾԱԿԱՆ ԵԱՆԻ ՖԻՔԻՐԼԷ ՏՈՒԱ

³ « Էյէրչի լիսանյա տուա էտէրսէմ , բունում տուա էտէր , ամմա ֆիքըրիւմ մէյվէսիզ գալըր , (եանի եալընըզ պէն տույարըմ , վէ մէթհ էտէրիւմ , լաքին ֆիքըրիւմ ճէօմաաթա օլ տուա էթտիղլիմսէ պիր ֆայտէ վէրմէք , վէ էթմէք օլտուղու հալտէ , ճէօմաաթ տույմագսա , ֆիքըրիւմ մագսատընա միւվաթ֊ ֆագ օլմագ , ծնուն իչին մէյվասըզ գալըր) նէ տիր էօյլէ իսէ (ասլը սահիհը կէրէք) բուն իլէ տուա էտէյիւմ , կերէք ֆիքըրլէ տուա էտէյիւմ : Բուն իլէ թէսպիհ էտէյիւմ , ֆիքըրլէ թէսպիհ էտէյիւմ » , եւայլն :

⁴ Պուրատա Պօղոս Ա. նասիհաթ վէրիր , եանի էյէր լիսան իլէ սէօյլէյէն իքի՝ եա իւչ քիշիտէն , իքիսի սէօյլէսին , վէ պիրիտէ թէրճէմէ էթսին : Ամմա էյէր թէրճէմէ էտէն

¹ 13:

² Ա. Կր. ԺԳ. 33:

³ Ա. Կր. ԺԳ. 14:

⁴ Ա. Կր. ԺԳ. 28:

եօղ իսէ՝ քիլիսէտէ սիւքիւթ էթսին , քէնտի ֆիքրինտէ Ալ-
լահ իլէ սէօյլէշին » . տես եօգարրտա Սամուէլ մարգարէնին
անասը Անանըն տաճարտա նէ կէօնէ տուա էթտիլինի , քի
աճը աճը Ալլահա տուա էտէրիտի , վէ տուտագլարը պիլէ գը-
մըլտանմաղըտը , վէ թուլ միւտտէթ պու խաֆի տուասընը
Ալլահա սունարըտը : Պու քի պաղպա տէյիլ անճաղ մտա-
ծական ֆիքրիլէ օլան տուա տէմէք տիր :

Պուրատա իսթար էտէրէք տէրիզ , տուանըն պիր չօգ
մաղասիտի օլուպ , հէր քէս եա ճանը սէլամէթի . եա էօմր
վէ իգպալը իչին Ալլահա նիյաղ էթմէլի քի պիզիմ պիլմէ-
տիդիմիլ ճէզալարտան վէ կէօրիւնմէզ էնվայի թէճրուպէլէր-
տէն պիզի խէլաս էյլէսին : Պիլմէտիդիմիլ ճէզա տախի , նի-
չէ աթալարիմիդին կիւնահլարընըն ճէզալարընը պիզլէր չէ-
քէրիզ , Դաւիթ կիւնահ իչլէր , ճէզասընը թըֆըլ չօճուզ չէ-
քէր . եանի էօլիւր : Դաւիթ կիւնահ իչլէր , վէ ճէմիյէթ մէ-
լայիք էլի իլէ գըրըլըր : Տես մէլայիքլէր :

¹ « Պէն սէնին Բապպ Ալլահընըմ , գըսգանճ Ալլահ , քի
փէտէրլէրին կիւնահլարընը էվլատլարա , վէ իւչ տէօրթ
սինսիլէյէ գատար էօտէշիրիմ » :

² « Դաւիթին կիւնլէրինտէ իւչ սէնէ գըթլըզ վուզու
պուլտու . . . վէ Դաւիթ Ալլահտան (սէպէպլինի) նիյաղ էթ-
տի . վէ Բապպ օնա տէր . պսւ զարար Սաւուզ իչին , վէ
խանէսինին գանլարը իչին տիր , չիւնքի Գարաւոնալըլարը
գըրտը » : Պու Գարաւոնալըլար իսէ , Յեսուսուս վազթինտէ
ահտըլա , եէմին իլէ Խարայէլ միլլէթի քէնտիլէրինէ ֆէնա
պիր միււամէլէ էթմէսին՝ տէյու , խորանըն գապա վէ էնկին
խըզմէթլէրինի կէօրմէյէ միւթահուս օլմուչ ուտուլար , վէ
պուշլարը Սաւուզ գըրտը : Սաւուզըն իչլէտիդի կիւնահըն
ճէզասընը նիչէ սէնլէրտէն սօնրա Խարայէլ չէքտի : Իլթէ
պու Ալլահըն կիզլի սըրըընտան վէ հիքմէթինտէն սիվալ օ-
լունմաղ : Նի՛չէ պիկիւնահ էվլատլար , քէնտի աթալարընըն
իչլէտիքլէրի կիւնահլարըն ճէզասընը՝ եա էօլիւր չէքէրլէր :

եա խասթալանըր եա պիր պէլայա ուղըար չէքէրլէր : Աթա-
լարը իսէ՝ հիտտէթլէնիպ սիվալ էտէրլէր . եա՞ Ալլահ պու-
մահսուսըն նէ՝ կիւնահը վար քի՝ պու. ճէզայը՝ եա պու պէ-
լայը չէքիօր , օրայը հիչ տիւշիւնմէզլէր քի՝ պիղիմ կիւնահ-
լարըմըզըն ուղուրունա էվլատարըմըզը թէլէֆ էթտիք : Պու-
նու տէմէմիղլէ տէ , հէր պիկիւնահ չօճուզլար՝ եախօտ ատէմ-
լէր , պիր պէլա՝ եա պիր խասթալըզ , եա պիր սագաթլըզա
ուղրատըզընտա՝ մութլազա պու քէնտի ավալարընըն կիւ-
նահը ճէզասը տըր , տէմէք աէյիլ . անճագ պազը տէֆա ,
զիրա նիչէ տէֆա , ¹ Ալլահ քէնտի հագզընը վէ ազամէթի-
նի իճրա էթմէք իչիւն , նէ պապա նէ անա կիւնահը իչիւն
նէ տէ ճէզայա ուղրայանըն կիւնահը իչիւն . անճագ Ալլահըն
իթիշամը օնտա կէօրիւնսիւն տէյիւ՝ « սիվալ էթտիլէր . է-
ֆէնտիմ , պուսուսն ամէ տօզմուշ օլմասը , պուսնո՛ւն մու ,
եօզսա պապասընըն , եա՛ անասընըն մը կիւնահը տըր , եւայլն » :
վէ Ալլահըն կիզլի հիքմէթի թագտիրի վէ թէրթիսլի տիր . օ-
նա քի ինսան թէսլիմ օլմատան պաչգա պիր չարէ պուլա-
մազ : Ո՛վ գիտաց զմիտա Տեառն , կամ ո՛վ եղեւ Նմա խոր-
հրդակից :

հէօրմէթ մին թարաֆ Ալլահ թէէքիտ թէնպիհն օլունույօրսա , Ասըր սահիհ պատարագա վէ խորանընա պիղլէր նէ տէհչէթ-
լէ եանաշաճաղըմըր պունտան գըյաս էտէլիմ . մատէմ քի
Ալլահըմըզ ¹ « եազըճը Ալլահ տըր » . . . մազալլահ կիւնահ-
քեար պիղզ քահանալար նէ էթմէլլիդ . . . :

² « Քահանայ փարմաղընը գանա պաթըրուպ , (եանի
քէստիղի գուրպանըն) օլ գանտան միւզատտէսին փէրտէսի
էօնիւնէ եէտի քէրէ սէրփսին » . օ քի Քերովքելէր սիւրէթ-
լէրի էօնիւնտէ տէմէք . փրօթէսթան պունա նէ տէնչպիլիւր ,
չիւնքի « ուսթազ իչի քերովքելէր իլէ » , օլ փէրտէ եափը-
մըչ իտի :

³ Ալլահ Ահարոնըն էվլատլարընա պու փէրտէտէն իչէրի
կիրմէսինլէր տէյու՝ էմր էտէր :

⁴ Լէքէլի վէ էօզիւրլիւ քիմնէ քահանալարտան « փէր-
տէյէ վէ խորանա եանաշմասըն » :

⁵ « Խորանըն տախիլինտէ ծնար սըչըն Համ աղաճընտան
(Սողոմոն) իքի Քերովքելէր եափտը . . . վէ Քերովքելէրի իչ
էվին օրթասընա գօտու , վէ քերովքելէր գանատլարընը ու-
զատըպ , պիրինին գանատը պիր տիվարա տէյէր իտի , վէ օլ
պիր քերովքելին գանատը օ պիր տիվարա . վէ ծնլարըն
գանատլարը տաճարըն օրթասընտա գանատ գանատա տէյէր
իտի » , քի թախթատան եախօտ աղաճտան փէրտէ օլուպ ,
«բհ-նի-ն» «բհ-նի-ն» խորանընը , «բհ-նի-ն» թէսմլէյ օլան
խորանտան թէֆրիզ էտէր վէ ճէմիէթտէն կիլլէր իտի :

⁶ « վէ լաճիվէրտտէն վէ էրզավանտան , վէ գըրմըղտան
վէ տիւպէնտտէն փէրտէյի եափտը , վէ իւզէրինտէ քերով-
քելէր իչէտի » . եանի Սողոմոն :

⁷ Էսքի Ահաճն փէրտէսի Քրիստոսուն Աղլզ վիճուտինին
էօրնէկի , վէ կէօկէսի , վէ թասվիլի իտի . զիրա օ Ալլահըն

¹ Եբբ. ԺԲ. 29:

² Ղեւ. Դ. 6.

³ Ղեւ. ԺԶ. 2:

⁴ Ղեւ. ԻԱ. 22:

⁵ Գ. Թաթ. Զ. 23:

⁶ Բ. Մնայ. Գ. 14:

⁷ Եբբ. Ժ. 20:

հոգորոնու ճէմիւթտէն մէնն էտէր իտի, Գրիստոսուն
կէօրինիւր վիճուտի քէզալիք քէնտի Ալլահլըղընա պիր նէվի
փէրտէ օլտու. վէ Գրիստոսուն Ալլահանի թէնինէ եանաշ-
մատըգտան սօնրա, օնուն Ալլահլըղընա իլհագ օլամագըգ,
եանի օնու իչէրիմիգէ ալամագըգ: Վէ պու թէնին գանը
վասիթասի իլէ էսրարը իլահիյէյէ հիսսէմէնտ օլապիլմէյէ
միլգթէտիր օլտուգ՝ վէ գափու աչտըգ. պէօլէ Պօղոս Առ.

¹ « Յիսուսըն գանը վասիթասի իլէ, եա՞ գարընտաշար,
պունտան պէօլէ մուգատտէպլէր տըխուլինէ ճէսարէթիմիգ
վար տըր, օնու քի պիգէ հայաթպախշ վէ ճէտիտ եօլ թէճ-
տիտ էյլէտի շօլ փէրտէնին վասիթասի իլէ, եանի քէնտի թէ-
նինին »: Իշթէ հէր քէս փէրտէտէ նէ՞ հիքմէթ վար օլտու-
ղունու աննասըն:

ԵՔԲ. Ժ. 20. ԼՂ.

ՔԱՀԱՆԱԼԱՐ
ԷՍՔԻ ԱՀՏԸՆ ՔԱՀԱՆԱԼԱՐԸ, ՔԵԱՀԻՆԼԷՐ

¹ « Սէն քէնտի գարընտաշըն Ահարոնը, վէ պիլէսինճէ օղուլարընը պէնի Իսրայէլտէն եանընա ալասըն՝ քի պանա քեանիկիք էթսինէր » :

² « Ահարոնը վէ էվլատլարընը շէհատէթ մէզպահընա եա-
նաշթըրասըն, վէ օնլարը սու իլէ եայգայասըն, վէ լիպասը
(րուհանի էլպիսէ) ալուպ . . . Ահարոնա կիյտիրէսին, վէ
ուզուռն գաֆթանը (պատմուճան) ուրուպասը իւզէրինէ, վէ
վակասը . . . վէ թաճը պաշընա գօյասըն, վէ աղիզ թէնի-
քէյի թաճըն իւզէրինէ գօյասըն, վէ մէս հաղընը (իւզ օժ-
ման) ալուպ պաշընա տէօքէսին, վէ օնու մէս հտէսին,
օճցես զնա : Վէ էվլատլարընը եաղլաշըրասըն, վէ գաֆ-
թան կիյտիրէսին, վէ քէմէլլէրինի պաղլայասըն . . . Ահա-
րոնըն վէ էվլատլարընըն էլլէրինի իքմալ էտէսին (եանի եաղլա-
յասըն) . . . վէ (պու) օնլարա էպէտի քեանիկիք ատտ օլունա-
ճադ արը . . . վէ պիւթիւն գօշու Բապպա կէօղէլ րահեալը
մէզպահ իւզէրինտէ գուրպան սունասըն . . . վէ մէզպահըն
իւզէրինտէքի գանը ալուպ, վէ տէ մէս հաղընը Ահարոնըն
վէ գաֆթանընըն իւզէրինէ, վէ օղուլարընըն վէ գաֆթան-
լարընըն իւզէրինէ . . . սէրփէսին, վէ օնուռնլա քէնտի վէ
գաֆթանը, օղուլարը վէ գաֆթանլարը թազտիս օլուն-
սուն » եւայլն :

Իշթէ քահանալարըն ինթիլիսալը, վէ թազտիս՝ վէ թազ-
տիս վէ օծում օլմալարը միւսարրահան՝ կէրէք պու Պապտէ՝
կէրէք աթիտէքիտէ միւֆասսալ թարիֆ օլունուր :

« Վէ Ղեւտալըլարը խորանըն հուզուրունա թազտիս է-
տէսին, վէ Իսրայէլին պիւթիւն ճէօմաաթընը թօիլայասըն,

¹ Եւ. Իւ. 4.

² Ի Բ. 4.

³ Թոոսց Բ. 9.

վէ Ղեւտալըլարը Բապալըն հոգուրունա կէթիրսինէր, վէ էլլէրինի ծնւարըն իւզէրինէ գօսունլար, վէ Ղեւտալըլար տա քէնտի էլլէրինի տանալարըն (քի գուրպան քէսիլէճէքլէր) իւզէրինէ գօսունլար, վէ պիրինի կիւնահլար քէֆարէթի ի-չիւն (գուրպան) էթսինէր. վէ տիկէրինի Բապալա քէնտիլէր իչիւն գուրպան », էթսինէր : Նասըլ քի խահակըն եէրինէ պիր գօչ պէտէլ օլուպ՝ քէսիլտի իսէ . քէզա պուրատա Ղեւտալըլար ճէմիէթտէն սէչիլուպ՝ Բապալա թագտիմ օլարադ վէ տանալարըն իւզէրինէ էլ գօյմադ, քէնտուլէրինէ պէտէլ ծնւարը սունմադ՝ տէմէք տիր : Վէ պէօյլէ պիրիպիրինէ վէ-քեալէթ էտէրէք, գուրպան սունուլտուղունտա, Ալլահը հէր շէյին սահիպը մուլլազը թագրիր, վէ հայաթ՝ վէ մէմաթըն ամիրի պիլուպ, ծնա խըզմէթ էթսինէր տէմէք տիր : Տե՛ս Ղեւտ. Դ. Ը. ԻԱ. եւայլն, քի միւնֆէրիտէն՝ վէ միւֆասսալէն քահանալար, վէ վազիֆէլէրի, վէ այլն վէ խըտմէթլէրի թահրիր վէ պէեան օլմուշլար : Ալլէլսուսուս նէօպէթլէ հաֆթա պաշա գատար խանէլէրինէ կիթմէյէրէք, ¹ « Բապալըն պէքչիլիյինի ահտ մէզպահը հոգուրունտա լէյլ վէ նիհար է-տէսինիզ քի էօլմէյէսինիզ » . եւայլն եւսյլն Ղեւ. Ը. ԻԱ :

ԵՆՆԻ ԱՀՏԸՆ ՔԱՀԱՆԱԼԱՐԸ

² « Վէ քէնտի եանընա օն իքի շակիրտլէրինի չաղըրուպ, ծնւարա հիւքիւմէթ վէրտի՝ եւայլն » . վէ կարգլարընը վէ եպիսկոպոսլուզ հիւքիւմէթինի տիրիլտիքտէն սօնրա Առաքեալարա տահա աչիքեար վէ ըէսի սիւրէթտէ վէրտիղի աթիտէքի տէլիտէն թէպէյլիւն էտէր :

³ « Օնլարա իւֆիրտիւ, վէ տէր, Ազիզ բուհու ալըն, էյէր պիրինէ կիւնահլարընը աֆվ էտէրսէնիզ, ծնւարա աֆվ օլունսուն, էյէր պիրինին (կիւնահլընը) պաղլարսանըզ, օն-

¹ Ղեւ. Ը. 33:

³ Յ. Է. Ի. 22:

² Մարթ. Ժ. 1:

լարա պաղլանսրն » • վէ Պետրոսէ Գիլիսէյէ պաշ օլմասընը
իւչ քէրէ ¹ « կիւտ գուզուլարըմը , կիւտ գօյունլարըմը » • Թէք-
րար էտէր :

² « վէ օնլար իչին , հէր քիլիսէյէ կէօրէ՝ քահանայար ե-
րեցլէ՝ փէհրիզ թուլթուպ , տուա էտէրէք (թէրսիմ էթտիլէր)
էլ գօյտուլար , ձեռնադրեցին » , եանի Առաքեալլար :

³ « Պէօլլէ ինսանլար պիզի Գրիստոսսէն մէէմուրէրի , վէ
Ալլահըն պին պաշըլարը կիպի թուլթսունլար » :

ՔԻԼԻՍԷ ՄԵՆՄՈՒՐԼԵՐԻ

Քիլիսէ մեհմուրլերինն պիքիր զալմասը մեհօքերեմ
վէ միագատտեա ստեքի , Քիլիսէնին հմրք օլուպ , հեմ տե
Ալլահըն շիճահն վէ բանրիքն օլան քիլամլարընա
միւվաճըզ տըր :

Եվվէլա չիւնքի Գրիստոս էֆէնտիմիզին թէէսիս էթտիզի
քեահինլիք մէսնէտի Մեւքիսեդեկ քեահինին մէսնէտի վէ մէ-
րաթիպը իւզէրէ թէէսիս օլմուշ օլտուղունտան :

⁴ « Մեւքիսեդեկին (թէրթիպ) թէրսիմի իւզրէ Յիսուս պի-
ղէ գլավուզ՝ պիզիմ իչին էպէտի պաշ քեահին օլմայա օրայա
կիրտի » • եանի սրբուլթիւն սրբոց թէսմիյէ օլան խորանա :

⁵ « Սէն Մեւքիսեդեկին մէրասիմի իւզրէ էպէտի քեա-
հին սին » :

⁶ « Փէտէրսիզ , մատէրսիզ , սինսիլէսի հիսապը օլմայուպ
օնուն կիւնլէրինին նէ պիտայէթի վար , նէ խիթամի էօմրիւ » :

Եէնի ահտըն քեահինլէրի իլթէ պու պաշ քեահինին՝ եա-
նի Գրիստոս էֆէնտիմիզին պիզէ վէրտիզի քեահինլիք թէր-
թիպը վէ թէրսիմի իւզրէ օլտուղունտան :

¹ Յ. Է. ԻԱ :

² Գ. Բ. ԺԴ. 22 :

³ Ա. Կ. Դ. 1 :

⁴ Եբ. 2. 20 :

⁵ Մ. Գ. 2. 4 :

⁶ Եբ. 2. 3 :

1 Առաքեալարա Գրիստոս տէր « խառնմար տախի վար քի Սէմաննն փատիշահլըղը իշին քէնտի նէֆալէրինի խառնմ էթմիշլէր » : Պու սէօգիւ Գրիստոս էֆ. սէօյլէտի իսէ՝ Առաքեալարըն կէօսթէրտիղի զօրլուգ իշին սէօյլէտի. եանի՝ նէ՝ տէ զինա իշին պլր ատէմ էյէր դարըսընը պօշայամաղ օլույօր իսէ « էվլէնմէմէք տահա էյի տիր » :

2 « Պետրոս ճէվապ վէրիւր վէ տէր՝ իշթէ պիզ հէր շէյի թէրք էթտիք՝ վէ արտըն սըրա կէլտիք. իմտի պիզէ նէ՝ օլաճազ » էթտիղի պէօյիւք գայիպ վէ զարար իշին, պէօյիւք միւքեաֆաթ իսթէյօր. Յիսուս տէ պու միւքեաֆաթը քէնտիլէրինէ վատ էտիյօր :

3 « Սահի տէրիմ սիզէ . . . իքինճի կէլիշտէ (շէրիաթ կիւնիւնտէ) ինսան էվլատը քէնտի ինթիշամ թախթընա ճըլուս էթտիղինտէ, սիզլէր տախի օն իքի թախթլարա օթուրուպ՝ խարայէլին օն իքի սինսիլէսինին շէրիաթընը քէսէճէքսինիզ . « վէ հէր քիմ պէնիմ իսմիմ իշին՝ (խաթիրիմ իշին տէմէք տիր) իսանէսինի. եա գարընտաշարընը, եա գըզ գարընտաշարընը, եա փէտէր՝ եա մատէր, եա գարըլը, եա էվլատլարը, եա թարլալարընը պըրագտը իսէ՝ եիւզ գաթընը ալաճազ, վէ էպէտի էօմիւրէ վարիս օլաճազ տըր » : Իշթէ պու էպէտի էօմիւր իշին, Յուգիթ, Աննա Փանուէլին գըզը, տուլ գալմայը Ալլահ խաթիրի իշինն տահա միւրաճճահ թութմուշըտըլար : Եինէ պու էպէտի էօմիւր իշիւն Յովհաննէս Մկրտիչ, Յովհաննէս Աւետարանիչ, Պօղոս Առաքեալ, հիչ էվլէնմէտիւլէր, վէ էվլի օլանլար քէնտի գարըլարընը թէրք էթտիլէր. չիւնքի Առաքեալ օլտուլար :

4 « Իսթէրիմ քի հէր քէս պէնիմ կիպի օլտուն » :

5 « Էվլի օլմայան ատէմ Բապպըն գայըլսընը չէքէր՝ նա սըլ Բապպա մագպուլ օլայըմ՝ էվլի օլան ատէմ, տիւնեանըն գայըլսընը, քի նասըլ գարըմա մագպուլ օլայըմ՝ եւայն՝ էվլի

1 Մ. Ռ. ԺԹ. 12.

2 27.

3 28.

4 Ա. Կ. Է. 7.

5 32.

օլան դարը , վէ պաքիրէ պիրպիրինտէն ֆարգլը տըլլար» վէ ֆարգլարը տա օլ գատար պէօյիւք տիւր . նէ գատար քի տինեա մուհապպէթի իլէ Ալլահն միւհապպէթի պիրիպիւրինտէն ֆարգլը վէ պէօյիւք իսէ : Լաքին ֆիլիսէնին պիտա- յէթինտէ Առաքեալլար պազը տա մէճպուր օլտուլար քի՝ եա- հուտիտէն տէօմիւլ՝ վէ էվլի . վէ օգուժուլ քիմնէյի քահա- նայ վէ Եպիսկոպոս ձեռնադրել էթտիլէր : Օ տա հասպէլ լու- զուժ . զիրա իմանըն հէնուզ նէշը օլմասընտա ձեռնադրու- թիւն վէրմէյէ չօգ պիքիր քիմնէ պուլունմազըտը . իլլա իս- րայէլտէ քի , ազիլ պալիզ օլտուգլարը կիպի էվէնիրիտիլէր . Պազը տա ձէմիէթտէն առաքեալլարա սիվալ էթտիլէր , եանի քահանայ , եախօտ եպիսկոպոս օլմասընը աշխարհականտան պազը օգուժուլ քիմնէլէր արզու էտիյօրլար՝ ամմա իլք գա- րըըր էօլմիւլ՝ վէ իքինճի պիր դարը ալմը , եախօտ ալաճադ տըր , վէ քահանայ եախօտ եպիսկոպոս օլմայը արզուլէյօր . պու օլապիլի՛ր մի . Պօղոս Առ .

¹ « Եպիսկոպոսլուղա արզու էտէն քիմնէ , էյի պիր ամէ- լէ արզու էտէր . տէր՝ եպիսկոպոսա լազըմ տըր քի՝ անարատ օլտուն . պիր թէք դարը դօճասը եւայլն՝ օլմուլ օլտուն : Փրօ- թէսթան պու եպիսկոպոսլուղա արզու էտէնին աշխարհական կիրուհինտէն օլտուղունու աննամազ իսթէմէյօր , իլլա եպիս- կոպոս պիր զաթ պէլլէյօր , հալ պու քի Պօղոս Առաքեալըն ֆիրքի եպիսկոպոսլուղու արզու էտէն պու աշխարհական վէ տուլ գալմը քիմնէ , էյէր չի եպիսկոպոս օլմագ իսթէյօրսա , էյի տիգդաթ օլունսուն՝ քէնտի ալիւ . հալիւ , սալիւմ վէ էվ- լաալարընը էյի թէրպիյէ էթմիշ պիր քիմնէ օլմուլ օլտուն քի եպիսկոպոս օլտուղունտա , պու միւգատտէս մէմնէտի իճրա էտէպիլսին : Փրօթէսթան պունուն միւղայիրինի անլաթմագ իսթէր : Էվլէթ պիր եպիսկոպոսուն պիր տէ գարըսը օլմայը տէյու իտտաա էտէր , Պօղոս Առ . եպիսկոպոս օլաճադ զաթ ժուժկալ օլտուն , անարատ օլտուն , Ալլահտան դօրդար՝ ին- սանտան ութանըր օլտուն՝ տէր : Փրօթէսթան . էվլէթ եպիս-

կոպոս պիր քիսմէ էվլէնմէլի, խանէ պարխ սահիպը օլմալը տէր: Պօղոս Առաքեալ թըպզը պու մանայը տուլլար եախօտ մայրապետէր հագզընտա տախի սէօյլէր:

¹ « 0 քի սահիհէն տուլ տըր, տիւնեատէն չէքլմիշ այրըմըշ, Ալլահա սըղընմըշ, վէ լէյլ ու հիհար տուալարա, վէ րէճալարա տէվամ էթմիշ . . . պու չէյլէրի թէնպիհ էթ քի՝ լէքէսիզ (անարատ) օլտուլար: 0 տուլ տուլլարա չաղըլսըն (եանի տուլլար թարիգաթընա կիրսին՝) քի ալթմըշ եաչընաան էքսիկ օլմասըն՝ պիր էրքէյէ գարը օլմուշ, էյի ամէլլէրտէ թաստիզ օլունմուշ օլտուն»: Պունտան չըգա՞ր մը քի իքի էրքէյէ գարը օլտուն. եախօտ տայիմա պիր գօճասը եանընտա պուլունտուն, օ քի ալթմըշ եաչընտա վէ տուլ օլտուն էմր էտիյօր: Իշթէ եպիսկոպոս օլաճագ զաթըն տախի պիր գալըսը օլմուշ օլտուղունուն մանասը թըպզը պու կիպի տիր:

Խիւլասէ քիլիսէ մէէմուրլէրէնին պիքիր գալմասը՝ տէր էօհ տէ էթտիքլէրի միւգատտէս մէէմուրիյէթէ էն միւվաֆըզ վէ էն լաղըմ տըր:

ՔԻԼԻՍԷՆԻՆ ՎԷ ՄԷԱՊԻՏԿԵԱՀԸՆ ԹԱԳՏԻՍԸ ԹԷՐՍԻՄԻ
ՎԷ ՄԷՍՀ ՕԼՈՒՆՄԱԼԱՐԸ,

ՏԷՍ ՕԶՈՒՖ

Քիլիսէնին մէքրուն օլունմասը, վէ եեցիտէն քագտիսէ մեօհքաճ օլունմասը, Քիլիսէնին հմրի օլուպ Ալլահըն քեյամլարընա միւվաճըզ տըր

² « Եօգարը չըգտը Ագազ վէ գուրպանլարը եագտը՝ » Ագազ. Ասորի փատիշահընըն եանընա Շամա կիթտիղիստէ՝ փուլթխանէտէ եալըլան փուլթլար մէզպահընը կէօրիւպ, վէ մօտէլինի էօրնէկինի չէքիպ՝ Ուրեա պաշ քեահինէ կէօնտէրիր՝ վէ սօնրա կէլիպ. փուլթիէրէսթլէր կիպի գուրպան սունար. իշթէ պու միւամէլէ իչիւն Բապպըն Տաճարը մէքրուֆլէնիր:

1 Եղեկիա փատիշահ « օնլարա (ղեկապալարա) տէր : Եւ՝
ղեկապալարա՝ հայդանըն՝ պունտան պէօլէ թէմիլլէնին , վէ
քէնտի փէտէրլէրինիլին Բապպ Ալլահն խանէսինի թագտիս
էտին , վէ օլ քէրահէթլէրի միւզատտէսլէրտէն պէր թարաֆ
էտին » :

Կաթողիկէ քիլիսէ տախի պունա պինաէն , նասըլ քի պիր
քիլիսէնին միւճէտտէտ ինչա օլտուղունտա՝ օլ քիլիսէյի ա-
զիղ Ալլահա մէքեան ու մէսքեան թախսիս էթմէք իչին , օ-
նու ազիղ հաղըլա հաղըլար՝ թագտիս վէ մէս էտէրսէ . քէ-
զալիք մէքրուֆ օլան քիլիսէլէրի , պէ թէքրար թագտիս էթ-
մէյէ վէ մէս էթմէյէ մէճպուր տըր . պարտէ պրոյն , սուրբ
բնակարան եւ մաքրելոյն . մաքուր կայան , Ներսէս շնորհա-
լինին հազարղը իւզրէ :

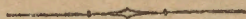
Ք Շ Ո Յ Լ Ա Ր

Պու միւզատտես ատեք Քիլիսէնին պիր մեօնթէրեմ
ային ու ատեքի տիր , վէ Ալլահըն շիֆաէն վէ քանրիթեմ
քիլամընա միւվաճըզ վէ միւպթեմի տիր :

2 « Ողիա փատիշահն էօլտիւլը սէնէտէ՝ Բապպը եիւքսէկ
վէ թէրֆի գըլընմըչ պիր թախթ իւզէրինտէ օթուրմուչ կէօր-
տիւմ , վէ օնուն էթէքլէրի Տաճարը տօլտուրուրտը : Օնուն
հուզուրունտա իւքսէկ եէրտէ սերովբելէր տուրուրուտուլար .
պէհէր պիրինյին ալթըչար գանատարը վարտը , իքիսի իլէ
եիւզլէրինի էօրթէրիտիլէր , իքիսի իլէ այագլարընը սէթր է-
տէրիտիլէր , վէ իքիսի իլէ ուչարտըլար , վէ միւնէվէպէթէն
չաղըրըպ , Ազիղ , Ազիղ , աքէրլէր սահիպի ազիղ տիր , կէօյ
վէ եէր օնուն ինթիշամի իլէ մէմլու տըր . . . տէրիտիլէր » :
Եյէրչի սերովբելէր Ալլահն թախթը հուզուրունտա տիթրէ-
յէրէք տուրիլթօրսալար , օլ կէօրիւնէն Ալլահն թասվիրինտէ-

քի դաթա վէ Յիսուս Գրիստոս էֆէնտիմիզին պատարագ
սունուլտուղու խորան հուղուրունտա սարկաւազլար էլէ-
րինտէ քչոցլար, թըպզը ալթը գանատը սերովբէլէրին հու-
ղուրու իլահիտէ ուչտուզլարը կիպի տուրուրլար՝ վէ սայըր
չապիկլէր կիյինմիշ դպիրլէր տախի՝ քի ումուզլարը իւզէրլէ-
րինտէ քերովբէլէր թասվիրլէրի օլուպ, մէլայիքլէրին տէտի-
ղի մէթհիէյի, սուրը, սուրը, սուրը Տէր զօրութեանց՝ թէ-
րէննիւմ էտէրլէր :

Օ Ծ Ո Ի Մ Ն

ՄԵՍՀ ԵՍՂԸ

Կերէք քահանայարը , կերէք ելախս վէ կերէք ճեյրէյտե
պուլունան քեաճճեյը ալանիի շերիճեցին միւգատտես
գէյրին եաղը իլէ օծել մեսն օլմասը Գիլիսեցին միւգատտես
գալտեյի գատիմինէ միւվաճըգ օլուպ Ալլանըն քիւամլարըն-
տան տախի իսքիլարան օլունուր :

¹ « Սէն քէնտինէ ալա պահարլար վէ զէյթին եաղը ա'լ . օ
վէ ծնու ազիզ մէսն եաղը (իւղ սուրը օծութեան) պիր
թէրքիպ եափասըն . պու միւգատտէս Ժսն Եաղը օլուն »

² « Մնունլա ահտ խորանընը , վէ ահտ սանտըղընը , վէ
մէզպանը , վէ ծնուն հէր դապլարընը , վէ շամատանը , վէ օ-
նուն հէր պիր ալանիսինի (անօթք) վէ քիւննիւք մէզպա-
հընը , վէ գուրպանլար մէզպանընը՝ վէ հէր ալանիլինի , վէ
գուրնալը վէ այաղընը մէսն էտէսին , վէ թագտիս էտէսին ,
վէ միւգատտէս օլսունլար »

³ « Վէ պէնի Խարայէլէ սէօյլէյէսին , պու եաղ ազիզ եաղ-
լամադ ատէթի իչին տէվիրլէրինիգտէ սիգտէ պուլունսուն » :

⁴ Մովսէսէ տէր « Ըլըգ եաղընը , վէ ալթունտան խորա-
նը , վէ մէսն եաղընը » , եւայն : Տէմէք քի Ըլըգ եաղընըն ,
վէ մէսն եաղընըն պէօյիւք ֆարգը վարտըն : Քէզա Եւէ՞ . Ե .
Քահանալարըն մէսն օլմասը . տես Քահանալար :

Քահանալարըն մէսն օլմասը միսալի . վատիշահլար տախի
մէսն օլուրլար՝ վէ պու միւգատտէս այլին ու ատէթ իճրասըն-
տան սօնրա , ծնլարա տախի պիր շախոը միւգատտէս նա-
ղարը իլէ պագըլուպ , ճէմիլէթ ծնլարըն էվամիրինէ իթաաթ
էթմէք ֆարզ տըր :

¹ Եւ . 1. 22.

² 26.

³ 34.

⁴ 1. 36.

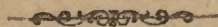
Ֆ Ի Լ Ր Ի Ս Թ

Մուգատտէմէ	9
Անտար իթթիֆաղը, եախօտ Մովսէսին վէ ֆրխատոս էֆէնտիմիղին հօմոսլարը	1
Աղիղէր վէ շէֆաաթլարընըն ատէթլէրի (Տէս հասնէլար)	9
Աթէշ, Մէզպահտա տուրան տայիմի վէ մուգատտէս Աթէշ	10
Անտ մէզպահը, եախօտ անտ սանտըղը. (Տէս խորան)	11
Այադ եայգամադ ային ու ատէթի: (Տէս Ուրլուպ)	11
Ապաշխարանը չէքմէք: (Տէս եսս Քաֆմաք)	11
Ավանիի շէրիֆէ՝ Անօթը մէզպահտա պուլունանլար	11
Աւետարան, վէ Աւետարանա չաղըրմադ մուգատտէս ատէթի	12
Բանաղըրանը, Արդելմունը, Կախակայութիւն	13
Բուրվառ, քիւննիւք սունմադ	16
Գանտիլլէր վէ Մումլար	20
Գարընտաշ մանէսի նէ՞ տիր	23
Գաւազան թութմադ՝ պատարագտա նէ՞ տիր	25
Գուրպանլար Մովսէսին հօմոսունտա, վէ գաշ թիւրիւ օլտուգլարը	27
Դրոշմ: (Տէս խորհօրդ)	32
Եսս թութմադ, ապաշխարանը չէքմէք, փէհրիզ թութ- մադ նէ՞ տիր	32
Եօրթուլար, էսքի անաըն Եօրթուլարը, վէ Եէնի անաըն Եօրթուլարը	45
Էլպիսէյի ըուհանիյէ պատարագտա	52
Էլլէրինի պատարագտա եայգամադ	59
Էօլլուէր: (Տէս Ննէլէլ)	59
Թաճ կիլինմէք: (Տէս Էլլիէէի ըուհանիյէ)	60
Թապադ թութմադ քիլիսէտէ նէ՞ տիր	60
Թասվիլլէր վէ ային ու ատէթլէրի պատարագտա	62

Թարիգաթը ըստ հանդէսէ, կրօնաւորլար վէ մայրապետէր	68
Ժամըն մէքրուֆ օլմասը նէ տիր	74
Ժամըն թաթհիր վէ թագտիս օլմասը : (Տե՛ս Իլէէ-է) . .	74
Իւղլւմ օրհնել էթմէք ատէթի նէ տիր	74
Իսիմ թէպտիլ էթմէք ատէթի նէ տիր	74
Իսիմ զիքը էթմէք ատէթի պատարագտա նէ տիր . .	75
Խաշ վէ թասվիլէրի հէքէլտէ խորանտա	76
Խաշտա վէ սայիր եօրթուլարտա աթէշ հազմագ ատէթի նէ տիր	77
Խորան հանի մէզպահ սեղան	78
Խորհուրդը եկեղեցւոյ , Գիլիսէնին եէտի սըրլարը ատէթ- լէրի	82
Մկրտութիւն վաֆթիդ սըրրը	82
Ղրոշմ , գուվլէթ սըրրը	83
Ապաշխարութիւն սըրրը . խոստովանանք . . .	83
Հաղորդութիւն սըրրը	84
Վերջին օծում սըրրը խասթալարը հաղլամագ .	85
Կարգ՝ Քահանայութեան սըրրը	85
Պսակ խորհուրդու՝ նիքեա՛ս սըրրը	86
Ծնծաղլար . (Տե՛ս Լուլուր)	88
Կիւնահքեարլարըն էվայիլտէ Գիլիսէ ինտիմտէ հալլէրի .	88
Կիւնահքեարլար էօլիւլէրինին թաղումլարը տէֆնիյէ ա- տէթի	89
Հաղորդութիւն ալմայա հաղրլըդ կէօրմէք ատէթի միւ- գատտէսի	91
Մաս : Ազապ թաամը , եախօտ ճաշ սիրոյ նէ տիր . .	95
Մատուքլար խորանտա , վէ պունլարա սունուլան հէօր- մէթ , ըիայէթ , իպատէթ ատէթի	95
Մէլայիքլէր վէ Ազիզլէր , չէֆաաթլարը , թասվիլէրի , վէ պունլարա օլունան հէօրմէթ , ըիայէթ , իպատէթ- լէրինին իւսիւ վէ ատէթլէրի	107
Ներդոթութիւնլար պատարագտա	118
Ննջեցաղլար , ճանի պատարագտա եօյմիյէ օլան էօլիւ- լէրին զիքրի	120

Ննջեցեալարն , եանի ազիզ էօլիւէրին միւգատտէս	
բիւլէրի	121
Նօմոսար : (Տէ՛ս Ահա իննէֆէլ)	121
Շաֆաթ : (Տէ՛ս Մահառաք , Մէլայիւէր)	107
Ոտն լուայ . Այադ եայգամագ ային վէ ատէթի	122
Ուխտ էթմէք , Ահա էթմէք նէ՞ տիր , վէ սիւէրի իճրասը	122
Չալղըլար պատարագտա	129
Չիչէքլէր խորանլարտա	131
Պատարագ վէ ատէթլէրի	133
Պատարագուց , եախօտ պատարագիս տալ նէ՞ տիր	141
Պարըչմագ պատարագտա , վէ սէլամ վէրմէք նէ՞ տիր	143
Սաչլարընը քէսթիրմէք նէ՞ տիր , վէ նէ՞ մանայա մէպ-	
նի տիր : (Տէ՛ս Եսէ վէ Եսէ)	144
Սէճտէ էթմէք պատարագտա միւգատտէս ատէթի	144
Սէլամլամագ պատարագտա պիրիպիրինի նէ՞ տիր : (Տէ՛ս	
Կարըչմագ)	146
Սու . օրհնած ջուր նէ՛ , վէ մանասը նէ՞ տիր	146
Տնօրհնէք . . . . . (Տէ՛ս Եսէ օրհնած ջուր)	150
Տուա , վէ տուա շէրայիթի նէ՞ տիր	150
Մտածական տուա , եանի ֆիքիրլէ տուա	158
Փէհրիզ թութմագ : (Տէ՛ս Եսէ թութմագ)	161
Փէրտէ նէ՞ տիր , վէ մանասը նէ՞ տիր	161
Քահանալար , էսկի ահտըն քահանալէրի , թագտիս վէ	
մէսիլէրի , հէնի ահտըն քահանալարը , թագտիս վէ	
մէսն օլմալարը	164
Քիլիսէ մէճմուրլէրի , եանի Քահանալար , վէ պիքիր	
հալլէրի	166
Քիլիսէլէրին վէ իպատէթկեանլարըն թագտիսը , թէրսի-	
մի վէ մէսն օլունմալարը : (Տէ՛ս օրհնած)	169
Քշոցլար ատէթի , վէ մանալէրի	170
Օծումն մէսն եաղը ֆիլիսէլէիտէ Քահանալարա վէրիլի	
վէ ֆիլիսէնին ալանիի շէրիֆլէրինէ իճրա օլունուր	172

Ս.,	Ս.բ.	Ս.հ.հ.	Ս.հ.հ.
16	10	նաւակոծեցան	նաւակոծեցան
21	23	եարատըմը	գաւատըմը
33	2	զարարլար իչին	զարարլար իչին տէյիլ
44	9	սանիէն	սալիսէն
80	1	հէյքէլի	հէյքէլին
81	13	ոաքին	սաքին
99	7	Յոմնաթանըն	Յոմնաթանըն
111	29	Տովբիդ	Տովբիթ
121	16	խոստովարանլար	խոստովանարանլար
145	22	Սօմնլը	Սօմնալը
148	1	էքէն	իքէն
154	16	սեղանըն	սեղանըն
157	7	էթէմէք	էթէմէք
160	9	աէյիլ	տէյիլ

Յկ Եարլմ մէճիտ

